ROMÂNI DEJA DEŞTEPȚI

de Dănuț Ungureanu

Nemții, un popor timid

Se spune despre nemți că ar fi oameni reci, flegmatici, duri. Am fost în Germania o dată, în trecere, şi pot să spun că nu e nimic adevărat în toate astea. Bazaconii! În realitate, nemții sunt sensibili, sperioşi, cam timizi.

Am mers o zi şi o noapte cu autocarul. Ne-am oprit în parcarea unei benzinării, să ne dezmorțim, să luăm un pic de aer. Că era parcarea unei benzinării ne-am dat seama abia când am coborât şi ne-am fâțâit nițel. Pe fereastră se vedea cu totul altceva. Prea multă lumină. "Bă, acilea e opera!" a strigat unul. Nemții au dat cu ochii de autocarul nostru şi s-au ascuns care pe unde-au putut.

După cinci minute am nimerit toaletele. Cu un urlet de entuziasm am năvălit să ne spălăm, ca orice om civilizat. Înăuntru, alți nemți. S-au ghemuit într-un colț, urmărind speriați bătaia cu apă, baloanele de săpun lichid, carnavalul cu serpentine de hârtie igienică roz, vernil, albă. Cât am tras de ei, să se bucure cu noi, cât am strigat la dânşii, n-am scos decât "bite, bite".

Băieții s-au săpunit bine, până la brâu. Pe urmă şi-au frecat vârtos picioarele. După o zi şi o noapte în autocar, optzeci de şosete se simt mai mult decât două. Nemții fac lucruri solide, dar la ghiuvete - vai mama lor! Un băiat a pus ambele picioare în ghiuvetă, să le săpunească mai bine, şi a căzut cu ghiuveta. De râs, l-am auzit doar târziu pe unul de-ai noştri, strigând din budă. Se blocase acolo. O voce automată îi spunea că uşa se deschide doar dacă trage apa. Dar el nu ştia limba vocii automate. Şi chiar dacă ar fi ştiut limba, nu ştia de unde se trage apa. I-am scos pe nemți din dulapul în care se ascunseseră. Le-am cerut prin semne să-l elibereze pe colegul nostru. Altceva decât "bite, bite" n-am scos de la dânşii. A trebuit să spargem broasca. Dacă tragi apa şi se deschide uşa, credeam că atunci când deschizi uşa se trage automat apa. Aiurea!

Când am ieşit din toalete, proaspeți, şi ne-am îndreptat spre autocar, să pornim mai departe, spre Paris, sumedenie de nemți fugeau peste câmp. În curând nu s-au mai văzut. Nemții sunt extraordinar de sensibili.

Fata din Shanghai

Începuse să corespondeze, prin intermediul computerului, cu o fată din Shanghai. Era o româncă logodită cu un olandez a cărui slujbă îl purta prin lume. Uite-aşa, fata ajunsese în buricul Chinei. “Să te uiți zilnic pe e-mail”, îl avertizase ea la plecare. “Şi tu”, îi replicase el.

În prima lună şi-au scris de douăzeci de ori. Fetei îi mergea strună la Shanghai. Ea şi logodnicul arvuniseră nunta la Hong Kong, iar luna de miere la Roma. Logodnicului îi măriseră leafa de trei ori. Ea începuse să scrie un best-seller. Fusese acceptată într-un club select, iar prietenele chinezoaice îi spuneau “Grădină în floare”. Ăstimp, la Bucureşti, era tot mai greu. Lumea sărăcise, oamenii erau morocănoşi, ploua tot timpul, chiar şi vara. Zilele se scurtaseră, nopțile se lungiseră, sub un cer veşnic înnorat. Toate astea i le scria el fetei din Shanghai, conştincios, pe e-mail. Iar ea îl mai înveselea la fiecare mesaj, vorbindu-i despre minunata viață din țara însorită.

Îşi scriau cu înverşunare. Două corespondențe pe zi. Ea nu mai ştia ce să facă cu banii. Îşi cumpăraseră trei maşini şi o superbă proprietate în împrejurimile marine ale Shanghaiului. Cartea avusese un succes răsunător. Bărbați bogați o curtau disperați, dar ea îi rămânea fidelă olandezului. Nunta fusese strălucitoare. Corespondentul de la Bucureşti o ducea greu, dar când deschidea computerul viața părea o delicioasă bomboană mentolată. Citea scrisorile din Shanghai şi necazurile dispăreau. În scurtă vreme, a ieşit din pasa proastă şi s-a pus pe calea cea bună. A făcut avere, s-a însurat avantajos, a ajuns o celebritate.

Într-o zi a aflat întâmplător că fata nu plecase niciodată din România, darămite să ajungă la Shanghai. Se măritase la Călăraşi cu un şofer care o bătea tot timpul şi-i lua banii. Făcuse patru copii. Locuia într-o magherniță şi de câte ori o prindea şeful ei, dintr-un obscur birou de contabilitate, că trimite scrisori pe computer, o amenința că o dă afară.

Viața în metri steri

La o bere, viața însăşi devine băubilă şi măsurabilă în unități simple. Trag cu urechea la masa de alături, unde combat doi cetățeni trecuți de prima tinerețe. Din discuție deduc că sunt tâmplari la teatru. “Cum a fost, băi, premiera?” “O mizerie, băi, o cădere” “ 'Ai, băi, lasă-mă!” “Pe ochii mei, băi. Fii atent: tot decoru', cu angarale, cu brizbrizuri, cu fente, un metru cub, hai un metru jumate de scândură” “Nooo!” “Dacă-ți spun... Păi când era maestru' Ciulei, nu cobora sub cinci metri cubi, să ştie că aducea mobilă de-acasă. Cum îl vedeam că vrea să se zgârcească, cum îi dădeam peste deşte. Nea Liviule, bre, ratezi premiera, ai numai patru metri cubi. Mai bagă nişte cherestea, nişte buturugi, un furnir, nu se poate, ne râde America, ne râde Rusia cu codrii ei siberieni. Şi el mă asculta şi mai băga lemn. Ce geniu, băi! 'Ai noroc!”.

Sunt şi dânşii artişti în felul lor. În fauna de regizori, ei recunosc imediat geniul, după metrii steri de lemn folosit la decoruri. Impostorii încearcă şmenuri cu pal melaminat. Începătorii se zgârcesc la o scobitoare. Tinerii necopți se aruncă la cherestea pe picior mare din primul act şi gâfâie după un chibrit în actul trei. Marii regizori sunt ăi de nu tresar în fața unei facturi pentru zece metri cubi de lemn, după care le dau mână liberă tâmplarilor, să-l cioplească aşa cum îi taie capul.

Ascultându-i, te convingi că ei sunt, de fapt, cei ce duc la bun sfârşit piesa de teatru. În definitiv, regizorul, ce face regizorul? Ia, trece şi el pe-acolo, în timpul repetiției şi-şi dă cu părerea. Actorii îl bagă sau nu-l bagă în seamă, treaba lor. Tâmplarul însă, în vremea asta, trage la fierăstrău, potriveşte din rindea, mai bate un cui. Piesa înaintează pe măsură ce-şi consumă el metrii cubi de scândură. “Nea Liviule, spune din când în când, schimbă bre replica aia că nu dă bine, ascultă la mine. Asta e replică pentru brad, ori noi aici avem numai fag şi nişte tei la ramele alea. Ne facem de râs!” Regizorul îşi priveşte palmele, le compară cu cele negeluite ale tâmplarului, oftează şi bagă o replică pentru fag.

Tâmplarii de teatru nu-s singurii care ştiu că pe umerii şi teslele lor se sprijină instituția. Instituțiile se reazemă pe oamenii care doar la prima vedere bat cuie, dau cu bidineaua, ori spală pe jos. “Şi i-am zis, băi şefule, nu fi fraier, fă cum îți zic eu” e o frază frecventă în conversațiile lor.

Prințul diacriticelor

Viața lângă vedete n-are nici pe departe strălucirea înfățișată de reviste şi clipuri. Vedetele, adevărat, emană uneori o lumină orbitoare, dar oricâte mii de wați ar avea, tot rămâne un colț de umbră. Ca un făcut, nimereşti mereu în colțul ăsta. Oamenii nu te văd, îşi pun palma streaşină, umblă la ochelari, se dau mai aproape, degeaba.

Paradoxal, omul (să-i spunem totuşi om) cel mai conştient de prezența ta este chiar vedeta. Te-ai sculat în zori, după ce te culcaseşi azi-noapte la două şi te-a apucat amiaza corectând un text de-al maestrului. Maestrul este o vedetă modernă: scrie la computer. Dar maestrul nu este un sclav al maşinii („bă, eu scriu LA calculator, nu CU calculator!”). Nu foloseşte „Ş”, „Ț”, „Ă”, „Î”. E peste mână, până cauți controalele, până apeşi, zboară ideea. Iar o idee bună, ştie oricine, vine la o sută de ani. Aşadar, maestrul scrie în loc de „Ş”, „Ț”, „Ă”, „Î” cu literele „S”, „T”, „A”, „I”. Pentru „Â” se chinuieşte totuşi un pic şi îl foloseşte, din patriotism.

Până la amiază îi pui vedetei „Ş”, „Ț”, „Ă”, „Î” în text. Sunt câteva mii. Nici nu ştii despre ce este vorba în capodoperă. „Ş”, „Ț”, „Ă”, „Î” ți-au sorbit toată atenția. Vine maestrul. Mânie şi durere. „Băi nea, zice, te rugasem şi eu să fim gata la unşpe, că m-aşteaptă oamenii ăia la lansare...” Vocabularul vedetei musteşte de sensuri pe care numai cine-a trăit în colțişorul de umbră emanată complementar strălucirii le distinge. „Te rugasem...” e o ironie muşcătoare. „Vulturul o roagă pe vrăbiuță să-i elibereze culoarul de zbor”. „Să fim gata...” e mărinimia maestrului, care-ți permite cârdăşia cu el în sublimul creației. „La lansare...” e latura umană a vedetei. Este vorba despre douăzeci de sticle de vin, trei de vodcă şi patruzeci de beri care-l aşteaptă într-un anturaj de alte vedete. Din cauza „Ş”, „Ț”, „Ă”, „Î”-urilor tale nenorocite (de parcă universalitatea operei nu le îngăduie urmaşilor s-o perceapă oricum), până ajunge maestrul „la lansare”, or să fie mai puține beri.

Deştepți contra inteligenți

Vrem nu vrem, anul ăsta se poartă bandele. Personal, nu reuşesc mereu să țin pasul cu moda, însă ca individ interesat de fenomen dau frâu liber curiozității de câte ori mi se iveşte prilejul. “Cunoaşterea înseamnă putere”, zice o vorbă. La noi în cartier asta se traduce prin a cunoaşte cât mai multă lume.

La noi în cartier sunt două bande: “Deştepții” şi “Inteligenții”. Or fi şi altele, printre microbişti, dar ăia sunt ocupați, se duc la meciuri, trebuie să cârpească steaguri, nu-şi mai văd capul de treabă. Nu le arde de teritorii. Teritoriile lor sunt peluzele. Cu totul altfel stau lucrurile printre blocuri, pe stradă. “Deştepții” stăpânesc zona dintre capătul troleibuzului şi restaurant. Teritoriul “Inteligenților” este între restaurant şi magazinul de carne din capătul aleii. Fiecare bandă ține de teritoriul său cu dinții. Trebuie să ai o dantură bună la noi în cartier. Marfă.

Stau de vorbă cu “Deştepții”. “De ce se numeşte banda voastră Deştepții?” “Fiindcă suntem deştepți”. Corect. Două străzi mai încolo, dau peste “Inteligenți”. Mă lămuresc iute de ce se numesc ei aşa. E clar pentru toată lumea. “Deştepții” şi “Inteligenții” nu se amestecă niciodată. În cartier mai sunt unii băieți care nu sunt nici “deştepți”, nici “inteligenți”. Mă rog, în sensul că nu aparțin nici uneia dintre bande, dar oricum ai da-o la întors, tot proşti se cheamă. “Deştepții” şi “Inteligenții” îi privesc cu dispreț, că nu se înrolează, şi-i strigă chiar aşa: “Bă, prostule!”. Umblă vorba totuşi că şi ăştia încearcă să-şi facă bandă în cartierul nostru.

Mă împrietenesc cu un “inteligent”. “Ce faceți voi toată ziua?” “Noi? Toată ziua? Adică ce facem?” “Da.” “Noi păzim teritoriul”. “Toată ziua?” “Da“. “De cine?” “De cine? Adică de cine-l păzim?” “Da”. “Îl păzim de deştepți“. “Vin deştepți pe aici?” “Pe-aici? Adică dacă vin deştepți pe-aici?” “Da”. “Da, mai vin“. “Şi ce faceți atunci?” “Atunci? Ce facem atunci?” “Da“. “Fugim după ei”. “Fugiți după ei?” “Da”. “Dar voi nu vă duceți în teritoriul lor?” “Noi? Dacă ne ducem în teritoriul lor?” “Da”. “Ne ducem”. “Şi ei ce fac atunci?” “Atunci? Adică ce fac ei?” “Da”. “Ei fug după noi”. “Şi voi ce faceți?” “Noi? Ce facem noi?” “Da”. “Fugim înapoi”.

Epidemie de cultură

Culturii e greu să-i reziști. Începe așa, cu o mâncărime și câteva pete, ca la un pojar ușor. Cei mai prudenți, care și-au făcut rost din vreme de alifii, se tratează la timp și scapă destul de ieftin. Citesc o carte-două, intră într-un teatru, unii avansează chiar prin foaier și reușesc să treacă de bufet, dar în cele din urmă se potolesc. Își revin la normal. După o săptămână, totul li se pare un vis urât care a trecut.

Necazul mare e cu ceilalți, slabi de constituție, care n-au fost vaccinați când erau mici. Ei sunt lipsiți de apărare în fața culturii și este inutil să te osteneşti a-i vindeca, fiindcă iau cultura de la unul la altul, cu transmitere pe diverse căi. Suntem în pragul molimei, dar nimeni nu se sinchiseşte, până când ea va scăpa de sub control şi nu se va mai putea face chiar nimic.

Simptomul frecvent la cetățeanul atacat de cultură este o limbă încărcată cu expresii de prin albumele de pictură. Oricât de greu de crezut ar părea, există încă oameni care nu-şi pun mânuşile când umblă cu cărțile ba, mai mult, nu se spală pe mâini după aceea. În definitiv, fiecare doarme aşa cum îşi aşterne. L-am surprins o dată pe un cunoscut al meu răsfoind, la baie, o lucrare de popularizare a artei. Am încercat să i-o smulg din mână, însă nu s-a lăsat. A fost mare tevatură. În cele din urmă, n-am reuşit să rup decât două sau trei pagini şi era s-o pățesc eu însumi din cauza asta, fiindcă deja începuseră să-mi alunece ochii pe poze.

Cei mai mulți dintre nefericiții atinşi de cultură pornesc de la consumuri în aparență inofensive şi în timp, fără să-şi dea seama, devin dependenți. Ajung la doze din ce în ce mai puternice. Încep prin a citi etichete, trec la cărțile de colorat ale copiilor şi sfârşesc în chinuri groaznice, aducând vorba pe la chefuri despre Dali, Rimski-Korsakov (cei doi frați), Shakespeare şi Michelangelo. Speranța unei imunizări generale stă într-o schimbare a mentalității. De pildă, când îți vine să citeşti o carte, fă ceva folositor pentru ceilalți, sădeşte un pom.

Dormeza zburătoare

Un domn mi-a povestit cele ce urmează. Cunoscându-l, garantez că faptele sunt, în mare parte, autentice. Zic "în mare parte" fiindcă am mai pus şi de la mine, nu mult, doar nițel la început, o fărâmă la interior, nimica toată la sfârşit. Nişte floricele de stil. Când citeşti un text, e mai puțin important dacă literele sunt înflorate sau austere. Înțelesul să nu sufere.

Iată istoria: doi inşi se mutau, iar alți doi jucau table. Ăia doi de se mutau cărau pe scara unui bloc cu douăsprezece etaje ba o masă, ba o toaletă cu oglindă, ba un covor făcut sul. Porniseră în zori şi deja făcuseră pe alee o grămăjoară de lucruri. Dacă n-aş fi acuzat de detaliere exagerată, aş adăuga că liftul era defect. Asta e. Ăilalți doi mânuiau tablele într-o baracă de tablă, la vreo cincizeci de metri de grămăjoara ălora de se mutau. Uneori opreau zarurile ca să le arunce priviri hibride - parte miloase, parte disprețuitoare. Filosofia lor de viață era simplă: "decât toaleta grea cu oglindă, mai bine un zar la umbră". Platon.

Lucrurile uşoare se terminaseră. Rămăsese, la etajul doisprezece, dormeza grea, prăfuită, cu arcurile împungând dinăuntru, asemenea coastelor sub pielea unei gloabe. Aş vrea să mă fi aflat câteva clipe sub țeasta celor doi, să le citesc gândurile când coborau douăsprezece etaje cu ceva în brațe şi-i ascultau pe ceilalți, din baracă, salutând dublele cu chiote. Ajunşi sus, extenuați înainte de proba cea mai grea, proprietarii dormezei i-au auzit pe cei cu tablele: "Ia adă, băi, berea aia de la rece!" A fost picătura care a umplut paharul. Cu forțe înzecite au ridicat dormeza şi i-au făcut loc pe geam.

După mintea lor, ar fi trebuit să cadă în fața blocului şi cu asta basta. N-au ținut seama însă de mişcarea de rotație a Pământului şi nici de efectul de portanță. Dormeza, mai întâi cât un chibrit, apoi din ce în ce mai maiestuoasă, a planat în după amiaza toridă, aidoma unui albatros printre funigei şi cântece uitate. Când credeau că-şi va lua zborul către alte zări, ea s-a prăbuşit peste baraca ălora cu tablele. Baraca a rezistat, însă partida a avut de suferit din pricina stresului.

Singur printre americani

“America, ce țară de cacao, zice o prietenă. În orașe, doar străzi și clădiri, străzi și clădiri. Aleargă ca bezmeticii, iar femeile umblă în taior și adidași în picioare. Îi scot numai când ajung la birou. Dacă ieși din oraș, doar case și garduri vii, case și garduri vii. Oamenii nu mai comunică între ei. S-au abrutizat. Nu știu decât slujbă și iar slujbă. Le e o frică să n-o piardă... Dar ce mare brânză e o slujbă? Nu-ți convine, iei alta. Nu-ți place moaca patronului, lasă-mă nene-n pace, că nu m-ai câștigat la belciuge!”

Dăm din cap. Prietena noastră nu s-a hotărât încă pentru o slujbă anume. A avut mai multe oferte (acum nu mai are) dar nu s-a ivit aceea care să-i evidențieze calitățile excepționale.

“Uite, cum stăm noi aici... Cât e ceasul, trei? Se face dimineață. Mergi la un american în vizită (dacă te cheamă), să vezi cum cască pe la zece seara (zece seara, îți dai seama?) și se vaietă că a doua zi merge la slujbă, că a avut o zi grea, mofturi. N-au noțiunea de prietenie, pentru ei fiecare prieten este un concurent. Așa vă privesc eu pe voi, ca pe niște concurenți? Mă gândesc eu să vă iau slujbele? Ce faci, măi, dormi?”

Tresar și o asigur că nu dormeam, doar mă gândeam serios la deosebirile dintre americani și noi, dintre orașele lor și ale noastre. “Ăștia, în vizită, nici nu te lasă să te apropii de frigiderul lor. Trebuie să duci ceva, ca pe vremea lui Ceaușescu, altfel se uită urât la tine. Bani nu-ți împrumută. Dacă vrei să rămâi peste noapte acolo îți spun de la obraz că nu li se pare o idee bună. Cum să legi o relație? Cum să petreci nopți, discutând despre Poe, Cioran, clonare, euthanasie, marea iubire?”

„Așa or fi ei”, îndrăznesc. „Cât e ceasul, patru? Se luminează de ziuă. Nu cred că mai ajungem azi la slujbă...” “Dă-o naibii de slujbă, nu simți că am atins ceva înalt, intangibil? Nu-ți dai seama că noi, aici, comunicând, am câștigat de o sută de ori mai mult decât ai fi câștigat tu azi, la nenorocita ta de slujbă? Nu știu unde o să ajungă omenirea cu atâta meschinărie. N-aș sta în America, între americani, nici să-mi dai un milion de dolari”.

Aşteptându-l pe Titi

Idealul dumitale în viață e să-l întâlneşti pe Gică Hagi şi să-i strângi mâna. Idealul domnului de lângă dumneata este să-l întâlnească pe Papa. Al dânsei, pe preşedintele Americii. Fiecare visează la întâlnirea vieții sale. Eu visez să-l întâlnesc pe Titi.

N-a fost mereu aşa. La început eram colegi de facultate şi de cămin. Apoi ne-am văzut fiecare de drumul lui. Fiind constănțean, Titi s-a dus la Constanța. În prima vară n-am vrut să mă întâlnesc cu el. Petrecuserăm atâtea zile şi nopți împreună încât mi se părea caraghios să-l caut. Mergând la mare, am trecut prin Constanța atât la dus cât şi la întors. Eram cu nişte prieteni. Îmi ziceam "acuşi o să răsară Titi, ca Afrodita din spuma mării, şi dă-i la taclale, şi hai la o bere, mă rog". Or, în momentul acela mă grăbeam la mare. Mi-era prieten Titi, dar mai prietenă mi-era marea. Am hotărât să-l caut anul următor. Între timp am fi adunat şi ce să povestim.

În fiecare an, plecând spre mare îmi propun să mă întâlnesc cu Titi. De fiecare dată, când ajungem în Constanța suntem în întârziere. "Poate mă întâlnesc acum cu Titi" mă exprim eu. "Lasă, măi, îmi spun însoțitorii, ai tot timpul, la mare, să-l cauți. Dacă nu, la întoarcere, când trecem iar prin Constanța". La întoarcere, când trecem prin Constanța, suntem şi mai rău în întârziere. Nu mai poate fi vorba de o escală.

De cincisprezece ani plănuiesc să-l întâlnesc pe Titi. O vreme am plecat la mare cu gaşca. Pe urmă cu o fată. Apoi cu nevasta. Pe urmă cu nevasta, soacra şi copiii. Când trecem prin Constanța, zic: "de data asta mă întâlnesc cu Titi!" Iar ei cască plictisiți: "Da, da, da..."

Ceea ce i-a excitat şi pe dânşii, posibilitatea ca eu să-l întâlnesc pe Titi după atâția ani, e acum o glumă răsuflată, pe care am prostul obicei de a o repeta mereu, când mergem la mare, ca să le stric vacanța. Eu o simt ca pe un mit, un ideal, un intangibil, iar ei dau din umeri.

Ecveştri în Mongolia

Prin anii '80, cât pe-aci să fiu ales preşedinte al Mongoliei. Pe atunci se petreceau multe alte curiozități, cum ar fi de exemplu eliberarea salamului pe baza buletinului de identitate.

Ce se întâmplă: lucram la un institut de proiectare a hidrocentralelor. Într-o zi, şeful ne ia deoparte, pe mine şi pe un coleg. “V-a pus Dumnezeu mâna-n cap” zice. “Mongolii ne-au comandat o hidrocentrală. Uite, astea sunt planurile râului”. “Ura!” zicem noi respectuoşi şi ne apucăm de treabă. “Măi, zice prietenul meu după zece secunde de muncă, nu ți se pare nimic ciudat la planurile astea?” “Ba da, zic, avem doar o bucată de râu, la izvoare şi una la vărsare. Lipseşte râul propriu-zis. Hai să-l întrebăm pe şeful”.

Pe vremea aceea nu era prea bine să-ți întrebi şeful. O dată se enerva că-l deranjezi cu fleacuri şi te-ntreba pentru ce iei leafă dacă trebuie să-ți spună el tot. Totuşi, noi am avut curajul ăsta. “Da, ştiu, zice şeful, lipseşte râul. Ruşii au nişte baze secrete acolo. Nu ne-au dat decât planurile astea, de la izvor şi de la vărsare. Oricum, e deşert, râul e secat în cea mai mare parte a anului”. “Atunci la ce le trebuie hidrocentrala? Cu ce o să meargă?” “Cu apa din săptămâna în care plouă. Oamenii trebuie să fie pregătiți, e dreptul lor să aibă lumină o săptămână pe an”. Am recunoscut ruşinați dreptul mongolului din deşert de a avea lumină o săptămână. “Dar din ce or să ridice clădirea? Nu sunt pietre, lemne nici atât...” “Din pâslă. Turbina o să fie montată într-o iurtă de pâslă”. Şeful începe să se enerveze, dar mai apucă să ne zică: “Voi sunteți băieți tineri, cu imaginație. Inventați şi voi un râu. Toate râurile mongole sunt la fel”.

Înapoi la planşetă. Colegul meu prinde cu pioneze izvorul şi vărsarea râului. Între ele, trage cu creionul nişte meandre de mai mare dragul. Într-un loc, râul mongol chiar iese de pe foaia de calc şi merge o bucată bună pe cantul mesei. “Îți dai seama, zice prietenul meu, peste ani, lângă prima hidrocentrală mongolă, vor străjui statuile noastre, călare pe nişte căluți mițoşi, cu teurile şi compasurile în spinare. Şi poate că la vremea aceea ne vor fi ales deja miniştri sau chiar preşedinți...”

Îngerii Suediei

Gigel şi Fănel erau colegi de clasă. Începutul nu e grozav pentru o parabolă, dar staţi să vedeţi ce-a urmat. Ei visau să ajungă la Stockholm. “Ah, Suedia, băi, Suedia!” ofta Gigel dimineața, înainte de ore, pe când leneveau amândoi în camera lui Fănel. Gigel era înalt, blond, drăguț, un pachet, ba nu, mai multe pachete de muşchi. El visa suedeze cu picioarele pornind din gât, gungurind în jurul lui, ceva pe limba aia a lor, nu se înțelegea prea bine ce, în orice caz ceva despre dragoste, bani în cont, maşini, protecție socială.

“Ah, Suedia, băi, Suedia!” ofta şi Fănel. Fănel era scundac, pipernicit, un ochelarist plin de coşuri ca o platformă industrială. El visa o nominalizare la un Nobel acordat invenției “Dispozitiv giroscopic pentru ameliorarea raportului viteză-masă în zborurile cosmice de lungă durată”, la care lucra după ce-şi făcea lecțiile în fiecare seară. Savanți decorați până-n gât gungureau în jurul lui, propunându-i, pe limba lor, diverse contracte la diverse concerne internaționale.

După ce-au terminat liceul, Gigel şi Fănel tot nu s-au despărțit. Fănel a făcut facultatea. Gigel a bătut doi inşi într-un gang şi a luat patru ani. Fereastra celulei lui dădea spre fereastra lui Fănel. Seara îl urmărea tocind şi-i făcea semne de la distanță. “Merge cu giroscoapele?” “Merge”, îi făcea semn la rândul său Fănel, “ai grijă la apelul de dimineață!”

Au terminat şi de data asta în acelaşi timp.”Ah, Suedia, băi!” a oftat Gigel şi a tăiat-o peste mări şi țări. În Suedia a mai dat cu jula, a mai tăiat o geantă, nu erau atenți nordicii. S-a însurat cu o suedeză bătrână, bogată. În fiecare dimineață, bunica vikingă îi gungurea la ureche despre dragoste, bani în cont, maşină, protecție socială.

Fănel a intrat să lucreze în cercetare. Nu erau bani nici pentru inventarea pionezei, darămite pentru giroscoapele lui. După ce s-a luptat vreo doi ani, a plecat la un mare laborator din Stockholm. Suedezii i-au dat pe mână cel mai mare şi mai secret program de cercetare. Într-o experiență esențială, o explozie l-a trimis pe Fănel să cerceteze pe lumea cealaltă.

De câte ori îi evocă pe cei doi, foştii colegi de clasă vorbesc despre Gigel ca despre un om aşezat, la locul său, care a realizat ceva în viață, iar despre Fănel ca despre un aventurier. “Şi nu părea, domnule!”

Marea carte vine

Luna trecută mă hotărâsem să scriu o mare carte. O asemenea decizie e foarte greu de luat în viață, cel puțin când o iei prima oară. Nu ştii dacă eşti pregătit să scrii marea carte, nu ştii dacă ceilalți sunt pregătiți s-o citească. Parcă ar fi o premieră că un Homer se naşte în afara epocii lui Homer? Neavând la ce să te raportezi, pentru că marile cărți ale celor din jur nu sunt chiar atât de mari, nu ştii cât trebuie să fie de mare. Cu numărul de pagini nu-i o problemă. Mai stai nopțile, mai bei o cafea, îți mai iei ajutoare, prieteni, rude... O scoateți. Dificultățile sunt însă o chestiune de alură. Să fie marea carte una monumentală? Să fie scriitura masivă, stilul - un transatlantic, capitolele - spărgătoare de gheață traversând maiestuoase mări de critici bălăcindu-se neputincioşi cu rățuştele lor gonflabile? Să fie, dimpotrivă, marea carte mai mult zveltă decât solidă, înaltă, fragilă, filigranată? E greu să te hotărăşti pentru prima. La următoarele, deciziile sunt mai simple. Curând ai un raft plin cu mari cărți.

N-aveam nici un subiect în cap, dar nici asta nu era o problemă. Citisem undeva că dacă vrei să faci ceva, principalul este să stabileşti când, nu cum. Subconştientul o să găsească singur cele mai bune căi pentru atingerea țelului. Aşa şi zicea, parcă: “Mai întâi fixați-vă un țel”. Am lăsat deci subiectul marii cărți în sarcina subconştientului. Mai aveam şi altele de rezolvat. Mi-am închipuit că la vremea la care trebuşoarele or să fie gata, voi avea pe masă şi un subiect nou-nouț, numai bun de scris.

Habar n-am ce s-a întâmplat. Ori că subconştientul ăsta era cam puturos, ori că n-am ştiut să-l cointeresez, ori că pur şi simplu avea altceva mai bun de făcut, după vreo cinci zile, când să mă apuc de marea carte, tot n-aveam un subiect. L-am dat naibii de subconştient. O să fie o mare carte despre oameni şi viață. Auzind asta, toți cunoscuții din cartier au năvălit să-mi povestească viețile lor. Nu mai făceam nimic decât să deschid şi să închid uşa după ei şi să-i ascult ore în şir. Parcă eram birou de audiențe. Din păcate m-am lăsat prins de unele dintre povestiri şi am uitat să-mi notez.

Visând la drapel

Când aud vorbindu-se despre patriotism, lichelele dau din cap, oamenii oneşti, nu ştim de ce, devin neîncrezători, iar cei obişnuiți schimbă subiectul. Considerând aceste repere comportamentale, este esențial deci să ții capul nemişcat.

Am avut o dată impresia că descopăr o nouă categorie. La o petrecere, un băiat pe care nu-l cunoaşte nimeni (acum l-a adus cineva, la grămadă) ni se plânge, într-o pauză de zbierete, că are ceva pe suflet. "Ce?" sărim ca arşi. Când cineva are ceva pe suflet, mai ales la o petrecere, şi vrea să mărturisească de bună voie, e aur curat. Băiatul povesteşte că tocmai s-a liberat din armată (cei din rândul doi cască, cei din rândul întâi îşi pregătesc propriile istorii cazone; astfel de relatări suculente încep, de obicei, cu "aveam noi un l'ent major..."). Ei, şi în ultima lună, când făceau de gardă, era în post la drapelul unității. Ei, şi fiind obosit, nu mai ține minte de ce, a adormit chiar acolo, cu capul sprijinit de vitrina drapelului şi arma pe genunchi. "Ei, şi?" cere publicul poanta. Ei, şi nimic... S-a trezit cu puțin timp înainte de a-i veni schimbul şi până astăzi n-a mai povestit nimănui.

Asta e cu ăştia pe care-i aduce cineva... Auditoriul se risipeşte dezamăgit, ba chiar scârbit. Altădată veniți, frate, cu unii care ştiu să povestească întâmplări haioase, care-şi merită băutura şi sandvişurile. Printre cei prezenți sunt deja trei care au sărit gardul cazarmei de nenumărate ori, patru care n-au ieşit o zi din arest, unul care l-a înjurat pe colonel, şase care au dormit în post la drapel, sforăind până i-a trezit schimbul ca să se dea mai încolo. Noi credeam c-o să ne povestească ceva palpitant. Când colo...

Zece ani mai târziu, la o altă petrecere, cineva îl aduce din nou pe băiatul acela, să-i zicem acum "bărbatul acela". Tace el ce tace, vorbim noi ce vorbim, îl rugăm să povestească ceva. Înainte să deschidă el gura, ca într-o străfulgerare, ştiu despre ce-o să fie vorba. Iar o să ne sâcâie cu amintirile lui nesărate, despre drapel...

Mai târziu, după multe alte petreceri, ne-am dat seama că insul cu pricina nu ne relata adormirea la drapel ca pe un act de curaj şi nonconformism, ci pentru că efectiv îi stătea pe suflet.

Un om vine să publice

Un om vine să publice. “Bună ziua. Vreau să public un material la dumneavoastră”. “Bună ziua. Luați loc. Despre ce este vorba?” “Cu cât se plătesc materialele?” “Depinde de mărime şi de genul publicistic. Dar despre ce este vorba?” “Vreau să public un articol în foileton. Cât de mare trebuie să fie un episod?” “De obicei nu publicăm episoade mai mari de trei file dactilo. Vreți să-mi spuneți despre ce este vorba în materialul dumneavoastră ?” “Trei file? Aşa de puțin? Atunci îmi trebuie vreo şaptezeci de episoade. Ziarul dumneavoastră apare zilnic?” “În afară de sâmbătă. Despre ce e vorba în material?” “Ce înseamnă, de fapt, o filă dactilo?” “Treizeci de rânduri a şaizeci şi şase de caractere. Despre ce-ați scris?” “Treizeci de rânduri a şaizeci şi şase de caractere? Trei ori şase optsprezece, opt şi ținem una... Arătați-mi pe ziar!” “Uite, cam atât. Deci, ați scris despre...” “Şi cu cât plătiți o filă dactilo?” “Depinde. Dacă-mi spuneți despre ce este vorba”. “Despre istorie”. “Despre istorie?” “Despre istorie”. “Dumneavoastră sunteți istoric?” “Nu. Nu sunt istoric. Sunt pensionar”. “Dar înainte de a vă pensiona ați fost profesor de istorie?” “Nu. Nu am fost profesor de istorie” “Deci ați scris un articol...” “O carte. Am scris o carte despre istorie. Cu cât plătiți o carte despre istorie publicată în foileton?” “Depinde. De ce nu vă duceți cu cartea de istorie la o editură?” “Nu e o carte de istorie. E o carte despre istorie”. “De ce nu mergeți cu cartea despre istorie la o editură?” “Glumiți? Acolo e plin de istorici care cred că le iau pâinea de la gură”. “Oricum, noi nu publicăm cărți despre istorie”. “Nu?” “Nu”. “Aha”. “Da”. “Deci nu publicați?” “Nu”. “Aha”. “Da. Oricum, povestiți-mi ceva din cartea dumneavoastră despre istorie”. “Ce?” “Nu ştiu, ceva, orice”. “Aha”. “Da”. “Uite, Napoleon Bonaparte, îl ştiți pe Napoleon Bonaparte?” “Să zicem că da. Ce-i cu el?” “Şi Franța. Toată lumrea spune că Franța e mare prietenă, soră de gintă latină...” “Şi?” “Şi Napoleon Bonaparte ăsta ne-a vândut ruşilor. Pe vreme lui, ruşii făceau ce voiau”. “Aşa?” “Da”. “Aha”. “Da. Şi multe altele”.

Mapamond de mucava

Plecase la Paris cu diploma de inginer şi deşi era vară nu uitase să-şi ia paltonul. A-ți lua paltonul cu tine într-o excursie de şase zile, este semnul unui optimism remarcabil. Înseamnă că te aştepți să te apuce iarna sub Turnul Eiffel. Ar fi bătut la ochi în autocar dacă ar fi plecat îmbrăcat cu paltonul pe canicula aia. L-a făcut sul şi s-a obişnuit să le răspundă tuturor celor care-l întrebau "ce-ai în sul?" cu "un comision pentru o cunoştință". Hotărât "să rămână", prietenul dovedea şi un spirit de prevedere deosebit. Cine să-ți lucreze palton pe comandă la Paris? Şi dacă vrei să faci o bună impresie în cercurile pariziene nu te duci la interviuri cu geaca de Vaslui.

O bună impresie a făcut chiar înainte să vină vremea paltonului. I-a mers din prima. A cunoscut o cântăreață de operă şi aceasta, intuind firea de artist, i-a facilitat intrarea în lumea minunată a ariilor. Prietenul nostru muta decorurile de colo-colo, între acte şi scene. Mai târziu, exemplificându-ne această etapă a vieții sale în emigrație cu diverse fraze muzicale, mărturisea că fusese victima unui fenomen ciudat. Decorurile nu erau cele pe care se obişnuise el să le vadă în rarele ocazii când ajunsese la opera de acasă. Butaforie - butaforie, dar până nu te apropiai nu-ți dădeai seama că frunzele copacilor sunt de hârtie, piscurile de carton, râurile din mătase albastră.

Când porneau ventilatoarele simțea adierea stepei, ori vântul Africii de Nord. Când se jucau ăia la lumini nu mai ştia dacă e amurg sau zori de zi. Opera e un domeniu vast. Nu suferă opreliştile frontierelor, nu se lasă intimidată de spații. Întâmplările cântate se petreceau în toate colțurile lumii. Prietenul nostru, tot mutând la decoruri, a călătorit (ce-i drept, imaginar) de la Yokohama la Cairo şi de la Capul Bunei Speranțe, la San Francisco.

N-am mai auzit să fi pățit altcineva aşa ceva. Fără să părăsească scena şi culisele, prietenul nostru se bronzase ca marinarii, învățase mai multe dialecte şi, lucrul cel mai ciudat, de câte ori muta un decor şi ajungea, chipurile, într-o altă zonă a lumii i se făcea dor de casă. Într-o bună zi a fost o reducere de personal şi l-au dat afară de la operă. "A fost cumplit" mi-a mărturisit. "După ce cutreierasem lumea întreagă pe placul inimii, m-am trezit în nenorocitul ăla de Paris".

Şoseta lui Vasile Roaită

Oamenii muncii de la o făbricuță de şosete nu pot trăi pe picior mare. Contracte nu sunt. Parteneri americani nici atât, parcă peste ocean toți, de la bancherul cu țigară de foi până la copiii Străzii 42, ar umbla desculți. Angajații îşi cârpesc seara ciorapii proprii, iar FMI-ului nici nu-i pasă că într-o bună zi omenirea va rămâne fără şosete.

În aceste condiții, greva apare ca inevitabilă. Făbricuța e prea mică, n-are sindicat. Este totuşi un maistru la Secția 2-Elastice care ştie ce trebuie făcut. Mai întâi, el îi prelucrează pe oameni. Făbricuța n-are nici portavoce. Cu mâinile pâlnie la gură, maistrul le vorbeşte viitorilor grevişti. "Se mişcă țara, măi", îi avertizează. "Curând vom rămâne singurii fără drepturi".

Altul, mai impulsiv, crede că se pierde timp prețios (de fapt, ca să-l cităm exact, spune "stăm aici şi-o frecăm la rece"). El propune să-şi tragă câte un ciorap pe cap, să-l sechestreze pe director şi să blocheze drumul. Soluția nu este agreată de familişti, unde mai pui că unii sunt oameni în vârstă, cărora nici nu le intră un ciorap pe cap şi-ar fi şi caraghioşi.

În cele din urmă, un băiat mai talentat pictează o lozincă pe un capac de carton, sustras de la o făbricuță concurentă de papuci: "Grevă spontană între orele 11 şi 14". Oamenii scandează "noi de-aicea nu plecăm, nu plecăm acasă, până nu s-o rezolva şi problema noastră" şi se duc mulțumiți pe la casele lor. A doua zi sunt dezamăgiți că gazeta locală n-a scris nimic despre conflictul lor de muncă. În schimb, un redactor isteț a prins ştirea zilei: "După ce un nou conflict în Orient a fost evitat, un țăran a căzut din pod şi şi-a rupt piciorul".

Struțocămila nu există

La oraş cresc copii care n-au văzut o găină. Cineva le-o arată într-o carte de colorat şi le spune că este un „cotcodac”. Cu asta, instrucția ia sfârşit, din lipsă de material didactic. Nimeni nu ține găini pe balcon, iar în spatele blocului le mănâncă şobolanii. Constatarea este acceptată de către sociologi, educatori şi părinți la un loc. Se face chiar o legătură vagă între gradul de civilizație şi numărul de specii văzute. Politicienii o includ şi ei la momentul potrivit în discursurile privind dezrădăcinarea omului simplu, prăpastia între sat şi oraş, problematica mediului, câte şi mai câte. În vârtejul strategiilor, copilul şi găina sa nevăzută rămân cam pe planul doi, dacă nu chiar trei. Doar are toată viața înainte, poate să vadă, cu trecerea anilor, nu numai nişte amărâte de găini ci şi struți.

Dar până la struți sunt multe altele care nu pot fi aclimatizate în balcon. De exemplu vaca. După ce trece copilăria, găinile devin mult mai accesibile, numărându-se printre senzațiile tari ale primei escapade în afara cartierului. Periferiile încă mai găzduiesc, prin curți, câteva găini. Dar vaci nu. La oraş, o vacă este costisitoare şi generează suspiciune între vecini. De aceea există adolescenți care n-au văzut vaci.

Tinerețea rezolvă problema vacilor şi a cailor, iar studenția, cu tradiționalele ieşiri la munte, pe aceea a oilor. Astfel, ajuns la maturitate, un om obişnuit îşi completează, în mare, bagajul de animale vizionate: găini, vaci, cai, oi. Printre obligațiile sociale, cei perseverenți, caracterele oțelite, îşi mai găsesc timp pentru pisici, căței, porumbei, capre. Iar excentricii o lălăie prin păduri, căutând cerbi, vulpi, lupi sau râşi.

Vine o vreme în viața fiecărui orăşean, fost copil de cartier, când poate da frâu liber visului despre struțul amintit. Nimeni nu e atât de nebun să-şi imagineze că într-o zi un struț o să-i ciocănească la uşă (nu s-a reparat liftul de ani de zile, becul de pe scară e furat sistematic), dar poate plănui o vacanță în Africa. Şi în timp ce visează cu ochii deschişi turmele sau stolurile, cum le-o fi zicând, de struți prietenoşi care-i dau bineațe, pe peretele din fața lui îi face semne cu picioruşele singurul animal care i-a fost aproape în copilărie, adolescență, tinerețe şi maturitate: libarca.

Om simplu cu bun simț

Am avut mereu un sentiment de admirație pentru omul simplu. Întâi din pricina celor învățate la şcoală, conform cărora omul simplu este de zece ori mai valoros decât omul sofisticat (urmare firească a superiorității clasei muncitoare asupra intelectualității putrede). Cu vremea, admirația s-a transformat într-o teamă superstițioasă. Omul simplu este sarea pământului. El se pricepe la toate. Fără omul simplu, care îşi mai zice şi "din popor" nu s-ar putea face nimic pe lumea aceasta.

În domeniul meu am deseori de-aface cu oameni simpli. Cel mai des mă vizitează oameni simpli cu idei. Oamenii simpli cu probleme nu ajung la mine. Ei îşi petrec ziua pe culoarele tribunalelor, pe la primării, sau, oricât de jenă mi-ar fi s-o spun, la muncă. Ăia nici măcar nu ştiu că sunt oameni simpli. Îşi spun, pur şi simplu, oameni.

Alta e situația oamenilor simpli cu idei. Ăştia au timp berechet să-mi împărtăşească din simplitatea lor creatoare şi când se referă la ei înşişi îmi mărturisesc foarte mândri că sunt simpli. Uneori mi-e foarte teamă să nu mă bănuiască de nesimplitate. "Eu nu sunt unul din ăia cu nasul pe sus, îmi spun ei. Eu sunt un om simplu. Eu nu mă pricep la ce faci dumneata, dar am mult bun simț. Bunul simț îmi spune că ar trebui să faci aşa..." Urmează două ore de sfaturi. Nu vorbeşte omul simplu din el, ci bunul simț, ca un duh invocat, care i-a luat trupul în stăpânire, ca pe o butelcuță. Bunul simț care-i bântuie pe cei autodeclarați simpli se pricepe la toate. Fizică atomică, gazetărie, politică, bucătărie chinezească. Nu importă că omul simplu nu a citit o iotă despre toate astea. Bunul simț vorbeşte în locul său.

Un coleg de serviciu, despre care mi se spusese insistent că are foarte mult bun simț, s-a uitat o dată peste umărul meu în timp ce scriam un articol şi a început să mormăie nemulțumit. "Mai vorbiți, măi, şi pe înțelesul oamenilor simpli, că nu mai poate nimeni să citească ziarul. Ce cuvinte-s astea, <<infracționalitate, ubicuitate, tendință>>?" "Am vrut să spun..." „Nu contează ce-ai vrut! Eu te sfătuiesc din bun simț. Dacă vrei să m-asculți, bine, dacă nu - nu!".

Colegul meu era un om simplu, angajat într-un loc în care lucrau oameni complicați. I se părea că oamenii complicați trebuie să li se adreseze nu celor complicați ca ei înşişi, ci lui şi altora la fel de simpli.

Blasfemiile miturilor

Blasfemii sunt multe în lumea noastră. Nu ştiu câte vor fi fiind pe cealaltă lume, dar cu răbdare vom afla şi aceasta. Revenind pe tărâmurile noastre, îndrăznesc să afirm că blasfemii sunt tot atâtea câte lucruri interpretabile. Or, dacă stăm să le numărăm şi pe astea, ele sunt nenumărate. Nimic nu este neinterpretabil.

Un om pe care-l consideram drept un amic echilibrat m-a şocat zilele trecute cu un comentariu la adresa nemuritoarei "Miorița". Nu ştiu câte lucruri mai sunt inatacabile în zilele noastre, dar îmi închipuiam că măcar "Miorița" e deasupra tuturor interpretărilor lumeşti.

Din discuții reieşea că folclorul a deformat informația reală, acordând mitului şi rimei un credit mai mare decât li se cuvenea, în detrimentul realității brute. S-a pornit de la versurile cinci - şase, respectiv "Trei turme de miei/Cu trei ciobănei". "Unde-ai mai pomenit, îmi zice amicul eretic, turme de miei? Turmele sunt alcătuite din oi, câțiva berbeci şi mieii lor. Probabil că informația inițială a fost <<trei turme de oi/cu trei ciobănei>>". "Păi, nu mai rimează deloc", mă exprim timid. "Tocmai, sare amicul, ai pus degetul pe rană. <<Oi>> nu mai rimează cu <<ciobănei>>. Dar, scuză-mă, cine a pomenit în acele vremuri ciobănei? Oamenii acelei epoci erau mai degrabă viguroşi, dintr-o bucată. Putem vorbi nu despre <<ciobănei>>, ci despre <<ciobănoi>>. Astfel, merge şi rima: <<Trei turme de oi/Cu trei ciobănoi>>. Observi cum se îmbină armonios realitatea istorică şi rima?"

Îndoiala îşi croieşte drum în sufletul meu. Ce am învățat la şcoală este un meterez vulnerabil la logica amicului. Îmi amintesc că nu demult l-a înfierat aspru pe Manole, meşterul Manole. "Doar ştii cum sunt constructorii. Nici pe vremea aia nu erau mai breji. Devizele uriaşe, materialele veneau greu, de proastă calitate. Ce lucrau ziua se surpa noaptea. De la o vreme începuseră să lenevească pe schele. Mai fluierau o gagică, mai răsfoiau o carte. Erau la modă atunci legendele antichității. Ei, şi atâta a răsfoit povestea lui Icarus, încât, până la urmă, şi-a închipuit că ar putea să zboare. Or, nici materialele pentru aripi nu erau grozave".

Trei frați mineri

Erau odată trei frați mineri într-o galerie. Şi ei săpau, săpau de zor, la cărbune. Şi cărbunele se terminase de mult, dar mai erau destule alte zăcăminte în jur care meritau să fie săpate. Granit, bazalt, argilă, pământ de flori. Utilajele ieşiseră de mult din garanție, le mai cădea o roată, se mai rupea un ax, nu le înlocuia nimeni. Utilajele se făcuseră praf. Dar cei trei frați săpau, săpau, nu se lăsau. Țara avea nevoie de săpăturile lor. La un moment dat, după ani şi ani de săpat voinicesc, veni ora mesei. Slană, pită, condimente. Luară o pauză – mică, fiindcă mai erau încă atâtea de săpat.

"E cam linişte, vorbi primul, cu gura plină. Ce-o fi pe-afară?" "Ce să fie? îşi dădu al doilea cu părerea. Or fi terminat vagoneții". Al treilea, care muşcase zdravăn din tabla de slană, nu putea să comenteze. Dădu o fugă până la ieşire, să vadă ce şi cum. Până să mestece şi să înghită îmbucătura, era înapoi. "S-a închis mina!" strigă speriat. "Cum adică s-a închis? Ne-au îngropat aici?" "Putem să ieşim, da' nu ne mai lasă să intrăm". Ceilalți doi frați se gândiră preț de vreo jumătate de şut. "Păi, atunci să nu mai ieşim".

Se puseră iarăşi pe săpat. De afară le veneau, cu un vagonet special, tot felul de veşti. La început, le trimiseră ajutorul de şomaj. După o vreme, nevestele adunate la intrare opriră ele banii. Le mai expediau câte o sticlă de tărie, să prindă puteri în abataj. Când ajutorul de şomaj se termină, vagonetul aduse nişte formulare de înscriere la un curs de tehnoredactare computerizată şi contabilitate pe PC. Cei trei frați săriră în sus de bucurie. Din formulare făcură nişte ghemotoace cu care înțepeniră mai bine cozile târnăcoapelor care începuseră să joace. Şi se aşternură din nou pe săpat, zi de vară până-n seară, deapănă-te, poveste, că-nainte mult mai este... Cei de afară trimiseră câteva indicații anemice. "Mai la dreapta", "mai acana", apoi renunțară. La un moment dat, cei trei frați ajunseră cu săpatul într-un loc în care era musai să se despartă. O luă fiecare, săpând, pe galeria lui. Unul săpă ce săpă şi ajunse în cele din urmă în China. Cel de-al doilea nimeri într-o canalizare de pe Fifth Avenue. Iar al treilea, cel mai harnic dintre toți, trecu hotarele Sistemului Solar.

Actori casnici

O parte dintre actorii teatrului, neavând unde să locuiască, şi-au făcut mutație la locul de muncă. Ele spală o cămaşă, gustă din supa de pe reşoul interfamilial, îi trag una după ceafă ăluia mic, care a şterpelit coroana nefericitului rege Lear şi o dă de-a dura pe scări. Ei citesc ziarul, ca bărbații, se strâng să comenteze meciul... Când se face ora, se adună cu toții pentru repetiție. Muncesc ce muncesc, se despart şi se întorc pe la casele lor, în camerele din preajma scenei. Seara se uită puțin la televizor, verifică temele tinerei generații, mănâncă şi se culcă. A doua zi o iau de la capăt.

Acum, că ştiu cum stau lucrurile, mi-ar fi imposibil să asist, ca spectator obiectiv şi imparțial la vreunul dintre spectacolele acestui colectiv de talente. În toiul acțiunii nu m-aş putea opri să vânez detalii casnice, un nasture lipsă, o răceală între soți, o barbă de două zile, un ruj străin pe gulerul cămăşii sau vreo muşcătură semnificativă pe gât. Ar fi ca şi cum m-aş fi invitat acasă la nişte oameni şi le-aş urmări viețile pe gaura cheii.

Cineva, acolo sus, pe culmile amețitoare unde se taie bugetul în felii din care la poale mai ajung, purtate de vânt, firimiturile, a făcut un raționament simplu, eficace: “Băi, poate ospătarul să doarmă la cârciumă, pe mese, şi a doua zi să servească publicul consumator? Poate. Poate marinarul să doarmă pe vapor şi mai târziu, cine ştie, să ajungă chiar şi ministru, ori primar? Poate. Pot strungarul, vânătorul, şoferul, ministrul să doarmă la locul de muncă? Pot. Atunci ce mă-sa se fandoseşte actorii ăia?”

Genialitate cronică

Într-o noapte, un amic de-al nostru a tresărit, lac de sudoare, copleşit de geniu. N-avea la îndemână creion şi hârtie, aşa că a mâzgălit pe huma peretelui, lângă pat, ca Tolstoi, ori mai ştiu eu cine, cu vârful cheii yale, două versuri nemuritoare: "Era pe când nu s-a zărit, azi o vedem şi nu e...".

O mulțime de cetățeni l-au avertizat a doua zi, dis-de-dimineață, că a mai scris cineva versurile astea. Mă rog, asta poate să zică oricine. Cum descoperi ceva nou, cum se găsesc o groază să-ți strice cheful. Noroc că nu i-a luat în seamă. Problemele au apărut la publicare. Amicul a dat la cules nemuritoarele versuri. Serviciul de corectură era foarte vigilent în seara aceea. "...azi o vedem şi nu e"? s-au revoltat câteva doamne. Dar asta nu e în regulă, nu sună româneşte. Mai corect este "...azi o vedem, dar nu e..." A doua zi, versurile au apărut în paginile publicației astfel: "Era pe când nu s-a zărit, azi o vedem, dar nu e..."

Amicul a crezut că înnebuneşte. Mai ales că aceia care tot îl băteau la cap că a mai scris cineva versurile cu pricina se înmulțiseră ai naibii. A mers la o mulțime de şedințe terapeutice şi după vreun an aproape se vindecase. S-a gândit să scoată o carte despre oameni, despre viață, despre univers. Începea aşa: "Era pe când nu s-a zărit, azi o vedem şi nu e". Editorul, onorat de faptul că amicul nostru l-a ales pentru a-şi publica opera, a făcut tot ce-i stătea în putință ca să exprime corect spiritul autorului. S-a documentat despre tot ce publicase amicul nostru, inclusiv versurile din publicația aceea. Aşa se face că volumul a apărut în librării cu următorul motto: "Era pe când nu s-a zărit, azi o vedem, dar nu e..."

Amicul s-a îmbolnăvit rău de nervi. La bătrânețe, în semn de prețuire, deşi nu renunțaseră la ideea că altcineva scrisese versurile cu pricina, binevoitorii s-au mobilizat să-i dedice un film. Filmul ar fi trebuit să înceapă cu versurile "era pe când nu s-a zărit, azi o vedem şi nu e..." Cu ultimele puteri, amicul nostru s-a târât până la actorul din rolul principal, implorându-l să respecte "şi"-ul. Vedeta i-a râs în nas şi i-a recomandat să mai pună mâna pe carte. "Corect este <<...azi o vedem, dar nu e>>".

Turism rural

"Ştiu eu ce ne trebuie nouă", îmi spune pentru a nu ştiu câta oară vecinul, peste gard (gâştele şi purceii şi-au întrerupt pentru câteva minute interpelările, pentru a ne acorda toată atenția). "Ne trebuie un turism sănătos, cu o origine sănătoasă. Fără farafastâcuri, fără ifose, fără fasoane. Trebuie să atragem în țară hoardele de turişti străini şi să le luăm dolarii. Ştiu eu ce le trebuie străinilor ăştia".

Îmi explică planul lui, între două țoiuri de țuică. La modul general, sunt de acord. În fiecare an am cunoscut cel puțin doi-trei străini. Discuțiile cu ei reluau obsesiv propozițiile: "Aveți o țară minunată. Tradițiile şi obiceiurile dumneavoastră populare sunt minunate. Bucătăria românească este minunată. Apusurile şi răsăriturile de soare sunt minunate în România. Noi, vesticii, în vâltoarea civilizației am pierdut de mult gustul unei ulcele de lapte proaspăt. Aveți aceea... cum îi ziceți?... din făină de porumb, în fine, e minunată".

Ulcică de lapte zici? Vecinul scoate banii din saltea şi cumpără o mândrețe de văcuță. O botezăm "Eclipsa", pentru că are pete mari, negre şi albe. Dregem gardul cu doi-trei fuştei, scoatem o masă în curte. Vecinul mătură cu palma gărgărițele din sacul cu mălai şi face câteva zeci de mămăligi. Între timp, eu îmi consult agenda telefonică. O să-mi scot banii pe convorbirile internaționale din încasările în dolari de la turiştii străini.

După o mie de telefoane, vine hoarda de turişti. Sunt trei pensionari belgieni pe care i-am cunoscut anul trecut la un simpozion. "Ce țară minunată!" zice cel mai vârstnic dintre ei, privind cam cu teamă la cârdul de gâşte care se apropie sâsâind. Vecinul le aduce câteva din mămăligile rămase. Cu celelalte am îndopat purceii timp de o lună. La vederea mămăligilor, purceii o tulesc guițând înspăimântați. Vecinul o ia şi el la fugă, după "Eclipsa", care nu se mai lasă exploatată, de la o vreme, nici măcar de un mililitru de lapte.

Începe ploaia. "Minunat!" exclamă cei trei, spărgând mămăligile cu o săpăligă pe care au găsit-o în dosul cabinei pe uşa căreia vecinul a scris cu var "Country toilette". Între timp, "Eclipsa" revine exasperată şi răstoarnă masa cu tot ce se afla pe ea. Începe şi ploaia. Ne refugiem cu toții pe prispă. "Minunat!" repetă hoarda de turişti străini. "La noapte o să vină şi Dracula?"

Vânători prin codrii de pâine

Viața vânătorului de recepții nu e uşoară. Primo, munca de documentare este uriaşă. Acasă la vânătorul de recepții, presupunând pentru simplificare că are o casă, rafturile gem de pliante, invitații, tăieturi din ziare. Totul sortat şi, atenție la esențial, datat. Fără ordine, nu e nici eficiență. Începătorul tolomac îşi aminteşte vag că zilele astea, undeva, în oraş, parcă după amiază (sau seara?) are loc o lansare sau o recepție, sau un coctail, mă rog... Petrece jumătate de zi în patru labe, căutând invitația, şi când o găseşte e prea târziu. Ceilalți au mâncat toate sărățelele.

În casa unui vânător profesionist, în alcovul său, în laboratorul marilor operațiuni, nu întâlneşti astfel de lucruri. Agenda vânătorului de recepții are o precizie înspăimântătoare. Vorbiți ce vorbiți şi deodată te părăseşte. E coctail la Inter. Mai târziu te intersectezi din nou cu dânsul, alergând cu ochii scoşi din orbite: două minute până la lansarea de carte de la "Mărul de aur".

La locul faptei, abilitatea vânătorului naşte mici strigăte de admirație. Prima trecere pe la mesele cu platouri nu ridică probleme. Năvala e generală, nu întreabă nimeni de invitație, produse sunt din belşug. Nici a doua trecere nu e dificilă. Pregătirea se face uşor, cu un "delicios somonul, nu?". Invitații zâmbesc, simpatic VIP-ul ăsta gurmand! Cel mai greu raid este cel de-al treilea. Consumatorii s-au rărit. Produsele de asemenea. Toți sunt cu ochii în patru, vigilenți. Secretul cunoscătorului: la cea de a treia trecere agață un coniac dublu pe care-l dă peste cap înainte de a face doi paşi, după care mai arestează unul de pe tăvița unui picolo. Este un moment crucial. După două coniace duble, începând cu a patra trecere, puțin îți mai pasă cine cască gura. La a şasea trecere, când vreun pârlit de organizator se trezeşte să întrebe ce-i cu tine, poți deja să scoți sacoşa de plastic.

Marii vânători se cunosc între ei şi se salută discret din ochi, împărțindu-şi arealele de pradă. Nu se calcă pe picioare. În clipele de linişte dinaintea marilor bătălii cu platourile, au schimburi de invitații la mâna a patra. "Îți dau o lansare Buzura pe un vernisaj la Simeza şi coctailul de la francezi".

Un cuib de artişti

"Vino, zice un reprezentant al artei tinere, să-ți arăt unde se decantează talentul, unde se laminează stilul şi se forjează metafora". De emoție, mă clatin pe picioare. Luăm un tramvai şi de-abia prindem din mers troleibuzul potrivit. Ajungem şifonați la destinație, dar pe drum am avut timp să pun la punct două-trei citate şi o vorbă de duh cu care sper să produc o puternică impresie. "Nu te formaliza, mă liniştişte amicul artist. Aici toți ne cunoaştem între noi. Suntem o familie mare, familia artei tinere, eliberată din lanțurile conformismului".

Arta tânără? O vreme mi-am imaginat-o ca pe un stindard în flăcări, purtat de un grup cu priviri şoimeşti, pe o moviliță stâncoasă. Oameni tineri care refuză picturile înfățişând oameni, animale şi case banale, pentru simboluri mobilizatoare, linii pure, hipnotice, culori supreme. Care azvârl cât colo terfeloagele de romane cu acțiune cap-coadă, poveşti de adormit copiii, repezindu-se să îmbrățişeze noile metode de introspecție literară, suprapunerile de planuri şi de timpi, vârtejurile de metafore. Care când înțeleg o poezie se sinucid, de spaimă că au căzut în mediocru...

Intrăm pe sub o firmă pe care scrie cu litere nemuritoare: "Cafeneaua artistică". De partea cealaltă, o curte plină de mese, scaune şi persoane. Sunt mai multe persoane decât scaune. Dacă asta-i familia, harnici părinți a avut! În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi. Sunt artişti, cu multe pahare, sute de pahare ciocnite înainte şi după ce au fost date peste cap (sunetul diferă, subsumat însă, şi într-un caz şi în celălalt, marii simfonii a fraternității boeme). Dar ce zgomot se aude, bâzâit ca de albine? Toți se uită cu mirare şi nu ştiu de unde vine. Până văd păienjenişul din privirile mele şi adulmecă îndată noul venit, care n-a apucat să-şi bea toți banii.

Urmează o năvală generală, împleticită, către masa noastră. Participă chiar şi cei căzuți sub scaune, traşi de gulere de amicii lor de creație. Artişti peste artişti îmi povestesc simultan despre noua artă şi-mi cer să dau un rând, sau să le împrumut o sumă. Să nu-mi fac probleme, aici, la "Cafeneaua artistică", suntem o mare familie.

Cărți de citit

"Când cumpăr o carte, e ca şi cum aş aprinde o lumânare la biserică, zice un amic. Toate se petrec atât de repede în jurul nostru, încât nu-ți mai ai timp decât pentru lucrurile esențiale. A mânca, a bea, a dormi, a munci, a fuma..." "Şi a fuma?" mă mir. "Da, da, a fuma. Fumatul e un bun suport în clipele de tensiune, un catalizator. A face dragoste, a citi, a privi, a suspina, sunt reziduuri de care trebuie să te debarasezi. N-am timp să citesc cartea, dar cel puțin o cumpăr, nu? O iau de pe raftul librăriei, unde e pângărită de privirile şi degetele tuturor, şi o duc acasă, pe raftul meu. Măcar păstrez ritualul ăsta. Alții nu fac nici atât".

Ieşim la cumpărat de cărți. Trecătorii ne privesc curioşi când intrăm în librărie. Ne apropiem de rafturi, o trezim pe vânzătoare şi o rugăm să dea la o parte cu un băț pânzele de păianjen. Amicul îmi explică deosebirea dintre şoarecele de bibliotecă şi şoarecele de librărie (acesta din urmă include în regimul său alimentar produse mai proaspete, dar nu neapărat mai gustoase). Ochim un metru de volume arătoase. Vânzătoarea mormăie. Puteam să alegem un raft mai jos, că doar nu tuşeam. Trebuie să se ducă după scară şi cine ştie ce se ascunde după cărți? Cărțile sunt o sursă de pericol.

În timpul operațiunii de debarasare a raftului de sus, ne exprimăm admirația: "Tiii, ce carton! Cartonul ăsta e fără moarte". "Şi aia roşie, ai văzut-o pe-aia roşie? Oare ce scrie în aşa o minunăție de carte?" Amicul mă avertizează că deturnăm scopul expediției. Abia ne-ajunge timpul să cumpărăm cartea, nu s-o şi citim. Om vedea mai încolo, în concediu, dacă n-o să dormim. La rândul ei, vânzătoarea ne atrage atenția că aia roşie de fapt nu e carte, ci jurnalul rătăcit de doi ani al unei colege. Dar e de acord să ni-l vândă.

La ieşire, ne strecurăm greu printre sutele de curioşi care s-au adunat s-o vadă şi pe asta. În general, un astfel de public nu e alcătuit din încuiați. Sunt oameni care recunosc că ar trebui cumpărate nişte cărți şi citite, dar ştiu că încă nu a sosit momentul pentru aşa ceva.

O lume de mâncăcioşi

La început a mâncat o literă. Cui nu i se întâmplă să mănânce o literă? Era un extemporal, prin clasele primare. Trebuia să scrie "Tata mănâncă supă la bucătărie" şi în loc de asta a scris "Tata mnâncă supă la bucătărie". A luat o palmă după ceafă şi a fost obligat să rupă foaia din maculator. Pe vremea aceea oamenii nu-şi băteau capul, rupeau foaia din maculator şi scriau pe alta. Nu se-ntrebau, de pildă, de ce n-a mâncat o literă din "supă", din "bucătărie", ori chiar din "tata". De ce a mâncat tocmai din "mănâncă". Maculatorul să aibă foi...

Nimeni n-a făcut legătura cu un episod asemănător, care se petrecuse la mii de kilometri distanță, într-o şcoală din America. Un şcolar, neatent ca şi ăsta despre care vorbim, în loc să mănânce o literă, a pus una în plus. "Tata mănâncvă supă la bucătărie". Altă scatoalcă, altă foaie de maculator consumată.

Cu vremea, băiatul care mâncase o literă, a început să mănânce cuvinte. Lucrările erau mai elaborate şi frazele mai lungi, dar, pentru a simplifica fenomenul, vom păstra acelaşi exemplu. "Tata mănâncă la bucătărie". Unde era supa? Habar n-am. Zburau foile din maculator de ți se făcea părul măciucă. Ăstimp, pe cealaltă parte a globului, nici celălalt nu se lăsa mai prejos. Năravul din fire n-are lecuire. Ăsta mânca, ălălalt adăuga. "Tata mănâncă supă de pui la bucătărie". Rupe foaia.

Azi aşa, mâine aşa... "Tata la bucătărie", scria al nostru, mâncând cuvinte. "Tata mănâncă supă de pui şi grătare de porc la bucătărie" scria celălalt, la fel de neatent. Nu se puteau concentra, nici unul, nici altul. Asta îi costa maculatoare întregi. "Tata", a scris în cele din urmă cel care mânca litere şi cuvinte, iar celălalt a aşternut pe hârtie o nuvelă întreagă despre cum se îndopa taică-său la bucătărie cu găinuşe, curcani fripți şi alivenci de-al lor, cum i-o fi spunând.

Pentru că lucrurile scăpaseră de sub control, nu le mai trăgeau palme după ceafă, nici foile din maculator nu le mai rupeau. "Să-i lăsăm, să vedem ce se întâmplă". S-a întâmplat că al nostru a mâncat fraze întregi, capitole, romane, iar celălalt tocmai invers. Părea că vor ajunge totuşi la o limită. Nu mai aveau ce mânca, nu mai aveau ce adăuga. Apoi, într-o zi, al nostru a mâncat, din neatenție, o oră din viață. Şi a doua zi, o zi.

Români deja deştepți

Există deştepți deştepți şi deştepți proşti. Cel puțin aşa zice lumea despre ei. În ochii lumii, deştepții proşti sunt aceia care se mulțumesc cu instrucția acumulată prin şcoli pentru a realiza tot felul de lucruri. Deştepții deştepți sunt aceia care-i supraveghează cu maximă atenție pe deştepții proşti când realizează tot felul de lucruri. E de la sine înțeles că de lucrurile astea se bucură toți deştepții, fără discriminare. Pe deştepții proşti nu-i poți scoate din ale lor. Pe deştepții deştepți nu-i poți scoate din ale altora.

Polarizarea deştepților se petrece şi la nivel profesional. Unii dintre deştepți se fac profesori, ingineri, oameni de afaceri, cineaşti, dansatori de excepție, cosmonauți. O altă parte a deştepților devin lideri de dansatori, consilieri de cosmonauți, supervizori de visători. Există şi deştepți care nu se fac nimic. Aceştia sunt deştepții superdeştepți.

Străinătatea iaurțelelor

Unii plecaseră la New York. Alții se opriseră prin Germania. Parisul gemea de-ai noştri. Ăsta nu ştiu cum a făcut, poate n-a învățat geografie destulă, poate n-a-nțeles bine ce i-au spus la casa de bilete, poate a adormit în tren, cert este că s-a trezit la Amsterdam. Acum, nici Olanda nu-i de lepădat. Ştia destule despre țara în care ajunsese. Lalele, mori de vânt, poldere, saboți, portocale mecanice. Cultură generală solidă. "Ia, să stau nițel pe-aici" şi-a zis. "Ubi, ibi, ăăă, patria, mă rog, aşa ceva".

Era un ins receptiv, deschis învățăturii. Ce nu ştiuse, afla acum. Ecstasy, Red Light District, fetițele din vitrine. Când trecea pe lângă dânsele şi dădea politicos bună seara, ele îl priveau cu ochi goi, care nu se activau la prăpăditele lui de sandale, ci doar la pantofi de cinci sute de dolari perechea şi ceasuri Rollex. Ieşea dintr-o debara un mustăcios solid, care-l chestiona cu o căutătură poliglotă: "Ce vrei, mă?".

A prins un post de Moş Crăciun. Stătea la colț de stradă, îmbrăcat în cojocelul roşu cu blană albă şi le oferea trecătorilor iaurțele. Zeci de iaurțele. Sute de iaurțele. Mii de iaurțele. Trecătorii însă, cei mai mulți, nu se opreau la iaurțele, se duceau pesemne la vreo friptură. Ca să nu se întoarcă la patron cu iaurțelele, şi ăla să-l dea afară pentru lipsă de eficiență, începuse să consume el însuşi iaurțelele. Zeci de iaurțele. Sute de iaurțele. Mii de iaurțele. Când n-a mai putut, a început să le trimită în țară. Ai lui, pentru moment s-au bucurat. Pe urmă l-au rugat să se oprească. El le trimitea acum şi rudelor mai îndepărtate, şi prietenilor, şi chiar duşmanilor. Zeci de iaurțele. Sute de iaurțele. Mii. În scurtă vreme i-a pierdut pe toți. Nu mai voia nici unul să ştie de el. Aşa că a fost nevoit să ia nişte adrese dintr-o carte de telefon a Bucureştiului, pe care i-o făcuse rost un emigrant, adrese la care să-şi poată trimite iaurțelele. Şi, pe lângă asta, s-a reapucat el însuşi de mâncat iaurțele.

O dată, câteva fete vesele, păsări de noapte, l-au înconjurat ciripind. "Ce fel de Moş Crăciun eşti tu?" îl întrebau. "Ăsta nu e tenul lui Moş Crăciun". Pentru că, deşi devenise de departe cel mai mare consumator de iaurțele din Țările de Jos, era din ce în ce mai pământiu la față.

Colibri politic

Dreptul la opinie nu e ceva de care scapi cu una, cu două. Ia-i omului dreptul la opinie şi nu-i exclus ca dânsul să-ţi ia viaţa. Sigur, ăsta e un caz extrem. Cea mai probabilă reacţie a celui căruia îi iei dreptul la opinie este să-şi găsească alte drepturi.

Un om vine să-mi propună o serie de articole despre păsărelele colibri. "Ce nevoie avem noi de păsărelele colibri?" întreb. "De ce trebuie să scriem despre ele?". Omul mă priveşte compătimitor. "Pentru că există".

Bun, sunt de acord. Să scriem despre păsărelele colibri. Dar ştii cum e la gazetă, să fii cât se poate de concis, avem mari probleme cu spaţiul. Când s-o inventa ziarul cu pagini de cauciuc, care se pot întinde cât e nevoie, n-or să mai existe dificultăţi. Omul mă înţelege perfect. "Ce naiba, am colaborat la multe ziare, ştiu cum e cu spaţiul. A, dacă mi-ai fi îngrădit vreun drept la opinie, ar fi fost cu totul altceva. Când e vorba de dreptul la opinie sunt fiară". Ne despărţim buni prieteni, cu păsărele comune. "O să vezi, nici n-o să se simtă rubricuţa mea despre păsărelele colibri".

În prima săptămână îmi aduce un articol de patru file. "Ce-i asta?" zic. "Articolul despre colibri" zice. Citesc: "Pasărea colibri, supranumită şi pasărea-muscă, este una dintre cele mai mici zburătoare ale planetei noastre. Cunoştinţele despre dânsa sunt destul de reduse în ţara noastră, din pricina regimului comunist care vreme de patruzeci şi cinci de ani... De fapt nici în zilele noastre... fiindcă neocomuniştii... Puterea, care, într-o lipsă de transparenţă totală, manipulează... Torţionari sângeroşi, pe numele lor... se ridică din nou, ameninţând democraţia şi aşa..."

"Domnule, zic, eu nu public articolul ăsta". "De ce?" mă întreabă el fierbând. "Dumneata vrei să-mi îngrădeşti un drept sfânt. Dreptul la opinie". "Ba nu". "Ba da". "Era vorba să scrii depre păsărelele colibri". "Şi? Nu este vorba despre păsărelele colibri?". "Puţin, la început. În rest nu e vorba despre păsărelele colibri". "Ba da, dar sunt probleme ale lumii contemporane care se leagă inseparabil una de cealaltă. Nu putem să ne ascundem capetele în nisip, ca struţii. A, despre struţi, dacă vrei un articol... Dar o să iasă mai mare. Şi struţul e mai mare". "Articolul despre colibri e prea lung. Eu nu-l public". "Iar eu îţi dau cu el în cap!"

Supraviețuitori în taxi

N-am ştiință să existe pe lume o zonă în care lupta pentru supraviețuire să se manifeste mai spectaculos decât în arena plină de neprevăzut a taximetriei. Televiziunea acordă o înduioşătoare atenție programului încărcat al unor tineri siliți să scoată pistolul la fiecare trei minute şi să încaseze pumni cu nemiluita. Un asemenea stil de viață devine la un moment dat sâcâitor, dar nu se compară cu tura unui taximetrist. De aceea, încerc un sentiment de admirație pentru această categorie socială, căreia, din când în când, îi cedez financiar.

Am cunoscut un domn care ținea în portbagaj un câine lup. Lupul moțăia cuminte, timp de mai multe curse, până când un client recalcitrant îi oferea prilejul să-şi facă simțită prezența. Un client recalcitrant, căci poate nu sunteți familiarizați cu termenul, este unul care nu agreează suma la care s-a gândit taximetristul că ar acoperi eforturile sale şi ale maşinii. Dar sunt şi alte tipuri de clienți recalcitranți: unora li se face rău în maşină, alții nu şi-au schimbat ciorapii la timp, iar altora, pur şi simplu, le vine chef să-şi bată nevasta chiar în timpul cursei. Ei, dacă-i pe-aşa, stai nițel. Taximetristul apasă un buton, capacul portbagajului sare şi, într-o secundă, clientul recalcitrant priveşte în ochi un lup care nu clipeşte. Multe situații se rezolvă.

Altădată era un polei de şofau toți cu o mână afară, să se împingă unii pe alții, dacă se apropiau prea tare. Şoferul meu m-a pus să-l împing o sută de metri, ca să ieşim la liman, să mă ducă unde am nevoie. Când am ajuns, mi-a cerut de trei ori prețul, fiindcă a condus în condiții grele. Dar nu fusese destul de prevăzător să-şi monteze un lup la maşină.

În fine, am trăit o cursă mai palpitantă decât cele din filme, încheiate, banal, cu o explozie. Fusese o zi infectă. Ai naibii clienți stăteau prin case şi nu muşcau nici să-i pici cu ceară. Deodată s-a anunțat prin stație că a apărut unul, undeva. Au demarat în trombă mai mulți şoferi. Omul s-a speriat tare când au oprit lângă el, în scrâşnet de frâne, cinci maşini. Pentru că nu se putea urca în toate, a ales una. Colegii i-au transmis şoferului norocos prin stație un mesaj pe care l-a auzit toată tura: “Te... în gură, trei sute doi”. În timpul serviciului aşa e politicos, să te adresezi colegului cu indicativul său.

Democrație obscenă

Zilele trecute, presa a dezvăluit un fapt cutremurător: în vreme ce un domn ministru dădea socoteală unor comisii ale Parlamentului, parlamentari pezevenghi, cităm, "i-au arătat semne obscene". Obişnuit mai degrabă cu expresia "a face semne obscene", m-am lăsat copleşit pentru o clipă de imaginea înfricoşătoare a unui grup de parlamentari dezbrăcați până la brâu, ori şi mai şi, ca să-i arate domnului ministru niscaiva cicatrici, alunițe sau tatuaje tip "Ionel şi Emil, Sovata, 1977", "I love democracy". "Singur între patru pereți" etc.

Binevoitorii cunoscători ai vieții politice mi-au explicat despre ce era vorba. "Semnele obscene" erau, de fapt, tradiționalele gesturi româneşti, care răsar la bucurie şi la nevoi, în vremurile de răstrişte, când poporul se uneşte sub un stindard, sub un slogan ori, iată, sub un semn, ca să depăşească momentul greu. Sunt gesturile care sugerează perpetuarea speciei, vigoarea, bărbăția poporului român, fantezia sa erotică, firea iubăreață.

O dată lămurit, m-am regăsit pe un tărâm cunoscut, acela al fenomenului social, al mecanismelor democratice. Parlamentarii, cine sunt parlamentarii? Sunt aleşii poporului, reprezentanții maselor largi. Un gest obscen pe care un parlamentar "i-l arată" domnului ministru are o semnificație mult mai profundă decât o aluzie la mamă, soție, iubită, potență, competență, ori mai ştiu eu ce altă calitate a omului în cauză. Este, de fapt, un gest obscen pe care "i-l arată" sute de mii de oameni, prin reprezentantul lor ieşit din urna de vot. Extrapolând, să presupunem că domnul despre care este vorba s-ar fi aflat nu în fața comisiilor, ci a Parlamentului în plen şi parlamentarii, cu o majoritate simplă, şi-ar fi folosit degetele, buzele, coatele, alte părți ale corpului, pentru a-i sugera ceea ce era de sugerat. Se cheamă că nu un grup de bădărani ar fi dedicat aceste exerciții unui coleg, ci națiunea întreagă i-ar fi "arătat" domnului ministru nişte gesturi obscene.

Visez cu ochii deschişi la un sistem simplu şi democratic, prin care națiunea transmite aleşilor ei mesaje de mare importanță. Degetul mijlociu ridicat în sus - moțiune de cenzură. Brațul îndoit din cot şi balansat - vot de neîncredere. Palma căuş, mişcată rapid înainte şi înapoi - remaniere. Arătătorul îndoit, percutând buzele țuguiate - alegeri anticipate. O democrație a obscenităților.

Vara, în Bulgaria

Într-o vară, o fată m-a dus în Bulgaria. Mai trecuserăm noi granița, la poporul prieten, imediat după '89, cu şosete de bumbac, strecurătoare şi păhărele de țuică. Păhărelele aveau aşa un succes prin satele în care poposeam încât mi-am închipuit că bulgarii băuseră până atunci rachiul din căuşul palmei. Se strângeau în jur şi făceau o hărmălaie, care să apuce mai multe păhărele, de parcă le aduceam potire de aur.

Fata asta, ce s-a gândit ea? Nițică aventură poate nu ne strică. Destul am bătut tărâmurile de la sudul Dunării, cocoşați sub povara şosetelor, încălțând țărănci rumene şi țărani mustăcioşi, pe leva şi castraveți. Ia, să facem o Bulgarie mai neconvențională, aşa, pentru sufletelul nostru. Ne-am prezentat la vama din Vama Veche, pe jos, şi după ce am trecut dincolo, sub privirile adormite ale unor musulmani corpolenți, tolăniți la soare, ne-am urcat la întâmplare într-un autobuz care mergea spre inima Bulgariei. Bulgarie, păzea!

Eram foarte emoționat. Fata îmi cam plăcea şi pe lângă ea începuse să-mi placă şi Bulgaria. Ce să mă mai fandosesc, pe lângă fata aia mi-ar fi plăcut şi Ruanda. Vreun ceas nici nu mi-am aruncat ochii pe geam. Peisajele din ochii ei erau indescriptibil de frumoase. Zăceau acolo, în spatele irisului, Rio de Janeiro, Japonia, Niagara, aurora boreală. Erau Hawaii, Oraşul interzis, Himalaya, Statuia Libertății. Cui să-i mai pese de satele bulgăreşti prin care treceam vijelioşi, duruind, uşori ca nişte şoimi eliberați de şosete şi păhărele?

Ne-am trezit din contemplare într-un nor de praf înecăcios. Autobuzul plecase. Eram într-un sat necunoscut, capăt de linie marcat cu chirilice. Am pornit la întâmplare pe străzi, prin piațeta centrală, prin parc. A fost cea mai traumatizantă experiență din vara aceea. Timp de o oră nu am întâlnit nici o ființă! Parcă o navă extraterestră venise înaintea noastră şi îi luase pe toți ostateci.

Peste un ceas s-a terminat siesta cetățenilor. Au ieşit toți de pe unde se refugiaseră din calea amiezii şi ne-au înconjurat gălăgioşi, încercând să ne atragă prin prăvălii şi cârciumi. Erau mulți musulmani. Am aflat că acela fusese ultimul autobuz spre graniță în ziua aceea, dar că peste cinci minute pleacă o basculantă. Basculanta ne-a reintrodus triumfal în România.

Nu m-a mai dus nici o fată în Bulgaria.

Boul periculos

De la o vreme, mă tem să mai aduc vorba despre terți. Într-o discuție cu un cunoscut, terții sunt un teren tare alunecos. Nu ştii niciodată care-i părerea celuilalt despre dânşii, înainte de a şi-o exprima cu o fermitate demnă de oricare altă cauză. Iar în momentul în care a făcut-o este deja prea târziu.

Mă întâlnesc pe stradă cu Ionescu. Din vorbă-n vorbă, ajungem la un terț. "M-am văzut zilele trecute cu Georgescu", zic. "A, spune Ionescu, Georgescu - un bou!" "Cum bou?", mă sperii. "Nu numai bou, dar şi un individ periculos", zice Ionescu. "Un individ periculos acest bou de Georgescu."

Iată-mă într-o situație imposibilă. Georgescu mi-e amic. Dacă nu protestez, căzând de acord cu afirmația "Georgescu - un bou periculos" (uimitor cât de mult a pierdut în ultimii ani, o dată cu involuția agriculturii tradiționale, imaginea acestui animal paşnic, harnic şi răbdător!), voi avea remuşcări toată viața. Dar dacă protestez, n-o să par un ins slab, incapabil să se alăture celor puternici, care emit păreri ferme, tranşante, cu privire la calitățile semenilor? Ba bine că nu. Într-o lume alertă şi strălucitoare, supusă din ce în ce mai evident legilor concurenței şi selecției naturale, a nu fi în stare să identifici într-un terț "un bou", de la prima aruncătură de ochi, a nu fi în stare să tai în carne vie, demascându-i pe boi pentru binele general, este inadmisibil.

Singurul lucru care mă râcâie, repet, este faptul că mulți dintre terții pe care Ionescu îi încadrează rapid în categoria purtătorilor de coarne (şi din păcate nu tauri, nu cerbi, nici măcar melci) îmi sunt amici. Mi-ar fi plăcut ca Ionescu să-mi ceară părerea. Am senzația că sunt agresat, de fiecare dată, când, discutând despre un terț, mi se impune din capul locului un portret încornorat după care trebuie să mă ghidez. Încerc, de o bună bucată de vreme, să-i atrag atenția lui Ionescu cu privire la asta. "Ei, îmi face el cu ochiul, acum eşti nemulțumit, dar mai târziu, când Georgescu va scoate primul muget, îmi vei mulțumi." Dar dacă viitorul ne-o va infirma? Dacă Georgescu nu se va dovedi "un bou periculos"? Îmi răspunde că e mai bine să pui răul înainte. Dacă terțul va dovedi prin faptele sale că nu e bou, cu atât mai bine pentru dânsul şi pentru noi, toți ceilalți, prietenii săi.

Tramvaiul maidanezilor

Doi amici flecăresc în tramvai. Aşa încep marile drame ale omenirii: cu doi inşi mahmuri pălăvrăgind în tramvai. “Am văzut, băi, zice unul, la televizor, un câine din Chile care vorbea. Zicea <<tata>> şi <<apă>>, în spaniolă”. “Ei lasă-mă! În Chile, băi? Ia mai zi!”.

Îi spune la prima staţie. Nici nu observă haita de cotarle tolănite pe asfalt, cu limbile de-un cot. Sunt atâţia maidanezi peste tot că nici nu-i mai vezi. Fac parte din peisaj. Nu-i mai vede nici primăria. A, dacă javrele ar purta nişte vulpi albe, nişte astrahanuri...

Neamul lui Azor ciuleşte urechile. “Chile... vorbitor... apă... spaniolă...” Dacă sărăntocii de maidanezi din Chile sunt în stare să-şi revendice dreptul la apă, noi ce să mai zicem? La un semn, se strânge sfatul corciturilor. Ciolanele reutilizabile sunt depuse în locuri uşor de ţinut minte. Nu laşi osul, chiar dacă ţi s-a propus ceva mai bun. Vin flocoşii de Rahova, voinicii cu cozi zbârlite din Ferentari, bălanii din Berceni. Se adună costelivii de la capătul Colentinei şi încheie un armistiţiu fragil cu tăvăliţii din Vitan. Sosesc vagabonzii cu sânge albastru din Militari, Pajura şi Buzeşti, purtând cu noblețe cicatricele luptelor pentru teritorii.

“Noi ce cerem?” se aude din ce în ce mai tare mârâitul revendicativ. “Ce cerem?”. “Oase, multe oase”, salivează unul. Megahaita îl priveşte cu dispreţ, în vreme ce el se retrage scheunând. “Imunitate”, zice altul. “Ce, eşti cățel? Imunitatea e pentru iepuri”. “Nişte regii, o întreprindere, un colos industrial, să zburdăm după pofta inimii, să dăm din cozi prin hale şi să stropim marile utilaje, să le poarte noroc”. “Mai mare daraua decât ocaua”, latră unul mai bătrân. “O să stăm nopţile, să păzim ditamai şandramaua. Trebuie să cerem ceva simplu. Ceva ieftin, mult, bun. Uşor de păstrat, pe care nu ţi-l ia nimeni şi dacă-l ai nu-ţi mai trebuie nimic în viaţă”.

Nimeni nu ştie ce să ceară, deşi se gândesc toţi de turbează. Nu le trece prin cap că ăla din Chile a căpătat apă fiindcă ştia să vorbească.

Genii de moravuri uşoare

O mare spaimă a marilor artişti este spaima de prostituare. Marii artişti au mari spaime. Cu cât artistul e mai mare, cu atât trăirile sale sunt mai mari şi mai ascunse. Lumea s-a obişnuit să vadă într-un mare artist un simbol pe picioare, care nu se spală pe dinți, nu-şi prăjeşte cartofi de umple tot blocul şi-i bat vecinii în calorifer, nu sforăie, nu se duce la toaletă. Se organizează adevărate pânde pentru observarea spaimelor marilor artişti. Iar pândacii rămân cam dezamăgiți. Păi ăla se spală pe dinți, îşi prăjeşte cartofi, se duce la toaletă... Mersi, asta puteam şi eu!

Spaima de prostituare e una pe care orice mare artist e dator s-o scoată la iveală. „Eu nu mă prostituez!" este protestul oricărui mare artist căruia vreun inconştient îi propune să facă lucruri mici. Ştiu eu, de pildă mari pictori moderni solicitați să picteze mici firme. Câteodată ajungem totuşi la un compromis. Domne, să zicem că accept, eu, mare artist, să fac lucruri mici. Dar măcar lucrurile mici să fie pentru nişte oameni mari. Eu nu mă prostituez cu una, cu două! De exemplu, odele închinate marilor oameni. S-a făcut multă tevatură. Că veni vorba, odele sunt pe cale de a fi reluate.

Da Vinci nu s-a plâns niciodată că se prostituează. Între două şedințe cu Mona Lisa a mai meşterit un elicopter, o paraşută... Alte vremuri. Bate-i un apropou marelui artist contemporan dacă n-ar putea să-ți croiască o paraşută şi-o să vezi ce iese.

Într-o emisiune televizată la care cu siguranță se uitau operatorii, cineva a întrebat dacă se poate trăi din scris. Invitații au sărit ca arşi, negând. Numai unuia nu ştiu ce i-a venit să se laude. „Ar fi posibil, zice, cu condiția să vând tot ce scriu peste zi". După emisiune, vine un domn invitat şi-l întreabă indignat dacă chiar crede că poate să scrie zilnic. „Da, zice speriat lăudărosul, dacă nu sunt mahmur". „Până la ce vârstă?" îl încolțeşte domnul. „Ştiu eu? Depinde cât trăiesc". Domnul pleacă scârbit. „Dumneata scrii probabil orice. Asta e prostituție". Mai târziu am aflat că domnul cu pricina încerca de mai mulți ani să se Proustitueze şi nu reuşea.

Artă semipreparată

"Ce maşină! Ce costum! Ce cravate!" exclam, întâlnind un prieten vechi. "Ai dat de petrol în spatele casei?" "Nu, zice el, am deschis un magazin de artă semipreparată". Îmi explică în puține cuvinte, simțite, cum îi şade bine unui om care ne umple viețile de frumos, în ce constă afacerea. Ascultându-l, mă minunez cât de simple şi de geniale sunt lucrurile.

Să zicem că vine un om care toată viața a visat să devină un mare pictor, dar ce se întâmplă, cât era mic n-avea bani de pensule şi vopsele, iar când a putut în sfârşit să-şi cumpere era deja angajat la o firmă de contabilitate. În fiecare săptămînă vine la magazin şi îşi alege un tablou superb, pe care l-a început pentru el un comitet de artişti plastici, lăsându-i plăcerea de a-l finaliza. Mai e nițel de dat cu nişte roşu pe margini, puțin alb, chestii de-astea. Comitetul a întocmit o broşurică doldora de instrucțiuni, din care reiese foarte clar unde vine fiecare culoare. Doamne, pictura este cântecul unei păsări a paradisului într-o junglă grea de ploi diamantine!...

Sau uite, ăstălalt: n-a scris în viața lui un rând, dar îi critică pe alții de le merg fulgii. Pentru el, o echipă de prozatori talentați (căci nu precupețim nici un efort pentru satisfacția clienților noştri) a pus la punct un roman de succes, căruia îi mai lipseşte doar o trăsătură de condei ca să fie gata pentru glorie, pentru nemurire. Finalul are trei variante: a) George o părăseşte pe Flavia şi se căsătoreşte cu Magda; b) Flavia o ucide pe Magda, iar George pe Flavia; c) Flavia îl părăseşte pe George pentru Magda. Clientul alege.

Simt cum mă apucă poftele artelor. Aş picta, aş scrie şi aş sculpta într-o veselie. Însă în fiecare dimineață mă trezesc la şapte ca să plec la slujbă şi mă întorc acasă seara la zece. N-am program de artist. "Dar ce ți-ar plăcea să creezi?" mă încurajează prietenul. "Putem să te ajutăm cu orice, la magazin". Îi mărturisesc că dintotdeauna am visat să ajung un mare balerin.

Tăierea genții la români

Ceea ce urmează este adevărul adevărat. De aceea, parcă nici nu mă trage inima să-l scriu. Întâmplarea nu este una originală. Mulți dintre cititori vor remarca faptul că ei înşişi au fost protagoniştii unui astfel de eveniment şi cu toate acestea nu s-au apucat, hodoronc-tronc, să scrie o povestioară. Dar dacă se hotărăsc într-o zi? Mai bine s-o scriu. Aşadar:

La prima stație se urcă un grup de țigani (am să fiu acuzat de discriminare, rasism, instigare, defăimare ori mai ştiu eu ce). Unul dintre ei îşi face loc şi chiar în timp ce mă uit la dânsul îmi taie geanta, pe o parte, de sus până jos. Abia apoi ridică privirea şi observă că sunt cu ochii pe el. Acum, îl înțeleg: maşina e foarte aglomerată, nu poți să te uiți şi în jos şi în sus simultan. Dacă ar fi văzut că-l privesc, probabil că nu mi-ar mai fi decupat geanta. Mă uit la el, se uită la mine... Iar mă uit, se uită şi el... Cum să încep? "Mi-ai tăiat geanta" zic în cele din urmă, dându-mi seama că e un mod ridicol de a începe o conversație. Țiganul (scuze!) zice: "Poftim?" Repet propoziția de mai sus, dar cumva mai timid, fiindcă am văzut scena aceasta, de pe margine, de nenumărate ori. El va zice că nu-i adevărat, eu o să-i spun că l-am văzut, el o să-mi replice că mi s-a părut, eu că nu. "Cum, domne, să-ți tai eu geanta? Am eu vreun briceag la mine?" "Nu ştiu" zic. "Poate i l-ai dat ăstuilalt, de lângă tine". "Mie?" sare ăla. "Eu nici nu-l cunosc pe domnul". Cu totul, ei sunt vreo patru domni. Unul îmi dă un brânci şi zice: "Ce faci, domnule, ce te bagi în mine?".

Observ că lumea din autobuz este extrem de atentă. Am sentimentul copleşitor că dacă strig "săriți, hoții!", toți pasagerii or să sară din mers. Mai bine nu strig, să nu se golească maşina. Trebuie totuşi să-l agresez şi eu cumva pe țiganul (!) care mi-a tăiat geanta. "Măcar dacă te pricepeai, zic. Cred că eşti începător". Atacul la profesionalism îl clatină pe picioare. "Ei, oi fi tu mai deştept" zice şi coboară la următoarea, urmat de ceilalți trei domni. "Ce, domne, ți-a tăiat geanta?" întreabă călătorii. "Da, domne, uite-aici. Şi n-ați zis nimic, nici unul. A tăiat-o cu lama". Ei se gândesc puțin. "Nu e lamă. E un fel de cuțitaş, pe care-l ascute toată ziua pe o piatră".

Copilărie cu onoare britanică

În filmele copilăriei, cu nemți şi americani care le distrugeau nemților depozitele de muniții, o scenă ne impresiona în chip deosebit. Ea a străbătut vremurile, însoțindu-ne până în ziua de astăzi. Căzuți prizonieri, ofițerii britanici îşi petreceau captivitatea spălându-se zilnic, bărbierindu-se şi săpând tuneluri, cu scopul evident de a evada. Pe vremea aceea, aveam oarece cunoştințe despre spălat, intuiam câte ceva despre bărbierit, iar în materie de tuneluri eram doctori. Puse cap la cap, tunelurile şi gropile săpate în timpul jocurilor noastre, ar fi străbătut miezul planetei, ajungând în China, dacă nu cumva mai departe.

Că săpau tuneluri îi mai înțelegeam pe englezii ăia. Dar să se spele şi să se bărbierească, din moment ce tot urmau să se vâre în glod la următoarea secvență, asta mințile noastre brici, de copii hârşiți cu ale războiului, nu puteau pricepe. De câte ori urma scena cu spălatul şi bărbieritul, cinematograful răsuna de chicoteli: ăştia-s englezii, nişte ciudați simpatici!

Într-o dimineață, a apărut Mihăiță. Mihăiță venea de la altă şcoală şi se mutase în blocul nostru. Era bun la fotbal şi la bătaie, astfel că nu i-a fost greu să se integreze. Mai cu vorba bună, mai cu altele, a devenit chiar şef. Dacă tot ne conducea, l-am rugat să ne conducă la filmele cu nemți şi prizonieri britanici. Voiam să-l testăm la scenele cu spălat şi bărbierit. Când englezii au pus mâna pe săpunuri şi aparate ras, ne-am prăpădit. Mihăiță ne-a privit grav, convocând pe loc o adunare extraordinară, chiar în sala cinematografului. “Nu-i de râs, ne-a dăscălit. Spălatul şi bărbieritul, în condițiile captivității, contribuie decisiv la menținerea demnității umane”.

Am rămas cu gurile căscate. Era atât adevăr în ceea ce ne spusese încât nu mai puteam scoate o vorbă. Chiar atunci, pe ecran, unul din personajele principale îi spunea altuia, un bărbos în prim plan: “Chiar dacă eşti prizonier, trebuie să te speli şi să te bărbiereşti, ca să-ți păstrezi neştirbită demnitatea omenească”. Multă vreme de atunci, am refuzat să credem că Mihăiță mai văzuse filmul, convinşi că, de fapt, insul din peliculă trăsese cu urechea la adunarea noastră extraordinară.

Viitorul unui băiat

Cât viitor e bine să-ți aşterni în față? Vine unul şi-ți înşiră planurile lui pentru următorii optzeci de ani. Ce studii, ce slujbă, ce casă, ce mariaje, ce maşini, ce pasiuni, ce operă... După primii treizeci de ani te ia, aşa, o amețeală. La jumătatea de secol îți crapă țeasta. În fine, când pleacă mulțumit te simți de parcă ar fi trecut deja cei optzeci de ani al căror rezumat tocmai ți l-a expus. Nu-ți mai rămâne decât să-l verifici, din când în când, dacă se ține de program.

„Eu, frate, îmi spune într-o după amiază incandescentă un băiat simplu, bogat în cercei, sunt un băiat simplu. Mai zice câte una că sunt băiat de băiat. Eu nu-mi bat capul, da' nici prost nu sunt. De exemplu, ieri am pus deoparte un ban. Poimâine, cu banul ăsta fac ceva, nu? Nu ştiu de-acum ce, poimâine e de-abia peste două zile, nu?" Eu dau din cap neconvingător. Din vehicolul abstract al vârstei, la viteze mari, relativitatea intervine asupra percepției. De exemplu, vorba băiatului de băiat, pentru mine, care nu mai sunt tânăr şi am atâtea de făcut sub presiunea timpului, poimâine a fost ieri. E de la sine înțeles, că în vreme ce el, aşa cum s-a priceput, cu banul lui, şi-a făcut deja un plan de viitor, eu, care am încurcat timpii, nu sunt capabil de aşa ceva. Poate că am ceva de învățat de la dânsul.

„Dar până poimâine, ai dreptate, e multă vreme, încerc eu să-l descos. Mai e şi mâine la mijloc. Care-i treaba cu mâine?" Băiatul de băiat nu e prost, într-adevăr. Aflu că şi-a tras o tovarăşă. El a pus banul deoparte ieri şi se gândeşte la poimâine. În schimb, ea se gândeşte la astăzi şi la mâine (de fapt, raportându-ne corect în timp, mâine ea se gândeşte tot la azi, la azi-ul de mâine). Astfel, nu oboseşte nici unul dintre ei prea tare. Procedeul mi se pare extrem de ingenios. Mai ales dacă ai norocul să fii un tip drăguț şi să-ți tragi mai multe tovarăşe, care se pot gândi la mai multe zile. Una singură, care să facă asta, este, dacă nu imposibil, cel puțin exagerat.

Între timp, apare din nou individul care şi-a planificat următorii optzeci de ani. A avut nişte timp liber la dispoziție şi a reuşit să mai adauge un deceniu, pe care vrea să ni-l expună.

Un om serviabil

Nu ştiu dacă cineva a inclus într-un clasament al bucuriilor care „se merită în viață” pe aceea de a da peste un om serviabil. Dacă nu, îl rog pe această cale s-o facă. Lumea e plină de indivizi servili, ale căror dulcegării, epatate cu scopul de a te subjuga, sfârşesc prin a-ți învenina viața. Dar un om serviabil, unul dintre acele exemplare care îmbină artistic dorința de a ți se face util cu manifestările înălțătoare ale demnității umane, e un diamant într-o mină de cărbune, să zicem Paroşeni.

Un diamant din ăsta ne servea pe noi într-o seară, la terasa unui local. Înainte să ne aşezăm toți şase la masă, a tras şase scaune, cu şase mâini, şi le-a potrivit cum se cuvine. Apoi a luat cele şase comenzi. Noi am vrut să i le dictăm pe rând, dar el era prea serviabil. Le-a luat pe toate odată, cu şase pixuri. Ne-a promis că revine într-un moment, cu minunatele feluri de mâncare.

L-am revăzut după optzeci de minute. Orice conversație încetase la masa noastră. Cu privirile împăienjenite de foame, l-am recunoscut pe omul serviabil cărând zeci de produse la o masă alăturată, unde chefuiau un cunoscut comic de televiziune şi grupul său. Ca să nu-l recunoaştem, omul serviabil îşi pusese barbă falsă şi şchiopăta prefăcut. Cu toate astea, am pus mâna pe el şi l-am silit să jure că ne va aduce imediat ceea ce ne promisese cu multă vreme în urmă. A jurat. După încă cincizeci de minute ne-a servit. Felurile de mâncare erau cu totul altele decât cele comandate, incomplete şi sleite. De foame, le-am devorat în treizeci de secunde. Doamnele, în rochii de seară şi pantofi cu sclipici, nici nu şi-au mai scos mânuşile de mătase când au lustruit farfuriile, cu dumicați de pâine. Sătui, am cerut nota.

Până s-o aducă, peste şaptezeci şi cinci de minute, a dat târcoale mesei cu vedete, deghizat ba în şef de stat, ba în polițist, ba în alt ospătar. Nota era încărcată, dar nu asta ne deranja. Ceruserăm cartofi natur şi el nu ne adusese nimic. În schimb, la socoteală ne trecuse cartofi prăjiți, mai scumpi şi decât cartofii natur, pe care-i ceruserăm, şi decât nimicul pe care ni-l adusese. La explicații, ne-a spus că a făcut-o ca să ne servească.

Respectați la sânge

Una dintre instrucțiunile cu care l-au pisat la cap zi şi noapte, zi şi noapte, suna astfel: „să nu-ți construieşti autoritatea pe teamă ci pe respect”. Acestea fiind zise, i-au făcut vânt în linia întâi. În prima zi, a trecut în revistă colectivul. Mamă, ce colectiv! Băieții munceau de zbârnâiau. Rămâneau după program ca să-şi adune de lucru şi pentru acasă. Rezolvau sarcinile pe loc şi răspundeau politicos. Fetele, de frumoase ce erau, ți se tăia răsuflarea. Iar de deştepte - îți venea la loc. Colectivul se îmbrăca aşa cum îi şade bine unui colectiv model: băieții cu cravată, fetele - scurt.

Dar nici pe el nu-l aleseseră şef degeaba. Simțea imediat unde scârțâie, unde trosneşte, unde stă să plesnească. “Nu-i a bună, şi-a spus. Ăştia coc ceva”. Ca să nu le dea timp să se organizeze, le-a convocat o şedință. “Băi!” a răcnit o dată de-a pornit imprimanta care se blocase luna trecută. “Voi mă respectați pe mine?” Colectivul a zâmbit timid. “Sigur că vă respectăm. Doar sunteți şeful nostru”. “Aşa. Că dacă nu mă respectați, dracu vă ia!”

Colectivul a înțeles iute că autoritatea se clădeşte pe respect. A doua zi s-au înregistrat patru cazuri de hărțuire şi două încăierări. A fost spart un nas, iar la toaletă cineva a scris cu ruj de buze pe oglindă “masculi ordinari, respectați eternul feminin!” Şeful a surâs mulțumit. Respect - respect, dar dezbinarea este mama competiției. Tatăl deocamdată necunoscut.

În a treia zi i-a adunat din nou şi le-a pus în vedere că trebuie să concedieze o treime dintre ei, drept pentru care va sancționa cele mai mărunte greşeli. A patra zi, biroul lui a devenit ținta unui adevărat pelerinaj de pârâcioşi. A cincea zi, toată lumea ținea în sertar un pistolet. Băieții îşi purtau cravatele în buzunar, aşteptând momentul prielnic pentru a se sugruma unii pe alții, iar fetele stocau în acelaşi scop ciorapi de mătase. “Băi!, a strigat din nou în a cincea zi, voi mă respectați pe mine?” “Vă respectăm”, au răspuns ei.

Profesorii sărbătoritului

La onomastica unei cunoştinţe comune vine multă lume. Unii au fost chemaţi, alţii au aflat din calendarul ortodox, iar ultimii veniţi treceau pur şi simplu pe stradă şi au văzut oameni mulţi în curte, cu paharele în mâini. Nu există treabă atât de urgentă încât să nu poată fi amânată la vederea unor oameni mulţi cu paharele în mâini. Nu s-a inventat nici gardul care să poată opri pe cineva să li se alăture.

În mulţime se întâlnesc doi inşi. Este un ceas al amurgului în care izbucneşte gâlgâind dragostea de oameni, chiar şi din cele mai uscate suflete. La aniversarea unei zile de naştere protocolarul ţine loc de amiciţie sinceră, iar amabilitatea sare uneori calul. La o zi onomastică, vectorul religios acţionează ca o baghetă magică. Toţi cei care se ating între ei în plăcuta busculadă se pomenesc înveşmântaţi în argint şi mărgăritare, fie ei boschetari sau staruri. Barierele cad, duhul păcii, ca un abur cu delicios parfum de tocăniţă, este expirat de unul pentru a fi inspirat de celălalt.

Fac cunoştinţă, cum ziceam, doi inşi. “Şi matale cu ce te ocupi?” întreabă cel mai mărunţel, despre care nu ştii ce să crezi - şi-a vârât una dintre pulpanele sacoului în pantaloni sau i-a ieşit cealaltă afară? “Sunt profesor la o universitate americană”, zice modest celălalt, un domn înalt, bine îmbrăcat. “Păi... nu eşti român?” “Ba da, am fost profesorul sărbătoritului. Am dat un concurs pentru post şi m-au primit acolo”. „Aha...”

Petrecere - petrecere, simpatie - simpatie, dar parcă s-a făcut cam răcoare şi, ai naibii, au început ăştia să pună apă în votcă. “Şi le predai la americani? Ce le predai?” “Literatură... Filosofie... Un pic de sociologie...” “Asta cu ce e?” “Cu sondaje”. “Aha... Şi soţia? Te-ai însurat în America?” “Soţia e tot din România. Predă şi ea, fizica particulelor subatomice”. “Aha... (Io-te-ai dracu'!)”.

La urma urmei, nu e mare lucru nici de onomastici. Vrei să bei un păhărel, ca omul, şi dai numai peste fandosiţi. “Dar dumneata? Cu ce te ocupi?” Seara e tot mai noapte şi râsetele tot mai zâmbete. Tramvaiele lasă locul greierilor. “Eu? Eu, frăţioare, sunt sobar. Eu am rămas în ţară să profesez. Şi eu sunt profesor în meseria mea. I-am făcut sobele ăstuia de e ziua lui”.

Vieți de rezervă

Viața e o povestioară tare delicată. Când intervii asupra textului, există pericolul să strici totul. Dacă ai putea s-o iei de la capăt, ar mai fi cum ar mai fi. Însă de cele mai multe ori nu ți se oferă o astfel de posibilitate. Cel mai bine este să lucrezi cu o copie de viață. Sau şi mai bine, cu viața altuia. În felul ăsta, eventualele stricăciuni îți provoacă mai puține neplăceri.

O dată, cedând unui impuls care-şi avea originea în telenovele, mi-am găsit un agent literar. De fapt, m-a găsit el pe mine. Argumentele lui erau cât se poate de simple şi ispititoare. Tot ce aveam de făcut era să scriu. Să scriu zi şi noapte, acasă, la serviciu, în tramvai. Să scriu treaz, în somn, cu pixul sau la maşina de scris, să scriu în gând, nu conta. Să scriu fără încetare. De rest se ocupa el, agentul literar.

Mi-a povestit ce se va întâmpla, în cel mult un an de la începerea colaborării noastre: eu scriam, iar el vindea scrierile mele, pe bani buni. Cu cât scriam eu mai mult, cu atât vindea el mai mult. Urma să am o vilă cu piscină şi o maşină. Pentru început, numai Dacia, dar în două trei luni o schimbam pe un Porsche. Daciile se schimbă uşor pe Porsche, mi-a explicat, când te ții de treabă.

M-am ținut de treabă ca nimeni altul. Îmi ieşiseră ochii din cap. Produceam tone de povestiri şi schițe şi, printre picături, am dat gata două romane. La următoarea întâlnire cu agentul literar, i-am umplut tolba. Părea foarte mulțumit şi a plecat imediat să le vândă. “Nu te culca pe-o ureche”, mi-a zis la despărțire. “Pe-astea le vând cât ai zice peşte şi mă întorc după altele!”

Nu s-a mai întors până în ziua de azi. Dimineața mă trezeam tot în garsoniera de la etajul opt. În fața blocului nu se zărea nici măcar o trotinetă. L-am sunat pe agent de mai multe ori, ca să aflu cât vânduse. Nu vânduse nici măcar o pagină. Nici măcar un rând. Nici măcar o literă. Din pricina explicațiilor sale confuze, am început să mă tem că nu e nimic de capul meu ca scriitor. Căzusem într-o stare depresivă vecină cu sinuciderea.

Într-o zi, m-am întâlnit cu unul dintre editori şi l-am luat de revere. “N-am nici o vină”, s-a apărat el. “Agentul tău are nişte prețuri exorbitante. Nici nu vrea să audă despre negocieri.” L-am sunat din nou pe agent şi l-am luat la rost. “Da, e adevărat, a recunoscut el, nici n-am stat la discuții. Ce, era să-i las să-şi bată joc de viața ta?”

Balcantropia

Între stihiile nestăpânite ale naturii, forțe prea puțin cunoscute şi cercetate, pentru a căror îmblânzire va pune poate umărul, în mileniul următor, vreun temerar, n-ar trebui să uităm a menționa nemiloasa entropie balcanică, sau, cum mai este ea cunoscută, balcantropia. Balcantropiei nu-i rezistă nimic. Sub acțiunea ei zidurile groase ale cetăților se fărămițează, caracterele de oțel se laminează, totul curge şi se transformă, micşorându-se aidoma mucurilor de lumânări.

Administratorului i s-a năzărit cine ştie ce într-o noapte şi a doua zi a luat-o razna: a pus săpun la toalete, a cumpărat hârtie igienică şi a schimbat becul care pâlpâia la intervale neregulate, oferindu-le celor din schimbul trei frisoane în clipele în care ar fi avut nevoie de puțină pace şi seninătate. Ca şi cum toate astea n-ar fi fost de ajuns, a dat o mână de var pereți.

Ziceai c-ai intrat într-o toaletă occidentală. Nu văzuse nici unul dintre angajați o toaletă occidentală, însă altcumva nu ar fi avut cum să arate, de asta erau convinşi. Prima victimă a impactului cu civilizația, a şocului cultural, a fost femeia de serviciu, care în zori, intrând în toaletă cu găleata şi cârpa, a rămas înțepenită. În cele din urmă, a spus un "bună dimineața!" tare, deşi înăuntru nu se afla nimeni.

În pauza de masă nu s-a mai discutat altceva în afară de noul look al toaletei. "Ceva a început să se mişte şi la noi" îşi spuneau unul altuia cu speranțe redeşteptate. "Gata cu balcanismele, intrăm în lume". Se duceau de trei-patru ori mai des în locul acela şi de câte ori îi întâlneau pe cei din alte secții le aruncau priviri superioare. Ei, în curând, prin muncă şi schimbare de mentalitate, o să vă vină şi vouă rândul la săpun, hârtie, bec.

Uitaseră de balcantropie. Balcantropia lucra. Spre seară, săpunul şi hârtia se terminaseră. Becul nu mai pâlpâia, din cauză că fusese împrumutat. Mai mulți posesori de creioane făcuseră schimb de adrese pe pereții proaspăt zugrăviți şi improvizaseră catrene. A doua zi totul revenise la normal.

Mămica gardianului public

În tramvai e lume puțină şi cam posacă. Tare mi-e teamă că ăla de colo, de lângă uşă, a pus ochii pe mapa mea. Dac-aş fi avut o sacoşă doldora de salamuri, o plasă cu cartofi, aş mai fi zis. Dar aşa? Îşi închipuie poate că țin la subsuoară vaucere şi acțiuni. Mă trag cu spatele lângă peretele vagonului, hotărât să-mi vând scump pielea.

La prima se urcă un gardian public. Spaima îmi piere ca prin farmec. E un bărbat vânjos, cu ochii sclipind inteligenți. "Ce-mi trebe mie oraş, mămico?" îi spune bătrânei de lângă el. "La bloc nu poți să pui o varză, un pătrunjel. Nu cântă un cocoş, te inundă ăla de deasupra... Şi sunt o mulțime de oameni răi, care abia aşteaptă să se ia de tine. Bine c-ai venit matale..."

La următoarea, un moş se leagă tam-nesam de un tânăr care cotrobăia puțin prin poşeta unei doamne. Tânărul se supără pe bună dreptate şi-i arde una după ceafă. Ca să-l împace, bătrânelul îi oferă portmoneul. Tânărul îl refuză demn, păstrând doar banii şi coboară din mers. "Ai văzut. mămico?" zice gardianul vânjos. "Doamne, Doamne, ce lume! Nu mai bine la Buftea? Am câteva găinuşe, porumbeii, poliția e peste drum. Sâmbăta trecută am uitat fereastra deschisă şi ce crezi? Cineva mi-a lăsat un covrig pe masa de la bucătărie". "Aşa, aşa", dă mămica din cap.

"E plin de oameni răi la oraş, bine că m-am mutat. O colegă de-a mea a dat peste nişte hoți la un depozit, în Bucureştii Noi. Luau tablă neagră. A tras un foc în aer, de avertisment. Aoleu, ce-a mai pățit pentru cartuşul ăla! Şi-acu' mai umblă pe la tribunal să scoată acte pentru el. A zis: dacă ştiam că pățesc atâtea pentru un glonț de cinci sute de lei, mai bine îi ajutam şi eu pe ăia la încărcat tablă. Luați de-aici o mie, pentru două cartuşe, da' nu mă mai puneți pe drumuri". "Şi?" întreabă mămica. "Pe ăla şi numai pe ăla trebuie să-l justifice. Nu te joci cu efectele militare".

Tramvaiul se opreşte smucit. Gardianul îşi roteşte ochii şi mă descoperă la nici patru metri de dânsul, privindu-l țintă, într-un vagon aproape gol. Orele de antrenament temeinic l-au învățat să simtă pericolul. "Haide, mămico, să coborâm! Uite cum se uită ăla la noi!"

Supraom pe o bancă

Un om sforăia pe o bancă. Când dormi în patul tău şi te trezesc grijile din cinci în cinci minute, nu sforăi. Dar când dormi pe o bancă, eşti sănătos tun şi nici capul nu te doare de probleme, se schimbă situaţia. Ei, omul ăsta sforăia de se cutremura banca. Dacă nu este un semn al bunăstării, sforăitul simbolizează totuşi un spirit robust, pozitiv, grefat pe un fizic trainic.

Un alt om trecând pe-acolo, s-a oprit mirat în loc: "Iată, zise, exact ce-mi trebuie. Un om obişnuit, pe care nu-l dau banii afară din casă, din care o să fac un supraom, capabil de numeroase realizări". Cu cât se gândea mai bine, expresia "nu-l dau banii afară din casă" i se părea mai puţin potrivită. N-avea ăsta casă, după cum sforăia! Mai corect ar fi fost "nu-l dau banii jos de pe bancă". Pasămite, omul care trecuse pe acolo avea foarte mulţi bani. Cu bani poţi să faci, dacă e nevoie, minuni. Procesul e simplu. Subiectul se culcă, pe o bancă, om obişnuit, şi se trezeşte înţolit, cu buzunarele doldora de posibilităţi. Supraom. Asta fiindcă a trecut pe-acolo, la momentul potrivit, altul, capabil să amorseze transformarea.

I-a fost greu omului cu bani să-l trezească pe omul care sforăia. Din asta şi-a dat seama că are în faţă un ins care când se-apucă de-o treabă n-o lasă cu una cu două, până n-o duce la bun sfârşit. I-a fost şi mai greu să-l dea jos de pe bancă. Ăla era buimac, ca orice om obişnuit. Nu pricepea de ce i-a stricat ăsta somnul şi se arăta chiar cam iritat. Dar când a înţeles că e rost să primească nişte bani, procesul de încolţire a supraomului din dânsul deja s-a declanşat. Priviri sclipitoare, bicepşi, tricepşi fremătând, calambururi croindu-şi drum printre dinţi şi buze, nişte cârcei viguroşi de viţă de spirit.

Din motive obiective, experimentul a eşuat în scurt timp. Nu că n-ar fi fost destui bani. Erau destui şi pentru doi supraoameni sau trei. Nu pentru că omul obişnuit, care sforăia pe bancă, n-ar fi fost destul de obişnuit. Mai obişnuit ca dânsul nu găseşti nicăieri pe lumea asta. S-a întâmplat însă că i-a sărit somnul de tot, iar de sforăit, ce să mai vorbim! Şade pe bancă, trist, cu ochii roşii. Cum adoarme, cum visează că vine omul acela şi-i cere banii înapoi. Şi-l face la loc, din supraom, om obişnuit.

Geniu porcesc

Ziua nu te poți apropia de dânsul, din pricina aurei strălucitoare, care-ți pârleşte hainele de pe tine. Aura geniului. Peste zi este un titan, un monstru sacru, un colos al gândirii. Când deschide gura şi pronunță o silabă, cohorte de proşti fac atac de cord, prăbuşindu-se asemenea popicelor. Când o cască mai larg, pentru o întreagă propoziție, scade viteza de rotație a Pământului, iar spiritele uşurele sunt azvârlite de inerție, de la Vest către Est. De aceea, poate ați văzut în vreo dimineață, pe fereastră, grupuri de persoane trecând în zbor către Miazăzi. Înseamnă că omul şi-a dat iarăşi drumul la geniu.

Noaptea e un porc. Să mă scuze, porcii, animale cărora, ca şi măgarilor, li se pun multe metehne omeneşti în spinare, dar tradiția nu-mi dă voie să-l numesc altfel. Noaptea bea şi se îmbată. Un vechi proverb chinezesc spune: „omul beat este leu, maimuță, miel sau porc". Aplicat lui, proverbul cu pricina ar suna astfel: „omul beat este porc, porc, porc şi porc". Procentul de alcool din sângele fostului titan de peste zi, actualmente porc, n-are importanță. Înotând însă pe talazurile de rom şi bere, viețuitoarea emană cantități uriaşe de zoaie, care murdăresc tot, pentru totdeauna. Geniile mai mici decât el, cel de peste zi, la dezavantajul că sunt mici prezintă avantajul că rămân genii mici şi noaptea. Geniile mici nu pot înota decăt în zoaiele altora. El însă se descurcă la fel de bine şi în propriile zoaie. Bras, crowl, fluture...

„Băi titane, eşti un porc!" îl abordăm în zori, când face tranziția înapoi, spre starea de geniu, să-i accelerăm metamorfoza. Odată, ca recunoaştere a meritelor sale din timpul zilei, patria l-a trimis peste ocean, într-o mare țară, ca ambasador. Nenorocirea s-a numit „fus orar". Când la noi era noapte, la ei era ziuă şi invers. A plecat de-aici porc, a ajuns acolo tot porc şi, ghinion, când s-a întors în țară era tot noapte, adică a mai rămas douăsprezece ore porc. Şocul i-a fost fatal. Nu-şi mai revine la starea de geniu.

Efectul de pod

Un prieten de-al meu a descoperit “efectul de pod”. Generos, mi-a împărtăşit şi mie secretul, chiar a doua zi. Nu dormise toată noaptea. “Este extraordinar de simplu, mi-a spus, dar toate descoperirile geniale sunt aşa. Orice pod este mai lung dacă-l priveşti de jos, din albia râului, decât dacă-l priveşti de sus, de la unul dintre capete”. “Aşa e, strig iluminat, cum de nu m-am gândit niciodată? Doar am fost şi eu pe multe poduri la viața mea, nu sunt un novice. Spune mai departe!” Prietenul mă priveşte mirat. “Mai departe ce? Asta e tot”. “Asta e tot?” “Da”.

Curând, viața ne-a despărțit. Am mers la facultăți diferite, ne-am mutat în oraşe diferite. N-am mai avut nici o veste de la prietenul meu. Însă ştiam, aşa cum ştiam că soarele va răsări a doua zi, că lucrurile nu aveau cum să se oprească aici. În fiecare zi citeam ziarele, urmăream ştirile la radio şi televiziune, mergeam la bibliotecă şi răsfoiam tomuri întregi. Aşteptam să-mi sară în ochi, cu litere de-o şchioapă, titlul anului: “Extraordinară descoperire eliberează omenirea de coşmarul spațiului! Aplicațiile efectului de pod rezolvă criza energetică mondială! Savant nominalizat pentru Premiul Nobel!” Eram sigur că prietenul meu nu abandonase nici o clipă cercetarea, că se aruncase cu toată ardoarea în vâltoarea bătăliei pentru cunoaştere, că în toți anii aceştia adăugase, scormonise şi perfecționase.

Mă pregăteam pentru seara în care urmau să vină după el, să-l ia din apartamentul modest de bloc în care îşi desăvârşise descoperirea, pentru a-l conduce la ceremonia decernării premiului. Limuzine negre, girofaruri, escortă de motociclişti. Pe scări, în mijlocul mulțimii isterizate, prin ploaia de flashuri ca o ploaie de stele, avea să mă zărească într-un colț. Îi făceam un semn de recunoaştere numai de noi ştiut şi atât.

Ne-am întâlnit ieri pe stradă. Arăta ponosit, nebărbierit de patru zile. Când s-a apropiat, am adulmecat în haine parfumul nopților petrecute prin sălile de aşteptare. Nu părea nici ministru, nici director, nici savant. Am aşteptat să se potolească zgomotele din stomacul lui, ca să-i pun o întrebare care mă frământa de ani. “Şi efectul de pod? Ce s-a întâmplat cu efectul de pod?” M-a privit multă vreme fără să-mi răspundă. “Într-o zi, mi-a spus, mi-a venit ideea să fac măsurători. Şi ştii ce? Nu era decât o iluzie optică”.

America lui trei-patru

Revenind din America, unde fusese cu treburi, un amic a fost rugat să sintetizeze într-o propoziție, ori, dacă nu poate, într-o frază, ce se întâmplă cu această țară despre care vorbeşte lumea atât. Contextul este următorul: grupul nostru disprețuieşte discuțiile despre altă țară, care se învârt în jurul unor subiecte cum ar fi prețul unei perechi de pantofi, salariul mediu şi ce poți cumpăra cu banii ăia, cum arată şi ce pot femeile lor etc. Nouă ne trebuie spiritul națiunii, peisajul reprezentativ, un sentiment popular. De pildă, un alt amic, la întoarcerea de la Paris, somat să sintetizeze Luvrul, Turnul Eiffel, Arcul de Triumf, Moulin Rouge, s-a scărpinat în cap şi a spus: "Măi nene, m-a prins o ploaie lângă Domul Invalizilor, de m-a făcut ciuciulete". Am sărit cu toții să-l felicităm pentru această scânteie de geniu, parcă ruptă din vreun tăciune de-al lui Verlaine.

Aşadar, dacă l-am întrebat pe ăstălalt ce este America, el ne-a răspuns simplu: "America este o țară în care toate sunt de trei-patru ori mai mari". Mărturisesc că ne-a impresionat plăcut. "Alea bune? Sau alea rele?" "Şi alea bune şi alea rele". Toți cei de față am avut o revelație. Revelația ne-a înfățişat o țară în care oamenii umblă cu capetele scufundate în pălării de trei-patru ori mai mari decât măsura lor şi scot din buzunare portofele de trei-patru ori mai mari ca ale noastre, care, din cauza mărimii, le tot scapă din mâini. Noi le ținem bine, nici un pericol. Clădirile sunt de trei-patru ori mai mari, maşinile de trei-patru ori mai multe. Sigur, nu se compară cu o Dacie, pentru gropile noastre de trei-patru ori mai mari. Şi delictele sunt de trei-patru ori mai multe şi de asemenea porțiile din farfurie, la restaurant.

Constatarea nu ni i-a făcut pe americani mai simpatici. Suntem un popor animat de o sfântă modestie, care ne învață zilnic că ce e mult strică. Dacă un ins merge de trei-patru ori la tribunal, oricâtă dreptate ar avea (dar câtă dreptate poată să aibă un om cinstit, că se termină şi aia la un moment dat?), poporul îi zice procesoman. Dacă are trei-patru slujbe e un hoț. Dacă e mai înalt cu trei-patru centimetri, oamenii zic că e mare şi prost. Dar şi americanii, fraieri. Ei îl bagă pe ăsta într-o echipă de baschet.

Sunt băiat de Cartier

Gioni e băiat de cartier, dar cartierul e un loc din ce în ce mai dificil pentru un băiat. De exemplu, trece fluierând pe celălalt trotuar, ca să se uite în vitrină la ceea ce i s-a părut că ar fi o bicicletă marfă, dar se dovedeşte a fi un set de scaune pentru picnic. Deci nu un obiect care să te care el pe tine, ci mai multe pe care să le cari tu. Înapoi, Gioni, pe trotuarul inițial...

Aici, o gaşcă de băieți cu tricouri largi, mânecă lungă, în care se coc de le-au ieşit ochii ca la melci. Ceea ce nu se vede, datorită ochelarilor negri. Pe cap, ei poartă şapcă, iar în brațe un casetofon greu, pentru muşchi şi cultură. „Băi Gioni, my man, zice unul, ce râzi ca prostul?" „Ei, zice Gioni, am douăj' de mii şi vreau să-mi iau ceva". Băieții se strâng în jurul său, dau muzica mai tare. „Eşti fraier, băi Gioni, fuck, zice altul, cu douăj' de mii crezi că eşti cineva? Yeah! Eşti nimeni, băi. Te calcă pe cap ăia de învârt banii cu lopata, shit". „Nu mă calcă nimeni pe cap", face Gioni speriat (căci abia ieri, la frizer, s-a luat puțin prin părți şi pierdut la spate). „Nu mai ieşi cât oi trăi, băi, din cartier, zic băieții, poate doar la Antifer, uh, uh, come on". Iar casetofonul, şi el, de colo: „Nimeni nu ți-a dat o şansă..."

„Dacă vreau, zice Gioni, pot să mă duc la văr'miu, în Drumul Taberei. Cum să nu ies din cartier?" „Şi-acolo ce faceți, my man? Jucați table, fuck, şi beți bere?" „Eventual". Băieții strâng rândurile. „Băi Gioni, pe fruntea ta scrie <<şaibă>>, shit. Eşti din ăia pe spinarea la care se îmbogățesc ăilanți, uh, uh, come on ". Şi casetofonul: „Din cartierul ăsta nu mai poți ieşi, Gioni..." Melodia e aşa de convingătoare, că Gioni îşi pipăie biletele de tramvai. „Da' voi ieşiți?" "Nici noi nu ieşim, fuck. Nimeni nu ne dă o şansă, shit. Ăsta e jocul lor murdar. Să ne țină aici, ei să se îmbogățească şi să se plimbe în maşini scumpe, yeah". „Şi ce-i de făcut? se scarpină Gioni în cap. Hai să luăm nişte beri de douăj' de mii şi să ne sfătuim". Băieții fac un pas înapoi. „Băi Gioni, my man, eşti bătut în cap. Asta vor şi ei, să ne îmbătăm, să nu ne prindem că ne esploatează. Trebuie să luptăm cu societatea, yeah. Ascultăm muzică, fuck, scrim pe pereți, shit. Ne esprimăm liber, uh, uh, come on". Iar casetofonul: "Ridică-mă la cer..."

Frigurile Amsterdamului

Printr-o fericită întâmplare mă aflu la Amsterdam, cu un prieten. De fapt, „tremur la Amsterdam cu un prieten” ar fi o formulare mult mai potrivită. Noi ne-am închipuit că în luna mai Amsterdamul e tot una cu Mangalia. Ne-am luat nişte cămăşi, nişte tricouri, să-i impresionăm pe olandezi, să le furăm bicicletele. S-a dovedit că în luna mai Amsterdamul e tot una cu Josenii. Tremurăm livizi, ceea ce-i impresionează pe olandezi, care se îndepărtează în fugă pe bicicletele lor. Pentru că n-am mai văzut în viața noastră trotuar special pentru biciclişti, le stăm chiar în drum, căscând gura până când ajung la zece centimetri de noi şi se opresc înjurându-ne.

„Ce facem, măi?” clănțăne Titi. „Murim aicea de frig”. Îl aprob cu dinții ferecați. La Bucureşti ne-am fi descurcat. Mergeam la el şi fierbeam țuică. Dar la Amsterdam nu ne lasă să fierbem țuică în hotel. Ne lasă să fumăm haşiş, dar la țuică fac urât. Hotelierul ne-a zis că miroase rău şi-i stricăm firma. Olandezii nu se plâng de frig. Faptul că noi tremurăm în mijlocul străzii îi face să ne privească bănuitori. Trece şi un câine olandez, cu ditamai blana stufoasă şi se uită urât la mine şi la Titi. Ce-i de făcut?

„Hai la muzeu!” zice Titi. „Eşti nebun?” mă sperii. „Cu banii de bilet ne luăm o țuică şi ne rămâne destul ca să-l mituim pe hotelier să ne-o fiarbă la noapte”. „Oricum nu ne lasă” mormăie Titi. „Şi-apoi, la muzeu e tot atât de frig”. „Nu, zice el, mi-a zis mie Florica. În muzeele olandeze e cald”. Eu cedez. Florica ştie clima din toate muzeele de pe glob. A intrat la Luvru şi a luat-o moțăitul, de unde a dedus că era cald. Merg pe mâna Floricăi.

Intrăm în muzeul figurilor de ceară. Titi se fotografiază cu Madona şi Arnold Schwartzenegger. Eu mă vâr între Sir Winston Churchill şi Ivanhoe. La developare, personajele par atât de reale încât hotărâm să nu le spunem prietenilor că sunt numai nişte figuri de ceară. „Dar or să ne creadă?” mă îndoiesc eu. „Nu vezi ce bujori au în obraji?” e de părere Titi.

Aşteptarea generației

Puțini simt armonia universală. Şi mai puțini i se alătură, tolănindu-se pe liniile de forță, vâslind din când în când cu brațele, bătând din picioare o dată la zece ani. Universul e guvernat de legi pe care de-abia le descifrăm. Efectele multora dintre ele par magie curată. Eu cunosc însă una care, bine aplicată, te poartă pe creasta succesului ca pe creasta unui val de surfing: Legea Aşteptării Generației. Pe scurt, ea se enunță astfel: "Dacă membrii unei generații supraviețuiesc, unii dintre ei vor ajunge ceva în viață".

Mateiaş e un beneficiar expert al Legii şi al efectelor sale. La grădiniță, în generală, la liceu şi în facultate, Mateiaş s-a evidențiat prin mediocritatea absolut remarcabilă. Mulți îl invidiau pentru ea, dar n-aveau ce-i face. Natura îi înzestrase cu creier şi creierul nu le dădea pace o clipă. Erau condamnați să tocească, să întrebe, să-şi petreacă tinerețea cu nasurile prin cărți. Păcat de ei!

A doua calitate a lui Mateiaş era sociabilitatea. Îşi făcea prieteni cu uşurința cu care alții îşi fac duşmani. Intra într-o încăpere gemând de oameni şi în cinci minute toți erau prietenii lui. La sfârşitul facultății, toți studenții erau prietenii lui Mateiaş. Dacă ar fi rămas repetent un an, toată populația Bucureştiului i-ar fi fost prietenă. Noroc că i-au apreciat mediocritatea şi l-au trecut. La absolvire, toți şi-au luat diplomele şi au început să facă ceva în viață. Mateiaş a optat genial pentru un sat unde şi-a petrecut vreo zece ani. Era atât de mediocru încât satul întreg s-a molipsit şi numele său a dispărut de pe hartă. L-au uitat pur şi simplu la tipărire.

Mateiaş s-a pus pe aşteptat. Nu făcea nimic, se tolănise doar pe liniile de forță ale armoniei universale. Din când în când vâslea maiestuos cu brațele, iar când s-au împlinit cei zece ani a bătut o dată din picioare. A revenit la Bucureşti şi s-a interesat de foştii lui prieteni din facultate, vreo patru sute, pe care şi-i notase pe o listă. A telefonat fără încetare două zile şi două nopți. La sfârşit, rămăseseră vreo treizeci care făcuseră ceva în viață. Unul era ministru, altul savant, unul vedetă de cinema, altul mahăr în poliție, unul ziarist, altul miliardar ş.a.m.d. Mateiaş a constatat mândru că nu aşteptase în van. Realizările lor fuseseră însoțite şi de decepții şi de o oarecare însingurare, aşa că revederea unui vechi prieten i-a bucurat nespus. Unul i-a luat maşină, altul i-a dat casă, unul l-a însurat cu fiica lui, altul i-a cedat postul său etc.

Legea Aşteptării Generației funcționează impecabil.

Telecomanda şefului

Si-a tras şeful o telecomandă... Nu mai trebuie să se ducă la ăla din colț, care moțăie peste integramele ascunse în poală, prefăcându-se că studiază un dosar, să-i tragă una după ceafă. Îndreaptă telecomanda spre el, butonează "Repede înainte" şi acela se aruncă pe muncă. Nu mai trebuie să asculte lamentările celuilalt, care vine de patru ori pe zi să-i reproşeze că e mai şef cu unii şi mai coleg cu alții, că munca e grea, leafa mică, viața scurtă. Îndreaptă telecomanda spre el, butonează "Stop sonor" şi acela rămâne fără grai, gesticulând fără spor. În sfârşit, nu mai trebuie să transpire penibil, dându-i ocol tinerei angajate, întrebându-se de unde să înceapă asaltul. Îndreaptă telecomanda spre dânsa, butonează "Color-luminozitate-contrast" şi ea vine să-l întrebe de la obraz dacă nu vrea un masaj şi ce face diseară.

Telecomanda i-a adus-o un văr din America. Însă vărul ăsta n-are simțul măsurii. Săptămâna trecută i-a mai adus o cutie de carton, mai mult lungă decât lată. Au scos dinăuntru un ins spilcuit, nițel şifonat, dar demn. "Cine-i ăsta?" a întrebat şeful. "N-am avut destui bani să ți-l cumpăr data trecută" îi explică vărul. "Se vinde cu telecomanda, sunt din acelaşi set". "Si cum îl pornesc?" "Se porneşte singur". Într-adevăr, insul s-a aşezat la biroul cel mai încărcat de dosare nerezolvate, un loc căruia ceilalți îi spuneau în şoaptă "movila blestemată", ocolind-o înspăimântați. Jumătate din zi şi-o petreceau scornind şiretlicuri care să-i țină departe de mormanul uriaş de probleme. Insul din cutie a luat primul dosar, l-a răsfoit şi l-a rezolvat în câteva secunde. Apoi a luat altul. Nu i se mai vedeau mâinile de cât de repede se mişca. Mormanul scădea văzând cu ochii, într-un nor de colb. Lumea se adunase în jur. Vreo doi, mai speriați, au fugit să-şi ascundă dosarele, că ăla era în stare să le rezolve pe toate. "Păi ăstuia la ce-i mai trebuie telecomandă? a întrebat şeful. "Ca să-l dai mai încet sau să-l opreşti", i-a răspuns vărul din America.

Măturicile mongoleze

Ieşim, din păcate din epoca lui "merge şi-aşa!". Erau vremuri de aur şi argint, în care aduceai în țară utilajul nemțesc pentru îndoit foaia de tablă la unghiuri de 78 de grade. Îl țineai şase luni într-un colț al halei, sub prelată, ca să treacă pe-acolo ucenicul cocoşat sub greutatea roabei cu şpan, să i se umple inima de bucurie şi încredere în viitorul luminos al industriei româneşti. Încă şase luni traduceai documentația din nemțeşte în ruseşte, fiindcă organigrama întreprinderii nu prevăzuse un traducător de germană. Încă trei luni îi făceai loc utilajului pentru asamblare.

Atunci constatai că delegații au uitat să cumpere siguranțele pentru dispozitivul de măturici. Măturicile astea ar fi trebuit să adune fragmentele de tablă rezultate după îndoirea foii. Luai legătura cu nemții. Ei îți răspundeau politicoşi că utilajul cu pricina nu se mai fabrică de opt luni, fiind depăşit. Kaput utilaj, keine măturici! Îți sugerau să iei legătura cu un beneficiar din Mongolia, care se retehnologizează şi vinde măturicile respective pe nimica toată. Producția însă nu putea să aştepte pentru un fleac de măturică mongoleză. Mongolii, din pricina spațiilor vaste pe care le cunosc de la naştere până la moarte, au un cu totul alt ritm de viață şi implicit un cu totul alt ritm al corespondenței, al exporturilor. Ca să nu mai spunem că toate scrisorile despre afurisitele de măturici trebuie traduse din mongolă în nemțeşte şi din nemțeşte în rusă.

E momentul unui "merge şi-aşa!" hotărât. Ucenicul, care tot are drum pe-acolo cu roaba de şpan, e însărcinat şi cu măturatul fragmentelor de tablă. Utilajul poate să pornească şi să dea la export. Între timp, duşmanii întreprinderii, ai ramurii industriale, ai economiei româneşti, sugerează criminal că unitatea ar trebui lichidată din lipsă de profit. Se vorbeşte despre pierderi uriaşe. Ucenicul, care mătură conştincios şi n-a pierdut nimic, nici din făraş, nici din roabă, nu înțelege o iotă. E picătura care umple paharul. Adică de la "merge şi-aşa!" care a făcut minuni zeci de ani, trecem dintr-o dată la "nu mai merge nimic"? Revoltați, oamenii îşi iau utilajul şi ies în stradă, să protesteze. Imediat se vede lucrul trainic, nemțesc. Utilajul fiind mare, poate bloca simultan două benzi de circulație.

Looping tardiv

Lupta de clasă cere uneori mari sacrificii. Îți rupi de la gură, dar generațiile viitoare te pomenesc şi te slăvesc la fiecare îmbucătură. Aşa, de pildă, mai demult, în timpul unei Cupe Mondiale la fotbal, piloții francezi au făcut grevă. Ei au renunțat la autografele magicienilor cu balonul rotund, s-au prefăcut că nu-şi mai amintesc unde-şi țese păianjenul microbist pânza, şi-au pierdut pe vecie dreptul de a se tolăni pe gazonul măcelărit de ghete celebre ca să inhaleze presiunea golului de aur.

"Băi, cică nu se mai ține mondialele, că nu mai vrea ăia să zboare!" zice speriat mecanicul de la fostul IAS Betelia, actualmente SC Betelia SA, care printre câteva tractoare aflate în pragul pensionării, o semănătoare capricioasă, de proveniență necunoscută, şi mascota lăcaşului, combina "Gloria", are în îngrijire şi bătrânul Messerschmidt, pe care l-au doborât americanii în '44, iar moş Goleanțu, primul preşedinte al CAP-ului, l-a transformat în avion utilitar. "Am citit într-un ziar de-acu' nişte ani". Din când în când, mai aruncă nişte prafuri primite de la centru peste porumb, ca să-l omoare de tot.

"Noi ce facem, zburăm?" întreabă mecanicul, gândind că, dacă franțujii îşi făceau de cap în preajma unui eveniment atât de important cum este Campionatul Mondial de Fotbal, atunci trebuie şi el să protesteze cumva, chiar tardiv, aici, în inima Bărăganului. Lupta de clasă nu cunoaşte granițe geografice sau de limbă. "San frontier..." murmură mobilizat.

Goleanțu Junior, de fapt ditamai hăndrălăul de 48 de ani, singurul pilot în viață al utilitarului Messerschmidt, care a preluat de la ăl bătrân, pe patul de moarte, arta pilotajului, constând în câteva comenzi simple şi secrete, cade pe gânduri. Cerul este curat, nici scamă de nor, vântul abia mai suflă, ziua de lucru tocmai a început, ca dovadă, uite - soarele la amiază. E o vreme ideală pentru zbor, mai ales că El Nino este încă departe, prin America de Sud. Numai de ăsta i-ar fi nițel teamă lui Goleanțu.

Cu toate astea, îi vin în minte câteva motive pentru care nu se va urni de la sol. Messerschmidt-ului i-a căzut o bujie, au căutat-o toată noaptea şi n-au găsit-o. Le-a promis de la magazinul sătesc că poate aduce săptămâna viitoare. De la centru nu le-a mai trimis praf de omorât porumbul. Şi, în fine, a mai rămas doar un litru de benzină, pe care îl păstrează pentru un looping. "Nu zburăm", decide Goleanțu Junior.

Thailanda via Jimbolia

Anul ăsta bugetul familiei n-a mai prevăzut un concediu la mare. Tot răul spre bine. Concediul la mare nu mai era de mult un concediu, ci mai mult un ritual, o trecere prin purgatoriu. Aveam, n-aveam treabă peste vară, la un moment dat trebuia să mergem la mare, să-i deranjăm pe domnii ospătari şi recepţioneri. Slavă Domnului că s-au terminat banii!

De fapt, nu s-au terminat. Au mai rămas cât pentru un weekend la Jimbolia. N-am fost niciodată acolo. Dar, calculând pe hartă cu compasul, ne-am dat seama că maximum de distanţă pe care o putem parcurge cu banii pe care îi avem este până la Jimbolia. Puteam să ne ducem, cu aceiaşi bani, de mai multe ori până la Titu, sau de două ori până la Feteşti. Însă a fost un an greu şi am vrut să ne oferim pentru vacanţa asta tot ce merităm mai bun. Şi-apoi, la Jimbolia este o fabrică de zahăr, cel puţin aşa-mi amintesc de la şcoală. N-am vizitat în viaţa mea Jimbolia, n-am vizitat în viaţa mea o fabrică de zahăr, n-am vizitat fabrica de zahăr de la Jimbolia.

Vizita a fost extrem de scurtă. De fapt, nici n-am ajuns la fabrica de zahăr. În gara Jimbolia, prin zorii cenuşii şi răcoroşi, abia coborât din tren, am intrat la bufet şi am cerut o cafea. Mi-au adus-o după o jumătate de ceas, rece şi amară ca şi cum ar fi fost preparată cu esenţă din fiere de rechin amărât. “Aţi putea fi atât de amabilă să-mi aduceţi o linguriţă de zahăr?” am întrebat-o prudent pe chelneriţă. “Aş putea” s-a răstit dânsa. “Să aduc?” “Da, vă rog să-mi aduceţi o linguriţă de zahăr”. “Linguriţa de zahăr să fie cu zahăr sau fără zahăr?”. “Cu zahăr”. “N-avem”.

Noroc că tocmai atunci pleca trenul înapoi, spre casă.

La Bucureşti, m-am întâlnit cu o prietenă care tocmai se întorsese dintr-un concediu în Thailanda. “Care Thailanda? Din ce judeţ?” am întrebat-o aiurit, tot cu harta ţării în cap. “Din Asia”. “Aha. Au zahăr? “Sigur că au zahăr, ce-ţi veni?” Eu ascultam distrat minunăţiile pe care mi le povestea despre acea ţară de vis, în care turiştilor li se fac toate mofturile, nerăbdător să-i povestesc la rândul meu despre Jimbolia. “Ei, am început modest, sigur că Jimbolia nu e Thailanda...” “Da, zice ea, nicăieri nu e Thailanda”.

Subiecte ruşinoase

E jenant, dar trebuie să aduc din nou vorba despre muncă. De câte ori pronunț acest cuvânt, oamenii se opresc din vorbă indignați. “Huligane, ce e la gura ta?” Iată de ce nu voi folosi un limbaj indecent.

Aşadar, pe malul apei şed doi pescari. Unul mai în vârstă, poate tatăl, celălalt mai tinerel, poate fiul. În ciuda conflictului între generații, de prins nu prind nimic, în aceeaşi măsură, amândoi. Deodată, cel de-al doilea (tinerelul) îl întreabă pe primul (vârstnicul) ce părere are despre m...că. Primul răspunde că are o părere bună. M...ca a făcut din maimuță om, deşi cred că şi maimuțele m...ceau în felul lor, m...ca a creat tot ce ne înconjoară. Bine, insistă al doilea, dar e bine să m...ceşti? Ei, zice primul, e o experiență. Însă trebuie să fii cu băgare de seamă. M...ca te împinge către exagerări, către excese. Mai târziu s-ar putea să ai necazuri.

Parcă s-a mişcat une dintre plute. Alarmă falsă. Cine-ți spune cât trebuie să m...ceşti şi când?, se încăpățânează al doilea. Cei care se pricep, politicienii, îi răspunde primul. Asta e politica, ăsta e scopul ei. Bunăstarea celor din jur. Or, ce să-i faci, încă nu s-a descoperit o altă metodă ca să obții bunăstarea poporului, decât m...ca. N-am auzit să fi câştigat un popor întreg la bingo, nici să-i fi murit un unchi bogat în America. Aşa, oftează al doilea, m...ca. Ei drăcie! Da, spune primul. Unii m...cesc. Şi asta n-ar fi atât de grav, dacă n-ar m...ci aşa, de-am..., mă rog, dezorganizat. Trebuie nişte minți care să coordoneze acest consum de energie, această ocupare a timpului. Asta e politica, repetă primul pescar. Fiecare vrea să ajungă în frunte, ca să conducă m...ca populară, s-o îndrepte. Dar cei de sus m...cesc? Grea întrebare, parcă iar s-a mişcat pluta. Nu? Ei, sigur, în felul lor şi aceia m...cesc. Dar e altceva, mai subtil, mai nobil.

Cel de-al doilea pescar îşi ia inima-n dinți şi, după ce trage aer adânc în piept, dă întrebarea cheie. Spune-mi sincer, dar sincer: “Dacă ai fi convins că în balta asta nu mai e nici un peşte şi n-ai mai avea nimic altceva de făcut în restul zilei, ai m...ci?” Primul priveşte o vreme struna nemişcată şi răspunde şoptit: “Cred că da, numai că nu-mi aduc aminte cum se face”.

Nepunctualitate cosmică

Am avut în viață şansa de a-l cunoaşte personal pe cel mai nepunctual om dintre câți există. “Extrem de nepunctual” ar fi o expresie palidă a calității acestui specimen cu totul deosebit şi am destulă minte ca să o evit. Performanțele omului despre care vorbim se mulțumesc greu chiar şi cu superlativul. Pentru nepunctualitatea lui ar trebui poate să se inventeze un alt termen gramatical, să zicem “suprematívul”.

Nepunctuali ca mine şi ca alții, în limitele anoste ale nepunctualității uzuale, boală care în Balcani se transmite prin aer, nu sunt în stare decât de mici întârzieri, o dată pe săptămână. Prietenul nostru a trecut încă de la naştere de etapa amatorismului. Legenda afirmă că el ar fi venit pe lume după unsprezece luni de sarcină. Acum, zeul nepunctualității nu se mai preocupă de propria persoană. În hotarele cosmogoniei sale, nepunctualitatea este un fenomen la scară universală, iar omenirea îşi potriveşte paşii timizi după dânsul, învățând să întârzie cum se cuvine.

Biografia lui este plină de pilde. Tânăr fiind, a întârziat o dată la serviciu. “Mă rog, a spus şeful, o să pleci acasă cu o oră mai târziu, cât ai întârziat”. “Regula e valabilă în fiecare zi?”, a întrebat întârzietorul. “Absolut. Cu cât întârzii mai mult, cu atât pleci mai târziu”.

Au căzut la pace. A doua zi, omul nu s-a prezentat. A treia zi, nici atât. În a patra zi, şeful şi-a călcat pe inimă şi l-a sunat. “Eu doar aplic regula”, s-a dezvinovățit prietenul nostru. “Alaltăieri am întârziat douăzeci şi patru de ore. Deci, ieri dimineață trebuia să mă prezint la serviciu şi să plec seara cu douăzeci şi patru de ore mai târziu, adică astă-seară. Dar asta înseamnă că azi dimineață n-aş fi putut să mă prezint la timp la serviciu, în contul zilei de ieri, fiindcă nu se făcuse încă astă-seară, ca să plec acasă în contul zilei de alaltăieri. Observați, paradoxul mă împiedică să recuperez întârzierea”.

Şeful a observat paradoxul şi a vrut să-l concedieze. Juristul l-a atenționat însă că nu poate sancționa o întârziere cu desfacerea contractului, iar absența nemotivată este deocamdată doar o tentativă. În Codul Muncii tentativa nu se pedepseşte. Amicul stă şi azi acasă, pe leafă, iar şeful aşteaptă o perturbare temporală, cosmică, să readucă situația la normal.

Merge şi-aşa

Locul de naştere al lui “Merge şi-aşa!” se află undeva, în adâncurile istoriei. Este foarte probabil ca unul dintre cnejii care au avut de furcă în timpul năvălirilor tătarilor să-i fi cerut unuia dintre oşteni o săgeată. Ale sale se terminaseră şi tătarul se apropia în goana calului, cu un aer ostil. Oşteanul îi dădu cneazului o săgeată tocită, cu penajul jumulit. “Păi e boantă!” se sperie cneazul. “Ce să fac cu asta?”. “Lasă, Măria Ta, îi replică liniştit oşteanul, merge şi-aşa! Tătarul e om viclean, dar cu o constituție fizică prea puțin competitivă...” Cum ostilitatea de pe chipul călărețului se desluşea din ce în ce mai bine, cneazul se hotărî iute. Puse boanta în coarda arcului (nici arcul nu se prezenta mai bine), se opinti şi trase. Deşi îl ochise chiar în inimă, tătarul se apropie liniştit şi-i arse o mamă de bătaie.

“Merge şi-aşa!” a devenit sinonim cu milenara ingeniozitate românească. Ai o maşină nemțească de făcut nu ştiu ce, care trebuie să funcționeze la nu ştiu ce parametri. Nu ştiu de ce, nu se pot asigura parametrii cu pricina. Un maistru isteț aduce piesa de schimb salvatoare: “Merge şi-aşa!”. “Merge şi-aşa!” este montat şi maşina nemțească porneşte zbârnâind. Trebuie săpat un tunel în inima unui munte. Se porneşte din două părți, pentru o joncțiune la mijloc, ies două tuneluri în loc de unul. “Merge şi-aşa!” hotărăsc tunelarii şi generoşi nu mai cer bani pe al doilea.

“Merge şi-aşa!” este colacul de salvare, este mijlocul de supraviețuire. Datorită lui “Merge şi-aşa!” mulți români care au emigrat în străinătate, fără vreo pregătire specială, s-au descurcat de minune, spre invidia celor rămaşi în țară şi totala uluire a străinilor.

Dintre toți oamenii care se plângeau că le merge rău, mulți au descoperit aplicațiile sociale ale lui “Merge şi-aşa!” şi o duc bine-mersi.

Moartea unui filozof

Un om filozofa. N-avea nimic cu nimeni, aşa era el. Nu ştiau când îl apucă, de aceea, când se aflau prin preajmă umblau cu băgare de seamă, să nu-i ia pe nepregătite. Hoinăreau gură cască şi deodată ăla deschidea gura şi zicea: "Viața e complexă". Vă dați seama? Dacă eşti slab de înger, surpriza poate duce la leşin. Dacă nu eşti pregătit să răspunzi ceva la fel de inteligent, eforturile de a elabora o propoziție cu subiect şi predicat, pe loc, măcar la jumătatea valorii lui "viața e complexă", provoacă blocarea respirației, moartea în chinuri groaznice, prin asfixiere.

O dată ce s-au obişnuit cu dânsul, s-au străduit să-i creeze condiții. Filozoful are o sete de cunoaştere înspăimântătoare. Inițial au acceptat ideea că fosforul este elementul preferat al filosofului, stimulând, nu-i aşa?, gândirea. Fosforul, ştie orice dobitoc, se găseşte din belşug în peşte. Munți de hamsie şi stavrid se împuțeau lângă locuința filosofului. Era cât pe ce să-l pierdem, noroc cu gunoierii.

Cineva a citit (nu ştim de ce) că un mare filozof român crea mai bine pe fond muzical. Era stimulat de cântecele țiganilor maghiari. Au strâns o mulțime de casete cu lăutari unguri şi l-au supus unei cure de o zi şi o noapte. A bâțâit el un pic dintr-un picior. Ceva-ceva tot se prinde, s-au gândit binevoitorii bucuroşi. După aceea însă, a căzut într-o apatie profundă. Parcă-l lăsase setea de cunoaştere. Dar ceilalți trăgeau nişte sârbe în jurul lui de se ridicase praful un kilometru.

În sfârşit, de idei nu duceau lipsă, iar pe filozof îl iubeau ca pe ochii din cap. Nu-şi permiteau să vadă secându-i vâna. Trebuia făcut orice. Plecând de la adevărul simplu că adevărul iese la iveală din contradicții, s-au hotărât să-l contrazică cu schimbul. Cum zicea el ceva, hop, sărea unul şi o da la-ntors. După o vreme, atinseseră un meşteşug desăvârşit. Îl contraziceau chiar dacă scotea numai un sunet, un scâncet. Treaba mergea bine.

Apoi filozoful a murit. De mai multe zile cerea apă, însă nimeni nu auzise.

Vacanța zecimalelor

Citind nişte statistici, m-a apucat dorul de mare. Statisticile sunt ilustratele mele preferate. Alții bat litoralul în căutarea celor mai frumoase fotografii, pe care le atârnă deasupra patului şi le admiră dârdâind în serile lungi de iarnă. “Băi, ce ne-am mai bronzat vara trecută la mare!” Pentru mine, statistica este mai colorată decât cea mai frumoasă fotografie color. Cel mai mult îmi place când se împarte numărul de turişti la numărul de camere. Nu dă niciodată un rezultat întreg. Mă întreb cum îşi petrec vacanța zecimalele. Mă îndurerează soarta persoanelor incluse la zecimale.

Cobori din tren două tone de bagaje pe care le târăşti spre hotel. Recepționerul, un domn ocupat, pe care l-ai deranjat dintr-o activitate extrem de importantă (tocmai împărțea turiştii la numărul de camere) te priveşte sumbru: ce vrei? Pentru că s-ar putea să fii doar vreun vagabond în trecere pe acolo şi să vrei cine ştie ce bazaconie. Lămurit, coboară cu degetul pe un registru, urmărind nişte rubrici. “Da, zice, eşti la categoria de cazare <<Zecimale>>. Mergi la camera 902, la etajul nouă, pe scări. Pentru <<Zecimale>> liftul nu funcționează”.

O iei voiniceşte pe scări. În cameră găseşti un pat şi jumătate, acoperite de nişte zecimale de aşternuturi. Zugrăveala pereților se coşcoveşte. La baie nu e program întreg de apă caldă, ci doar între nişte ore cu zecimale. Despachetezi şi cobori la masă. “Aha, zice chelnerul, observându-te după vreo oră, Mitică, vezi bă că ai nişte clienți la <<Zecimale>>“. Mitică îți arucă o friptură subunitară, cu nişte cartofei încălziți la câteva grade centesimale. Vinul este 0,73 vin şi 0,22 apă. Iar 0,05 n-a mai încăput în sticlă.

“E greu să fii zecimală”, oftezi, gata să faci măcar o baie întreagă în mare. Atunci remarci că nota de plată este rezultatul unei adunări grandioase. Zecimale nu sunt, căci nu s-a făcut nici o împărțire, ci o mare înmulțire.

Civilizație bruscă

Am în plasă un kil de morcovi, o duzină de chibrituri, suc de roşii şi pătrunjel cât să fac colțul mesei să semene cu o oază sahariană. “Astea-s cumpărături?” strâmbă însă din nas un vecin. “Hai să-ți arăt cumpărăturile pe picior mare. Cumpărăturile civilizate”.

Mă duce în afara oraşului, la supermarket. Cu noi este şi băiețelul meu, în vârstă de douăzeci de luni. Luăm un cărucior cu coş şi aşezăm copilul înuntru. Ne îndreptăm mândri spre paradisul cumpărăturilor. Unii ne aplaudă. Domnişoara de la intrare nu ne aplaudă. “Trebuie să lăsați copilul afară. Copiii sub şase ani nu au voie înăuntru”. “De ce?” zic. “Vă rugăm, nu ne faceți greutăți”. “Nu vă fac greutăți. Doar întreb”. “Lăsați copilul cu cineva afară”. “Cu cine?” “Cu dânsul”. “Dar dacă nu veneam cu dânsul? Îl lăsam cu un străin?” “Vă rugăm, nu ne faceți greutăți”. “Întreb doar”.

Ne sfătuim. “Intră tu, zice vecinul meu, stau eu cu ăsta mic. Eu am mai fost la supermarket”. “Bine, intru eu”. Dar domnişoara de la intrare: “Lăsați coşul afară. Coşurile se iau dinăuntru”. “De ce?” “Nu ne faceți greutăți!” “Ce greutăți? Doar întreb”. “Dacă clienții aduc coşuri de afară, or să fie mai multe înăuntru decât afară”. “Dar cei care le aduc înăuntru nu le scot după ce au terminat cumpărăturile?” “Ne faceți greutăți”.

Cumpăr un aparat de radio şi baterii. “Plătiți bateriile, zice casierița. Pentru aparat vă fac factura, dar certificatul de garanție îl luați de la intrare. Apoi veniți aici, la ieşire, să probați aparatul”. “De ce?” zic. Mă duc spre intrare. “Nu pe-acolo, strigă după mine. Nu pricepeți? Ca să ajungeți la intrare trebuie să ieşiți pe la ieşire. Intrați pe la intrare, luați certificatul de garanție şi veniți la ieşire pentru probă”. Mă duc la ieşire. “Factura!” mă someazǎ o supraveghetoare. “Sacoşa!” îmi cere un gardian. “De ce?” “Nu ne faceți greutăți”. Mă aleg cu două semnături pe factură şi un control la sacoşă. Ies pe la ieşire, mă duc la intrare, iau certificatul. Apoi vreau să intru din nou pe la intrare ca să ajung la ieşire, să probez aparatul. “Îmi pare rău, zice domnişoara de la intrare, dacă ați ieşit cu aparatul pe la ieşire nu mai puteți intra pe la intrare, să-l probați”.

“Băi, zice vecinul meu, ce-ai stat atât? A-nvățat ăsta mic să vorbească, întreabă de tine”. “Au fost unele greutăți”, zic. “Asta e cu civilizația, zice el. Când e bruscă, e mai greu”.

Preselecție de oameni

Am admirat, la interval de câteva seri, talazurile unor oceane de oameni, adunați laolaltă de un țel comun, de o cauză în care credeau, de o cale pe care aveau de gând să o urmeze neabătuți.

Se adunaseră la porțile strălucitoare ale preselecției pentru un concurs cu premii grase. De dincolo de porți răzbăteau imnuri îngereşti, care-i îndemnau să se calce pioşi în picioare pentru a intra nițel mai în față. Toți auzeau îngerii, numai telespectatorii nu, aceasta fiind însă doar o problemă tehnică.

Cel mai mult m-au impresionat nu vocile îngerilor, ci ale oamenilor. Ascultându-i, aflai că nici unul nu venise pentru bani. Nici unul nu se gândise măcar că din întrebările examinatorului ar sări şi un bănişor. "De ce-ați venit la preselecție?" întreba reporterul când pe unul când pe altul. "E o provocare lansată mie însumi"; "O verificare a nivelului de cultură generală"; "O ieşire din rutina cotidiană", ziceau ei. Oamenii îşi trăgeau pe furiş bombeuri la țurloaie, pentru depăşirea rutinei cotidiene.

O altă mare de oameni se tălăzuia într-o furtună televizată, prin fața ghişeelor de la circumscripția financiară. Îşi smulgeau unii altora nasturii de la paltoane pentru a pune mâna pe nişte formulare. După completarea acestora, urma să li se ia nişte bani. Nu mai erau ieşiri din limitele rutinei cotidiene. Puțin le păsa de bani, ideea era să capete nenorocitele de formulare. Am văzut ochi în care se citea disperarea când constatau că, din pricina evoluției necontrolate a grămezii, ghişeul în preajma căruia aveau impresia că vor ajunge uite-acuşi se îndepărta fără speranță. Nu era un ghişeu, o ferestruică într-un perete, ci ieşirea din purgatoriu, portița la care, în schimbul unei sume de bani poți trece dincolo, într-o lume mai puțin aglomerată.

Preselecția şi ghişeul cu formulare au rămas locurile preferate de întâlnire ale oamenilor. Odinioară se mai întâlneau la librărie sau la bilete de teatru. Dar astea costă, iar regula cluburilor de bun gust este să nu aduci vorba despre bani.

Provocările şosetelor

Panoplia de trăsături umane cuprinde la loc de cinste apetitul pentru provocări. Indivizii care onorează orice comunitate îşi aleg provocările, din galeria bine garnisită a vieții, şi se iau la trântă cu dânsele. Sunt şi oameni care nu-şi permit luxul de a alege, ci dau curs tuturor provocărilor pe care destinul le scoate în calea lor. În fine, categoria cea mai interesantă, după opinia mea, o constituie aceia care şi le fabrică singuri.

Consumatorului modern de provocări nu-i trebuie neapărat un oponent. El îşi extrage provocările din mediul înconjurător, din aer, din ciorba de vorbe în care ne scăldăm.

În lume sunt fel şi fel de oameni, cu fel şi fel de posibilități. Unii îşi permit provocări uriaşe, pe viață şi pe moarte. Alții sunt adepții provocărilor mai comune. Câştigul la Loto, o sută de flotări într-un braț ş.a.m.d. Cunosc oameni cumsecade care nu-şi schimbă ciorapii cu săptămânile. Dacă aş fi un tip superficial, i-aş bănui de o oarecare nesimțire. Aş comite astfel eroarea impardonabilă de a oprima oameni consecvenți, credincioşi unei provocări proprii. Nu contează fapta, ci esența de provocare pe care o conține.

În armată, doi camarazi au pariat că nu-şi vor scoate uniformele şi şosetele din picioare timp de o lună. Era o provocare spectaculoasă, o adevărată faptă de arme. După o săptămână, însă, aceiaşi spectatori, care aplaudaseră temerara încercare, i-au târât la duşuri şi i-au vârât îmbrăcați sub jet. Aduşi în fața comandantului, cei doi viteji au dat publicității o justificare simplă, modestă, a faptei lor: “Ne-am imaginat că suntem în tranşee”.

Despărțirile nu dor

Literatura şi filmul dau mai multă greutate decât se cuvine tezei că sentimentalii agreează întâlnirile şi evită despărțirile, considerându-le pe acestea din urmă prea triste. Dacă lucrurile ar sta aşa, globul pământesc ar deveni neîncăpător, explozia demografică fiind inevitabilă. Ce alte preocupări, în afară de a spori forțele generației de mâine, pot avea doi oameni care toată ziua-bună ziua se întâlnesc, fără a se despărți în proporția cuvenită?

Viața infirmă însă această ipoteză dulceagă, propagandistică. Noii sosiți într-un grup evită să se facă remarcați de la bun început, preferând să sprijine o vreme pereții, pentru a tatona terenul. Plecările, în schimb, sunt evenimente dintre cele mai zgomotoase, cu consum mare de energie. În materie de despărțiri, nimeni nu-şi drămuieşte resursele. Inşi care au petrecut neobservați patru ore într-un birt arhiplin, rezolvând discret cincisprezece sarmale, cabanoşi, un cazan de murături, altul de ciorbă şi nenumărate şprițuri, optează deodată pentru despărțirile cu mare fast de masa anostă a mesenilor. Indivizi care n-au ciocnit în viața lor se îmbrățişează lăcrimând, nu de tristețe ci de fericirea despărțirii. Inşi dintre cei mai anonimi se aud strigați la plecare, pe numele mic, de toți necunoscuții prezenți. Despărțirile sunt spectacolele cele mai căutate.

Despărțirile nu necesită neapărat tete-a-tete-uri. Ele sunt la fel de gustate între grupuri mai mari de oameni, ori chiar între popoare. Te desparți cu bucurie de satul natal, de un mod de viață. Dacă ai trăit aşa cum se cuvenea, te desparți aşa cum se cuvine de viață. Te poți despărți de orice, cu puțin exercițiu.

Un cap în gura americanilor

Am vrut să invit o fată la film. Un necaz al civilizației contemporane este acela că poți invita o fată în foarte multe locuri. Diversitatea, în sine, nu este un dezavantaj. Dar locul ales se nimereşte de fiecare dată a fi altul decât acela în care dorea să meargă fata. Odinioară existau doar două-trei posibilități şi probabilitatea de a o nimeri pe cea bună era mare. Oricum, nu contează, în primul rând fiindcă orice alegi eşti bănuit de gânduri ascunse, manevre diabolice şi planuri perverse. În al doilea rând, nu asta este povestea.

"Ce film?" zice fata. "American sau românesc?" Nu e prima oară că-mi măsoară sentimentele în role de peliculă. "Care-i deosebirea?" întreb. "Americanii, mă instruieşte ea, spun <<potoleşte-te, că-ți trag un glonț în cap!>>. Pe când ai noştri: <<Dacă nu te potoleşti, îți trag un cap în gură!>>".

În fond, prietena mea atinge spinoasa problemă a exportului de cultură. Cu ce ne prezentăm noi în fața civilizației occidentale? Cum răspundem noi glonțului tras în cap de cultura americană? Ei cu glonțul, noi cu capul în gură. Se observă încă o dată cum excesului de tehnologie noi îi opunem capul, materia cenuşie, gândirea. Nocivitatea culturii americane constă însă în faptul că înainte de a trage cineva altcuiva un glonț în cap (glonțul e un fleac) artistul spune o poveste. Ai, n-ai chef, el îi dă înainte cu poveştile. Dacă ademeneşti fata în sală şi ăla pune povestea pe ecran, fata nu mai e atentă la tine (ceea ce poate fi uneori un câştig).

Ca europeni, ne apărăm cu simboluri. Americanii spun o poveste, noi scoatem pe ecran un cal alb, un porumbel. Ei mai trântesc una, noi filmăm o frunză în valuri. Dăm la export scene de Ferentari care complexează Harlemul. Noi am inventat filmele din viața cartierelor. Povestea nu se înțelege prea bine, în schimb personajele se scobesc în nas, scuipă semințe de bostan şi de floare, înjură ca-n viață. O civilizație de numai câteva sute de ani, ca a vesticilor, nu se putea împotrivi uneia milenare, ca a noastră.

Nu băgați curent în clanță

Mi-a rămas în minte un reportaj televizat, despre specia cea mai talentată din centrele de perfecționare ale puşcăriilor: spărgătorii de case. Reporterul îi întreba pe deținuții îndemânatici, făcând un spirit de glumă: “Dumneavoastră, personal, ce măsuri ne recomandați împotriva spargerilor?”. Iar băieții, cu gel în păr, unghii îngrijite, zeghea spălat-călcată, ghiul, țigară bună, râdeau, înghesuindu-se să prindă o bucățică de cadru: “Barosane, nu e uşă să reziste la un meseriaş. Nu dați banii pe alea de metal, de le face reclamă, că vă păcăleşte!”. Şi altul, profitând de ocazie pentru un apel umanitar: “Domne, să nu băgați curent în clanță, să ne omorâți, că suntem şi noi oameni. Merită un suflet pentru câțiva parai ascunşi în rufe?”. Traiul bun îți dă o dragoste de viață ce nu s-a pomenit.

O cunoştință de-a noastră a dat ascultare ambelor sfaturi. N-a băgat nici curent electric în clanță şi nici nu le-a dat satisfacție pungaşilor care comercializau uşi rezistente, sanchi, la spargeri. Nu şi-a luat uşă metalică. Drept care, întorcându-se într-o seară acasă, a descoperit în apartament doi cetățeni care-i frunzăreau cărțile din bibliotecă şi rufele din dulap. “Dumneavoastră?”, l-a chestionat sever unul dintre ei. “Pe cine căutați?”. Omul a plecat să caute un polițist. Între timp, cetățenii care greşiseră casa s-au retras cu televizorul.

A fost o seară foarte reuşită. Cunoştința ne-a chemat şi pe noi, să surmonteze emoțiile. Nu mai avusese de-a face cu poliția. Mai întâi i s-au luat amprentele, ca să nu fie confundat cu hoții. Apoi i s-au cerut toate cheile casei. A dat două declarații pe care i le-a dictat amabil unul dintre polițişti. Spre miezul nopții, pe un fond de oboseală, a venit rândul poveştilor despre spărgători celebri. Fiecare ştia una. Cunoştința noastră ne-a servit tuturor, civili şi polițişti, o palincuță trăznet. În cele din urmă, pentru că maşina secției întârzia pe traseu, i-a condus pe polițişti cu automobilul personal. N-a mai auzit nimic despre dânşii, dar speră că au ajuns cu bine.

Planeta artiştilor

Infractorii nu sunt singurele rebuturi ale omenirii. Odinioară, imaginasem o planetă a artiştilor. Dacă stai bine să te gândeşti, ăştia sunt şi mai mulți şi mai periculoşi. Mişună liberi pe străzi. Când găsesc punctele vulnerabile, pătrund prin case, prin crăpături, pe țevile de la baie ş.a.m.d. A-i strânge pe toți la un loc pentru a-i ține captivi, departe de oamenii nevinovați, este, din păcate, imposibil. De ajuns să scape unul singur, pentru ca în câteva luni să fie la fel de mulți ca la început.

Într-un proiect utopic de-al subsemnatului, hoardele de poeți se încălzeau, pe planeta pe care fuseseră exilați, la focuri mari. Din când în când aruncau în flăcări un pumn de phoenicşi mititei, care le erau aduşi cu sacul, aidoma cărbunilor brichetați. Primăvara începeau marile migrații ale pictorilor. Ăştia vopseau tot ce le ieşea în cale. Pe coamele dealurilor hăuleau cântăreții, comunicându-şi unul altuia, prin arii şi lieduri, ce-i frământa. Câte unul mai vorbăreț opta pentru potpuriuri. Nu mai era un copac normal pe toată planeta. Sculptorii ciopliseră din toți busturi, totemuri, grupuri statuare, basoreliefuri. Iar pseudoactorii îşi repetau rolurile, sute de mii, toți odată.

Într-o noapte am avut un coşmar îngrozitor. Artiştii se înmulțiseră atât de tare, încât devenise practic imposibil să-i transporte pe toți în exil pe vreo altă planetă. S-a hotărât atunci să fie strămutați oamenii normali, mult mai puțini la număr. Dintr-un motiv oarecare, nimeni nu mă anunțase la ce oră se va petrece îmbarcarea. Aşa încât a doua zi m-am pomenit singur printre milioanele de artişti.

Aroganța costă

Despre aroganța marilor oameni s-au scris milioane de pagini. Marii oameni schimbă cursul istoriei şi modelează destinele națiunilor. Astea sunt preocupările lor în timpul liber. Unora cu procupări mai domestice toate astea li se par grandomanie, aroganță. Aroganța marilor oameni este condimentul libretelor de operă şi al superproducțiilor. Pe coperțile marilor volume, portretele marilor oameni afişează mari nasuri, cu vârfurile avântate spre piscuri. Dacă echivalăm aroganța marilor oameni cu un mod general de viață (concept vag cuprinzător), aroganța oamenilor mici se asimilează automat unui şir de aplicații dintre cele mai practice. Aroganța marilor oameni este un model, un ideal. Aroganța oamenilor mici este un cod de comportament în societate, un set de reguli pentru uzul cetățeanului.

Aroganța marilor oameni este emanația personalității, o formulă unică, asemeni transpirației fiecăruia. Aparent paradoxal, aroganța marilor oameni este aroganță şi-atât, pe când aroganța oamenilor mici este megaaroganță. De pildă, aroganța omului de la ghişeu. Am cerut relații unui ins a cărui meserie era să dea relații într-un aeroport. Uniforma îi determina pe cetățenii din dreptul ghişeului să bată pas de defilare şi să se uite prin sticla ghişeului ca prin parbrizul unui Boeing. Fiindcă n-am bătut pasul de defilare cum trebuia, în timp ce solicitam informațiile, omul în uniformă m-a ironizat: “Da' n-ați mai zburat niciodată?” Mai zburasem eu, dar, ce-i drept, nu cu ghişeul pilotat de dânsul.

Avem aroganța spălătoreselor, femeilor de serviciu şi bucătăreselor din spitale. Dacă mergi în spital sărăcuț şi puțin bolnav, spălătoresele, femeile de serviciu şi bucătăresele au grijă să pleci de acolo foarte sărac şi foarte bolnav. Mare parte din cazurile cu care se luptă corpul medical sunt recrutate dintre oamenii sănătoşi care s-au ciocnit de corpul spălătoreselor, femeilor de serviciu şi bucătăreselor. În fine, avem aroganța şoferilor deranjați de călători şi a comercianților deranjați de clienți. Am cerut unei doamne vânzătoare o sticlă de vin şi m-a îndemnat să-mi iau singur. În viziunea ei despre relația noastră, îmi făcuse favoarea de a mă lăsa să aleg între mai multe sticle de acelaşi fel. Dacă ar fi avut o aroganță necizelată, s-ar fi sculat şi mi-ar fi dat o sticlă la întâmplare.

Degete şi burți

Viața e aspră cu impostorii care mimează subiecte. Prin redacții circulă două sintagme care ilustrează de minune situația: "scoase din burtă" şi "supte din deget". Reportajele scrise acasă, fără documentare la fața locului, sunt "scoase din burtă". Cunosc o fată care, fără să se dea jos din pat, a scris un reportaj şi o anchetă despre lansarea unui vas la şantierul naval din Galați. Când a terminat, deşi între articole trăsese şi-un pui de somn, era tot atât de obosită cât ar fi fost dacă s-ar fi dus şi s-ar fi întors de la Galați. "Ăsta e scos din burtă, a spus şeful ei citind materialul, aşa făceam şi eu în tinerețe. Îl public fiindcă e mai bun decât al omului care chiar s-a dus la Galați!" Se întâmplase ce era de aşteptat: imaginația bătuse realitatea. Galațiul din reportajul real nu era prea interesant. Galațiul scos din burtă era foarte interesant, mai ales pentru aceia care, ca şi fata, nu fuseseră în viața lor la Galați. Or, în lumea asta sunt mult mai mulți care n-au fost la Galați decât cei care au fost.

A doua categorie, în perioada de criză, sunt subiectele "supte din deget". Procedeul este extrem de simplu. Scrii ce-ți trece prin cap şi pui un titlu frumos (cam asta fac eu acum). Când ies în fața blocului, după saluturile de rigoare, vecinii mă servesc amabili cu cazuri. Pe unul l-au fugărit câinii de pe strada "Victor Manu". Altul a căzut într-o groapă nesemnalizată de primăria sectorului. Al treilea îl urăşte pe primul fiindcă acela nu iubeşte animalele de pe "Victor Manu". "Vă dau eu un subiect tare!", spune fiecare, disprețuindu-mă apriori pentru că n-o să am destul curaj pentru a scrie despre cazul său.

Ne trebuie reproducere?

Ne-am adunat, mai mulți inşi cu multiple responsabilități, să dezbatem sănătatea reproducerii. De la o vreme se discută mult pe tema asta şi se face destul de puțin. Cu noi, adulții, mai treacă-meargă, treburile sunt ca şi rezolvate. Noi am reprodus ce era de reprodus, acum mai lăsăm locul şi altora. Chiar dacă înainte de vremea noastră nu s-a pus atât de serios problema, faptul că ne-am adunat acum şi discutăm despre asta este dovada clară că totuşi a existat reproducere.

"Nu mai e de glumă", zice preşedintele comitetului de bloc. "Acum e vorba despre tineret. Avem datoria să-i ferim pe tineri de greşelile pe care le-am făcut noi la vârsta lor". Câteva secunde ne frământăm mințile în căutarea unor păcate ale tinereții. Eu unul parcă întrezăresc câte ceva, dar n-are nici o legătură cu subiectul de față.

"Deci e vorba despre sănătatea reproducerii", reia preşedintele. "Sunteți de acord că sănătatea este importantă". Dăm din cap cu toții. "Sănătate, că-i mai bună decât toate", subliniază vecinul meu de palier. "Aşa". Şedința continuă. În esență, este vorba despre desenul de la parter, de pe peretele opus tabelului cu întreținerea. Pe lângă faptul că autorul necunoscut nu dovedeşte nici o fărâmă de talent, desenul este reprezentarea naivă a unui anume organ, prezent în cărțile de sexologie, iar textul de sub el insinuează o relație mai strânsă decât simpla amiciție între membrii comitetului de bloc. Mai reiese, din partea a doua a textului, că anonimul este furios din pricina cotelor mari la întreținere.

Treaba e încurcată rău. Dacă vrem o atitudine sănătoasă față de reproducere la noi pe scară, desenul şi textul trebuie să dispară rapid, înainte să-l vadă tinerii. Asta nu se poate realiza însă decât cu zugravii, iar zugravii îți cer în ziua de azi cât nu face, ca să nu mai punem la socoteală că scriu şi ei pe pereți, adăugând de-ale lor. Ar însemna să creştem din nou cotele la întreținere. Ceea ce, în mod logic, l-ar stârni din nou pe anonim. Nu putem ieşi din cercul vicios desenat de sănătatea reproducerii. În scurtă vreme, pereții vor arăta ca un album de anatomie.

Piratul erotic

Citeam despre un ins supranumit, la el în bloc şi mai târziu în toată Brăila, "piratul liniilor erotice". Seamănă a titlu de film cu sălile pline în zona Buzeşti ori roman zdrenţuit de atâta folosire, camuflat în manualul de matematică. Dar nu. E un tânăr plin de păcate, căruia se vede treaba că nu i-a plăcut cartea şi care s-a îndrăgostit de una din fetele de la serviciile telefonice speciale, la care majoritatea convorbirilor sunt alcătuite preponderent din "ah" şi "oh".

"Ah" şi "oh", rostite cu simţire, fac minuni. Ele durează o punte între sufletele simple, care n-au avut noroc în viaţă de alt vocabular, decât acela de la librărie, din clasele primare, şi pentru care sonetul înseamnă vag perechea masculină a sonatei, o femeie cu probleme psihice. Un "ah" al domnişoarei de la celălalt capăt al firului, chiar dacă este trecut în fişa postului ei, înseamnă o cotitură importantă în viaţa unui tânăr căruia, până la vârsta acestei iubiri electrice, nu i-au spus fetele decât "bă".

Tânărul scurtcircuita liniile telefonice ale vecinilor, pentru ca în banii lor să-şi dea întâlnire, pe terasa blocului - unde îşi instalase postul de ascultare, cu vocea alesei sale. Episodul, decantat din zoaiele infracţionalităţii, este înduioşător. Îndrăgostiţii folosesc de obicei accesorii banale: buchete de flori, bilete pe rândul din spate al unui cinematograf, mijloace anticoncepţionale. Tânărul nostru utiliza o pereche de cleştişori numiţi "crocodili" şi un telefon de intervenţie. Poliţiştii s-au tăvălit de râs ascultându-i povestea de dragoste. Pentru ei, oameni sensibili şi integraţi fără cusur în societate, dragostea însemna cu totul altceva: familie, disciplină, "FB" la trageri. La fel şi pentru vecinii loviţi de facturile exorbitante. Dragostea, în viziunea unei asociaţii de locatari puternice, cu cheltuielile de întreţinere la zi, va fi existând sub forma unei relaţii cu acele regii autonome furnizoare de electricitate, apă caldă şi pubele curate.

Lui Romeo de Brăila, "piratul liniilor erotice", i-au pus astfel cătuşele şi i-au tras vreo două scatoalce după ceafă. Nimeni nu crede o poveste de dragoste atât de absurdă. Stau şi mă gândesc: în general, un bărbat e tentat să schimbe cât mai multe femei, până cade răpus de săgeţile lui Cupidon. Dar ăsta se urca seară de seară pe acoperişul blocului, fie ploaie, fie vânt, şi se conecta de fiecare dată cu aceeaşi femeie.

Culoarul relațiilor

Un observator atent al relațiilor umane rămâne uimit de uşurința cu care se face cunoştință pe un culoar. Neavizații ar crede că prieteniile trainice (mă refer, desigur la durată, căci pentru restul nu mai există nici un fel de criterii) se leagă sub un acoperiş. Strada este exclusă de la bun început, ca fiind locul în care se uită cel mai rapid numele unui om. Într-o zi, a trebuit să fac cunoştință pe stradă cu şase persoane deodată. Amicul care ne intermedia m-a introdus în cercul de mâini întinse şi a dat startul cunoştințelor. Am strâns prima mână şi am înregistrat numele persoanei. La a doua strângere de mână şi a doua cunoştință uitasem deja primul nume. La a treia mână îl uitasem şi pe cel de-al doilea. Şi aşa mai departe. Când cercul s-a închis, uitasem numele amicului meu. I-am strâns şi lui mâna, în speranța că îmi va reaminti cum îl cheamă. În momentul următor am uitat propriul meu nume. Iată dezavantajele cunoştințelor făcute pe stradă.

Prieteniile amorsate într-o cameră, în biroul unei persoane importante sau la o petrecere, nu au mai multe şanse decât, să zicem, dragostea cinefilului pentru fotografia unui star. Primele sunt inhibate de presiunea de moment a intereselor, celelalte se alterează rapid, din pricina superficialității cu care sunt evaluați oamenii după un păhărel ori mai multe. Cineva a încercat o dată să rămână singura persoană trează din tot grupul de cheflii; o experiență traumatizantă, pe care a jurat să nu o mai repete niciodată.

Ajungem, în sfârşit, la relațiile cu origine sănătoasă, indestructibilele cunoştințe făcute pe culoar. Culoarul este un pic de stradă, fără să fie acoperiş propriu-zis. Pe culoare nu se organizează, de obicei, petreceri. De asemenea, pe culoare nu întâlneşti, de obicei, inşi importanți. Pe culoar poți afla multe despre persoana pe care tocmai ai cunoscut-o, de la următoarele pe care le cunoşti. Dacă acustica permite şi culoarul e unul cu experiență (ehei, de-ar putea culoarele să povestească...) ecoul repetă numele persoanei cunoscute până la o memorare adecvată.

Corupția vine din Australia

O legendă dragă sufletului românesc povesteşte un episod important din lupta anticorupție desfăşurată pe meleagurile noastre în Evul Mediu. Pe vremea temutului Țepeş, un boiernaş (omolog, să zicem, al unui mic întreprinzător din zilele noastre) a abandonat punga cu galbeni în mijlocul drumului şi fix după un an s-a întors s-o recupereze neatinsă. Ce pungă ar mai putea fi lăsată în zilele noastre, nesupravegheată timp de două minute, în mijlocul unui drum, pe DN1 de pildă? Poate punguța cu doi bani.

Se cuvine însă să observăm o nuanță. Omul de rând nu fură. Omul de rând găseşte. Sunt mii de lucruri de găsit în România. Totul e să le găseşti nesupravegheate. Nimeni nu trăieşte în România de azi cu spaima că omul de rând, prin exercițiul găsitului, ar putea deveni, într-o bună zi, un mare infractor. Nimeni nu crede în pepinierele din care ar putea răsări marii corupți. Oamenii de rând, norocoşii care găsesc, nu pot ajunge mari corupți. E greu, în zilele noastre, să găseşti pe drum un combinat, treizeci de vapoare, rafinării, ori, mai ştiu eu, un munte.

Corupția, spun oamenii legii, este un fenomen greu de stârpit, deoarece are rădăcini adânci. Cât de adânci? Noi privim cu nostalgie spre vremurile lui Țepeş. Țepeş însuşi, exasperat la un moment dat de creşterea criminalității, o fi privit spre Gelu, Glad şi Menumorut. Nu îndrăznesc să merg cu gândul mai departe, ba chiar mi-e mai comod să transfer originile fenomenului, de pildă, în Australia. Acolo, acum sute de mii de ani, un aborigen a găsit în mijlocul drumului o pungă. Şi a luat-o cu cangur cu tot.

Porcul din vis

Toată lumea visează în ziua de azi porci. Una dintre prejudecățile preferate ale societății este aceea că visele, dacă sunt de bine, trebuie să înfățişeze păuni cu glasuri de primadone, blonde bogate înveşmântate (doar) în blănuri ş.a.m.d. De coşmare nu se plânge nimeni. E de ajuns să închizi ochii. Sau să-i deschizi. Nu are importanță.

De la începutul lui decembrie, toată lumea visează porci. Mai sunt câteva excepții, recalcitranți care visează curcani, caviar, şampanii. Recalcitranții sunt însă pe cale de dispariție. Dacă eşti om normal, visezi unul sau mai mulți porci.

Porcul este un individ comod de visat. Nu fuge de colo-colo când ți-e visul mai drag. Nu-ți monopolizează visul pentru a-şi exprima opiniile politice, în vis nu blochează drumurile cu cine ştie ce revendicări. Nu se transformă într-un prinț când îl atingi. Ce să faci în ziua de azi cu un prinț pe masă? E drept că sunt şi dificultăți. De pildă, când se zvonea că se scumpeşte iar benzina, porcii din vis au slăbit îngrozitor. Veneau melancolici şi nu mai puteau nici măcar să guițe. Apoi au revenit la greutatea normală.

Suntem o națiune norocoasă. Fiecare român îşi permite să aibă un vis cu porc. Porcul pe care-l visăm cu toții de la o vreme e un porc cumsecade, de mărime şi greutate medie, culoare potrivită. Dacă-l priveşti în ochi în timpul visului, vei desluşi acolo un grăunte de inteligență şi un altul de toleranță. Eu însumi am visat într-o noapte un porc extraordinar de elegant, îmbrăcat într-un costum de caşmir, la două rânduri. Se mai zărea o urmă de noroi pe la revere, dar în butoniera stângă purta o garoafă. Mi-a făcut cu ochiul. După ce şi-a dat jos costumul, am observat că deja îşi trasase cu cretă pe şoriciul moale liniile după care urma să fie tranşat. Aşa sunt porcii din vis. Întotdeauna poți conta pe dânşii.

Pâine intrinsecă

Trăim vremuri extraordinar de dinamice. Totul curge, se transformă, scapă printre degete. Dimineața pleci la fabrică şi nu mai găseşti fabrica. Întrebi din om în om, până te îndrumă către o "societate comercială în curs de lichidare". Prăvălia din care ai cumpărat douăzeci de ani lapte se schimbă după apusul soarelui. E clubul de noapte în care nu te lasă nevasta să intri. Parcă am fi în basmul cu Cenuşăreasa, mai puțin pantofii, tot gioarsele de anul trecut. Şcoala unde tremură ăia mici nu mai e şcoala dărăpănată, ci local de studiu.

Cuvintele nu mai sunt ce-ai învățat odată că sunt. Înțelesurile se schimbă de la o zi la alta. A mai scăpat câte unul, cum ar fi "intrinsec" sau, mai ştiu eu, "izomorf". Dar în rest... Spui "pâine", gândindu-te la o pită aburind, moale la mijloc, crocantă pe margini. Îți lasă gura apă. Ceri o pâine, scoți banii şi ți se dă o chiflă rece, tare, periculoasă, pe care nu e bine s-o laşi la îndemâna copiilor. "Ce e asta?" "Pâine". Cuvântul ți-l aminteşti. Până să decizi ce e mai important, forma sau fondul, strigă ăia de la coadă, să-ți iei pâinea şi s-o ştergi.

Ceri benzină şi primeşti apă. Ceri apă şi primeşti facturi. Ceri ceva, orice. Primeşti altceva, orice. După o vreme nu mai ceri nimic, de teamă. În scurt timp n-o să ne mai exprimăm decât cu vorbe despre care suntem cât de cât siguri că nu şi-au schimbat înțelesul. O să trăim cu "intrinsec" şi "izomorf".

Ar trebui să ne îngrijorăm pentru cei care vor veni după noi, peste două, trei sute de ani. Să zicem că eşti un strănepot şi iei cartea de istorie, sau pe cea de română, ca să studiezi scrierile cine ştie cărui cronicar de la sfârşitul secolului douăzeci. Cronicarul, om onest, s-a gândit să redea în cuvinte cât mai simple atmosfera epocii sale, obiceiurile şi aspirațiile contemporanilor săi. Zice cronicarul: "Ne aflăm în plină iarnă. O mare parte a populației se încălzeşte iarna cu lemne şi cărbuni". Strănepotul mai citeşte o dată textul, scărpinându-se în creştet. În două sute de ani cuvintele şi-au cam schimbat înțelesul. "Iarnă" e tot timpul, înseamnă de fapt "an". "Populație" sunt cei trei mii de cetățeni care n-au emigrat. "Lemne", "cărbuni", chiar că nu ştim ce înseamnă. Or fi fost nişte sortimente de votcă.

Are lumea bani?

Nişte inşi, după ce au devorat un curcan până la oase, ajutând dumicații cu şprițuri, iar acum aşteaptă nişte cafele, abordează problema spinoasă a existenței. Aspectele sunt mai întortocheate decât par la prima vedere, dar ei nu sunt oameni de prima vedere. De-ar fi fost aşa, curcanul şi-ar vedea şi-acum de-ale lui.

Reiese din discuții că oamenii sunt prefăcuți şi cam avari. Întrebarea de la care porneşte demonstrația este "zici că n-are lumea bani?". Toți cei adunați în jurul oaselor de curcan sunt de acord că are. Lumea ține banii la ciorap şi se vaietă că n-are. Contradicția este ilustrată copios. De exemplu, sunt foarte multe maşini străine pe stradă. Înainte erau numai Dacii, şi alea ale cui îşi permitea. Acum sunt o mulțime de maşini străine. De unde, dacă n-are lumea bani?

Un altul aduce şi dânsul exemplul său. La casele de schimb vin mulți oameni îmbrăcați sărăcăcios şi cam traşi la față. Ei schimbă sute de milioane de lei, pe care le scot, cu mâinile tremurând, de prin buzunare sau pungi de plastic, pe dolari. De unde, dacă toată ziua se vaietă că n-au bani?

Discuția continuă multă vreme, o şezătoare a exemplelor. Semnul grăitor că remarcile sunt pertinente este închiderea cercului, revenirea dinspre general spre particular, relația de complementaritate dintre exterior, cosmic, şi interior - umanitate. După ce au stabilit că lumea are bani, dar se vaietă toată ziua că n-are, vorbitorii simt că au datoria de a se apleca asupra lor înşişi, pentru o scurtă şi modestă introspecție. "Uite, cum stăm noi toți aici, uite, oasele astea de curcan, cafelele... Nu ne văietăm noi toată ziua că n-avem bani? Şi când colo... Curcan, cafele..."

Cineva obiectează că şprițurile au rămas de la Revelionul trecut, curcanul era o găină tare, adusă de la o cumnată de prin părțile Sucevei, iar cafelele sunt mai mult apă de la robinet. Acelaşi îndrăzneşte să presupună că există totuşi, printre cei care se vaietă toată ziua că n-au bani, oameni care cunosc foamea. În acest moment se trece la o altă axiomă, care-şi va avea porția ei de dezbatere: "N-a murit nimeni de foame în Țara Românească".

Celebritatea jurnalului intim

De câte ori ia viața de la început, Costi e tentat să inaugureze un jurnal intim. Tot ce-a fost dispare la groapa de gunoi a istoriei şi tot ce urmează e atât de remarcabil, încât trebuie să le rămână celorlalți, dacă nu ca exemplu, măcar ca învățătură de minte.

Nici un dram de adevăr în afirmația că doar unii sunt în stare să țină un jurnal. Librăriile gem de notesuri, carnețele, agende, caiete. După buzunarul şi sufletul omului, pe care e tot mai greu să le deosebeşti unul de celălalt. Nu poți da nimănui lecții despre cum să-şi aleagă jurnalul. E sigur însă că dacă vrei un jurnal cu coperți de piele, trebuie să ai un suflet cu coperți de piele. Dacă trăieşti doar maculatură, mai bine-i ceri vânzătoarei un maculator. Maculatura între coperți de piele fină nu dă bine deloc.

Costi începe o viață nouă în fiecare săptămână. Dar când a început-o pe asta la care ne referim, celelalte i s-au părut deodată doar simple viraje, din acelea pentru care te sancționează agenții de circulație. Acum chiar că pune de una nouă. L-au făcut şef peste ceva, nu mai țin minte ce. Se cere inaugurat un jurnal intim. Altfel, toate clipele deosebite pe care urmează să le trăiască au să se piardă ca diamantele într-o mare de turbă. Sau, cum zicea un personaj de film, “momente pierdute ca lacrimi în ploaie”.

Intim-intim, dar cât de intim? Cine ține un jurnal personal este, în general, un om superior. Omul superior este vanitos. Aşa încât, la ce bun să ții un jurnal intim dacă nu-l citeşte toată lumea? Costi începe jurnalul intim, dar un gând nu-i dă pace. Dacă mărturisirile conțin 100% sinceritate, oamenii vor afla despre dânsul şi o grămadă de lucruri dezagreabile, ceea ce poate că îi va îndepărta. Nu vor mai citi jurnalul, ba, mai rău, vor râde de dânsul. Nu mai poate fi un exemplu, nu mai poate conduce. Evident că pentru a ține un jurnal intim de valoare trebuie să pui la punct mai întâi o cenzură.

Colecționarul de capete

Una dintre descoperirile cele mai extraordinare ale copilăriei o constituie lumea colecțiilor. Mulți dintre cei ce găsesc un dram de bunăvoință pentru a citi aceste rânduri au colecționat capace de bere, cutii de chibrituri, brelocuri, bile. Supremul rafinament a fost atins de colecțiile de ascuțitori chinezeşti. Îmi amintesc chiar un incident care a făcut mare vâlvă la vremea lui, un exemplu de ce va să zică pericolele falsei compatibilități a colecțiilor şi colecționarilor. Un fiu ignorant a ascuțit cu colecția sa de ascuțitori toate piesele din colecția de creioane a tatălui său. Bătrânul s-a procopsit cu o colecție de opt sute douăzeci de creioane, de pe toate meridianele globului, ascuțite, ceea ce nu l-a încântat câtuşi de puțin. Le-a pus pe foc şi s-a prăpădit de inimă rea. Nemaiavând ce ascuți, ascuțitorile chinezeşti s-au risipit şi ele care încotro. Unele au apucat chiar drumul Chinei.

Preferatul meu este colecționarul de capete şi fețe. Strămoşii lui au cules capete prin pădurile Amazoniei, la fel de uşor ca pe nucile de cocos. Colecția colecționarului de capete şi fețe se alcătuieşte de una singură. Unde sunt multe capete şi fețe, dau fuga alte capete şi fețe. Colecționarul trece din când în când să le admire. De fiecare dată, el descoperă capete şi fețe noi. Un adevărat colecționar de capete şi fețe nu-şi recunoaşte nici exponatele mai vechi. El întreabă mereu “pe-astea când le-am cumpărat?” şi i se răspunde politicos “demult, de la început”. O colecție de capete şi fețe poate alcătui un colectiv de muncă, un cor, suma unor prieteni, un arbore genealogic. Când colecționarul nu mai e un colecționar de succes, va să zică norocul îl părăseşte într-un fel sau altul, el nu-şi pierde colecția. Numai că, din colecționar de capete şi fețe, devine un colecționar de cefe.

Muşuroiul de furnici

E greu să găseşti ceva care să nu te ia prin surprindere. Am auzit că în America oamenii ştiu cu două săptămâni înainte când o să plouă, unde şi mai ales cât. Capul familiei are grijă să nu-i plece copiii la şcoală fără umbrelețe şi-şi montează ştergătoarele de parbriz. E drept că o tornadă tot îi surprinde până şi pe americanii ăştia, zburându-le băştile din cap.

În materie de surprize, îi batem pe americani de departe. Cele mai mari surprize pentru noi sunt anotimpurile. În urmă cu sute de ani, omul ieşea în bătătură şi-şi dădea seama dintr-o privire cum stă. Dăduse colțul ierbii, însemnase că a venit primăvara. Fulguia şi viscolea, ce putea fi decât iarnă? Vara arde soarele, iar toamna se coc prunele şi facem o țuică de ne lingem pe degete.

Bunele obiceiuri s-au pierdut, o dată cu costumele populare. Singurul anotimp de care suntem absolut siguri a rămas iarna. În fiecare an, prima ninsoare este pentru cetățean, dar mai ales pentru cetățeanul ajuns, printr-un ciudat concurs de împrejurări, edil, echivalentă cu zăpada pentru tuaregii Saharei. Mă mir că scăpăm cu viață de la o iarnă la alta.

Nu suntem singurii neputincioşi în fața stihiilor naturii. O mai pățesc, de exemplu, şi nemții. Am văzut pe o şosea din Germania un lucru senzațional. O maşină a ieşit în decor şi roata a trecut peste un muşuroi de furnici care-şi vedeau liniştite de treabă. Când ne-am întors, peste câteva zile, muşuroiul fusese reconstruit exact în acelaşi loc. Furnicile germane ştiu că din punct de vedere probabilistic este aproape imposibil să mai pățească o dată ce-au pățit.

Țară cu autoservire

Capătă consistență un concept destul de vehiculat în ultimele decenii: țara cu autoservire.

Instituționalizarea se petrece în trei planuri. Primul este acela al autoservirii propriu-zise a cetățeanului cu bunuri. În țara noastră şi un sugar ştie să se autoservească atunci când bunurile, acadele ori mineraliere, sunt la îndemână. Autoservirea cu bunuri nu este periculoasă în sine. Ea creează premisele descentralizării, degrevând statul de povara dădăcirii fiecăruia în parte. Conform principiului Lavoisier, "nimic nu se pierde, nimic nu se câştigă, totul se transformă", nu pierde nimeni, fiecare se autoserveşte din altă parte. Cum bine se spune în armată, "nu se autoserveşte, se completează".

Planul al doilea este cel al autoservirii cu idei. E din ce în ce mai nerentabil să emiți o idee proprie. Necesită consum nervos şi mănâncă timp în care poți să faci ceva util societății, un şanț, o ciorbă, un partid. E mult mai eficientă autoservirea. Idei, slavă Domnului, mişună în jur cu duiumul, doar să le apuci. Nimeni nu mai ştie de unde vin ele, toată lumea se autoserveşte. Cineva le-o fi emis, dar nu obligatoriu în galaxia noastră, mai ales că unele se dovedesc şi destul de vechi (distanțele dintre galaxii sunt imense).

În fine, cel de-al treilea plan pe care se săvârşeşte încet, dar sigur, autoservizarea, este cel al serviciilor. Tot mai mulți se tund singuri, îşi repară singuri pantofii, îşi zugrăvesc singuri prin casă ş.a.m.d. Nemulțumirile amplifică dispariția personalului de specialitate. Ajungem, de pildă, la autoservirea în sănătate. Intri într-un cabinet gol, îți faci o injecție, îți pui un pansament, te operezi de apendicită, lucruri simple, la îndemână. Sau dai bacalaureatul. Mergi la şcoală, în sala în care ar fi trebuit să se afle comisia de examinare, îți pui câteva întrebări grele, te gândeşti ce te gândeşti şi dacă ştii răspunzi.

Agendele ocupaților

Există pe lume oameni foarte ocupați şi oameni deloc ocupați. Mai există şi alții, dar în relația cu timpul ăştia sunt cei mai interesanți. Când aduc vorba despre oamenii foarte ocupați, sunt tentat să mă gândesc la aceia în jurul cărora, dacă te uiți cu destulă atenție, observi plutind un norişor de fum. Fumul s-ar putea să fie din pricina suprasolicitării căreia îi sunt supuşi la un moment dat. Când discutăm despre oamenii care nu sunt ocupați deloc, mă gândesc la aceia care au timp să se uite cu destulă atenție şi văd norişorul de fum format în jurul capetelor celor dintâi.

Viața le-a potrivit în aşa fel încât oamenii foarte ocupați intră în contact întotdeauna cu oamenii deloc ocupați. Vieții îi place să combine extremele. Cei mediu ocupați, destul de numeroşi, se întâlnesc acolo, între ei, ba la serviciu, ba după orele de program, la o bere. Cele mai multe familii se constituie în interiorul categoriei de aşa-şi-aşa ocupați. Un soț mediu ocupat şi o soție mediu ocupată vor avea copii mediu ocupați. N-o să vezi niciodată, însă, stând la taclale un foarte ocupat cu un mediu ocupat. Foarte ocupatul are parte întotdeauna de unul sau mai mulți deloc ocupați pe zi. Deloc ocupații îşi găsesc întotdeauna o fărâmă de timp liber în neocupăşenia lor, pe care o dedică ocupaților.

Deloc ocupatul are o agendă telefonică extraordinară. Numerele cuprinse în paginile sale sunt de ordinul sutelor, al miilor. Toate sunt ale unor oameni extrem de ocupați, care nu se bucură deloc când sunt sunați şi tocmai de aceea parcă te îndeamnă pe față să-i suni. Ei caută s-o scurteze cât se poate. Deloc ocupatul nu se descurajază numai din atâta lucru. El are tot timpul din lume. Timpul lui este format din zeci, sute, mii de clipe pe care le ciupeşte de la ocupați. Ce înseamnă o ciupitură la unul din ăştia? Şi aşa, după ce aşează telefonul în furcă au şi uitat de tine, de lumea din jur, de lume, în general.

Graşii printre noi

Unele culturi asiatice i-au asimilat pe oamenii graşi categoriei de oameni buni. Buni la suflet, cinstiți, pricepuți la toate. Graşii sunt priviți peste tot cu simpatie. În Japonia luptătorii de sumo sunt idoli. Mulți copii visează să ajungă grăsuni de 200 de kilograme.

Pe meleagurile noastre, în patrimoniul creației populare, vom observa însă că graşii sunt considerați dintotdeauna ca oameni lipsiți de suflet, haini, hrăpăreți şi cam prostănaci. Haiducii nu ațineau niciodată calea unor slăbănogi care, vai de capul lor, abia se mai țineau pe picioare, mai să-i sufle vântul. După cum am învățat la şcoală, ei luau de la bogați şi le dădeau celor săraci. Cum cei bogați sunt nişte graşi care abia mai încap în anterie, iar săracii - slăbănogi cărora li s-a lipit burta de spinare, rezultă că haiducii luau de la graşi ca să le dea slabilor. Haiducii înşişi erau nişte slăbănogi vânoşi.

Lipsa adiposului are avantaje. Unui slăbănog, chiar beat mort, întotdeauna îi va întinde mâna cineva, să-l scoată din şanț. Grasului i se pune piedică şi i se ard subțirele pe spinare. Eram în autobuz când o controloare grasă a încercat să-i ia din mână biletul unei pasagere slabe, care nu voia să-l prezinte la control. Pasagera slabă a muşcat-o de mână pe controloarea grasă, în uralele celorlalți. Nu mai amintesc că toți pasagerii erau slabi morți. “Lasă, cucoană, îi strigau controloarei care se văieta că o doare mâna, că nici nu simți. Nu vezi ce grasă eşti?” Despre bilet nici o vorbuliță.

După cum merg lucrurile, vom avea din ce în ce mai mulți slabi. Dacă totuşi câte unul o să se îngraşe pe ascuns, mă îndoiesc că va supraviețui furiei populare. Cete de slabi îl vor vâna, încolțindu-l prin mansarde, pe sub podețe, prin ganguri. Va fi interesat de urmărit eliminarea graşilor pe cale naturală. Dacă nu putem să ne îngrăşăm toți, măcar să slăbim toți. Nu importă cum te-ai îngrăşat. Poate ai probleme cu glandele. Poate ai furat. Poate-ți place să mănânci.

Povestea purceluşilor

La o stație, s-au urcat în autobuz doi bărbați în putere, fiecare având o geantă de voiaj nou-nouță, cu fermoar strălucitor şi marca unei firme renumite. Călătorii i-au privit curioşi şi din ce în ce mai suspicioşi. Contrastul între gențile arătoase şi înfățişarea de muncitori cu barosul a proprietarilor era de natură de a-l sili pe orice om cinstit să cadă pe gânduri. Opinia publică este alcătuită, mai ales, din oameni cinstiți. Mă rog, n-or fi chiar toți cinstiți, dar opinia asta publică aşa se declară. Or, ce poate să gândească un om cinstit când vede doi luptători cu sapa şi lopata în compania unor genți de voiaj demne de ruta Paris-New York? Sau gențile sunt de furat, sau e contrabandă.

În primul caz, să fie sănătoşi, autobuzele colcăie de hoți, dacă nu te iei de ei, la câți oameni sunt în maşină până ajung la tine, poate-şi fac plinul şi coboară. Opinia publică nu e interesată de hoți mărunți. A, dacă trecem la ipoteza a doua, contrabanda, se schimbă lucrurile. Vigilenții întind gâturile, să citească ecusonul şoferului, îşi notează pe cutii de chibrituri ora sosirii şi plecării autobuzului din fiecare stație, semnalmentele celor doi şi ale oamenilor din jurul lor. Ei sunt astfel pregătiți dacă, să presupunem prin absurd, autoritățile vor organiza un flagrant.

Din pricina drumurilor reparate de primărie, gențile de voiaj s-au ciocnit una de cealaltă. Din spatele fermoarelor închise au izbucnit guițături. Am dedus că este vorba despre nişte purceluşi. Lumea a sărit cu gura. Că să se deschidă fermoarele, că se sufocă bietele animale, că să meargă nemernicul de şofer mai încet. “Dumitale ți-ar plăcea să fii într-o geantă de voiaj şi să te hâțâne?”

Purceluşii au scos râturile rozalii în lumea înconjurătoare şi au început să comenteze, cu glas scăzut, de-ale lor. De la simpatie, opinia publică a alunecat în indignare. Că animalele circulă fără bilet, că ne batem joc de producția autohtonă de genți de voiaj şi importăm din astea străine, pe valută, ca să cărăm porcii cu ele. Obiecția cea mai gravă a fost aceea că se permite porcilor să călătorească la un loc cu oamenii. Unul a sugerat că purceluşii nu se vor supăra din atâta lucru.

Miting ud

Un monument al mitingistului necunoscut n-am ştiință să fie pe undeva. Situația pare intolerabilă. Nu cred să existe printre noi vreunul care, într-un moment sau altul al vieții, să nu fi participat la un miting sau altul, cerând una sau alta.

Mitingul nu este şarja electrizantă, cu uşi de fier forjat doborâte, cu demnitari pitulându-se înspăimântați după spătarele scaunelor capitonate, de unde agită listele cu revendicări semnate. Mitingul este adunarea aceea la care abia te mai ții pe picioare, după un traseu cât toate zilele. Uşile forjate nu se deschid decât, ca să iasă nişte flăcăi cu bastoane. Demnitarii s-ar ascunde în spatele scaunelor, dacă ar şti despre ce este vorba. Dacă demnitarul nu trece distrat prin dreptul ferestrei, nu sunt şanse ca mitingul să fie remarcat.

Dar să zicem că e zăpuşeală în birou şi cineva a deschis geamul. Se aude ceva. Demnitarul se apropie de fereastră. “Plouă”, remarcă dânsul bacovian. “Ia te uită, ce de lume cu umbrele! Azi e duminică?” “Nu, marți”, i se aduce aminte. “Atunci ăştia de ce nu sunt la lucru?” se miră demnitarul. “Iar o fi bătut naționala. Cu atâtea pe cap am pierdut şirul meciurilor. Să suni la federație, să programeze nişte reluări” Şi suspinând se-ntoarce în fotoliu.

Nu poți să-ți alegi colegii de miting. Nu sunt două mii de academicieni, cinci sute de laureați Nobel, patru mii de inventatori, opt sute de medaliați olimpici. Sunt numai oameni. Stau ei ce stau în ploaie, dar la fereastră nu se mai arată nimeni. Apa e udă, vocile au răguşit. Clipesc stelele. La intrarea în parc se dă țuică fiartă.

Sărac, dar bogat

Îmi amintesc, cu oarecare nostalgie, o caricatură dintre acelea care înfierau capitalismul, în forma sa cea mai sălbatică - imperialismul. Înfățișa două femei. Prima dintre ele, o bogătană zgârcită şi lipsită de omenie, deschidea uşile unui şifonier din dormitorul unei vile somptuoase. Dinăuntru, îi făceau cu ochiul gulerele de vulpe, pantofii se aliniaseră pe plutoane, zecile de rochii aminteau de drapelele arborate la reuniunile şefilor de state. Bogătana, care mi-a devenit antipatică din prima clipă, striga disperată: "Vai, cu ce să mă îmbrac azi?"

Cea de a doua, o femeie sărmană, despre care numai privind-o îți dădeai seama că munceşte şaisprezece ore pe zi la fabrica patronată de soțul bogătanei de mai sus, ca să-şi întreține cei şase copii orfani de tată, trăgea perdeaua zdrențuită a unei debarale. Debaraua ocupa jumătate dintr-o cămăruță, singura a bordeiului dărăpănat în care-şi duceau zilele. Dinăuntru îi dădeau cu tifla un jerseu cotropit de molii şi doi pantofi, ambii pentru stângul, scâlciați în formă de rânjete imperialiste. "Vai, cu ce să mă îmbrac azi?" se lamenta şi această a doua doamnă.

La vremuri grele, proverbul "nu haina îl face pe om" este îmbrățişat de tot mai mulți, tentați să descopere în căptuşeala lui o scamă de consolare. Dacă-i întrebi pe oameni de ce sunt prost îmbrăcați, puțini îți răspund pur şi simplu că sunt săraci. Unii se plâng că n-au avut noroc în viață. Alții tună şi fulgeră împotriva celor care, cică, le-au luat ce li se cuvenea. Nu puțini se lăudă că nu le pasă. În sfârşit, sunt destui şi aceia convinşi că arată superb.

Deocamdată magazinele care comercializează haine purtate se numesc "second hand". Unele straie au schimbat mai mult de doi proprietari, dar ce să-i faci, aşa vine vorba. Mai târziu or să le zică "fifth hand" sau "sixth hand". Când nu se va mai putea ascunde faptul că perechea de nădragi, cumpărată în urma unei încăierări cu o familie rivală, a fost purtată deja de cinci-şase inşi, va fi scos la bătaie sloganul suprem împotriva căruia orice argument păleşte: "sărac, da' curat!". Dacă te îmbraci decent, poți fi suspectat de evaziune fiscală. Nimeni nu vrea să fie curat, da' bogat.

Oameni mici, jocuri mari

Istoria pomeneşte deseori oameni care fac jocuri. Dacă sunt oameni mici cărora le-au reuşit jocuri mari, cititorul, mic dintr-un punct de vedere sau altul, e satisfăcut: "Mic şi-al naibii!". Bucuria consumatorului de mari jocuri ale unor mici oameni se înrudeşte cu a consumatorului de telenovele. Telenovela operează cu fete sărace, dar cinstite, pe care viața le opune unor doamne bogate şi viclene. Cum binele învinge răul, se cheamă că oamenilor mici (fetele sărace) le reuşesc până la urmă marile lucrări.

Când istoria ni-i arată pe marii oameni făcând mari jocuri, căscăm plictisiți. Mare brânză să faci un mare joc, când eşti un mare om! Situația devine palpitantă abia când marii oameni fac jocuri mici. Nu mai spunem ca "fac", ci că "se pretează", cu tot disprețul aferent formulei. Ca şi cum pentru jocurile mici există o interdicție impusă mai marilor. Dacă eşti bogat, deştept, şi puternic n-ai voie să-ți vorbeşti de rău soacra. E obligatoriu să bârfeşti un prim-ministru.

Problema oamenilor mici care fac jocuri mici nu merită comentată. Ar trebui luate în calcul miliarde de cazuri. Mai interesantă e categoria oamenilor mici care fac jocuri mici, dar cărora li se pare că fac jocuri mari. Aceia care cred că bărcuța cu care se joacă seara în cadă este un transatlantic. Aceşti domni povestesc, de sub zâmbete diabolice, cum i-au creat lui X impresia că Y îl apreciază mai mult pe Z pentru a-i netezi astfel drumul lui W, făcându-i pe plac lui Q. Marele joc al omului care-i manipulează pe X,Y, Z, W şi Q se desfăşoară într-o garsonieră a unui cartier de urbe. Da, dar cartierul e în România, Europa, Terra, Sistemul solar, Calea lactee. De aceea i se pare un mare joc.

Poieți haioşi

În viitor vom da piept cu destui inşi care îl confundă pe Minulescu cu Eminescu (poet şi ăla - şi ăla). Calitatea omului nu se măsoară după vorbe ci după fapte. Cunosc multe persoane care ar prefera să moştenească apartamentul şi maşina unui analfabet decât să fie bătute la colțul străzii de un excepțional cunoscător al operei lui Caragiale.

În zilele noastre, oameni în toată firea simt o mâncărime insuportabilă sub limbă, care-i îndeamnă să facă greşeli de exprimare. E de bun gust să foloseşti dezacordul flagrant. "A venit ăia ieri pe la mine". Greşeala e însoțită obligatoriu de un zâmbet şi un semn cu ochiul. Interlocutorul trebuie să-şi dea seama din prima că am siluit gramatica intenționat, nu că n-am şti cum se zice corect ("Au venit ăia ieri pe la mine"). Nu suntem snobi şi filfizoni dintre aceia care fac caz de stil şi vorbire corectă. Suntem oameni dintr-o bucată. Să vorbeşti prea corect româneşte ține de o anumită doză de înfumurare, de izolarea față de omul simplu şi curat.

Există totuşi pericolul ca interlocutorul să nu se prindă că ai ratat acordul cu bună ştiință şi mai târziu să te vorbească pe la spate, că eşti agramat, "să te facă". E mai sigur, dacă-l bănuieşti de greutăți în cap, ori că "se sparge-n figuri", să accentuezi zâmbetul ce însoțeşte dezacordul până la dimensiunile unui rânjet, eventual un hohot ironic.

Orice limbă are tendința de a se simplifica o dată cu trecerea timpului. Într-o bună zi, gramatica nu va mai avea putere să cenzureze pornirile fireşti ale oamenilor. Fiecare va vorbi după cum îl taie capul. Nepoții şi strănepoții de azi, vor pălăvrăgi după placul inimii, iar bunicii şi străbunicii de mâine vor căsca gura, nepricepând o iotă.

Muşchi de cuvinte

Când eram mici, inventam tot felul de drăcii. Vă vine sau nu să credeți, la vremea aceea am dezbătut problema manipulării prin cuvânt. Țin minte că unul dintre colegii mei de joacă a pus într-o seară, în fața blocului, următoarea întrebare capitală: "Ce ți-ar plăcea, băi, mai mult, când o să fii mare? Să fii un tip puternic, campion la box, muşchi, curaj, să-ți ştie toți de frică pe Victoriei?" (strada Victoriei era pentru noi ceva cam ca Broadway) "Sau, continua el, cu un ton atât de scârbit că era imposibil să nu-ți dai seama care-i răspunsul, să fii unul din ăia care dau din gură şi jonglează cu vorbele de-ți fac capul mare şi te zăpăcesc?" "Muşchii sau slovele?" - în această înfricoşătoare dilemă mă aruncase Mihăiță.

Ca să-i fac în ciudă, deşi orice copil vrea bicepşi, i-am răspuns că muşchi are şi-un rinocer, dar a manipula prin intermediul cuvintelor nu stă la îndemâna oricui. M-am declarat partizanul vorbei meşteşugite, câştigând pe loc disprețul echipei de fotbal a blocului şi pierzând dreptul de a arunca primul la "poarca". Nu folosisem chiar cuvintele "manipulare" sau "intermediu", dar în esență înțeleseseră ei bine ce vreau.

Anii au trecut, vorba cântecului. Muşchi n-am strâns mai mulți decât orice alt om normal, dacă nu socotim burta. Nici cu vorba n-am făcut mare brânză. Există oameni născuți să conducă. Vorbele lor sunt aur pentru cei din jur sau acid sulfuric. Vorbele lor desfac şi fac, nasc şi ucid, bucură şi întristează. Dacă ai o problemă şi nu ştii cum s-o descurci, un astfel de om îți spune: "asta e o chestiune care trebuie rezolvată" sau "trebuie găsită o soluție". Cel mai adesea, dacă şeful are o viziune globală a priorităților, el o exprimă prin: "iar ați venit, măi, să mă bateți la cap?" Necazurile dispar.

Urna Pandorei

Într-o secție de votare am asistat de aproape la o dramă. Era drama impactului dintre o identitate vagă, susținută numai cu buletinul de identitate, şi o criză existențială, de care se apropie oricare cetățean devenit, fie şi temporar, autoritate.

Afară ploua mărunt. Înăuntru, sub ochii unei comisii melancolice se pregătea, într-o sepia albăstruie, ca a filmelor cu suspans, o fraudă electorală de proporții. “Numele?”. “Cutărescu”. “Strada?”. “Vrăbiuței”. “Nu sunteți pe liste”. “Cum nu? Cutărescu de pe strada Vrăbiuței. Uite-mă, ăsta sunt eu, de-adevăratelea”. Omul se ciupeşte, pentru a da mai multă relevanță afirmației. Puțin ciupit e şi preşedintele comisiei. De mic, în preajma unor evenimente îl păleşte o emoție care trebuie contracarată cumva. “Nu eşti pe liste”, zice. “Următorul!”

Următorul aş fi chiar eu. Am văzut la viața mea mulți oameni care, de îndată ce li se spune “următorul!” nu mai aud şi nu mai văd nimic. N-au mamă, n-au tată. Dau buzna să-şi exercite drepturile care decurg din poziția de “următorul”, fără să mai țină seama de faptul că poate cel dinainte nu şi-a rezolvat satisfăcător toate problemele. Reacția se produce la toate nivelurile, de la boschetari până la miniştri.

Eu unul nu pot pur şi simplu să fac aşa. “Rezolvați-l pe dânsul întâi”, zic. “Poate s-au încurcat listele”. Autoritatea mă priveşte uimită. “Nu s-a încurcat nici o listă. Următorul”. Acum mă uit eu uimit în ochii autorității. “Când ați spus adineaori următorul, v-ați referit la mine. Acum la cine vă referiți? Următorul dânsului sau următorul următorului? Fiindcă dacă următorul dânsului sunt eu, următorul următorului este doamna din spatele meu”.

Toată lumea din secția de votare s-a oprit din votat. Unul dintre membrii comisiei scapă un pahar. “Cutărescu de pe strada Vrăbiuței”, spune omul din față. “Ăsta-s eu”. Iar noi nu ştim ce să facem. “Aaa, se dumireşte o membră, o fi ăla de-a zis nevastă-sa că a plecat acu' trei ani de-acasă”. “Eu sunt”, se bucură Cutărescu de pe strada Vrăbiuței. “V-am tăiat de dimineață de pe listă. Aşa a zis doamna”. “Care doamnă?” “Fosta” “Aia?” se miră omul. “Păi îi ascultați pe toți ăia care vin să vă zică ceva? Dacă vine cineva şi vă păcăleşte? Dacă zicea că am murit?” Preşedintele comisiei îl priveşte tulbure. “Decedații sunt pe altă listă”.

Ce este săracul?

Oamenii săraci nu caută definiții ale sărăciei. Ei caută mai degrabă un portmoneu pierdut pe stradă (pentru a-l preda sectoristului şi a încasa astfel o binemeritată recompensă) sau un loc de muncă. Definiții ale sărăciei încearcă să dea mai ales oamenii care au un statut social şi un standard de viață cel puțin mulțumitoare, dar nu exagerate. Oamenii bogați se hazardează şi ei, din când în când, la câte o definiție timidă. Problema cu dânşii este că, neexersând-o un timp suficient, confundă sărăcia veritabilă cu tot felul de lucruri care le trec lor prin cap. Aşa se face că, uneori, la capătul unor bune intenții, susținute însă de o teorie doldora de erori, filantropii calcă în străchinile relațiilor sociale. Un miliardar impresionat neplăcut de calitatea slabă a garderobei unui ins sărac i-a dăruit cu maximă generozitate o superbă colecție de ace pentru cravată. Respectivul nu poseda nici o cravată, dar în orice garderobă trebuie să porneşti de la ceva.

Săracul este la început, aşa cum scrie prin studii, o persoană lipsită o perioadă îndelungată de resurse necesare traiului. Ah, studiile, minunată invenție! Când ai o nelămurire, deschizi dosarul la pagina şaptezeci şi te lămureşti. Milioane de săraci ar trebui poate să-şi procure strategia de combatere a sărăciei şi să se pună serios cu burta pe carte pentru a şi-o însuşi. În loc de asta, ei ce fac? Ne-o spun tot studiile: ei se lasă cuprinşi de apatie, aşteptând ca altcineva (guvern, investitori, fundații, oameni de ştiință) să le rezolve problemele.

Autorii de studii nu-i înfierează pe săraci. Îi tratează ca pe o specie ciudată, față de care nu ştii cum să te comporți: s-o studiezi, să te fereşti de dânsa sau s-o compătimeşti? Autorii de studii sunt de acord, în general, că viața de sărac prezintă unele dezavantaje.

Un american mi s-a plâns odată că americanii admiră şi detestă în acelaşi timp capacitatea europenilor de a lua viața uşor, de a o privi dinspre celălalt capăt, unde se pune preț mai mare pe un chiolhan cu amicii decât pe o afacere reuşită. De fapt, el se plângea mai mult de o lipsă de consecvență, ba chiar de ipocrizie din partea noastră. Râdem de americani că vor să vadă mai mult, să câştige mai mult, să aibă mai mult, trecând pe lângă detaliile frumoase ale vieții. “Voi faceți bancuri cu americanii care au inventat un traseu rapid de vizitare a Luvrului, pe scurtături, dar dacă eşti aşa deştept, cum te lauzi, de ce câştigi aşa de puțin?”.

Salopetele prieteniei

Prieteni care să-mi ceară case nu am. Am visat o vreme că mi s-ar putea întâmpla aşa ceva, însă m-am lecuit. Explicaţia este simplă. Prietenii mei sunt îndeobşte oameni inteligenţi. Ei ştiu că repartiţiile de case nu încap pe mâna mea şi atunci se orientează spre primării. Funcţionarii nu sunt oameni la fel de prietenoşi, însă sunt obişnuiţi cu cererile. Am putea zice chiar că au pielea tăbăcită de câte li se cer. Tăbăcită bine.

Am renunţat aşadar să mai aştept ca într-o bună zi cineva să-mi solicite o casă. Mărturisesc că era mai mult o chestiune de orgoliu. Ceea ce ţi se cere este un indicator al nivelului de trai, la fel de bun ca oricare altul. Poate chiar cel mai bun. Ţi se cere un teren, un bloc de locuinţe, înseamnă că eşti cineva. Îţi solicită oamenii un televizor, o bicicletă, o masă la restaurant, nu e prea rău. Te opreşte unul pe stradă să-ţi ceară un foc, mai ai de lucru, nu e mare lucru de capul tău. Dacă nimeni nu-ţi cere, din două una: ori n-ai nici un prieten, ori nu exişti.

"Confecţionez nişte salopete." îmi zice într-o zi un amic. "Fă-mi şi mie rost de nişte doc". "Tu croieşti salopete?" mă mir. "Nu, o firmă, nu ştiu cum îi zice. Eu găsesc docul şi le duc lor. Ei fac salopetele. Eu mă interesez cine poate să le vândă. Alţii, nu ştiu cum le zice, le vând. Eu doar intermediez". "Dar ăia care fac salopetele n-ar putea să-şi facă singuri rost de doc şi să-şi vândă singuri salopetele?" Mă priveşte trist. "Ai ceva cu noi, intermediarii, nu-i aşa? Îmi faci sau nu rost de doc?"

N-am ştiut că sunt prieten de intermediar. Dau o sută de telefoane, pe la alţi prieteni, şi descopăr pe unul care are nişte doc. Am devenit eu însumi un intermediar al intermediarului. Salopetele sunt salvate. Mă sună iar, după o săptămână. "Cum merg salopetele noastre?" îl întreb îngrijorat. "Binişor, binişor, dar uite, mi-au luat permisul ieri, la Dristor. Un dobitoc cu un camion... Eu veneam din stânga şi... Ce zici, poţi să mă ajuţi?"

Altă sută de telefoane. Prietenul unei cunoştinţe a unui amic, şef la poliţie, îmi transmite că nu se poate face nimic cu permisul. Era să iasă moarte de om la Dristor. Să zică mersi omul cu salopetele că n-a ajuns la tribunal. Îi comunic toate astea aşa cum mă pricep. Tace un sfert de oră, timp în care nu îndrăznesc să închid telefonul. "O dată te rog şi eu ceva şi-mi dai cu piciorul", zice în cele din urmă.

Uşi cu mărăcini

Se dau şase uşi identice şi treizeci de cetăţeni cu treburi de rezolvat. Şase funcţionari identici sunt pregătiţi să rezolve cetăţeni în spatele uşilor, cu viteza de trei cetăţeni pe oră. Dar dintr-un motiv care scapă ştiinţei contemporane, toţi cei treizeci de cetăţeni fac coadă la aceeaşi uşă. Funcţionarul aferent îşi dă sufletul, în vreme ce ceilalţi cinci colegi ai săi joacă ceva, să mai treacă vremea. Sosesc alţi zece cetăţeni. După o scurtă ezitare, se alătură aceleiaşi cozi. Raţionamentul lor: la celelalte uşi nu stă nimeni, înseamnă că asta e singura unde se face ceva. Dacă iei patru cetăţeni cu forţa şi, cu toate că se zbat şi dau din picioare, îi aşezi la o altă uşă, ei vor reveni imediat la uşa la care se află ceilalţi treizeci şi şase de semeni ai lor.

Un şofer de autobuz, exasperat de faptul că duşmanii lui, călătorii, se călcau în picioare ca să urce toţi pe la aceeaşi uşă, le-a strigat ironic: "Nu vă duceţi la aia din spate, că are mărăcini!". N-a ştiut ce dramă va amorsa mica sa înţepătură ironică. Zvonul cu mărăcinii s-a răspândit fulgerător. În ziua aceea, în toată ţara, nici un călător nu s-a mai urcat în nici un autobuz prin spate.

Cărți la navetă

Într-o carte a unui psiholog american am descoperit următoarea afirmație: "fiecare om este ceea ce crede despre sine că este". Psihologii emit deseori axiome. Cine-i controlează? Dacă una se potriveşte cuiva, cândva, specialistul face carieră. Dacă nu se potriveşte nici una, nimănui, niciodată, poate spune că încă nu i-a venit vremea, că s-a născut înaintea timpului său.

"Fiecare este ceea ce crede că este" se poate aplica şi autorului însuşi. Necazul cu cărțile este că cititorii mai săraci cu duhul transformă fiecare literă în literă de lege. În scurt timp, un om care care vrea să citească, dar oboseşte repede, care laudă puținele cărți citite de el, dar strâmbă din nas la auzul celor citite de alții, se pomeneşte cu o întreagă legislație.

Unui ins căruia-i cade în mână, printr-o misterioasă întâmplare, printr-o minune de neînțeles, un volum, i se pare că aceea este cartea cărților, aceea după care viața sa nu mai poate fi aceeaşi. Pe fiecare pagină - o cutremurătoare revelație. Conform unui calcul simplu, viața unui om care citeşte o carte de două sute de pagini pe an se schimbă de două sute de ori. Dacă anul următor citeşte alta, descoperă alte două sute de răscruci. Nici nu trebuie să fie altă carte. Poate să fie tot aia de anul trecut. Nu ne-au învățat marii cărturari că la fiecare lectură o carte bună îşi dezvăluie noi sensuri?

"Fiecare este ceea ce crede despre sine că este". Portarii cred despre sine că sunt generali în serviciile secrete, dactilografele au ajuns, prin puterea credinței, şefe de proiect, vatmanii se închipuie piloți de formula unu. Un gând şi un minut de atenție cetățenilor care vând cărți pe trotuar. Ascultându-i, ai crede că nu sunt aceeaşi indivizi care cumpără cărți cu kilogramul şi le adaugă nişte mii de lei la preț, ca să trăiască şi ei. Ai zice că sunt o colonie de literați. Când scormoneşti prin naveta fostă de pâine în care au înghesuit o sută de cărți sub eticheta "cinci mii bucata", ei îşi întrerup conversația savantă şi te disprețuiesc. Cred că-ți sunt superiori în domeniu şi în clipa aceea chiar sunt mai sus decât tine, pe nişte trepte, ceva, sau chiar pe naveta cu pricina.

Scade cursul persoanei

Dinamica ne omoară. De la o zi la alta, totul se schimbă, totul evoluează. Nici nu mai ştii pe ce te poţi bizui. Te culci seara într-o configurație, te trezeşti dimineața într-o alta. Îți imaginezi că adormi în patul propriu, legănat de vise. Când colo, sforăi neştiutor într-o matrice cu elemente în continuă mişcare.

Între altele, viața a inventat cursul omului. Mi s-a plâns un fost coleg de şcoală. Întâlnirile cu foştii colegi de şcoală sunt extrem de conservatoare. Ele conțin două elemente indispensabile. În deschidere, pe scurt, fiecare spune despre sine. Familie, slujbă, alea-alea. În partea a doua, o discuție lungă despre ceilalți foşti colegi. De, fapt, doi foşti colegi de şcoală nu mai discută despre altceva decât despre ceilalți foşti colegi de şcoală. Am încercat o dată să discutăm altceva. Rezultatul a fost că am tăcut vreme de vreo două ceasuri şi ne-am despărțit. O întâlnire între foşti colegi de şcoală la care nu se discută despre foşti colegi de şcoală nu este o întâlnire între foşti colegi de şcoală.

Ei bine, ce plângere îmi adresează acest fost coleg de şcoală? “Până mai ieri eram prieten cu un tip. Ei, şi tipul ăsta mi-a zis despre familia Cutare că sunt nişte mizerabili şi nişte ticăloşi. Buuun. Dar ieri am rupt-o cu tipul. Acum stau şi mă gândesc: nu cumva ce-mi spunea el despre familia Cutare erau nişte gogoşi? Dacă tipul s-a dovedit un oportunist şi un farseur, asta nu înseamnă că membrii familiei Cutare sunt, de fapt, oameni de treabă?” “Posibil”, zic. “Pe de altă parte, acest individ dubios, pe care până mai ieri îl credeam prietenul meu, mi-a spus despre familia Cutare şi nişte lucruri foarte bune. Acum, poate că ar trebui să fiu mai prudent cu alde Cutare. Cine ştie ce lichele mai sunt”. “Nu-i exclus”, zic. “Scade cursul oamenilor” se plânge fostul coleg de şcoală. “Tot timpul se devalorizează cineva”.

Stelele foaierului

În ziua de azi e bine să fii atent când îți alegi locurile în care poți fi văzut. Nu "cu cine", ci "în care". Anturajul, treacă-meargă. Poți fi remarcat în compania unor indivizi dubioşi şi clasat pe loc la categoria "cine se aseamănă se adună". Dar, cu vremea, judecățile se estompează, asperitățile bârfelor se tocesc, critica se netezeşte. Eşti văzut de gât cu inşi dați în urmărire generală şi tot mai păstrezi cincizeci la sută şanse să se spună despre tine că eşti "brânză bună în burduf de câine". Adică "băiat bun, dar influențabil", sau "toți avem păcatele noastre".

Cu totul altă relevanță are contextul. Societatea e pretențioasă la acest capitol. Nu-i tot una dacă societatea asta dă peste tine la fast-food sau la Hilton. Nu-i acelaşi lucru dacă te vede gol la piscină ori gol în cadă. E o mare deosebire între a fi identificat la film ori la teatru. La film se duc doar puştanii, nu atât cei însetați de cultură cât cei cu părinți tineri, care-i trimit de-acasă seara, ca să poată discuta ei între patru ochi.

Cunosc oameni care merg seară de seară la teatru, ca să se lase văzuți. E bine să fii observat în foaier, la pauză. Trec tot felul de inşi, care dau cap şi-i murmură partenerei: "Îl vezi pe ăla? E un tip grozav". Sau "Nu ştiu, dragă, cine e, m-a salutat şi i-am răspuns". Cum ți-e norocul. În foaier lumina nu e puternică, ai şanse să fii confundat cu vreun ilustru. Sau să zicem că ai apucat rând în față la Fanta şi unui senator venit la teatru cu soția şi fetița i se face sete. Ți-a pus Dumnezeu mâna-n cap!

La teatru te poți remarca nu numai pe holuri, în pauză. Dacă înainte de începerea spectacolului te ridici de câteva ori de pe scaun, să zicem de vreo cincisprezece, pentru a aranja, chipurile, pluşul, imposibil să nu te observe cineva. În sfârşit, dacă tot eşti văzut la teatru, de bun gust este să mergi, după căderea cortinei, în culise, la cabine, să feliciți actorii. Un om cu experiență ştie foarte bine ce găseşte acolo: nişte oameni în chiloți, obosiți, abia aşteptând să ajungă acasă, sub duş. Un om cu experiență în teatru, ținând seama de chiloții distribuției, nu-şi ia cu el nevasta la cabine.

Dragostea scris şi oral

Oamenilor le place să se mândrească. Un prieten vechi se mândreşte că acum douăzeci de ani, ca dascăl la o şcoală de provincie, a avut o inițiativă care i-a şocat pe mulți. A organizat cu elevii un concurs de scrisori de dragoste. "Dragoste?" au hăulit mamele elevilor. În închipuirea lor, supusă unor oprelişti specifice zonei, "dragoste" asocia imaginea fiicelor avertizându-le spăşite că în scurtă vreme vor fi bunice. "Dragoste", în timpul semestrului şcolar, însemna pentru tații care-şi mângâiau curelele priveliştea unor băieți ciufuliți, aduşi la uşă cu cătuşe, de nişte polițişti ruşinați. A fost mare vâlvă în şcoală, dar ceva scrisori tot au participat la concurs.

S-a dovedit că elevii, majoritatea reproduceri la scară ale părinților, n-au putut da frâu liber unor reflexe atrofiate prin lipsă de exercițiu, încropind doar jalnice compuneri despre sexul opus, aşa cum se vede el de la adăpostul băncii din fundul clasei, unde se mai poate copia uneori. Dacă te străduieşti destul, viața e şi ea o materie la care se copiază cu succes. Dragostea însă, mai ales când cei ce te-au adus pe lume sunt ei înşişi corigenți, nu suportă fițuicile.

Prietenul nostru a fost chemat la direcție, să dea notă explicativă. Care-i treaba cu dragostea asta, ce premii se dau, care sunt perechile stabilite pentru schimbul de epistole. Tevatura s-a stins în cele din urmă, nu pentru că ar fi muşamalizat-o vreun cadru superior, ci din lipsa de interes pentru subiect, manifestată chiar de elevi. La o săptămână după monstruosul scandal ce bulversase urbea, altele erau temele lor de conversație: campionatul de fotbal, bairamul, vacanța.

Peste ani, am descoperit cu prietenul, pe fundul unui sertar, scrisoarea premiată la concursul de pomină. Am deschis-o, cu sentimentul că intrăm cu bocancii în țesătura diafană de sentimente adolescentine. De fapt, era o adolescentă. Scrisoarea, adresată colegului de bancă, conținea o singură frază: "Te iubesc că mai lăsat la teză să fac dupe tine".

Discursuri second-hand

Dacă afirmația „nu haina îl face pe om” este negociabilă, când vine vorba despre vorbă lucrurile sunt, după mine, limpezi. Ne place să credem că faptele vorbesc cel mai bine despre un ins, dar e de ajuns să deschidă gura ca să-ți dai seama cu cine ai de-aface.

Sesizând pericolul, oamenii nevoiți să vorbească mult, care-şi câştigă astfel existența, s-au adaptat rapid. Discursurile sunt astăzi ca veşmintele. Care mai de gală, care mai de lucru. Discursuri - frac, discursuri - pijama, discursuri - manta - de - vreme - rea. Discursului - joben i se opune discursul - şapcă. Discursagiii profesionişti, înzestrați cu arta de a recicla, de a-şi da vorbele la întors, nu sunt luați niciodată prin surprindere, cum i se întâmplă ageamiului.

În sfera politică, mai bine zis în sferele politicii, căci pentru a face față bătăliilor trebuie să fii dotat cu două sfere aşezate acolo unde trebuie, am întâlnit discursul baroc, somptuos, strălucitor, numai fireturi, epoleți, nasturi şi catifele. E o adevărată plăcere să-l îmbraci, fie că eşti uriaş, fie că mama partid te-a născut mai mărunțel. La căldurica lui poți sta confortabil, iar pe dinafară adii prospețime, chiar dacă nu te-ai mai spălat cu lunile şi nici nu s-au descoperit încă apa şi detergentul care o vor putea face. Am ascultat discursul-chilot, potrivit confruntărilor corp la corp, când e nevoie ca unele organe să fie iute folosite împotriva unui adversar îmbrăcat într-un discurs mai elegant, incapabil să se dezbrace la fel de repede.

Moda se mişcă extrem de rapid. Am aflat cu bucurie deunăzi despre trecerea de la “Haute culture” la “Haute couture”, precum şi despre înlocuirea lui “Pret a porter” cu “Pret a colporter”.

Fundația Împotriva Lichelelor

De curând a luat ființă în blocul nostru Fundația pentru Lupta Împotriva Lichelelor. Pe scurt, FLÎL. Nu mai încape vorbă că m-am înscris chiar a doua zi. Ce-i drept, mi-a pus o pilă un amic de-al meu, membru fondator. De fapt, el e singurul membru fondator, iar eu sunt singurul care s-a înscris până acum, după dânsul. Dar FLÎL are perspective amețitoare, după câte-mi dau seama. Mi-a explicat amicul. "Îți dai seama? zice. Până acum lumea a fost guvernată de ipocrizie. Toate lichelele se bat cu pumnul în piept, cum c-ar fi oameni de treabă. Toți oamenii de treabă cred în şansa lichelei de a se corecta. FLÎL pune piciorul în prag. De aci înainte, lumea va fi polarizată. Lichele şi nelichele. Punct".

FLÎL şi-a început activitatea chiar a doua zi. Până la elaborarea, anevoioasă şi nu lipsită de riscuri, a unui catalog de lichele, amicul (preşedinte) şi cu mine (membru) ne-am hotărât să stârpim lichelele pe care le cunoaştem. Sigur că nu după multă vreme vom demasca lichelele din structurile superioare ale societății, le vom strivi sub călcâi. Dar până atunci exersăm. E la noi în bloc un tip care doarme sub scară, fiindcă se întoarce în fiecare noapte cherchelit şi nu mai ajunge la zece, unde locuieşte. Doarme sub scară şi sforăie. Ăsta da, lichea!

Mergem la el, cu un tabel nominal, să-l eradicăm. Se trezeşte, cu ochi tulburi, cască, se scarpină şi-mi zice: "Eu lichea? Da' de ăsta de lângă tine ce spui? A umplut cartierul că eşti incompetent la serviciu, că te țin ăia de milă, că el ar fi mai nimerit în locul tău. Umblă, de asemenea, să-ți ia locul în comitetul asociației de locatari. De vreo lună îți fură ziarul din cutia de scrisori, ca să nu mai vorbim de nevastă..." "Ce caută nevastă-mea în cutia de scrisori?" întreb. Clatină din cap a dojană. Amicul meu, preşedintele FLÎL, neagă tot şi ca dovadă îmi vâră sub nas tabelul nominal cu lichelele din blocul nostru, pe care el nu figurează. Sunt nevoit să-i dau dreptate.

N-am reuşit să eradicăm licheaua de sub scară. După părerea mea, trebuia să începem cu ceva mai uşor.

Marile plimbări

Orice organism suferind caută propriile măsuri terapeutice. Aşa apar febra, vărsăturile, frisoanele, durerea. Sunt semne că se duce o luptă cu boala. Un mecanism simplu, prin care organismul complex care este societatea combate suferința, este plimbarea.

Un coleg de-al nostru de facultate, când venea ora mesei de seară, pentru că nu avusese bani destui să-şi cumpere o cartelă întreagă, pleca la plimbare. "Mă duc la gară să aştept pe cineva", ne spunea. "Aoleu, deja am întârziat!" Se mai întorcea la miezul nopții, destul de târziu ca să-l mai întrebăm ceva şi destul de ostenit ca să-i mai pese că se culcă nemâncat.

Cei mai mulți plimbăreți sunt adolescenții şi pensionarii. Nici unii, nici alții nu sunt suficient de solizi financiar ca să-şi ducă iubita, respectiv băbuța, la un local cu muzică, o premieră, o casă de modă. Până una alta, plimbarea este gratuită. În afara adolescenților şi a pensionarilor, se mai plimbă copiii străzii, căci asta e meseria lor şi s-ar mai plimba sugarii abandonați prin maternități, dacă ar şti să meargă de la naştere. Oamenii muncii, fiindcă nici pe ei nu-i dă banul afară, ies pe balcon. Perechile fac ture mână-n mână, povestind, țesând planuri. Ca băiat, dacă fata dă semne de oboseală şi iritare şi ți-a ieşit în cale o bancă, vorba ceea, te-ai scos. Eşti un mic bancher. La plimbarea săracului, banca este o bonificație.

Într-o zi, ieşind după țigări, vom întâlni trei-patru milioane de oameni curgând de-a lungul bulevardului. Miting? Dar unde sunt lozincile?. Apropiindu-ne, vom remarca liniştea mormântală, seninătatea chipurilor. Vom realiza atunci că sunt oameni care, neavând de lucru şi nici unde se duce, se plimbă.

Bătaia chiar e ruptă din Rai

Dacă bruma de cultură generală nu-mi joacă un renghi, parcă Romain Rolland povestea că la o întâlnire cu Maxim Gorki acesta i-ar fi propus, în semn de prețuire şi prietenie, să-i tragă o mamă de bătaie. Gorki era un ins cu o poftă de viață de speriat. Au ieşit în bătătură şi s-au prins la trântă. Francezul a luat la scatoalce de-a văzut stele verzi. De câte ori dădea cu nasul de pământ, iubirea pentru aproapele său, Gorki, creştea nemăsurat. La sfârşit, prietenia lor se cimentase de n-o mai ciobeai nici cu pikamerul.

Prietenia e un sentiment extrem de puternic, chiar şi atunci când sumele de bani aflate la mijloc nu sunt sunt suficient de mari. Se întâmplă însă ca ea să scape uneori de sub control, afectând relațiia celor implicați. Antichitatea a consacrat prieteni care sar în foc unii pentru alții, se scot din ghearele leilor, îşi cedează firimiturile de pâine. Imortalizat de fresce şi basoreliefuri, acest tip de amiciție a intrat într-un con de umbră din care nu se ştie când o să iasă. Prieteniile moderne au nevoie de gesturi spectaculoase, insolite, menite să-i lase pe terți cu gurile căscate.

Desigur, de-alde noi nu putem să ne luăm pur şi simplu amicii la palme. Doar nu suntem nici Romain Rolland, nici Gorki. Poate după ce-o să mai citim şi-o să mai scriem... Până atunci, un prieten din copilărie poate fi păstrat în bune condiții dacă este luat, pentru început, la bobârnace. Bobârnacul e un prim pas spre palmă şi se metamorfozează, după ani, în trânta rollandogorkiană. Dă-i bobârnace prietenului tău, din clasa întâi, când îi copiezi tema, până-n adolescență, când îi sufli iubita. Trage-i bobârnace la serviciu, să nu-l avanseze. Bobârnăceşte-l pe viață, ia-i maşina, casa, dă-le bobârnace şi celorlalți prieteni ai lui. Astfel, se va concentra asupra prieteniei voastre. La sfâşit, pecetluieşte-o cu două palme şi-o trântă.

Vampirul ideilor

În cartier, l-au poreclit „vampiru' “. Neavizații ar crede că Viorel pândeşte seara, din salcâm, gospodinele care duc gunoiul şi le uşurează de o sută-două de mililitri de sânge, aplicându-le o muşcătură pe ceafă. Cum se iau gospodinele cu treaba, iar mai apoi cu vorba (prețuri, guvernare, situația internațională, Rusia), o muşcătură ca asta nici nu se simte.

Dar nu de aceea i se spune lui Viorel “vampiru' “. Lui i se face rău când vede sânge. Viorel este un vampir de idei. Stați de vorbă pe stradă şi deodată se albeşte la față. “Ce-i, măi Viorele, ți-e rău?” “Cum ai spus?” zice el. “Mai zi o dată!”. Scoate din buzunar un petec de hârtie şi un muc de creion pentru a-şi nota o idee pe care, fără să vrei, ai emis-o. Tu n-ai simțit fâlfâitul porumbelului care ți-a zburat din gură, dar Viorel Vampiru’ da. Din discuții, el culege aurul, perlele, diamantele, bonurile de tezaur. Amicii nu reclamă că le-ar lipsi ceva, iar Viorel e mai bogat cu treizeci-patruzeci de idei, imortalizate pe tot atâtea bucățele de hârtie. Buzunarele lui conțin sute de bilețele. O dată n-a avut muc de creion. I se terminaseră. A alergat trei străzi, cu interlocutorul de mână, până l-a găsit pe unul care avea pix. Ideea a fost salvată la timp. Marile idei atârnă uneori de un muc.

N-am auzit să fi pus în aplicare vreuna dintre ideile de care ne buzunăreşte Viorel mințile. Ce-i drept, el măcar le notează. Avalanşa de idei e atât de puternică încât abia dacă mai pridideşte să scrie, darămite să le mai şi materializeze. Îşi petrece nopțile rupând în bilete caiete întregi şi mărunțind saci de creioane cu toporul, ca să aibă provizii a doua zi. E atât de ocupat să ne noteze ideile, că ne dă o încredere nemaipomenită. Înseamnă că totuşi e ceva de capul nostru. Dacă am fi mai zgârciți la vorbă, poate ne-ar sări şi nouă în ochi una dintre propriile noastre idei şi am apuca s-o notăm.

Mentorii, la femei

În viață, mai presus de orice, trebuie să-ți alegi mentorii. Oricine urmează o şcoală, toată lumea învață o meserie. A depista însă, din mulțimea de inşi capabili să te instruiască, pe cel mai potrivit să-ți deschidă porțile stelare ale cunoaşterii, este echivalent cu a acorda vioara întâi pentru marele concert al vieții. Mai dai un sacâz, mai rupi un arcuş, mai scârțâi...
O vreme m-am fâțâit prin facultăți şi postliceale. Când am simțit că plesnesc de-atâta carte, am luat o pauză. Am urmat apoi câteva cursuri de-ale vieții. Şmenuri, tunuri, țepe, caterinci. M-a costat ceva, dar a meritat. La casele de schimb, cetățenii corpolenți mă salutau. Un singur lucru nu mă învățase nimeni: cum e cu femeile. Trăiam singur cuc, deşi cucul are pe cineva. În fine, prin nişte relații mi-a fost recomandat un specialist.

„Poeme, şampanie, blănuri, decapotabile...” zice specialistul. “Toate sunt mofturi. Există un gest secret în fața căruia nici o femeie nu rezistă, fie ea cenuşăreasă ori prințesă, iar eu am să ți-l dezvălui. Îl am de la străbunicul meu, care a avut o sută paisprezece amante. Darul meu nu te obligă cu nimic, însă când vei avea prea multe femei, să vii tot la mine să te scap”.

Îl rog să-mi împărtăşească degrabă gestul secret al seducției. Aflu că el constă în a o atinge pe aleasa inimii puțin mai sus de cot. „Atâta tot?” zic. “Am mai luat eu fete de mână. Unele s-au smuls, altele mi-au tras palme”. Specialistul îmi explică răbdător că este esențial pentru succesul operațiunii ca mângâierea să se producă în zona indicată. „Mai jos de cot e mâna gospodinei, mâna mamei, mâna femeii cu slujbă. Tărâmurile care trebuie explorate, luate în stăpânire aşteaptă mai sus de cot”. „Cât de sus?” „Te orientezi la fața locului. Spre Nord, tinere, spre Nord!”

Mă duc şi apuc două fete mai sus de cot. Una se smuceşte, cealaltă îmi arde o pereche de palme. „Nu mai sunt femeile cu frica lui Dumnezeu, de pe vremea străbunicului meu”, oftează specialistul.

Cei ce confirmă

Binecuvântat fie cel ce confirmă! Datorită lui, ceilalți dorm liniştiți, care cu degetul în gură, care cu banii în siguranță la bancă, fiecare după posibilitățile de a aspira. Cel ce confirmă îi scuteşte de nesiguranța zilei de mâine, de coşmarul de peste noapte. Artele gem de nonconformişti, de inşi care una zic şi alta fac, care o apucă într-o direcție şi te pomeneşti cu dânşii în cu totul alt loc, care dimineața confirmă, iar seara infirmă. Eroi!

Lumea noastră are nevoie însă de inşi pe care te poți bizui. Nu mai vrem talente care mor speranțe. Se cer indivizi care confirmă de la naştere până la moarte, care au îmbrăcat cămaşa confirmării. De pildă, te simți în siguranță printre aceia pentru care o promisiune nu e mai mult decât o picătură de ploaie. În jurul lor, pe o rază de un metru, ca în desenele animate, e rupere de nori. Ei însă confirmă. Nu şi-au respectat niciodată cuvântul dat şi nici n-o vor face, dar, dacă vreodată, din greşeală, s-ar întâmpla, universul s-ar prăbuşi ca un castel de cărți. În astfel de situații, te prefaci că nu observi. Astfel, poate că ei îşi revin şi confirmă din nou.

Un cuvânt de apreciere şi pentru cei ce confirmă în ceasul al doisprezecelea, deşi declaraseră că n-au s-o facă. Infirmându-şi infirmarea, ei probează existența unui fond nobil, care dă speranțe pentru viitor. Să zicem că ne întâlnim pe stradă cu Filipaş, unul care, când spune o vorbă, nu se lasă până n-o spune şi pe-a doua. „Mă duc, zice Filipaş, s-o ajut pe Auraş să se mute”. Ceea ce are darul de a ne pune pe toți pe jar. Ne ciupim şi nu ne vine să credem. Să vezi că tocmai azi, Filipaş ăsta, despre care ştim că nu te-ar ajuta nici torturat, infirmă. „Eu nu cred că o s-o ajuți pe Auraş, zice altul. Cred c-o să te duci la birt”. “Aha, spune Filipaş, cu ochii în flăcări, asta credeți voi despre mine? Atunci nici că mă mai duc s-o ajut pe aia!” Astfel, el confirmă.

Culegători de posibilități

În plină furie socială, oamenii rămân oameni, scoțând la iveală tot ceea ce i-a înălțat în noblețe. O trupă de militari fusese desfăşurată în fața prefecturii, pentru a-i proteja pe cei dinăuntru de un eventual atac al maselor populare venite să protesteze. Cum ştim cu toții de pe holurile spitalelor şi de la protecția muncii, e mai uşor să previi decât să vindeci. Anticipând ce avea să urmeze, oamenii în uniforme adunau pietrele şi obiectele contondente din zonă. Obiectele care nu sunt nu pot fi aruncate în cineva, zice un adevăr simplu. În prim plan am văzut un tânăr care adunase deja doi pumni de pietre şi se ducea înapoi ca să mai adune doi. Altul, ceva mai încolo, se specializase pe cuie. Cuiele, pe lângă că pot fi azvârlite în capetele oficialităților, le provoacă răni chiar celor care le aruncă, dacă nu sunt bine apucate. Cele ruginite, ce să mai vorbim, sunt o pacoste.

Nu ştie nimeni unde se termină zona de adunat obiecte. Dacă agresorii nu le găseau prin apropiere, oare nu aveau să şi le aducă din altă parte? Probabil însă că acela care dăduse ordinele era un fin cunoscător al psihologiei mulțimilor. Oamenii nu-şi aduc de acasă pietroaiele pe care intenționează să le arunce. Bolovani pentru aruncat se găsesc întotdeauna la fața locului, berechet. Combatanții Comunei din Paris nu şi-au adus baricadele de-acasă.

Pe când, limita de obiecte e marcată de subiectivism. Fiecare adună obiectele care i se par lui periculoase în cazul unei încăierări cu cetățenii, elimină dintr-un posibil viitor contondentele pe care nu i-ar plăcea să le primească în scăfârlie. De exemplu, unul ar putea să caute numai piulițe de şase. E dreptul lui. Pietrele şi cuiele nu-l înspăimântă, dar la piulițe de şase îl apucă aşa, un soi de tremurici. Altul se teme de panseluțele din rondul de flori. Cine ar putea să-i reproşeze că le smulge şi le îndeasă prin buzunare?

Noi însumi

Vrând-nevrând, abordăm chestiunea delicată a mulțumirii personale. Beletristica şi autobiografiile sunt bântuite de personaje veşnic nemulțumite de sine, capabile să urnească din cauza asta masele largi populare, pentru mulțumirea tuturor. În viață însă toată lumea e mulțumită de sine. Nimeni nu e copleşit de gândul ratării. Melancolicii de sine sunt o specie pe cale de dispariție. Cetățenii sunt din ce în ce mai mulțumiți de sine şi tot mai nemulțumiți de prestația semenilor.

Mulțumirea de sine nu cunoaşte granițe profesionale, etnice sau de conştiință. Politicianul e mulțumit că Sinea Sa activează pentru binele țării. Întreprinzătorul e mulțumit de taxele pe care Înşişi alții le varsă în visteria țării, ca să se bucure de ele Înşine. Hoții sunt foarte mulțumiți de cât le iese din furat, iar antihoții, cum ar veni - oamenii legii, sunt mulțumiți de mulțumirea de sine a hoților, sentiment-frână care-i împiedică să fure mai mult. Guvernările sunt mulțumite de sine, fie că încă mai guvernează, fie că le-a trecut vremea. Poporul e mulțumit de sine că a supraviețuit unor guvernări mulțumite de ele însele. În definitiv, de câtă mulțumire este nevoie pentru a atinge starea de fericire națională? Nu cumva oamenii, cum zicea britanicul Graham Greene, îşi fac o idee cam exagerată despre fericire? Mulțumirea de toți nu există, sau, în orice caz, nu merită încercată. Mulțumirea de sine ni se potriveşte ca o mănuşă.

Reciproc contra naturii

Mama Natură nu disprețuieşte simetriile, dar în orice caz are o părere personală despre toate astea. La rândul lor, oamenii o iau la sănătoasa când vine vorba despre o altă formă a simetriei, reciprocitatea. Reciprocitatea este în zilele noastre, cel puțin sâcâitoare.

Îi semnalez timid vânzătoarei că pachetul de biscuiți pe care mi l-a azvârlit de la şapte metri pe tejghea, se prezintă cu un colț rupt. "Da' ce-are, domne, nu mai e buni de mâncat?" strigă intelectuala raionului. "Nu tot în burtă ajunge?" Bancnota pe care i-o dau are şi ea o ruptură de cinci milimetri. Doamna sare în tavan, acuzându-mă de falsificare de bani. Ca să intru în legalitate, îmi sugerează să lipesc ruptura cu scoci. Încerc s-o conving că ne aflăm în fața unui caz de reciprocitate uşor de acceptat. "Nu e bune, nu e bune!" o ține dânsa una şi bună. Adevărul e că dânsa a mâncat mai mulți biscuiți decât am cheltuit eu bani.

La cârciumă, cineva vine cu ideea să plătim "nemțeşte". Ne scormonim prin buzunare, punem toți bani, premisa de reciprocitate se crează deci, dar de ce-i zicem "nemțeşte"? De ce nu plătim "bulgăreşte", sau „chinezeşte" sau chiar "româneşte"? Sunt nemții mai reciproci decât noi? O culme a reciprocității a fost atinsă, mi se pare, acum mulți ani, pe aceste meleaguri, când un ins l-a cinstit pe altul, iar peste o săptămână, în acelaşi loc, i-a zis: „Băi frate, dar tu nu mă cinsteşti pe mine?" L-a cinstit şi ăla, cu gândul să-l prindă el iar data viitoare şi astfel reciprocitatea şi-a reintrat în drepturi.

Natura omenească nu suportă egalul, simetricul, reciprocul. Monezile ar avea două fețe la fel, iar elefanții ar începe şi s-ar termina în acelaşi loc. Când îi faci cuiva un serviciu şi-l aştepți să se revanşeze într-o bună zi, se cheamă că eşti contra naturii.

Autocârciuma

Mi se povesteşte un fapt incredibil. Unui bărbat îi place să-şi scoată nevasta în oraş, să-i dea o friptură, un vinişor, s-o învârtă de două-trei ori pe ringul de dans. Dar nu ăsta e faptul incredibil. Faptul incredibil vine abia după aia. Omul merge cu nevasta într-un local şi acolo nişte derbedei se iau de femeia lui. Sigur că le împarte câteva cazmale, dar pe urmă cine plăteşte amenzi la secția de poliție? Păcat de bani, cu ei i-ar mai fi luat femeii un dulce, o broşă... Oricum, omul se jură că nu mai iese la localuri deocheate. În ultima vreme a agonisit câte ceva. Aplică o idee trăznită, mai veche: îşi deschide propria cârciumă. În felul ăsta iese cu nevastă-sa de câte ori vrea la un restaurant civilizat. Unde mai pui că serviciul e impecabil. Chelnerii, pe care i-a angajat el însuşi, nu zic nici pâs la cele mai năstrușnice fantezii culinare ale celor doi. N-am suficiente detalii. S-ar putea ca localul ăsta să aibă o singură masă, cu două locuri şi să fie amenajat într-o cabină telefonică dezafectată. Nu mărimea contează, însă, ci principiul.

Precedentul e creat, calea s-a deschis miraculos, ca o poartă spre stele. Gândurile îşi iau liber. Cât să mai aşteptăm de la alții, când toate ne stau în putere? Cât să ne mai milogim la stat, când putem şi singuri, vorba celui din popor, „să ne scoatem”? Muncitorii din fabrici şi uzine, țăranii din sate şi stațiuni, intelectualii din seral în seral, oamenii complicat de simpli, dezgroapă din sine o latinească adaptată împrejurărilor. “Omnia mea mecum porto”. Mulți nici nu ştiu în ce limbă este.

Unii, care n-au casă, dar vor să-şi treacă mireasa peste prag, îşi construiesc singuri pragul, dintr-o scândurică. Alții, dornici să-şi ducă consoartele la munte şi la mare, încropesc o moviliță într-un capăt al curții şi împrăştie o roabă de nisip în celălalt capăt. Unii, a căror pace matrimonială se bizuie pe mersul la teatru, îşi desenează în fiecare seară piesele pe pereți. În fine, alții, cărora le place să-şi trimită nevestele la târguieli, le învață cumpărăturile cu un leu. Cum am spus, nu mărimea contează.

Epidemie de optimism

Oamenii optimişti, pentru care viața nu este doar un şir imposibil de drame asupra cărora se simt datori să-ți atragă atenția şi să-ți împuie capul, se bucură în general de simpatie. Pesimiştii îi consideră pe optimişti „inconştienți”, iar optimiştii contraatacă palid cu pilda „paharului pe jumătate plin”. Optimiştii care nu se tratează la timp contractează un optimism patologic, cu crize, care se vindecă greu, în timp.

Aveam un prieten care se autosugestionase atâta vreme să vadă partea plină a paharului încât nici că mai vedea altceva. Viața lui devenise o plimbare relaxantă prin cartiere de pahare pe jumătate pline şi chiar pline ochi. Noroc că erau simbolice, altminteri ar fi murit curând de ciroză. N-a fost atent, nu s-a îngrijit şi într-o zi a scăpat de sub control. Mai cu fereală, mai bărbăteşte, medicul i-a dezvăluit tragicul diagnostic: optimism incurabil.

Nu ne mai înțelegeam cu dânsul. Avea crize tot mai dese, mai puternice. Dacă, de pildă, cineva nu-i cerea nimic în timpul zilei, la bilanțul de seară prietenul nostru contabiliza un câştig. Adică “dacă cineva nu-ți cere nimic, se cheamă că ți-a dat”. Asta însemna că vede jumătatea plină a paharului. Optimismul îşi încheiase perioada de incubație, erupând. De întâlnea pe stradă un om având sumanul rupt şi o cămaşă ruptă purtând pe dedesubt, zicea “Slavă Domnului că are şi omul ăsta pantofi!”. Dacă trecea unul cu piciorul în ghips, îl felicita că nu şi-a rupt gâtul. Dacă unul îşi pierdea averea în impozite şi depuneri la bănci, îi sugera să fie fericit că n-a dat o maşină peste dânsul. Iar dacă totuşi dădea şi maşina, îi spunea la spital, ținându-l de mână: “Orice s-ar zice, Mercedesurile nu au egal!”.

O asemenea forță trebuia să sublimeze la un moment suprem în ceva pur, simplu şi pur, o picătură de esență nemuritoare. Aşa s-a şi întâmplat. În plină maturitate, ridicându-se încet din codrul de pesimişti, a avut revelația optimismului suprem: “Câtă vreme nu mori, se cheamă că trăieşti...”.

Reciclare totală

Suntem de mult în era reciclării. Nimic nu se pierde, nimic nu se câştigă, totul se recuperează şi se mai bagă o dată pe țeavă. Procedeul, revendicat de occidentali cu atâtea ifose, este cunoscut la noi din negurile istoriei. Doar că în loc de "reciclare" i se zicea "ne cârpim şi noi cum putem". E o mentalitate de-a noastră tradițională, aşa că vesticii ar putea s-o lase mai uşor.

Gama reciclatelor nu cunoaşte oprelişti. De la materie, la concepte cât se poate de abstracte sau plăsmuiri ale fanteziei. Vorba "a dat-o la-ntors" nu vine ea de aiurea, săraca, ci are un fundament solid. Se dau la întors conştiințe, amintiri, sentimente, rude, biografii. Se reciclează nu numai pingele ci şi averi, iubite, destine. Cât o fi viața de mediocră, tot mai foloseşti din ea, după ce-o demontezi, o piesă de schimb, o caroserie.

Gradul de cultură şi civilizație se reflectă în cantitatea şi calitatea reciclărilor. Elita reciclează idei. Plevuşca - lucruri mai accesibile. Un amic de-al nostru sare ca ars de câte ori cineva se apropie cu pixul de colecția sa de integrame. Nu sunt permise decât dezlegările cu creionul. „De ce?" întrebăm. Fiindcă dezlegările cu creionul pot fi şterse cu ajutorul unei gume. Astfel, orice integramă e reciclabilă. „Dar nu te plictiseşti să rezolvi o integramă deja rezolvată?". Nu. Unu: lăsăm să se scurgă un timp între prima şi a doua rezolvare a integramei. Doi: a doua rezolvare merge mai iute, ceea ce îți conferă o stare de confort psihic. Trei: cine se plictiseşte de idei, chiar dacă ele sunt aceleaşi? Mărturisim că ne-a făcut praf.

Din când în când însă, apare unul cu pretenția să-şi cumpere ceva nou. Sau, dacă-i faci un cadou să nu fie tot ăla pe care ți l-a adus el anul trecut în dar.

Superghişeul

Puteam să-mi pierd vremea la câteva ghişee şi să concep o serie de articole acuzatoare la adresa cozilor interminabile, şerpeşti, în solzii cărora îmbătrânesc bătrânii, se maturizează maturii şi copilăresc copiii. Puteam să-i demasc pe funcționarii supărați rău, mari personalități, mari poeți, mari gânditori, siliți să-i servească pe toți terchea-berchea, toți gură-cască, toți pierde-vară, cu formulare. Puteam să înfierez un ghişeu unde lipseşte becul de pe hol, altul la care nu vor să-ți împrumute creionul, altul unde am auzit că ar fi dispărut nişte copii, dar am aflat ulterior că, de fapt, îmbătrâniseră aşteptând la rând.

N-ar fi servit nimănui. N-avem nevoie de cazuri mărunte, de exemple jalnice. Istoria s-o fi scris pagină cu pagină, dar nemurirea reclamă ansamblu, global, universalitate. Dacă scriu despre ghişee, n-o fac studiind ferestruici anonime cu geam. Îmi trebuie Ghişeul. Din fericire, Ghişeul, reprezentând tot ce a putut universul să conceapă mai bun în domeniu, a fost semnalat zilele trecute într-un cartier cu tradiție. Zeci de mii de oameni se aşează la o coadă de cinci kilometri, pe patru rânduri disciplinate. La început, nici ei nu ştiu pentru ce probleme. Dar nici nu e nevoie să ştie. Pe măsură ce avansează, suficient de încet, se ivesc şi problemele. Copiii fără buletin cresc şi primesc actul de identitate când poposesc la Ghişeu. Bătrânii, în putere la începutul cozii, solicită, o dată ajunşi, un certificat de deces. Ghişeul le rezolvă pe toate.

Unici şi irepetabili

Partizanii campaniei de încurajare, în centrul căreia ne aflăm de la naştere până la transferul spre, vorba lui Winnetou, veşnicele plaiuri de vânătoare, nu încetează să ne repete că fiecare om este unic şi irepetabil. Lucrurile ar sta bine, din punctul ăsta de vedere, dar ce folos, din moment ce o groază de alte lucruri sunt la fel pentru toată lumea? Aşa se întâmplă, de exemplu, cu necazurile. Puloverele inşilor unici şi irepetabili se răresc şi se rup la fel, în aceleaşi coate. Buzunarele se găuresc identic. Dacă într-o casă cu treizeci de locatari cel mai de sus uită apa deschisă, toţi ceilalţi unici şi irepetabili ies a doua zi, înjurând, cu covoarele la uscat. Covoarele, înainte de inundaţie la fel de uzate, arată acum la fel de distruse.

Viaţa se dă de ceasul morţii să ne niveleze. Savanţii n-au explicat încă de ce nu o face bombardându-ne cu întâmplări identice, dar fericite. Când aud că trei-patru oameni au moştenit simultan o avere considerabilă, îmi fac cruce, dar dacă tuturor le răposează unchii în acelaşi timp nu mă mai miră. Deşi suntem unici şi irepetabili, unchii se prăpădesc într-o monotonie de groază. Un caz despre care nu vreau să adaug decât două vorbe, fiindcă s-a mediatizat prea mult, este cel al vecinilor posesori de capre. Dacă una moare, stăpânul ei ar trebui să-l sfătuiască pe celălalt să-i ia caprei sale tensiunea, s-o treacă pe vitamine, s-o înfofolească, s-o culce pe canapeaua din bibliotecă. Abia atunci, cei doi ar deveni unici şi irepetabili. Când colo, ştie toată lumea cum se petrec lucrurile.

În loc să ne aliniem vreunui şir de irepetabili, gâfâim "să intrăm în rândul lumii". Ne pieptănăm la fel, mâncăm la fel, ne îngrăşăm la fel. Ne ratăm la fel. Îndată ce observăm, seara, la oglindă, ceva care nu seamănă cu al celorlalţi, punem mâna pe creion şi retuşăm. Am expus aceste nelinişti multiple, repetabile, unui amic pe care-l ochisem de mai multă vreme ca fiind o personalitate distinctă, puternică. "Această angoasă mă macină şi pe mine", mi-a mărturisit. "Simt asaltul banalului din toate direcţiile. Simt producţia de serie. Nu vreau să devin un exemplar dintr-un set. Trebuie să rămânem distincţi cu orice preţ". Chiar din clipa aceea am renunţat amândoi să ne mai spălăm.

Lanțuri de lux

În cărțile despre succes, bogații sunt prezentați ca oameni perseverenți, încăpățânați şi ordonați, care au pornit caruselul averilor cu un pumn de dolari şi câteva idei de miliarde. Asta, desigur, în afara cazurilor în care nu sunt prezentați altfel.

Adevărul este însă că nu există oameni mai dezordonați decât bogații pe care am cinstea de a-i cunoaşte. La ei găseşti tot ce vrei, în cantități uriaşe. Uneori am impresia că bogații îşi risipesc mare parte a timpului întocmind cataloage cu ce au şi ce le-ar mai trebui. Cataloagele ar putea fi alcătuite de nişte oameni special angajați, dar pe oamenii ăia cine să-i sorteze? Tot bogatul, săracul. În schimb, dacă vrei să pui mâna pe unul cu adevărat ordonat, trebuie să te repezi într-un grup de săraci. Oricine ar fi cel prins, fii sigur mie-n sută că ăla a pus o ordine perfectă în cele trei lucruri pe care le are, oricare ar fi acelea.

Săracii sunt aceia care au inventat lanțurile de lux, mai precis lanțurile de produse considerate a fi de lux. Lanțurile au apărut ca răspuns la tendința tot mai accentuată de înşira obiecte de lux fără nici un discernământ, de a le asocia pe unele fără o strategie coerentă, de a le omite nejustificat pe altele. Se simțea, dacă vreți, nevoia unui cod etic al luxului, a unor normative. De exemplu este absolut aiurea să vorbeşti la telefonul mobil în timp ce te deplasezi cu autobuzul. Telefonul mobil reclamă prezența unui automobil nemțesc sau american. Or, dacă te-ai suit în nemțesco-american, cu mobilul la ureche, e ridicol să parchezi în fața blocului. Îți trebuie o vilă pe trei niveluri, în balconul căreia în nici un caz nu se poate ivi o doamnă cu mătura în mână. Iată deci cum mobilul amorsează crearea unui lanț de lux, mai bine zis de luxuri.

În romanul "Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război" al scriitorului Camil Petrescu, bogatul Nae Gheorghidiu îi dă de înțeles nepotului său, Ştefan, că o nevastă frumoasă ca a sa nu poate fi ținută, citez, "cu ciorapi de ață". Am supus exemplul literar aprecierii unui analist, sărac, dar priceput, al lanțurilor de lux. Mi-a spus: "Înțeleg că despre şosete nici nu putea fi vorba".

Pericol de muncă

Revoluția tehnico-ştiințifică e un lucru minunat. Datorită ei... Dar nici nu găsesc cuvinte potrivite pentru o imagine completă a ceea ce înseamnă ea pentru omenire. Omenirea însă găseşte întotdeauna. De cuvinte omenirea nu duce lipsă.

Mulți dintre prietenii mei oftează după binefacerile revoluției tehnico-ştiințifice. Fiecare o aşteaptă ca pe zâna bună, care intră-n casă şi-i dă ce n-are. Unul e cam tolomac, dar datorită tehnicii şi ştiinței se visează eficient. Altul e urâțel, însă aşteaptă ca mâine-poimâine manechinele străine să năvălească peste el în baie. În fine, ăstălalt n-are bani de când îl ştiu. Pentru revoluția tehnico-ştiințifică asta este o bagatelă. Ea a scornit multe alte drăcii, datorită cărora îți vizitezi socrii la Feteşti, faci cinste amicilor cu o bere, îți plăteşti întreținerea şi câte altele! Invenții fără frontiere.

Dimineața mă întâlnesc cu un amic în autobuzul care ne duce la serviciu. Are fața căzută de somn. “Mă omoară sculatul cu noaptea-n cap”, zice. “Ce naiba, nu s-o fi inventat nimic împotriva sculatului de dimineață?” “E posibil”, zic. “Ai fața căzută de somn”, zice. “Da”, zic. Înaintăm pe culoarul care duce spre birourile noastre. Înăuntru ne aşteaptă dulapurile, dosarele, maşinile de scris, capsatoarele, creioanele înfipte în ascuțitori, agrafele. Şi cea mai temută dintre toate - munca. “Dacă aş avea fax-modem acasă, zice, n-ar mai trebui să schimb trei autobuze. Stai acasă, te normezi cum vrei, trimiți texte la birou, primeşti observații, faci modificări, trimiți din nou...”

Îi dau dreptate sută la sută şi mai pun de la mine. “Oamenii civilizați umblă cu laptopul la ei. Le vine o idee, o notează, o lucrează, o transmit. La mai vine o idee? O stochează până termină cu astălaltă. Laptopul e cel mai bun prieten al omului”.

Ajungem în birou. Munca se repede la noi din tavan, unde a stat ascunsă peste noapte, ne înşfacă de ceafă, ca o răpitoare, şi face tot ce vrea cu noi. “Unde mai pui, zice amicul, că-ți creşte randamentul cu sută la sută. Vrei un sandviş, o bere? Nu te opreşti din producție. Te duci în pijama la frigider şi-ți iei un sandviş, o bere”.

Sper că nu dezamăgesc

Una dintre obsesiile mele, într-o anumită perioadă, a fost probabilitatea de a dezamăgi pe cineva. Cu vremea ne maturizăm toți, astfel de fleacuri nu mai prind loc în catalogul reperelor noastre morale, fiind ocupate de altele, mai cu moț. Moțul eticii şi echității se taie la vârste tot mai fragede. Oricum, dacă tot e să vorbim despre morală ca despre o freză la modă, veți remarca probabil că se poartă cărarea din ce în ce mai largă, iar posesorii de chelii, moralicește vorbind, se bucură de mai mare trecere decât pletoşii, mustăcioşii şi bărboşii.

Spuneam aşadar că spaima mea cea mai mare era aceea că aş putea, la un moment dat, mai mult din neatenție decât din reavoință, să dezamăgesc pe cineva. Este imposibil să-i mulțumeşti pe toți. Nu poți merge în viață ca pe sârmă. În primul rând că viața nu este atât de rezistentă. Îți pierzi echilibrul şi cazi pe bătăturile cuiva. În al doilea rând, încrederea pe care cei din jur o investesc în tine se stochează ca într-un recipient. Este evident că dacă toarnă prea multă, la un moment dat va da pe dinafară.

În fine, făcusem o fixație pentru o anumită persoană, care întâmplător îmi era şef la una dintre slujbele prin care trecusem. Îl apreciam pe omul cu pricina foarte mult. Din această cauză mă trezeam peste noapte lac de sudoare, pradă coşmarelor. Mă temeam să nu-l dezamăgesc. Să nu întârzii, să nu-l trădez, să nu-l refuz, să nu-l bârfesc, să nu-l mint, să nu-l persecut, să nu-l înjur, să nu-l vând, să nu-l cumpăr. Într-un cuvânt, tot ceea ce-ți place să faci cu un coleg, sau, în cazul ideal, cu un prieten. Evident că trăirile m-au marcat într-un asemenea hal încât, analizându-mi cearcănele de sub ochi, personajul cu pricina a tras rapid concluzia că îl trădez, îl bârfesc, îl mint, îl vând şi-l cumpăr. Eram disperat.

M-a extras din ghearele complexelor un alt coleg, proaspăt angajat, cu un început de chelie promițătoare. “Lasă că vă rezolv eu pe amândoi!”, mi-a promis dânsul milos, după ce îi mărturisisem prin ce chinuri trec. În mai puțin de o săptămână, şi eu şi omul pe care mă temeam să nu-l dezamăgesc, am fost vânduți la piața de sclavi.

Dicționar cumpătat

Măcar o dată în viață, fiecare s-a visat răsfoind o carte cu totul şi cu totul specială, cartea între ale cărei pagini descoperă tot ceea ce-l interesează, răspunsurile tuturor întrebărilor sale. Ai un necaz, te plictiseşti, vrea un şmecher să te bage în cofă? Deschizi cartea minunată la pagina o sută cincisprezece şi cauți ce te interesează. “Necaz...”, “Plictiseală...”, “Şmecher...”, “Cofă...”. E scris negru pe alb, nu te păcăleşte nimeni. Eşti la o răscruce a vieții, nu ştii dacă să alegi binele sau răul, bogăția sau sărăcia, boala sau sănătatea, tinerețea sau bătrânețea, Emilia sau Cecilia? Găseşti la sumar capitolul care ți se potriveşte.

Ne referim, desigur, la oamenii care ştiu nu numai să răsfoiască, dar să şi citească. Cei care nu au timp de pierdut cu răsfoitul, dar mai ales cei care n-au învățat să citească, preferă să se descurce singuri. Ceva face ca optzeci la sută dintre ei să reuşească.

Eu am reuşit în schimb o achiziție de milioane. Am primit un dicționar, la prima vedere cu nimic deosebit. Calitatea sa cea mai de preț mi se dezvăluie mie, adică utilizatorului, când caut un anumit cuvânt în paginile sale. Nu-l găsesc, dar îmi rămân celelalte treizeci de mii, bine explicate, cu ilustrații copioase şi elegante. Mă consolez iute. Câteva zile mai târziu caut alt cuvânt şi nu-l găsesc. Dar numai pe ăsta. În rest... Oho, ce de cuvinte!

Întâmplarea se repetă de vreo zece ori. Dau fuga la binevoitorul care-mi dăruise dicționarul. Îi cer să-mi explice de ce, de fiecare dată când caut un cuvânt, nu-l găsesc tocmai pe ăla. “Habar n-am de ce se întâmplă lucrurile aşa, îmi răspunde el, dar, dacă vrei, pot să-ți povestesc filmul de aseară.” Nu mă interesează filmul de aseară, dar, fiindcă tot insistă, la un moment dat cedez şi-i cer să mi-l povestească. „Chiar vrei să ți-l povestesc pe cel de-aseară?”, se codeşte. „Mai bine ți-l povestesc pe altul, din altă seară”.

Fereşte-te de greci dacă nu-ți fac daruri

Într-o seară dezbatem, câțiva amici, chestiuni extrem de importante, la o terasă. Discuțiile noastre pe terase se remarcă printr-o profunzime de excepție a subiectelor, dar şi o superficialitate tributară Occidentului importat de televiziuni. Dezbatem carențele societății de consum, făcând în acelaşi timp tot posibilul pentru a deveni dependenți de dânsa. E ca necunoscuta de la masa alăturată, din pricina căreia ne băgăm furculițele în ochi, dar căreia îi adresăm critici usturătoare, dulciuri pentru urechile consoartelor noastre oficiale. Vorbim despre maşinile americane, despre calitatea pantofilor britanici, care au dus la prăbuşirea imperiului, despre îngrozitoarea prostituție, droguri, producția în serie, corupție, dolari. Ne indignăm în fața monumentului de morală compromisă pe care îl ridică societatea capitalistă prin cetățenii ei, obligați să se mânjească zilnic. Printre noi, şi noi ştim asta, iar ei ştiu că noi ştim, sunt de altfel câțiva care s-ar mânji şi dânşii cu mare plăcere dacă li s-ar crea condițiile.

Ce ne mai consolează (astfel încât, pe măsură ce se termină sticlele, iar noi descoperim "in vino" adevărul putreziciunii proprii, nu izbucnim totuşi în lacrimile căinței) este conştiința faptului că nu toți semenii ne seamănă. De exemplu, ăia de la masa din colț. Dar ce zgomot se aude, bâzâit ca de albine? Toți se uită cu mirare şi nu ştiu de unde vine... Până se ridică unul mai vârstnic, burtă, costum, portmoneu proeminent acoperind inima, celularul deschizând-o către lumea largă. "Fraților, zice, ne-am adunat aici ca să sărbătorim..." Şi dă-i, şi dă-i... Nu ştiu ce sărbătoare e, cert este că se lasă cu cântece populare. Începe cu "Când s-o-mpărțât norocu' ". Nimeni nu cântă "împărțit", ci "împărțât". E mai autentic popular. Cum greşeşte un mesean şi zice "împărțit", cum se uită toți urât: "Împărțât, bă!"

La altă masă, nişte greci sărbătoresc şi ei ceva. Dansuri, cântece, chiote elene. Românii ezită, dar îi acoperă cu un monumental cor. „Noi suntem români, noi suntem români..." Grecii strigă şi ei în limba lor: „Noi suntem greci..." Grecii au avantajul că mai sparg câte o farfurie. În cele din urmă, ai noştri răguşesc. Chiar şi aşa, răguşiți, le spun grecilor: "Românii sunt prieteni cu grecii". „Şi grecii cu românii!", răspund grecii.

Ambient de artă

Arta o fi făcut-o cum o fi făcut-o, dar viața ştiu i-a polarizat rău pe artişti. Una e să lupți pentru dreptul galbenului de a sta alături de albastru, alta e să-i smulgi colegului tubul de culoare. Dacă-i smulgi şi mâna din umăr, cu ocazia asta, e şi mai bine. Dacă o faci cu dinții, este excepțional.

Viața i-a împărțit pe artişti în artişti plastici şi artişti practici. Nu e vorba aici de străvechea confruntare între arta pentru artă şi arta cu tendință. Nu e vorba despre nici o confruntare. În lumea artei e loc destul pentru toată lumea. Atâta doar că unora, ori că mănâncă mai mult, ori că au familie mare, le trebuie mai mult loc decât altora.

Artistul plastic visează un ambient. Ambientul nu e lucru de glumă. Când eram tânăr credeam că pentru a crea e de ajuns să nu te plouă, să respiri şi să nu te îmbolnăveşti prea des. Cu vremea, afli despre stilourile de aur, despre atelierul de trei sute de metri pătrați, despre Mercedesul fără care nu poți ajunge în sânul naturii, printre vaci şi țărani, acolo unde ideile se năpustesc, amorsând capodopere. În absența ambientului, artistul-plastic tânjeşte şi se prăpădeşte nerealizat. Ultimul său gând e acela că istoria îi va înfiera pe cei care, refuzându-i ambientul, au refuzat omenirii mari opere.

Artistul practic îl dă naibii de ambient, dar visează şi el. Visează să fie primit într-o mafie. Lumea artiştilor, ca orice lume civilizată, e plină de mafii. „Mafia compozitorilor”, „mafia artiştilor plastici”, „mafia scriitorilor”. Alții le spun „curente”, „cenacluri”, „şcoli” sau mai ştiu eu cum. Artistul practic le spune „mafii”. Visează de zor să ajungă lângă „mafioți”. „Ce-ai mai lucrat”? îl întrebăm copleşiți. „L-am lucrat pe unul de la uniune” zice. „E o mafie ce nu s-a pomenit. Dar mi-a promis că mă bagă şi pe mine luna viitoare. Totul e să intri, să-ți faci loc, după aia vine de la sine”. „Ce?” „Succesul. Banul”. „Dar tu ai talent”. „Asta nici nu se mai pune. Asta e başca”.

Mici gafe cu mari oameni

La o şuetă, am fost solicitat să-mi dau cu părerea despre o mare actriță a teatrului românesc. În România ultimilor ani, micile discuții particulare despre mari vedete sunt de fapt mari bârfe despre micii slujitori ai scenei. Folosesc intenționat superlimba de lemn a cronicarilor nevinovați de talent, „mari actori”, „slujitori ai scenei” etc. pentru a nu fi acuzat de unul sau de altul că am o opinie diferită. Printre reflexele pe care mi le-am dezvoltat temeinic se află şi acela de a avea opinia opiniei publice.

Ei bine, nu ştiu cum, de data asta m-a luat valul şi chiar am scăpat o părere, ce-i drept una mică, totuşi părere. Se poate să fi fost de vină şi palincuța. Am spus deci că-i reproşez un singur lucru marii actrițe. „Care?” s-au scandalizat toți. Am explicat că marea actriță este prea îndrăgostită de rolul de mare actriță. În viață, chiar dacă eşti un mare actor, un mare strungar sau pur şi simplu un mare fraier, trebuie să existe şi clipe devii un om ca toți ceilalți. Asta, desigur, dacă nu cumva toți ceilalți sunt mari actori, mari strungari şi mari fraieri. Pe lume există multe alte profesiuni legate de cuvântul „mare”. De pildă, marinar.

Am bătut câmpii vreo cinci minute, sperând să văd măcar un zâmbet pe măcar una din fețe. În loc de zâmbet, chipurile se populau cu numeroase cute, iar dinții elaborau scrâşnete. Într-o fracțiune de secundă, i-am recunoscut pe aceia care aplică automat unui actor calificativul „mare”, îndată ce dânsul a sărit de cincizeci de ani, ca şi cum ar auzi un declic în interiorul sistemului lor de valori. Erau aceia care la o prostioară, pe care de altfel directorii de teatru o şi scot din program în mijlocul stagiunii, se ridică în două picioare, mugind „Bravo!”-uri de bon ton şi trag cinci-şase reprize de aplauze, pentru a-şi dovedi dragostea de cultură. Erau actorii din sală. Iar eu, criticând-o obraznic pe marea actriță, parcă mi-aş fi suflat nasul în toiul unei grandioase simfonii.

Somnul stăpânului

Între romanele lui Wells, preferatul meu rămâne „Când se va trezi cel care doarme”. Eroul se deşteaptă dintr-un somn de două sute de ani şi constată plăcut surprins că între timp a fost ales, datorită unei averi colosale, sporită prin dobânzi, stăpân al lumii. Pare că în secolul trecut sistemul de dobânzi britanic era mai tare decât cel românesc din zilele noastre. Oricum, metoda e tentantă. Băieți care dau tunuri de sute de miliarde, intră la puşcărie cu un zâmbet ferice, fiindcă că la ieşire banii îi aşteaptă spălați şi bine storşi. Dar dacă în loc de puşcărie, ai trage un pui de somn? Dormitoarele ar fi luate cu asalt.

Am cunoscut o dată un om care adormea îndată ce se aşeza pe un scaun, sau dacă în conversație venea o pauză mai mare de cinci secunde. Zicea că suferă de o boală rară. Aveam grijă să-l ținem mereu în picioare şi-i vorbeam cu rândul, fără încetare. Mai devreme sau mai târziu ne dureau fălcile şi atenția slăbea. Atunci, instantaneu, începea să sforăie. Încercam să-l trezim în fel şi chip. Am tras cu pistolul. L-am bătut în somn, cu derogare de la poliție. I-am adus la ureche un cor bărbătesc care i-a cântat „Deşteaptă-te, române!”. Nimic. Am conchis, eu fiind pe-acolo singurul care lecturase de curând „Când se va trezi cel care doarme”, că omul încearcă să devină stăpânul unei lumi mai bune. Am luat-o de la capăt cu corul. A avut o tresărire când s-a interpretat „Pui de lei”. Ne-a mărturisit mai târziu, visase că e vorba nu despre lei, ci despre dolari.

Niagara şi mânăstirile

E vorba ca unul dintre amicii noştri să viziteze cascada Niagara. Ipocriți cum suntem, ne înghesuim să-i adresăm diverse felicitări. Acum, şi cu felicitările astea e o-ntreagă tevatură. Trebuie să le emiți pe un ton suficient de sincer, ca nu cumva cei din jur să te bănuiască de invidie. Invidia arată rău, e semn de primitivism. E musai să adaugi şi o nuanță de ironie, dar atât de fină încât cine nu-i atent să nici n-o observe. Să zicem un doi la sută. Ironia îl împiedică pe cel felicitat să şi-o ia în cap, să pretindă de-acum încolo felicitări ori de câte ori i se năzare. E ca un fel de bromură.

Aşadar, punem cam unu la sută ironie, neavând mai mult în momentul ăsta, şi-l felicităm pe amic pentru apropiata sa vizită la Niagara. Numai Benone, vigilent, onest până la Dumnezeu, îi spune omului în față cum stau lucrurile. „Şi ce mare brânză Niagara asta? Nişte apă, nişte pietre... Mulțime de gură-cască... Alte pietre... Apă...” Deodată parcă ni se ridică un văl de pe ochi. Ne îndepărtăm rapid de beneficiarul excursiei la Niagara, ruşinați că pentru un moment ne-am lăsat îmbrobodiți grosolan. „Niagara, spune unul, trecând în tabăra lui Benone, e o cascadă”. Noi îl aprobăm. Şi amicul, de unde până mai adineaori era cu un picior în avionul de America, acum o dă la-ntors, că nu-i chiar aşa, că el n-a vrut să se ducă, dar are nişte comisioane de făcut, plus că trebuie să-i cumpere unei mătuşi sirop de arțar. În Canada sunt cei mai buni arțari. Ăştia-s oamenii: întâi se-aruncă la excursii la Niagara, iar când sunt demascați nu suportă reproşurile cu bărbătesc stoicism. Oare excursioniştii canadieni surprinşi în timp ce plănuiesc să viziteze Peştera Muierii se fofilează tot atât de penibil?

Din pură amiciție, îi oferim niagaristului o portiță de scăpare, posibilitatea de a ieşi onorabil din această situație jenantă: „Mergi să vezi mânăstirile din nordul Moldovei. Ai văzut mânăstirile Moldovei?” Dar Benone, de colo: „Ei, şi mânăstirile astea... Nişte pereți... Nişte cruci...”

Prietenul lui Cutare

Fără îndoială că vă aduceți aminte o scenă remarcabilă din "Aventurile lui Tom Sawyer". Băieții s-au adunat într-un cotlon şi deplâng dispariția prematură a prietenului lor. Fiecare aduce în discuție o faptă, o vorbă, o năzbâtie a marelui absent. Un băiețel, disperat că el nu are cu ce să se laude, izbucneşte triumfător: "Dacă vreți să ştiți, mie Tom Sawyer mi-a tras o dată o chelfăneală!"

A fi tu însuți modest e floare la ureche, de când modestia a devenit o armă de temut. Înfumurații sunt anihilați cu uşurință, mai ales dacă au cu ce se lăuda. Cu modeştii însă ai de furcă. Când li se minimalizează meritele, modeştii nu zic nici pâs, ba pun ei înşişi umărul la o autominimalizare. Modeştii ăştia îți strică toată plăcerea. Modestia la mâna a doua este însă teribilă, este nobilă. Nu ştiu pe cineva care să nu se fi lăudat măcar o dată în viață cu marile fapte, cu inteligența, ori cu vorbele de duh ale unui cunoscut. De fapt, e o gafă monumentală să continui a-l numi "cunoscut". Prieten, ăsta-i termenul. "A, marele Cutare (actor, poet, politician, amant, om de afaceri, infractor)? Suntem prieteni din copilărie, aoleu ce bații am tras noi! Odată, Cutare..." Urmează relatarea unei grozăvii comise de Cutare. Marele merit al naratorului este acela că-l cunoaşte pe Cutare. Reciprocitatea nu are nici un fel de relevanță şi poate să lipsească.

Am cunoscut şase femei care trăiau o amintire frumoasă, cețoasă, caldă, un vis ploios de primăvară. Fiecare dintre ele fusese singura iubită a unui mare poet român, prea curând plecat dintre noi. Iubite poate că avusese multe, dar "singura" erau numai ele şase. Mărturiseau acest secret de nemărturisit unui număr foarte mare de oameni.

Decesul viului grai

La un vin, l-am întâlnit pe duşmanul oralității. „Oralitatea, ce prostie!” zice. „Mie oralitatea nu-mi spune nimic” adaugă încântat de paradox. “Flecăreală, taifas, palavre. Forme fără fond”. Mă miră opinia amicului. „Şi ce-ai vrea, zic, să umblăm ca muții, să ne salutăm dând din cap, să ne scriem bilețele?” „Eu mă refer la marile opere ale omenirii”, zice. „A dat oralitatea monumente? A pictat oralitatea tablouri? Poate vrei să-mi povesteşti şi mie un Renoir”. „Bine, dar literatura... Homer... Miorița... Şi apoi calambururile, panseurile, butadele...” „Aiurea!” zice amicul. „Oricine, la un pahar, uite, poate să se grozăvească. Oricine poate să facă pe omul de spirit, dar ia îndeamnă-l la muncă! Dacă nu pui mâna, colea, pe condei, să transpiri nopțile, să umpli sute de coli, să arunci jumătate la coş şi o sutime în posteritate, degeaba! Nu, domnule, nu-mi veni mie cu vrăji de-astea, de-ale oralității! Pune pe hârtie ce-ai de spus!”

O vreme sorbim din pahare, chibzuind ce-i de făcut. În minte îmi răsar argumente în sprijinul amicului. „Dacă tăceai, filosof rămâneai”, „Gândeşte de două ori înainte să vorbeşti”, „Vorba lungă - sărăcia omului”, „Verba volant, scripta manent” şi altele asemenea. Deodată îmi devin dragi sutele de mii de cereri scrise, inscripțiile de pe garduri, notele informative, denunțurile, referatele către magazie, bonurile de decont. Ar mai fi fost toate acestea ceea ce sunt, ar mai fi avut greutatea pe care o au, dacă n-ar fi fost puse pe hârtie, dacă ar fi rămas în ghearele sterilei oralități?

”Dar oratorii?” îmi aduc aminte. „Nu putem pur şi simplu să-i trecem cu vederea, din antichitate, până-n zilele noastre”. Duşmanul oralității are răspuns la orice. „Totul se pune pe hârtie. Există stenograme, sinopsisuri, desfăşurătoare. Nimic nu e la voia întâmplării”. Între două pahare, îşi notează chiar şi ordinea de zi a întâlnirii noastre.

Oameni care toarnă

Un domn care a văzut şi a ascultat multe ne avertizează că „somnul delațiunii naşte monştri”. Spre exemplificare, prezintă o listă a celor care au ajuns rău, din pricină că nu i-a pârât el la timp. Dacă i-ar fi turnat salvator, ar mai fi avut o şansă să iasă oameni. Aşa, însă, sunt pierduți pentru societate. Rolul turnătorului-salvator e acela de sanitar social. Aşa cum lupul izolează animalele slabe ori bolnave şi le elimină, domnul identifică indivizi care nu corespund cerințelor, cu un comportament atipic, dăunător, care, ce s-o mai lungim, nu sunt în rândul lumii. Îi identifică şi-i toarnă undeva, cuiva. Unde, cui? E mai puțin important, turnați să fie.

În plină eră a informației, pârâciosul este un excelent neguțător de date, pe care le descoperă în cele mai ascunse unghere şi le transferă cu maximă rapiditate dintr-un loc în altul. El netezeşte relațiile interumane, fiind o inestimabilă bancă de date „despre celălalt”. De multe ori nu te poți apropia sufleteşte de un ins, dintr-o afurisită comoditate care te împiedică să te informezi, sau o nerăbdare la fel de afurisită, care te împiedică să-l cunoşti îndeaproape. Pârâciosul îți serveşte totul pe o tavă de argint, ira dacă e în formă - mai pune şi de la el.

Aici stă ascunsă grăunța artistică a delatorului: în ceea ce pune de la dânsul. Când e în toane bune, pune nişte calități. Când nu e în toane bune, nu e nici în toane prea rele. În fond, el iubeşte oamenii, de aceea îi şi observă cu maximă atenție, cum observă alții furnici. Îşi permite doar mici răutăți inventate, aşa de amuzament. Delatorul este un creator de modele. De aceea, când doarme, îi mai scapă nişte indivizi imperfecți.

De la geniu poți să iei foc

Unui ins i se părea că ar avea o scânteie de geniu. Nu mai dormea nopțile din cauza asta, lucru care începuse să-i dăuneze sănătății. Noaptea, dacă dormi, timpul trece fără să-ți dai seama. Nu e ca ziua: te mai uiți la ceas, te mai scarpini, socoteşti. Te trezeşti la amurgul vieții fără să fi realizat nimic important, de referință, fără să fi exploatat, aşa cum se cuvine, scânteia. S-au văzut cazuri în care momentul pentru realizarea unei capodopere s-a ivit noaptea, însă, din păcate, chiar atunci geniul dormea.

Omul cu scânteia îşi petrecea o bună parte a zilei cercetând dacă e adevărat. „Crezi că am într-adevăr o scânteie de geniu?”, îl întreba când pe unul, când pe altul. Mulți se fereau să-i răspundă şi se îndepărtau, mormăind felurite pretexte. E periculos să răspunzi la un astfel de chestionar. Te întreabă unul pe stradă dacă eşti de părere că are geniu, tu eşti amabil, îi răspunzi că da, şi atunci el îți cere bani ori mai ştiu eu ce. Sau îi spui de la obraz că n-are scânteie de geniu, că i s-a părut, şi ăla îți învinețeşte un ochi.

În cele din urmă, a dat peste unul care i-a confirmat că da, are o scânteie de geniu, dar dacă nu o întreține, o va pierde la prima ploaie. El îşi pusese în gând să scoată din scânteia asta o vâlvătaie, dar nu-i trecea nimic mai bun prin cap decât să sufle în ea. În materie de geniu, suflatul este o armă cu două tăişuri. Dacă sufli prea tare, focul, în loc să se întețească, se duce naibii. Dacă sufli prea încet, suflă alții mai tare într-ale lor. Unul i-a oferit o sticluță cu gaz pentru ațâțarea flăcării. Cu gaz, dintr-o scânteie de geniu poți face ditamai pălălaia. Problema pe care şi-a pus-o însă omul nostru, cu o secundă înainte de a turna gazul peste scânteie, a fost una a priorităților. Trebuie neapărat să faci un foc mare dintr-o scânteie mică? El a folosit gazul pentru o frecție pe cap, care, după cum ştim, face minuni cu părul. E bine să-ți vezi de geniu, însă nici de cosițe nu poți să-ți bați joc.

Fuşteii scării de valori

Periodic, oamenii se plâng de o deteriorare a sistemului de valori. Unii îi spun „sistem”, alții „scară” sau „scală”. Oricum, când le vine vremea, cu toții cad de acord că „aşa nu se mai poate”. Ceea ce ieri era considerat hidos, astăzi e lăudat ca frumusețe orbitoare. Proştii satului, se plâng observatorii de profesie, ajung din ce în ce mai des în fruntea bucatelor. Virtutea trage la măsea până cade sub masă. Păgânii îşi fac cruce, avioanele zboară pe sub apă, iarba are să crească primăvara asta invers.

Periodicitatea de care aminteam este însă doar convenție istorică. De fapt, oamenii se plâng tot timpul că valorile nu mai sunt ce-au fost pe vremea lor. Unul a văzut odată o femeie frumoasă, dar cine ştie ce s-o fi ales de dânsa. Altul a cunoscut un om deştept. Dar deştept, domnule, nu ca ăştia din zilele noastre. În sfârşit, al treilea penetrează şi el în discuție, cu întrebarea: “de ce nu se mai confecționează cuiere-pom?”. Într-o dezbatere de acest gen, aşa zisele straturi ale istoriei nu sunt de nici un folos. Am un prieten care nici nu crede în istorie. Când încercăm să comitem un dialog privitor la ceva, orice, şi fac apel la cine ştie ce document, zice: “De unde ştii? Ai fost tu acolo?” De câte ori face asta, până să mă gândesc ce să-i răspund, el se duce să-şi vadă de alte treburi.

Deteriorarea sistemului-scării-scalei îi orientează pe oameni mai ceva ca pe pilitura de fier într-un câmp magnetic. Unii se plâng că valorile nu mai sunt ce-au fost, alții ți-o spun verde în față că nici n-au fost vreodată. În fine, cei aparținând unei a treia categorii nu ştiu despre ce este vorba, lucru lipsit de importanță, din moment ce oricum se pricep la orice. Îmi vine în minte exemplul gospodinelor care, prin '90 (un an rău pentru scări şi scale, dar bun pentru ceapă şi pătrunjel) au retezat elanul politic al unei binecunoscute poete: “Ne place poeziile dânsei, dar să-şi vadă de poezii, să lase politica la alții care se pricepe, că nici alții n-o învață pe dânsa poezii!”. Un admirabil caz de autoreglare socială a sistemului de valori.

Vremea nepricepuților

Un întreprinzător care pune pe picioare o afacere îşi alege oamenii cu mare grijă. E grozav să semnezi contracte cu un stilou de aur, dar nu-i rău nici să-ți treci din când în când ochii peste un colectiv de angajați care trudesc de dimineața până seara pentru ca tu să-ți poți mări piscina sau să-ți cumperi o maşină nouă.

Cum îşi alege un şef oamenii? Unii îi preferă simpatici. Ații - inteligenți sau disciplinați. Simpatici, inteligenți şi disciplinați deodată se poate, dar ce şef atât de imprudent să-şi dorească aşa ceva? Cei mai mulți se înghesuie să recruteze oameni pricepuți. Nu se pricepe nimeni la toate. Unul se pricepe la una, altul la alta. Şmecheria este ca şeful să aibă o viziune de ansamblu, integratoare, asupra tuturor celor care se pricep. Rezumând, pentru a nu crea confuzii nocive, şeful nu se pricepe la toate, dar se pricepe să-i vegheze pe cei care se pricep.

În domeniul resurselor umane am cunoscut un inovator. Un inovator este acela care la un moment dat, plictisindu-se să privească lucrurile din acelaşi unghi cu ceilalți, se dă nițel mai la o parte. Ei bine, ăsta, când s-a dat nițel la o parte, a văzut că toți aleargă cu limba scoasă după pricepuți. Nimeni nu-i bagă în seamă pe nepricepuți. Şi ce potențial uriaş zace nefolosit în rândurile lor! Pentru fiecare ins care se pricepe foarte bine la ceva, găseşti, printr-o eficientă politică de cadre, o sută de inşi care nu se pricep la acel ceva. În spatele fiecărui specialist, stau pitulați în anonimat o mie de nespecialişti. Unde mai pui că dacă printre pricepuți n-ai să găseşti niciodată unul care se pricepe chiar la toate, când vine vorba despre nepricepuți nu faci doi paşi şi dai peste unul care nu se pricepe absolut la toate.

Aşa stând lucrurile, de ce să nu-i punem la treabă? N-o să vă vină să credeți de câte ori este nevoie de un om care nu se pricepe, ca să îmboldească echipa când se iveşte vreun impas. Toți pricepuții zic că un anume lucru nu se poate, iar nepriceputul zice că se poate şi în felul ăsta merg mai departe.

Inovatorul despre care vorbim a strâns un colectiv de nepricepuți de toată isprava. Ți-era mai mare dragul să-i urmăreşti cum se împiedică unul de celălalt, cum strică toate cele şi calcă în străchini. Nici nu existau atâtea străchini pentru câte erau ei în stare să calce. Şeful şi colectivul său au dat drumul unei afaceri. În scurtă vreme s-au umplut de bani.

Conspirația balerinelor

Cu ani în urmă, pe un şantier al patriei, am întâlnit un om care aducea o frântură de frumos în viața celor din jur. Vitrinele magazinelor erau pline pe vremea aceea cu statuete din plastic, de o jumătate de metru, vopsite în cafeniu roşcat pentru a imita mahonul, înfățişând pescari norocoşi, bețivi bătrâni, ori balerine grațioase. „Ce faci...?” l-am întrebat când m-a invitat pe la el şi mi-a arătat o serie de trei, proaspăt achiziționate (pescar - bețiv - balerină). Printr-o inspirație de zile mari, pe care nu mi-o explic, m-am oprit înainte de a adăuga „...cu porcăriile astea?”

Mi-a explicat senin că este vorba despre frondă. Regimul îl condamnase să fie şef de tură. Pe atunci, colecționarii de artă nu erau vânați ca dizidenții, dar erau priviți aşa, ca nişte inşi mai puțin serioşi, cărora nu prea le stă gândul la treabă. “Am să le demonstrez, se mobilizase amicul, că pot fi un profesionist de excepție, dublat de un iubitor al frumosului. Că nu suntem nişte automate bune doar să apese butoane şi să tragă manete”.

Manete o fi tras - n-o fi tras, dar în săptămânile următoare a tras nişte sfori pe la librăriile din oraş, căci operele de artă care-l interesau pe el se găseau mai ales la librărie. A aranjat cu vânzătoarele să-i ascundă sub tejghea piesele noi care apăreau, până la salariu, contra unui mic comision. Fiind un orăşel de provincie, vestea că s-a ivit un colecționar de artă s-a răspândit iute ca fulgerul. Vânzătoarele se băteau care să-i ascundă sub tejghea statuete de plastic imitație de mahon. Când m-a chemat iar la el, adăugase colecției un soldat cu arma în cumpănire, o altă balerină, un violonist concentrat şi o bunicuță care tricota. Ce tricota nu ne-am dat seama, fiindcă avea un defect de turnare.

Zilele treceau şi colecția se îmbogățea văzând cu ochii. Lucrul care îl măcina însă pe colecționar era acela că, în aparență, nimeni din aparatul represiv nu se sinchisea de dânsul şi de colecția sa. Poate că Securitatea, considerându-l din cale afară de periculos, îl fila cu discreție sporită. Mai târziu a venit un zvon conform căruia mulți activişti de partid din oraş şi din județ aveau colecții mai numeroase şi unele dintre ele mai valoroase decât a amicului nostru. Bârfă.

Partizani în munții artei

E o minune să-i asculți pe dizidenții artei. Dacă până în momentul în care încep ei să depene amintiri ziua se anunța mohorâtă şi fără finalitate, îndată ce se hotărăşte unul să facă dezvăluiri în premieră, pe un ton scăzut, privindu-şi mâinile („mâinile astea m-au ținut în viață”), atmosfera se electrizează subit, ca în timpul marilor furtuni. Dacă un artist dizident se opreşte câteva clipe între noi ca să ne spună cum a fost când a refuzat să scrie/recite o poezie închinată secretarului județean de partid, şase dizidenți invidioşi răsar de nicăieri şi-i iau pur şi simplu omului vorba din gură.

Ăla se apucase, de sanchi, să-i facă activistului de la fabrică o statuie, dar la sfârşit a dat ca din greşeală cu dalta şi i-a stricat nasul. Ce mai tevatură s-a iscat! Ăstălalt a lucrat un tablou pentru şeful de post din comună, însă pe parcurs l-a pictat cu mustață. De atunci, miliția n-a mai avut nici o autoritate acolo. În fine, ceilalți făceau parte dintr-un montaj literar-artistic, care de ochii lumii slăvea societatea socialistă multilateral dezvoltată, dar foloseau cuvinte cu două înțelesuri („mină”, „scaun”, „buhai”, „stop”, „fir”) pentru a îndemna populația la rezistență. Chestie deşteaptă, care a erodat sistemul comunist la temelie, fiindcă fiecare spectator al montajului literar artistic îşi alegea înțelesul care-i convenea, pentru lupta în ilegalitate. Mai mult, după fiecare dans tematic, în culise, dansatorii îşi făceau unul altuia semne obscene, ruinând astfel şi morala omului nou.

Dizidenții se ciondănesc nițel pe tema întâietății în dizidență, dar în cele din urmă fac pace. Doar i-a unit aceeaşi cauză. Despre artiştii cu nume mari („ştim noi cum au ajuns mari...”) - numai cuvinte de dojană. Ăia au pictat, au sculptat, au dansat şi au scris/recitat pentru bani toată viața lor, fără deosebire de regimul politic. Ăia nu au opus rezistență.

Adevăr la discreție

E greu să găseşti pe lume produse mai populare decât adevărul şi dreptatea. Nu fiindcă vreunul din ele s-ar bucura de o simpatie ieşită din comun, cât mai ales pentru că nimeni nu duce lipsă. Fiecare îşi are, la discreție, propriul adevăr şi propria dreptate. Găsiți-mi-l pe acela care spune "tu ai dreptate, eu n-am". Mi-ar plăcea să-i ofer din dreptatea mea.

Cei care nu şi-au procurat un adevăr propriu îl caută în vin, conform proverbului latinesc. Latina, deşi moartă, este o limbă generoasă. Spui „in vino veritas", dar poți căuta adevărul şi în țuică, bere, carcalete. Romanii au supus numeroase popoare cu băuturile lor.

Necazurile posesorilor de adevăr încep când încearcă să-şi măsoare adevărurile între ei. De ce, nu ştie nimeni. Oricum, comparația se face după modelul „ba al meu e mai mare". Adevărul este un joc Lego, cu foarte multe piese, din care construieşti ce vrei. Ridici cu adevărul tău un castel, i-l dai altuia pe mână şi te trezeşti cu o bicicletă.

Adevărul la discreție are un inconvenient de care mă tem mai mult decât de adevărul însuşi. Doi inşi, fiecare cu dreptatea lui, mă desemnează drept arbitru al convingerilor şi foarte curând al înjurăturilor dânşilor. Un cod de bare înscris pe chipul meu le trezeşte dorința de a mă aşeza la mijloc, pe puntea fumegândă dintre adevărurile lor. „Uite, să spună şi el, nu-i aşa că eu am dreptate?" Dacă vă închipuiți că dându-le dreptate amândurora, invocând complexitatea situației, remarcând că lucrurile gri sunt mai numeroase decât cele albe şi negre la un loc, îi împaci, le linişteşti neliniştile, vă înşelați amarnic. Indivizii care au pretenția să-i arbitrezi tu, refuzând, dintr-o nobilă comoditate, să se arbitreze singuri, le explică dezamăgiți tuturor celorlalți cât eşti de prostănac. Ceea ce poate constitui, de asemenea, un adevăr.

Un proprietar secular

Un om vine la comisie cu nişte acte de proprietate. Nu mai ştim exact cum se numeşte comisia, important este că sunt mai mulți şi formează un grup în formă de comisie. Şeful comisiei este un ins atât de competent, cu o experiență atât de vastă, încât nimic pe lumea asta nu-l mai poate bulversa. Aşa îl şi poreclesc în taină subalternii, parte cu admirație, parte cu o teamă superstițioasă: "Inbulversabilul". Un meteorit de zece mii de tone dacă ar pica acum în curtea comisiei, şeful s-ar cățăra imediat pe dânsul pentru măsurători şi fără să ia în seamă fierbințeala ar întocmi actele pentru înscrierea lui în cadastru, la „terenuri intravilane".

Deci nu se pierde cu firea nici de data asta, în fața omului care vine cu nişte acte de proprietate să revendice nişte pământ. Se dovedeşte că pământul, vreo jumătate de hectar, este chiar acela de sub clădirea comisiei. Şeful examinează actele cu toată atenția. Sunt emise de către un funcționar al împăratului Traian, pe la anul 108 DC. La vremea aceea, un strămoş al omului care acum şade cuminte în fața comisiei s-a remarcat la lucrările pentru defrişarea unor păduri cu daci şi a fost răsplătit cu un petic de teren.

„Ai acte doveditoare pentru descendență, tataie?" întreabă şeful comisiei de împroprietărire. „Ha?" "Poți să dovedeşti că mata eşti urmaşul ăluia cu defrişarea?" Poate. În afară de papirusuri şi hrisoave, reiese că şi pe Columna lui Traian, dacă interpretezi într-un anume fel o anume scenă, descendența şi dreptul lui de proprietate sunt clare. Ce-i de făcut?

Asta e o întrebare încuietoare pentru oricine, dar nu şi pentru „Inbulversabilul". „Pot să-mi iau pământul acum?" zice omul. „Poți, tataie, poți" aprobă comisia. „Numai că e o problemă". „Care?"

„Pământul pe care l-ai moştenit matale de la împăratul ăla, cum îi zice, e acum la doi metri adâncime. Deasupra lui s-au adunat pământurile altora. Dacă vrei să ți-l iei, n-ai decât să-l dezgropi". „Sau, intervine amabil Inbulversabilul, putem să te îngropăm noi acolo, pe pământul matale".

Râsul – plânsul

Cu siguranță, afirmând că în ziua de astăzi plânsul e pe cale să câştige definitiv bătălia cu râsul, nu risc să-mi înscriu numele în galeria marilor descoperitori ai omenirii. Tot mai mulți oameni se plâng că nu mai pot râde. Dintre aceştia, de asemenea, o bună parte au elaborat formule de consolare, în sprijinul iluziei că plânsul e o binefacere: „plânsul e o uşurare”, „lacrimile elimină toxinele din organism”, „din durere se naşte frumosul”, „după întristare vine bucurie” ş.a.m.d. Acestora, partizanii tot mai puțini ai râsului le opun replici palide precum „un sfert de oră de râs - un an în plus de pensie”, „să facem haz de necaz”, „cine râde la urmă râde mai bine”. Să vedem însă cine mai rămâne la urmă...

În spiritul celor enunțate, am propus formarea unui comitet de inițiativă pentru alcătuirea primului grup de întristare din istoria divertismentului românesc. O astfel de trupă n-ar face decât să vină în întâmpinarea apetitului tot mai accentuat al cetățeanului pentru supărare. L-aş numi „grup neumoristic”. În definitiv, eforturi pentru întristarea populației se fac la toate nivelurile. Grupul neumoristic este emblema de care are nevoie grimasa națională. Preselecțiile vor fi extrem de dificile. Oferta este uriaşă. Atâta lume tristă ca prin părțile noastre nu mai vezi nicăieri. Juriul, dacă nu este compus din oameni care ştiu ce este aceea o tristețe de calitate, o să aibă mult de pătimit.

Avantajul grupului neumoristic e acela că nu are limite de componență. Poate porni de la o mână de trişti şi, în scurt timp, prin adeziuni exponențial progresive (orice trist întristează alți doi), devine un supergrup de supertrişti. Curând, jumătate din populație face parte din grup, iar cealaltă jumătate priveşte. Apoi echilibrul se rupe. Nu mai sunt spectatori. Doar un imens grup neumoristic, întristați care se produc performant pentru un singur privitor. Iar ăsta, culmea, se prăpădeşte de râs.

Echipa C

Clasa noastră avea două echipe de fotbal. Nemții spun că toate cele bune sunt trei, dar nu erau destui băieți şi pentru o a treia formație. Constatarea este valabilă în cazul multor lucruri pe lume: nu e materie decât pentru două din fiecare. În sinea lui, fiecare îl vrea şi pe al treilea. Dacă-ți exersezi dorința, după o vreme este posibil să-l obții. Exercițiul cerutului fiind mama învățăturii, cei mai mulți se învață să ceară.

Oricum, revenind la minunata vârstă de licean, nu exista a treia echipă de fotbal. Erau două: echipa A şi echipa B. Echipa A juca în campionatul şcolii, repurtând succese. Echipa B folosea la antrenamentele echipei A. Eu eram repartizat în echipa B, căreia i se mai spunea şi „ciuca bătăilor". Jucam de trei ori pe zi, şapte zile pe săptămână. Mereu ieşeam de pe teren bătuți măr. Numai o dată, mi se pare, a început ploaia la scorul de 23-23 şi a trebuit să părăsim terenul în fugă.

N-am cerut niciodată un transfer la echipa A. Mi se părea că trăiesc, cu fiecare nouă înfrângere, o epopee eroică. Înfrânt de trei ori pe zi, îmi permiteam să mă zvârcolesc noaptea în pat, visând că-i umflăm a doua zi pe încrezuți. Aveam un vis, aveam un ideal, un scop în viață. Pe când ei, ăilalți, care era țelul lor? Să ne bată tot pe noi a doua zi? Din pricina lipsei de ideal se zvârcoleau şi ei noaptea. A doua zi ne revedeam la ore, cu ochii străjuiți de cearcăne remarcabile. Atât părinții cât şi profesorii erau convinşi că în cearcănele acelea s-au acumulat ore de studiu înverşunat.

Dacă ar fi existat şi cea de a treia echipă, echipa C, datele problemei ar fi fost cu totul altele. Echipa A ar fi bătut echipa B. Echipa B ar fi spulberat echipa C. Iar de rezultatul întâlnirii dintre echipa A şi echipa C ne-ar fi durut în cot pe noi, cei din echipa B. Când o echipă bate, iar alta e bătută, numai jumătate sunt mulțumiți. Când sunt trei echipe, procentul de mulțumiți depăşeşte 60%. Fabuliştii au intuit necesitatea unuia mai slab în fabula „Leul şi şoricelul". Intelectualii au dezvoltat conceptul „Echipei C".

Cât pe-aci să fac ceva

S-a demonstrat de curând teoretic, urmând să se şi verifice practic, că la fiecare zece oameni care stau există unul care face ceva. Desigur, de cele mai multe ori este greu să descoperi care dintre ei este acela, mai ales dacă din grupul cu pricina faci parte tu însuți, despre care ştii sigur cum e treaba. Oricum, constatarea că în lume sunt inşi care fac nu trebuie să ne îngrijoreze. S-o fi demonstrat că unul din zece se ocupă cu ceva, dar asta nu înseamnă, automat, că se ocupă cu ceva util.

Un individ care face ceva poate deveni contagios. Odată era să fiu martorul unui episod. Mai mulți oameni zăceau la locul lor, pe un culoar, cu gurile întredeschise. Numai unul singur făcea ceva, n-am să ştiu niciodată ce fiindcă în ultima clipă, cuprins de o presimțire, am închis ochii şi am fugit de-acolo. Mi-a povestit mai târziu cineva cu nervii mai tari, care a putut privi în continuare, că cel puțin doi din cei prezenți au fost cuprinşi de un tremurat ciudat, ca şi cum ar fi vrut să facă ceva imediat, dar nu ştiau ce şi cum. Probabil că asta i-a şi salvat, fiindcă până să facă efectiv ceva, a venit altul şi i-a scos din zona contaminată.

„Tace şi face” este o relație cauză-efect periculoasă. Cine tace, e ispitit rău să se apuce de ceva. Cea mai la îndemână soluție, primul ajutor, este să-l întrebăm de vorbă. Cinci-şase sute de întrebări sunt suficiente, într-o primă etapă, pentru a depăşi gândul ca un fior, despre „ce-ar fi să fac ceva?”, care începea să se coaguleze pe cele trei circumvoluțiuni ale sale. În faza a doua, până la venirea echipei de intervenție, îi putem administra un somnifer puternic, cu efect pentru o zi şi o noapte.

Era să zic

Istoria consemnează biografiile unora buni de gură, a căror preocupare de căpătâi este vorba meşteşugită. De la bâlbâielile lui Demostene, acela cu pietricelele, până în zilele noastre, omenirea a născut oratori de temut, capabili să răstoarne cu un discurs bine ticluit imperii ori să pună, dacă nu pe fugă, măcar pe gânduri mari comandanți de oşti.

Purtați de valul admirației pentru cel care vorbeşte, aducem prinos de recunoştință şi celui care tace. De câte ori nu i-am strâns mâna în gând fiindcă şi-a ținut naibii gura şi nu ne-a vârât în bucluc?

Nu-i acordăm însă atenția meritată omului care "era să zică". Acela care, în momentele critice, rosteşte apăsat, cu calm electrizant: "era să zic eu vreo două..." Ca potențial, el se situează mult deasupra celor de mai sus. Mulțimea discursurilor rostite de la crearea lumii nu e nimic pe lângă universul celor nerostite. Să dea din gură pot toți. Dar presat de timp, vorbitorul nu alege, din variantele posibile, pe cea mai bună. A ieşit porumbelul din gură, poate să fie şi-o cioară. Pe când cel care, când toți aşteaptă vorba care să le lumineze calea, spune: "era să zic eu una..." are sub limbă un tezaur inestimabil. Însă pur şi simplu nu ni-l arată. Poate mai târziu.

Ca eficiență, omul care "era să zică" n-are egal. Ce era să zică el, poate să ucidă şi să dea viață, în acelaşi timp. Ce era să zică acționează ca un detergent social dintre cele mai bune. Odată, eram într-un tramvai. La prima s-a urcat un bețiv care avea pică pe toată lumea. Vreme de cinci stații ne-a făcut pe toți cum i-a venit la gură. "Albie de porci" e o expresie care sugrerează mireasma unei tufe de trandafiri pe lângă ce ne spunea insul. La a şasea stație s-a dat jos, lăsându-ne năuciți. Tăcerea a fost spartă de un călător care, stând cuminte pe scaun, a spus apăsat: "era să-i zic eu ăstuia vreo două..." Ne-am bucurat pentru bețivul care, în inconştiența lui, fusese la un pas de vorbele devastatoare ale călătorului de pe scaun. Poate că nu le-ar fi suportat şi s-ar fi prăbuşit secerat, încărcându-ne conştiințele. Vorba maestrului Confucius: "Dacă jadul alb e ciobit / Beteşugul iese la şlefuit / Însă vorba nechibzuită / Nu mai poate fi întoarsă şi potrivită".

Bălțile de la New York

O doamnă care se află în trecere pe la noi ne povesteşte o întâmplare a cărui personaj principal a fost ea însăşi şi care s-a petrecut la New York. Ăsta-i necazul cu doamnele aflate în trecere: mereu au ceva de povestit şi acțiunea se petrece mereu mai departe. Ele trec, iar noi rămânem să ne batem capul, atât cu morala povestioarelor, cât şi cu locurile evocate. E dificil să ți le imaginezi, mai ales când doamnele nu sunt povestitoare talentate. Nu ştiu ce-o să ne facem când se va da drumul la călătoriile spațiale, iar doamnele vor bântui înăuntrul şi în afara Sistemului Solar.

Dar pe doamna asta o ajută subiectul, aşa că n-are nevoie de mult har. Iată ce ne relatează: se afla la New York, pe o stradă. Străzile ăstora seamănă atât de mult între ele încât nu le deosebesc decât după număr. Ploua cu găleata. Pe trotuare, cât or fi ele de americane, se făcuseră nişte bălți de-a dreptul bucureştene. Doamna, îmbrăcată într-un costumaş de gală, urma să meargă la o premieră. O pală de vânt era să-i umfle umbrela. Nu ştiu care este în America atitudinea față de umbrele, dar noi românii ținem la umbrelele noastre. Încercând să-şi păstreze obiectul, doamna şi-a pierdut echilibrul şi s-a întins în balta de pe trotuar.

"Extraordinar, ce ghinion!" o compătimim ipocriți, iar în gând comentăm mai colorat: "tâmpenie mai mare n-am auzit în viața mea; să te duci tocmai la New York ca să te împiedici ca tontul pe stradă, ca şi cum în Rahova n-ai fi putut s-o faci la fel de bine..." Dar povestea nu s-a terminat. Cum zăcea aşa, lungită în balta newyorkeză, doamna a zărit o maşină de pompieri pe cealaltă parte a străzii. Prin ploaia cu bulbuci, pompierii au văzut-o şi dânşii. "Lady, are you OK?" i-au strigat prin megafon. Cum ar veni, pe la noi, "ce făcuşi, fată, găsişi ceva pe jos?" Şi pentru că, de uluială, ea întârzia să le răspundă, au venit cu maşină cu tot, să vadă dacă n-are nevoie de ajutor. Pompierii? întrebăm. Dar ce, unde luase foc?

Agent de circulație

Îndată ce am traversat, m-am trezit fluierat. Am încremenit pe trotuar, aşteptându-l pe posesorul fluierului. „Bună ziua! Vă rog să prezentați actele!” „Bună ziua! Dar ce s-a întâmplat?” În jurul nostru, opinia publică ieşea de pe unde stătuse ascunsă şi lua aminte. Opinia publică nu suportă încălcarea legislației în vigoare. „Sintetizând, dumneavoastră nu v-ați asigurat la traversarea străzii”. „Dar am traversat pe culoarea verde a semaforului” „Posibil, dar ați ciupit şi din galben. Sintetizând, ați început traversarea pe culoarea verde, însă fiindcă nu v-ați deplasat cu o viteză corespunzătoare, ați încheiat traversarea pe galben”. „Doar nu era s-o iau la fugă. Vedeți că mă sprijin într-un baston” „Este o chestiune de principiu, nu analizăm doar cazul dumneavoastră particular. Dacă ați fi mers şi mai încet, dintr-un dezinteres condamnabil față de actul traversării, v-ar fi prins şi culoarea roşie în mijlocul drumului. Sintetizând, nu abordați traversarea cu spirit de răspundere”. „Dar de unde era să ştiu când se va schimba culoarea verde în galben?” „Semaforul nu minte. Culorile se schimbă la intervale de timp bine stabilite. Ar fi fost de ajuns să urmăriți cu atenție câteva cicluri de schimbare a culorii, înainte de a vă angaja într-o traversare hazardată. Printr-un calcul simplu, în care ați fi avut în vedere lățimea străzii şi durata culorii verde, ați fi dedus viteza cu care trebuie să traversați pentru a nu pune, ca să sintetizez, în pericol viața şoferului”. „Cum să pun în pericol viața şoferului? Poate pe a mea...” „Nici propria viață nu aveți voie să v-o primejduiți. Sunteți dator societății cu numeroase activități. Cât priveşte viața şoferului care v-ar fi lovit, cine ştie ce aveți prin buzunare şi în sacoşa aceea? Poate nişte tomate. Poate că maşina ar fi derapat”. „Dar nu se vede nici o maşină la orizont”. „Sintetizând, de unde ştiți că nu se vede? Nici nu v-ați uitat în stânga şi-n dreapta înainte de traversare” „Ba m-am uitat” „V-ați uitat, dar aşa, pe furiş. Trebuia să vă uitați bărbăteşte, cinstit, o dată în dreapta, o dată în stânga”. „N-a trecut nici o maşină de cinci minute, de când discutăm”. „Aceasta este o constatare irelevantă. Dumneavoastră ştiți ce viteze ating automobilele în ziua de azi? Acum nu-l vezi şi peste o clipă e lângă tine. Sintetizând, vă costă o sută de mii”.

Balada sondatului

Mă întâlnesc cu prietenul Cutărescu. Alții folosesc apelativul „Cutărescu” pentru a desemna o persoană ştearsă, un oarecare, un anonim căruia îi pui în cârcă reacții şi păreri. „Cutărescu” ăsta e un tip extraordinar de convenabil pentru cei din jur. „Cutărescu” poate să spună orice despre oricine. Când să ne ducem peste el, să-l luăm la palme, constatăm că el nu există. Dar prietenul Cutărescu despre care vă vorbesc este un Cutărescu în carne şi oase, pe care părinții, la naştere, l-au intitulat astfel, ca să n-aibă probleme în viață. La şcoală chiar aşa era trecut în catalog: Cutărescu Andrei. Ei bine, numele ăsta avea un efect incredibil: nu-l asculta nimeni, până la sfârşitul trimestrului. Parcă-i lega cineva la ochi pe profesori, când ajungeau în dreptul lui Cutărescu, o lumină orbitoare izbucnea din catalog, răpindu-le darul vederii. Se trezeau buimaci la sfârşitul trimestrului, când constatau panicați că băiatul nu are nici o notă şi-l treceau clasa în fugă.

Ei, ce-mi spune mie Cutărescu cel din zilele noastre? O duce extraordinar, banii curg gârlă şi dacă nu este atent, nu dă din mâini şi din picioare, se îneacă în această gârlă. „Dar ce faci?” îl întreb disperat. „Cu ce te ocupi?” „Sunt sondat” îmi spune modest Cutărescu (numele nu-i permite în viață mândria, ci numai modestia). „Ce meserie e asta?” „Răspund la sondaje. Zilnic primesc întrebări pentru zece-cincisprezece sondaje de opinie”. “Şi ai opinii la toate?”. Cutărescu mă priveşte apatic. Numele nu-i permite nici mânia, nici veselia. “Sigur. De-aia sunt sondat. De-aia primesc bani”.

Îi cer lui Cutărescu un exemplu elocvent. „Uite, alegerile. Întrebarea clasică este: <<dacă ați merge mâine la urne, cu cine ați vota?>>“ „Şi tu de unde ştii ce să răspunzi? Asta nu este o întrebare foarte grea?” „Sigur că este o întrebare foarte grea. Dar şi noi suntem foarte mulți sondați. Şi ne ştim între noi, facem schimb de telefoane, de adrese. Când nu mă descurc la un răspuns, pun mâna pe telefon. Ne sfătuim, doi-trei sondați”. „Superb! Asta zic şi eu opinie!” Cutărescu e de acord. „Nu ştii cu câte probleme se confruntă lumea de azi. Reforma, protecția socială, agricultura...”

Împăcarea cărților

Cărțile nu sunt ființe ireconciliabile în timp. Oricât de divergente ar fi, după curgerea anilor, opiniile incluse în paginile lor, n-ai să vezi niciodată o carte dându-i brânci vecinei sale de raft. Autorii, da, dacă s-ar întâlni, s-ar încăiera imediat, fie ei cât de mari, oricât de încăpătoare ar fi rafturile. Cu cât sunt mai măreți, cu atât încăierarea e mai măreață. Probabil că zicala „marile spirite se întâlnesc” se referă la cărți, nu la autori. Doi creatori înghesuiți pe o etajeră, pentru un somn bun, dătător de inspirație, nu vom vedea prea curând. O sută de cărți scrise de o sută de autori, pot însă dormi liniştite în aceeaşi bibliotecă.

Adolescent în tramvai

Un băiat de cartier se sufocă în tramvai. El este obişnuit să gonească, să zburde prin preria Pantelimonului, să planeze pe cerul deschis al Ferentarilor, să navigheze pe oceanele Rahovei. Mijlocul de transport în comun e o cutie mică (plină de gagii, frate), nu poți să respiri, nu vezi nimic, nu-ți dă voie să te mişti că-i loveşti cu coatele... Băiatul deschide un geam şi, ghinion, îl scapă, ratează opritorul, îl pocneşte de geamul de jos. Dar ce-l pocneşte! Călătorii pierd sacoşele din mâini, iar vreo doi chiar ridică brațele sus. Au crezut c-a-nceput din nou ştim noi ce.

După vreo două stații grele, o doamnă zice: "Măi băiatule de ce nu eşti atent n-ai văzut că geamul ăla are un opritor trebuie să deschizi cu atenție prin tragerea progresivă a zăvorului şi să susții rama cu cealaltă mână în timp ce o cobori în jos în momentul în care geamul atinge opritorul poți elibera zăvorul care are un arc pentru revenirea la poziția inițială dacă nu există opritor dar în cazul de față văd că există poți susține rama geamului pe care-l deschizi chiar pe rama geamului fix ca să ridici geamul la loc repeți operațiunile în ordine inversă ținând de asemenea geamul cu mâna ca să nu-l scapi dacă eşti dreptaci îl ții cu mâna dreaptă dacă eşti stângaci cu ce mână-l ții cu stânga numai să ai grijă să nu-i dai drumul".

Ne doare pe toți capul de cât de atenți suntem. Primul îşi revine băiatul, după alte două stații grele. "Da' ce, s-a-ntâmplat ceva? Dacă-l spărgeam îl plăteam!" (eh, sfântă sfidare adolescentină...) Doamna se gândeşte repede, o stație. "Nu e vorba de plătit măi băiatule e vorba că m-am speriat". Aproape de capătul traseului, ia cuvântul un domn pe care nu-l vedem, dar suntem siguri că există pe undeva, prin înghesuială. Altfel ar trebui să admitem supranaturalul. "Şi ce dacă te-ai speriat cucoană toți ne-am speriat şi n-a murit nimeni una-două cum vedeți un tânăr săriți pe el să-i faceți morală mai bine vezi-ți de anii tăi!" Doamna coboară. De pe scară, conchide: "Dacă aşa îți educi şi copiii cum ai sărit cu gura m-am lămurit cum stai cu geamurile". Tânărul se teme că i se ia rolul principal. "Dacă-l spărgeam îl plăteam..." Iar domnul invizibil: "Taci mă boule!"

Ultimul meseriaş

Vestea că undeva, la un capăt al Bucureştilor, ar fi fost semnalat ultimul meseriaş a căzut ca un trăsnet. “Imposibil”, a şoptit uluit directorul Institutului pentru Cercetarea Meseriaşilor. “Trebuie să fie o greşeală. Ultimul a dispărut acum şase luni, s-a rătăcit în pădure la Băneasa, că v-am spus să staţi cu ochii pe el, fir-ar să fie! Georgescule, ce zici?” Georgescu a scos calm statisticile. “Anul trecut, în martie, mai erau cinci. Doi zugravi, un instalator, un faianţar şi un electrician. Unul dintre zugravi a plecat în Brazilia unde l-a înghiţit un şarpe mare, celălalt s-a prăpădit de inimă rea, că lucrau în echipă. Nu mai putea ţine bidineaua, nici măcar un coif de ziar nu mai ştia să răsucească. Instalatorul a montat un boiler şi a rămas blocat în cazan, nimeni nu ştie cum. Proprietarii zic că la banii plătiţi pentru lucrare nu-i deranjează să aibă înăuntru şi meseriaşul. O fi în viaţă, n-o fi, nu putem verifica. E şmecher nu răspunde la ciocăniturile în cazan. Faianţarul face taxi pe Mihai Bravul - Ştefan cel Mare. E singurul taxi cu gresie pe jos. Iar electricianul, asta e, aveţi dreptate. L-am dus la picnic, i s-a părut că vede o luminiţă în adâncul pădurii, zicea că e un bec de o sută şi dus a fost. Nu mai există meseriaşi pe teritoriul ţării noastre”.

“Şi ăsta despre care vuiesc ziarele, ce e cu el? Cică pune tapet, schimbă obertainere, montează jaluzele, zugrăveşte, repară ţevile. Ţevile sunt pasiunea lui. Şi cere puţin. De unde-a răsărit ăsta?” Georgescu a tuşit încurcat. “Dacă-mi permiteţi, şefu', cred că e o legendă. La vremuri de cumpănă, oamenii creează mituri, văd profeţi, indivizi cu puteri supranaturale. Toată floarea meseriaşilor a emigrat acum o sută de ani. Restul s-au prăpădit”.

S-a organizat potera. Casa suspectă a fost înconjurată, străzile blocate cu baraje. Au fost aduse portavoce, năvoade, lunetişti, maşinile pompierilor. După o aşteptare încordată de două ore, grupul special de intervenţie a dat buzna, pentru a-l captura pe omul despre care se spunea că se pricepe la toate, îşi face treaba impecabil şi nu cere ciubuc. Camera era pustie.

Omul cu pipăitura de aur

Legendele vorbesc despre regele a cărui atingere prefăcea în aur orice. Eu cunosc oameni care transformă orice ating în orice altceva. Oameni obişnuiți, ca mine şi ca dumneata, cărora destinul le-a hărăzit ceva în plus: puterea. Nu le-a dat însă şi puterea de a-şi struni puterea.
Vă amintiți, desigur, basmele cu happy-end, în care prințesa îşi învinge repulsia şi sărută un broscoi care trecea şi dânsul pe-acolo. Dar sărutul oamenilor despre care vorbim acum îi transformă deseori pe cei nepregătiți în broscoi. De unde până adineaori cuvântaseră şi umblaseră normal, o dată încep să orăcăie unii la alții şi să țopăie de colo-colo, visând să fie călcați de nişte pantofi scumpi. Şi-am încălecat pe-o şa.

Dar gloaba care se schimbă într-un El Zorab consumând o casoletă cu jăratec de cea mai bună calitate? Dar dovleacul şi şoarecii din care zâna cea bună îi face Cenuşăresei caleaşcă şi bidivii? Dar peştişorul de aur care-i înalță babei un palat? Dar meşterul care l-a însuflețit pe Pinocchio?

Mă întorc la nefericiții despre care vorbeam, oamenii care prefac în rău tot ce ating. Babele şi moşii pe care-i mută în palate, fug a doua zi cu capacele aurite ale closetelor. Orice Pinocchio peste care suflă de le vine rău, ca să-l însuflețească, iese aşa de mincinos că nasul îi împunge periculos.

De la o vreme, unul din oamenii ăştia începuse să umble cu mâinile-n buzunare, încercând să limiteze dezastrul. Dar lucrurile merseseră prea departe. Simpla lui prezență era de ajuns să-i transforme pe cei de față în stane de piatră şi sare, pe care lacrimile le topeau încet. Şi asta încă mai era cum mai era. Dar printre nenumăratele statui erau semnalate din ce în ce mai des unele alcătuite din gunoi uman, urât mirositor.

Pe culmile ambiției

Ai crede că oamenii din ziua de azi sunt stăpâniți de ambiții mai mult decât în orice altă epocă. Henri Poincare zicea că oamenii nu lucrează pentru a fi fericiți, ci în primul rând pentru a fi puternici şi asta chiar cu riscul de a-şi sacrifica la un moment dat propria fericire.

E lesne de explicat de ce nu l-a citit vecinul meu de la trei pe Poincare. Întâi fiindcă nu ştie cine-i ăla şi nici nu-l interesează. Parcă lui Poincare îi pasă că la noi în subsolul blocului bălteşte apa şi într-o bună zi or să ne mănânce naibii, de vii, anofelii? Apoi, pentru că almanahul în care se găseşte citatul a fost proptit sub piciorul mai scurt al şifonierului. Şi, în fine, vecinul nu ştie pe franțuzeşte.

Dar dacă l-ar fi citit, ar fi fost cu totul de acord. "Pentru ce muncesc eu, mă băieți, de-mi sare şapca din cap?", se gândeşte vecinul seara, când îşi scoate ciorapii de lucru. "Să-mi iau de-ale gurii, să prind putere, că m-am jigărit de tot de când cu disponibilizările". Tot pentru putere care va să zică. Iar după muncă, merge o bere şi un somn bun. Mai încolo o veni vorba şi despre fericire.

Da, oamenii de azi sunt tot mai ambițioşi. Vecinul meu nu se mai mulțumeşte cu costița afumată. Îşi ia şi două sute de parizer. Nu se opreşte la berea propusă. Îşi ia două. Una o bea, celeilalte îi face dop de ziar şi o bagă la frigider. Ambițiile fac omul de nerecunoscut. După parizer, cine ştie, începe să viseze nişte tobă, iar lângă berea cu dop de ziar apare un litru de Odobeşti. Cine te-ar mai putea opri? Poate doar somnul, care şi el lucrează mai puțin pentru fericire, mai mult pentru putere.

Pregătire spontană

Veți fi de acord că pregătirea temeinică stă la baza multor succese. Dar poate că nici spontaneitatea nu-i de lepădat. Multă lume vede în spontaneitate o calitate de invidiat. Cel puțin tot atâția cred că ea este numai o soluție disperată, a celor care nu se pregătesc îndeajuns. Când nu eşti destul de pregătit într-un domeniu, zici că eşti spontan.

Am cunoscut oameni care se pregăteau o viață. De pildă, un prieten mai vârstnic s-a abonat la o revistă de modelism. Lucra douăsprezece ore pe zi la un ghişeu unde veneau toți apucații, şase zile pe săptămână. În a şaptea pleca pe teren, în afara oraşului, de unde se întorcea noaptea. Nu avea nici o zi liberă. Numai nopțile, pe care le dedica somnului. "Ce faci cu abonamentul la revista de modelism?" l-am întrebat. "N-o să ai niciodată timp să citeşti nici măcar un bilet de autobuz, darămite un articol". "Mă pregătesc pentru pensie", mi-a răspuns dânsul încântat. "Într-o zi, pe terasa căsuței mele, sub briza răcoroasă a unui ventilator, cu o muzică discretă şi un vin la rece, am să citesc după pofta inimii revista de modelism. Ba am să fac şi vreo două-trei modele".

M-am lăsat vrăjit de imaginea închipuită. Fiind eu însumi un fan al ventilatorului, muzicii discrete şi vinului la rece, era cât pe ce să mă abonez la revista de modelism. Prietenul meu a ieşit la pensie şi s-a prăpădit la nici o săptămână după asta. N-a reuşit să răsfoiască nici măcar o revistă.

Un altul s-a pregătit zeci de ani pentru o călătorie în jurul lumii. Urma să vadă toate țările de pe hartă, dar şi-a rupt piciorul în Bulgaria şi a trebuit să se întoarcă definitiv. Iar altul a strâns o pivniță de vinuri. Ce delicii l-ar fi aşteptat (tot la pensionare), de nu s-ar fi procopsit între timp cu un ulcer.

Mulți strâng cărți cu speranța că într-o bună zi le vor şi citi. Cu cât strâng mai multe, cu atât speranța de lectură scade. Important însă e să fii pregătit. Dacă într-o zi se iveşte un prilej? Alții se pregătesc o viață întreagă să scrie cărți. Ei nu le scriu, dar potențialii cititori pot sta liniştiți. Pentru a evita risipa de forțe merită propusă o soluție. Cei care se pregătesc toată viața să scrie cărți să le dedice celor care se pregătesc toată viața să le citească.

Succesul dă ciubuc

În viață, dacă nu îmbini armonios succesul cu bunul simț, n-ai făcut nimic. Studiez axioma cu niște specialiști. Credeam că e vorba despre modestie, despre bunul simț al norocosului. Se dovedește însă că mă înșel. A îmbina armonios bunul simț cu succesul înseamnă, de fapt, a avea bunul simț de a nu avea prea mult succes. Între experți, unul se distinge cu deosebire. Dacă nici ăsta nu se pricepe la succes, nu știu zău cine i-ar putea lua locul. S-a luptat cu succesul peste tot, pe unde i-a adulmecat urma, pentru a-l stârni din bârlog. Deocamdată succesul, fiară vicleană, nu se lasă prins. Omul a schimbat nenumărate locuri de muncă, a încercat o mie de profesiuni. Succesul nimic. Însă lațul se strânge cu fiecare zi. Succesul simte asta și se zbate disperat ca să scape din încercuire.

Ne mutăm, doar noi doi, la o cârciumioară, să continuăm analiza într-un mediu propice, să-mi explice armonia bunului simț cu succesul. Mâncăm, bem. Într-un acces de generozitate, mă ofer să fac cinste. Alcoolul îți dă uneori brânci spre periculos. Nota ospătarului indică niște sute de mii de lei. Amicul se albește demn, dar văzând că bag mâna în portofel se înverzește. „Doar n-o să-i dai șarlatanului banii! Ne-a păcălit cu cel puțin o sută de mii”. Verifică atent nota de plată, descoperind chiar din start o neregulă la pâine. „Am consumat noi șase felii de pîine? Eu abia dacă am mîncat două”. Îi explic că e plăcerea mea să-l tratez și că, într-adevăr, eu am mâncat patru felii. „Nu te las nici mort, tu știi câte milioane le ies din ciubucuri? Mai bine ne facem că mergem la toaletă și sărim gardul”.

Noroc că apare ospătarul. Îi înghesui în palmă sutele de mii, înainte ca amicul să ne strângă de gât. O liniște adâncă survine. „Pentru banii ăștia eu muncesc zece zile”, zice amicul printre dinți. Recunosc rușinat că eu muncesc mai puțin timp pentru aceeași sumă. „Aha. Acum înțelegi?” zice cu un dispreț demn, și insinuant. „Nu e de ajuns să ai succes. Trebuie și bun simț”.

Bijuteriile certurilor

Ieri m-am certat cu mai multe persoane. În unele dintre certuri am câştigat, în altele au fost mai tari ceilalți. Per ansamblu, cred că scorul mi-a fost favorabil, dar nu poți fi niciodată sigur. De pildă, acum o lună m-am certat cu un coleg. După o oră s-a recunoscut învins şi mi-a strâns mâna cavalereşte. Nu-i frumos să faci caz de victorii. M-am lăudat doar în vreo şapte-opt locuri. În al nouălea am dat peste unul căruia colegul meu i se lăudase că el ar fi câştigat disputa. La fel în al zecelea, al unsprezecelea şi al doisprezecelea loc. Lămureşte-i pe toți cum stă treaba!

Când închei o ceartă, îți spui că a fost o pierdere de vreme. Nu te cerți cu cineva pentru a-i schimba opiniile. Aşa ceva nu este posibil. Cu ele se naşte, cu ele moare. Sunt însă motive pentru care merită să pui suflet într-o ceartă ca la mama acasă. Unul este onoarea. Nu le poți permite, celui pe care-l înfrunți şi celor care asistă, să te ia de fraier. Cu cât țipi mai tare, cu atât îndepărtezi această posibilitate. Decibelii îți adaugă prestanță, inteligență, strălucire. Parcă un tratament cu ultrasunete te-ar desprinde pe tine, cel adevărat, din carapacea unei statui de ciment cenuşiu. Cel de-al doilea motiv pentru care nu-ți strică din când în când o ceartă mică este condiția fizică. Plămâni sănătoşi, gesturi rapide, supliment de adrenalină. Viața-i frumoasă când ştii să ți-o cerți!

Cearta e cel mai bun antrenament pentru viață. Amatorii se limitează la a remarca deştepți că din contradicții se naşte adevărul. Care adevăr, Dumnezeu ştie! Fiecare om normal are câte unul. Amatorii confundă polemicile sterile cu cearta de calitate. Încerci să-l îndrumi pe unul din ăştia pe calea cea bună, amorsezi o ceartă, premisele sunt cum nu se poate mai favorabile, dar ei preferă să dea cu gura, pe un ton enervant de potolit, folosind termeni elevați, argumente, fițe. Până la urmă n-ai încotro, trebuie să-i arzi o palmă. În momentul ăsta are o revelație, vede şi el deosebirea dintre polemică şi ceartă. Cearta fără bătaie e ca nunta fără lăutari.

Unanimitatea zdrobitoare

Un argument în fața căruia am cedat întotdeauna, nu din pricină că aş fi fost de acord cu el, ci mai ales pentru că nu am găsit niciodată ceva care să-i poată ține piept, este invocarea unanimității.

Merg la contabilitate ca să cer un avans din salariu. Oamenii din jur mă cunosc, în general. Nu calc pe la cazinou, n-am harul beției, nu mă plimb în taxi cu fete ca un golan cu negre plete - vorba umoristului Zoscenko. Deci dacă îmi iau inima în dinți să cer bani se presupune că am nişte nevoi reale. „Nu vă dăm" mi se comunică simplu. „Dacă toți ar cere avansuri din salariu, am rămâne fără o lețcaie cât ai zice peşte". Din câte îmi amintesc eu timid, nici unul dintre colegii mei nu avea de gând să ceară un avans. „N-are importanță" mi se comunică iar. „E o chestiune de principiu. Nu cere nici unul avans, aşa e, dar dacă ar cere toți?" Zdrobitor. Nici măcar promisiunea mea că îi voi convinge pe toți să nu ceară niciodată avans nu mai are, în preajma unanimității, nici o valoare. Unanimitatea este reprezentată strălucit în argumentație prin vorba simplă, românească, „toți".

Unanimitatea absenței capătă însă şi ea, atunci când este exprimată cu eficientă eleganță, forța distructivă a antimateriei. Simplu şi înfricoşător, „toți" este înlocuit în acest caz cu „nimeni" sau „nici unul". „Vreți să vă învoiți duminica asta? Să nu veniți la serviciu?" sunt chestionat cu uimire. „Păi, dacă n-ar veni nici unul duminică cine ar mai face treaba?" Mă clatin puțin pe picioare. M-am interesat şi am aflat că absolut toată lumea, cu excepția mea, care intenționam să mă învoiesc, este ferm hotărâtă să se prezinte duminică la serviciu. Chiar nu ştiu ce s-a întâmplat săptămâna asta că bântuie o poftă de muncă de speriat. Deci ar avea cine să facă treaba. „Nu-i vorba de-asta. E vorba despre principii". Ei, dacă-i pe-aşa, îmi scot din cap învoirea de duminică şi încep deja să mă gândesc la altele. De aici încolo cunosc construcția logică. Dacă toți ar raționa astfel, omenirea ar ajunge în curând undeva, nu ştiu unde, în orice caz foarte departe.

Omul şi salamul

Mă întreb de ce fabula nu se mai bucură de un aşa mare succes în zilele noastre. De ce istorioarele versificate despre isprăvile viețuitoarelor au din ce în ce mai puține şanse în fața biletului de intrare la Grădina Zoologică. De ce morala nu se mai face la sfârşit, în patru stihuri sprințare, ci - din ce în ce mai des, la început, în două-trei sute de propoziții. Unde sunteți voi "Bivolul şi coțofana", "Acul şi barosul", "Boul şi vițelul", "Vulpea şi corbul"? Flori de câmp presate între paginile cărții de română, în aşteptarea unor vremuri mai propice gloriei decât şmenului, subțiindu-şi parfumul până la dimensiunile unui fir din coama leului îmbrăcat o dată într-o piele de măgar/să colinde țara toată din hotar până-n hotar...

La un moment dat mă văd silit să constat că nu fabulele sunt acelea care nu se mai potrivesc oamenilor acestui sfârşit de mileniu, ci ei, oamenii, cu toate informațiile lor precise despre fauna şi flora înconjurătoare, nu se mai asortează fabulei. În cercuri din ce în ce mai selecte auzi comentarii precum: "Cine a mai pomenit bivol care să-i vorbească unui cățel? Bivolii şi cățeii nu pot vorbi..."

Ca să verific aderența la individul contemporan a înțelepciunii distilate de fabulist, încerc un experiment. Am un amic îndrăgostit de poezie, mai ales de "Iarna pe uliță", din care recită fragmente adaptate ori de câte ori are ocazia. În interpretarea lui, "Iarna pe uliță" seamănă foarte tare cu "Balada unui greier mic", "Nunta Zamfirei" şi multe altele. Merg la dânsul şi iau din frigider un salam, pe care îl rog să-l țină zdravăn între dinți şi să se cațere pe şifonier. O dată ce se instalează acolo, încep să-i laud, cu glas mieros, bluza de pijama şi şosetele flauşate şi-l rog să-mi recite strofa cu "nu e soare, dar e bine..." Îndată ce va deschide gura, pentru primul vers, va pierde salamul. Am şi pregătit sacoşa în care să prind prada.

Omul mestecă salamul, timp de două ore, fără să scoată o vorbă. Apoi se dă jos de pe şifonier şi face curățenie prin dantură. Zice: "Da' prost mă credeai tu pe mine!" În fine, îmi recită cu simțire: "A-nceput de ieri să cadă..."

Ceapă nemțească

Vecinătatea cu unii care au o curte mai frumoasă devine infernală. Dacă ei şi-au făcut o casă mai înaltă, e jale. Dacă în ograda lor cotcodăcesc găini mai multe, mândre şi/sau cornute, surâd mai mulți purcei, nu ai somn nopțile. Dacă în grădina lor plouă mai mult, suflă un vânt mai finuț, trece soarele de mai multe ore pe zi, viața n-are sens. E greu de trăit cu vecini mai procopsiți...

Ei bine, am pus mâna, după câțiva de procese, pe o scamă de teren pe care bunicul, Dumnezeu să-l odihnească, fost mecanic de locomotivă, reuşise să o cumpere cu banii din singura primă a vieții lui. Pe vremea când intraseră ruşii în țară, oprise la timp locomotiva, observând că sabotorii burghezo-moşierimii sustrăseseră ditamai tronsonul de şină pentru a-şi fabrica armele cu care loveau pe la spate clasa muncitoare. Clasa muncitoare, având spinarea lată, era lesne de țintit, deci vulnerabilă.

Abia ce apucaserăm să punăm trei răsaduri cu ceapă, când lângă noi s-au mutat nişte nemți, care au cumpărat un teren de şase ori mai mare. Ăştia au adus o maşină care a săpat grădina în zece minute şi a amenajat două sute de răsaduri cu ceapă. Ceapă verde nemțească, înaltă ca stuful. “Nu-i nimic, ne-am zis, avem tradiția muncii de partea noastră. Punem osul la treabă, primim şi din partea occidentalilor ăştia nişte ajutoare, că doar suntem vecini, aşa-i frumos”. Şi am pus osul la treabă.

Dar era o arşiță îngrozitoare, iar când nu era arşiță, ghinion, ploua. Osul trebii s-a înmuiat cât ai zice peşte. Nemții sorbeau răcoritoare prin frunzele cepei deja răsărite, iar maşina săpa în continuare. “Nu-i nimic, ne-am zis, nu merge cu munca, dar nişte ajutoare tot or să ne dea, căci sunt occidentali civilizați, nu-i rabdă inima să aibă vecini săraci”.

Nemții nu ne aruncau nimic peste gard. Ceapa lor se făcuse cât codrii. “Nu-i nimic, ne-am zis, nu ne dau ceapă, dar poate că or să ne primească la ei în curte”. Am bătut la poartă. “Unde-i ceapa voastră?” ne-au strigat nemții fără să se urnească. “A crescut invers, în pământ”, i-am mințit noi.

Viteza muncii

La televizor am văzut nişte oameni care-şi fac treaba repede, alergând. Era o emisiune întreagă, cu exemple. Funcționari care rezolvau dosarele cât ai zice peşte, reparatori care puneau la punct instalația de apă şi fiindcă le rămânea timp mai cereau ceva de lucru, să nu stea degeaba până la apus. Şoferi care veneau iute în stație şi, deşi îi aşteptau pe toți să se urce, chiar şi pe ăia mai tolomaci, ajungeau tot atât de iute la stația următoare. În sfârşit, oameni cărora le cereai un serviciu oarecare şi ei te serveau în mai puțin de douăzeci de ani. Drept să spun, am plecat din fața televizorului cam amețit. Viteza cu care se mişcau nu-mi pria.

Am împărtăşit vestea celor din casă, care, ironici, m-au sfătuit să fiu mai atent la ce se transmite pe micul ecran, sau să schimb canalul cu unul mai potrivit puterii mele de înțelegere. În felul ăsta evit să mă fac de râs povestind despre lucruri care nu există. Cam deprimat, am pus mâna pe programul TV, constatând că emisiunea cu pricina se transmite în reluare la patru dimineața. După miezul nopții, bântuiam ca un somnambul prin casă, încercând să-i trezesc pe-ai mei, ca să se convingă cu ochii lor că există pe undeva, prin Galapagos, sau la Jimbolia nişte oameni care se mişcă repede. N-a fost chip. Căscau, mormăiau ceva şi se întorceau pe partea cealaltă. Ce-i drept, de întors se întorceau foarte iute. M-am resemnat să urmăresc singur emisiunea în reluare. “Lasă, zic, poate prind vreo şmecherie şi le arăt celorlalți de dimineață ce înseamnă să te mişti repede. Să vezi ce ochi or să facă!” La patru fix eram în fața televizorului. Era o linişte atât de adâncă încât aveam senzația că sunt singurul om treaz de pe lume.

După zece minute m-am uitat din nou în program, să văd dacă n-am greşit canalul, sau ora reluării. Parcă era altă emisiune. Adică întâmplările şi personajele erau acelaşi, dar ritmul în care se derulau faptele scăzuse de vreo cincizeci de ori. Oamenii de pe micul ecran căscau, se scărpinau în cap, dădeau din umeri şi în general se învârteau în loc cel puțin o jumătate de ceas până să se apuce de vreo trebuşoară. Am mulțumit cerului că ai mei nu erau de față.

Proşti în pericol de dispariție

E un fenomen care depăşeşte în gravitate subțierea stratului de ozon, dispariția pădurii amazoniene, fumatul. Este vorba despre scăderea vertiginoasă a numărului de proşti. Din ce în ce mai mulți oameni sunt inteligenți şi există deja voci pesimiste care susțin că nu e departe ziua în care toată lumea de pe planetă va fi deşteaptă, iar echilibrul ecologic se va frânge definitiv. O să dai cu tunul şi n-o să mai găseşti un prost cinstit, în compania căruia să te simți în largul tău.

Am verificat sumbra ipoteză. Identific un cunoscut la o masă de patru persoane, undeva, într-un cartier recunoscut pentru IQ-ul său mai degrabă ridicat. Drept să spun, întâmplarea mă descumpăneşte. De când îl ştim, insul cu pricina este un prostănac veritabil, un prost de-al nostru pur sânge, de prăsilă. Ne-am obişnuit cu el şi chiar începuse să ne lipsească. Ce-o face el aici, în cartierul inteligenților, cu alți trei la o masă, habar n-am. Singura explicație ar fi aceea că, într-o mare de deştepți, s-au găsit unii pe alții trei proşti şi cu amicul meu patru şi au păstrat o insulă de prostie, o stâncă de prostie în calea vitregiilor soartei. Nu ştii când dă necazul peste tine, când devii peste noapte inteligent. E bine să ai permanent pe-aproape prieteni care să-ți semene, capete pe care să-ți poți sprijini umărul, sau invers.

Mă apropii de masa celor patru. “Ce faci cu proştii ăştia aici?” îl întreb pe amic. “De ce-ai plecat de lângă noi? De ce te-ai dus de-acasă?” “Ba, pardon!” zice. “Dânşii sunt nişte prieteni de-ai mei, deosebit de inteligenți”. “De unde ştii?” “Mi-au spus ei”. Trec pe rând pe la fiecare şi-i iscodesc în şoaptă. Fiecare e sigur că ceilalți trei sunt inteligenți. Chelnerul, în schimb e extrem de confuz. “Nu ştiu, zice, dacă sunt proşti sau inteligenți, nota de plată ne-o va dezvălui. Cert este că au comandat toți la fel”.

A despre B

Se-ntâmplă că-mi trebuie părerea cuiva despre altcineva. Ca să mă înțelegeți şi să mă compătimiți, voi simplifica, numindu-i A şi B. Am un interes cu A, dar nu-l cunosc cât îl cunoaşte B, care a copilărit împreună cu el, alături de C, D, E, F ş.a.m.d., un întreg alfabet pe strada lor. Ba într-o vreme a locuit acolo şi Q, ăla de-o ținea pe fata lui W. Aşadar, hai la B, să-l iscodim despre A. Merită să mă înhăitez cu el? Pot să-i încredințez sufletul meu şi mai târziu poate chiar cheile de la casa de bani?

Lucrurile par simple, dar în drum spre B mă întorc de trei-patru ori. Pricina este îndoiala care mi se strecoară în aşternutul raționamentelor. O să-mi furnizeze B o părere obiectivă cu privire la A? Suntem o societate de manierați. Dacă tocmai acum, când îmi frige buza după un curriculum vitae al lui A, pe B îl apucă delicatețea? Dacă-mi spune despre A că e om cinstit şi când colo, în timp ce clipesc, A îmi întoarce buzunarele pe dos? Dacă mi-l prezintă, de jenă, drept un filantrop, un bun samaritean, un cavaler al spiritului de sacrificiu, iar A ăsta, la prima ocazie când ne plimbăm marginea unei prăpastii pitoreşti, îmi trage ca din greşeală un umăr?

De şase ori am pornit spre B şi m-am întors de opt. Sunt mai aproape de casă decât de destinație. Nu-mi rămâne decât să apuc pe calea şireteniei. Am să aduc vorba despre A, aparent întâmplător. B este un ins comunicativ. O să-mi furnizeze singur tot ce vreu să ştiu despre A. Dacă-l stârneşti, B ăsta parcă are mâncărici pe limbă. Iar dacă-l prind în zi proastă şi n-are destul mâncărici, mă înfig puțin în el: “Spune-mi tot ce ştii despre A, că dacă nu bine n-o să-ți fie, cât ăi fi tu de B!”

Nici aşa nu merge. Dacă-l sperii, s-ar putea să spună ce crede mi-este mie pe plac. Trebuie să fiu extraordinar de atent la nuanțe. Dacă, de pildă, îmi scapă o sintagmă cum ar fi “tâmpitul de A”, B o să preia ideea din zbor şi o să-l facă albie de porci. Dacă mă exprim, la fel de imprudent, cu “dragul de A”, B o să-mi dicteze ode nesfârşite despre calitățile lui A. Homer l-a lăudat din greu pe Ulise, dar cine ştie ce poamă o mai fi fost şi ăla.

Legitimația de trăit

Ceva extraordinar se petrece în viața lui: cineva îl recomandă pentru corpul de inspectori cu prevenirea incendiilor. Cum ar veni, un superpompier. Medicii din toată lumea sunt de acord că e mai uşor să previi decât să vindeci. Aşa şi cu incendiile. Nu te doare burta dacă te-apleci să ridici de pe jos un chiştoc de țigară nestins, ne lămureşte amicul la o bere. Activitatea unui inspector cu prevenirea incendiilor incluzând numeroase aspecte complexe, vă dați seama câte beri se consumă!

Nu ştiu dacă în oraşul nostru focurile sunt mai multe sau mai puține de când se aruncă el în lupta cu flăcările virtuale. Multe surse îl semnalează însă în o sută de locuri deodată. Incendiile nici nu mai îndrăznesc să scoată capul de frica lui. În ce constă forța acestui inspector, până mai ieri amărăştean de-al nostru, cu teamă de chibrit, cum se traduce în viață agitația lui, dacă-mi este permis să mă exprim astfel, înflăcărată? O vreme am crezut că are un târnăcop fermecat, vreun Durandal cu care fărâmă acoperişurile aprinse. Sau măcar o cască specială, cu care sare în cap de la zece, ținând în brațe o familie salvată. Ori cel puțin un praf care, presărat peste flăcări, le transformă în lalele, maci şi trandafiri.

Azi ne luminează. Secretul său e o legitimație trasă în plastic, pe care o trânteşte pe masă de ni se sting brichetele şi scânteile din priviri. “Ce vedeți voi, băi, aici?” “O legitimație...”, îngăimăm, cu sentimentul că greşim fundamental. El râde şi deapănă povestea focului. Când intră într-o măcelărie să vadă dacă nu e pericol să se aprindă porcii sau cozile satârelor, scoate legitimația. Măcelarii sar cu nişte muşchiuleț învelit în şorici ignifug. Dacă se semnalează tăciuni la buticul cu textile, el scoate pe baza legitimației două-trei costume de stofă, suspecte, pe care le examinează atent acasă. Magazionerii de la alcoolice nici nu mai aşteaptă legitimația din buzunar. Îi dau jumătate din stocul de lichide inflamabile, coniac, votcă, lichior, micşorând astfel primejdia. Ce mai, unde scoate legitimația - stinge.

Însă are şi el un foc pe care nu-l poate birui: un foc la suflet. Aleasa inimii nu se aprinde la avansurile sale. Îi sugerăm să folosească legitimația.

Segmentele populației studiază

Un reporter isteț a adus pe micul ecran nişte puşcăriaşi, să-i chestioneze cu privire la ceea ce discută o țară întreagă şi dacă ne-ajută Dumnezeu o să discute o întreagă Europă, poate chiar şi ceva din America: istoria românilor. Cetățenii de pe întreg cuprinsul patriei îşi propun zi şi noapte să învețe istoria, dar unii dintre ei fiind ocupați să ispăşească diverse pedepse, în diverse penitenciare, n-au avut pur şi simplu ocazia să se exprime. Aici intervine rolul formator şi educativ al televiziunii.

Adevărul, oricât de crud ne-ar apărea, este că ne săturaserăm de profesori ca de mere acre. Nu-şi dădeau cu părerea decât savanți, doctori, filologi şi istorici. Lipseau segmente importante ale populației, cum ar fi, de pildă, puşcăriaşii. Dacă un om a făcut odată o greşeală, să zicem că a intrat pe fereastră în casa cuiva şi i-a dat în cap, înseamnă că trebuie să-l lipsim de dreptul elementar de a decide alături de noi toți cu privire la istoria națională? Dar ce suntem, nişte sălbatici?

Preocupările pentru o educație corectă nu cunosc oprelişti nicăieri. Când eram stagiar, maistrul de la atelierul de reparat pompe s-a reparat, pardon, operat de apendicită. Şi când muncitorii s-au adunat în jurul lui să le explice ce este apendicita asta, el le-a expus problema cât se poate de limpede: intestinul gros, care este ca o conductă cam de un țol jumate, are la un capăt un fel de ştuț. Ei şi ştuțul ăsta… Mai departe pricepeau ei că mergeau şi la seral.

Infinita lui Panait

Panait văzuse la televizor pe unul care cioplea bețe de chibrit. Era într-o dimineață, după un chef şi nu înțelegea prea bine, dar numai urmărind succesiunea de imagini un gând l-a străbătul ca o descărcare electrică de 10000 de volți: "Păi asta pot să fac şi eu, nene". "Asta pot să fac şi eu" este un slogan care funcționează fără greş în zilele noastre. El pescuieşte un anonim dintr-un năvod cu milioane de peştişori şi face din dânsul ditamai caşalotul. Demult, tare de mult, am cunoscut un om, un spirit avântat, care nu se speria de nimic. Pentru el nu exista nici o barieră. A văzut odată "Guernica" lui Picasso, într-un album, şi-a sărit în sus de doi coți: "păi, prostii de-astea pot să fac şi eu!" L-am îndemnat cu toții să treacă la treabă, iar el n-a stat mult pe gânduri. Într-adevăr, dacă e să vorbim despre prostii, ale lui le depăşeau cu mult pe ale lui Picasso.

Revenind la chibriturile lui Panait, trebuie menționat că el caută o preocupare care să-i mobileze timpul liber. Are din ce în ce mai mult timp liber, şi simte că-l risipeşte inutil. Alții beau, dorm sau se duc la femei. Alții n-au niciodată prea mult timp liber. Pe Panait îl doare fiecare secundă. Ia cutia de chibrituri şi o răstoarnă pe masă. Individul de la televizor cioplea, cu nişte lame de ras şi ace, femei goale, şerpişori, prostii de-astea. Avea un har şi-şi bătea joc de el. Gloria, ca şi averea, treceau pe lângă dânsul. Singura realizare era a celor de la televiziune, care-i filmau lui şerpişorii. Panait însă simte că în fiecare dintre bețele de chibrit se ascunde o minusculă capodoperă. Dacă tot trebuie să pună posteritatea lupa pe ele ca să le admire, de ce să descopere o femeie în pielea goală? Posteritatea nici nu e de genul masculin.

Panait degajează nişte microni de lemn din prisma primului băț. Nu ştie încă ce-o să iasă, dar a citit undeva că nu e nevoie să porneşti în creație cu un plan dinainte stabilit. Lasă talentul să înflorească singur, stropeşte-l doar din când în când cu câteva picături de sudoare. Panait stropeşte bețişor după bețişor, până când bețişoarele încep să plutească. Tot ceea ce-i reuşeşte, şi ăsta poate că este un semn, sunt un soi de coloane alcătuite din module romboidale, ca ale lui Brâncuşi, numai puțin mai mici.

Libertatea fiarelor

Din pricina sărăciei, îngrijitorii de la Grădina Zoologică nu mai aveau ce să le dea fiarelor de mâncare. Mai mult, unul dintre ei a fost surprins tăind cu briceagul o bucățică din ultima halcă de carne rezervată leului. Lucru curios, în loc să-l sfâşie în bucăți, leul părea că-l îndeamnă el însuşi să se servească. Unii au povestit mai târziu că în ochii uriaşului carnasier s-ar fi zărit lacrimi de compasiune. Aflând acestea, directorul i-a convocat pe toți şi le-a spus: "Dacă ținem fiarele închise aici, la marginea oraşului, n-au nici o şansă. Să le dăm drumul în urbe, să-şi încerce norocul pe cont propriu. Sper că locuitorii vor da dovadă de caritate". Îngrijitorii şi-au luat rămas bun de la chiriaşii lor şi au deschis cuştile. Prudente, fiarele au ieşit la drumul mare. Care pe jos, care cu "ia-mă nene" - la oraş!

"Mă duc, zice zebra, să m-apuc de-o muncă cinstită. Poate la circulație, nu ştiu. Mereu auzeam peste gard, din şosea: <<De ce nu stai pe zebră, mă boule?>>" Sau mă mărit cu un gospodar încornorat. A mers la oraş şi a avut noroc. Toată lumea bună credea că haina dungată a zebrei e semn de onestitate şi pricepere în afaceri. I-au dat pe mână toți banii din bănci, ba pe deasupra au numit-o în consiliile de administrație ale mai multor firme.

"Soarta mea e să provoc plăcere doamnelor, sub formă de poşete şi pantofi, se gândea resemnat crocodilul. O să intru în prima marochinărie, să-mi ofer serviciile". Pe când acestea şi le spunea, lacrimi mari cât pumnul i se rostogoleau din ochi. Or, la oraş aveau mare preț lacrimile de crocodil. În scurtă vreme, saurianul a ajuns putred de bogat, dând lecții de plâns. Veneau la el cu nemiluita, demnitari, oameni de afaceri, mânuitori ai legii, toți cei ce voiau să învețe arta plânsului care nu strică tenul.

În fine, iepuraşul a țopăit câțiva kilometri pe banda din dreapta şi a intrat vesel în casa unor oameni sărmani, pe care-i ştia mai demult, a căror singură distracție era să vină la zoo şi să se joace cu el. Cu siguranță că aveau să-l primească bucuroşi. Aşa s-a şi întâmplat. Cinci minute după ce intrase pe uşă, se afla în cratiță, la cuptor.

Piscuri de nisip

Punem şi noi, ca toată lumea, gresie. Când intri pentru prima oară în casa unor prieteni, e de bun gust şi un semn al educației rafinate exclamația "aveți o gresie superbă!". Un amic de-al meu a făcut odată greşeala de a lăuda mai întâi copiii gazdelor. Nici până în ziua de astăzi n-a mai fost invitat în vreo altă casă. În zadar a încercat omul să se scuze că n-a văzut gresia, că deasupra ei erau nişte covoare şi o folie de poilietilenă. Dacă şi-ar fi dat puțin osteneala, ar fi intuit că sub stratul protector se află ceva de valoare. Noi, după ce ne vom pune gresia pe jos, n-o s-o acoperim cu polietilenă şi preşuri. Trebuie să se bucurea toată lumea la vederea ei, dar ca să n-o calce chiar toți în picioare, decât cei ce vom hotărî noi înşine că merită, vom limita accesul în camera cu pricina.

Ca să pui gresie e nevoie de o şapă de beton. Ca să compui şapa îți trebuie trei găleți de nisip. Mergem aşadar la un depozit de materiale. Acolo se află un om care se ocupă cu aşa ceva. Întrebăm de dânsul. Suntem îndrumați îndată în direcția bună. "Bună ziua. Vrem să cumpărăm trei găleți de nisip". Deodată ochii omului se umplu de lacrimi. Printre sughițuri ne expune drama lui. Stă aici toată ziua, cărând saci de colo colo. De când n-a mai umblat la ea, movila de nisip s-a aşezat bine, luând forma unui munte maiestuos. Omul nostru l-a îndrăgit. E muntele lui, în curtea asta din care nu mai iese decât noaptea. Dacă ne dă nouă trei găleți, se duc naibii versanții, se fărâmă crestele, aleluia pisc!

Ne place şi nouă relieful patriei, dar şi gresia ne e dragă. "Dă-ne, uite, măcar două găleți, de-aici, de la poale..." Omul scânceşte. A-ncercat să ia o jumătate şi s-a stârnit o mică avalanşă. Disperarea îşi croieşte drum prin pupilele sale când bagă de seamă că în spatele nostru alți doritori de nisip au format o coadă. Vrem cu tot dinadinsul să stricăm muntele omului. În ochii lui nu contează proporțiile, am fi putut la fel de bine să ne repezim cu gălețile spre Ceahlău. Este o bătălie a proprietăților. Noi cu gresia, el cu muntele de nisip. În cele din urmă, ca ultimă soluție, omul se lungeşte în fața roților maşinii, capabil de sacrificiul suprem.

Duşmani de nădejde

N-am avut plăcerea de a-l cunoaşte pe prietenul perfect, pe acela căruia toţi îi devin amici la prima vedere. Am auzit vorbindu-se despre dânsul, dar e foarte posibil să fie doar un personaj de roman, de film sau de legendă. În cazul în care el există cu adevărat şi citeşte aceste rânduri, îl rugăm insistent să dea un semn de viaţă. Promitem că nu-l vom înfăţişa lumii cu un carton agăţat de gât, închis într-o cuşcă.

Cunosc însă o doamnă care din oră în oră îşi face unul sau mai mulţi duşmani. O cunosc din 1980. Duşmanii n-au obosit în nici un an să se înscrie pe agenda ei, precum odinioară cavalerii în carneţelele de dans ale domnişoarelor. Considerând că anul este compus din 8760 de ore şi că în fiecare dintre acestea doamna s-a procopsit cu minimum un duşman, rezultă că s-au strâns, de când o cunosc eu până în zilele noastre, cel puţin 175200 de duşmani. Poate numai prin cercurile şefilor de stat să se mai afle câte unii care să se poată făli că o întrec, deşi duşmanii acelora sunt conjuncturali, nu "de nădejde", ca ai dânsei.

În fine, fiecare cu anturajul său. Mă întâlnesc cu doamna pe stradă. Sunt cu un grup. Observ că doamna mă salută ceva mai rece decât ar face-o un urs polar căruia i-am furat îngheţata din farfurioară. Câteva zile mai târziu îi cer explicaţii. "Te-am văzut, zice doamna, cu unii dintre cei mai înverşunaţi duşmani ai mei. Credeam că-mi eşti prieten". Îi explic întortocheat că erau doar nişte cunoştinţe. "Nu-mi sunt prieteni", mă dezvinovăţesc. "Tocmai, zice ea. Speram că-ţi sunt. Fiindcă dacă vrei să ai duşmani, trebuie să ţi-i faci singur, prin muncă cinstită, cum procedez eu. Nu să-i iei de-a gata, pe-ai altora, să te plimbi cu ei pe stradă. Ruşine!"

Doamna îmi este prietenă de multă vreme. M-a pus pe jar de nenumărate ori. Încep să mă întreb dacă nu cumva relaţia noastră ar fi mers mult mai bine dacă am fi fost, în toţi aceşti ani, duşmani buni.

Nişte colegi

Primele zile au fost cele mai grele. Veneau la mine tot felul de oameni şi-mi spuneau: “Vă felicit, sunteţi cel mai potrivit pentru postul acesta. Acum, dacă aveţi un minut, să vă spun două cuvinte despre colegii mei”. Fiecare îmi spunea cam trei mii de cuvinte despre colegii săi. Dacă le scădem pe cele douăzeci de mai sus şi încă vreo treizeci pentru încheiere, rezultă că rămâneau circa două mii nouă sute cincizeci de cuvinte concrete despre colegi, informaţie pură, utilă. În continuarea calculului, ar trebui scăzute de asemenea cele care se repetau, de exemplu “nişte lichele”, “nişte oportunişti”, “nişte trântori”, “nişte ipocriţi” etc.

Ca să pot urmări acoperirea cu informaţie a componenţilor colectivului, am avut nevoie de un grafic color şi câteva seturi de fişe. Curând, prin muncă ordonată, un tablou impresionant mi s-a dezvăluit privirilor şi înţelegerii. Aproape nimeni nu scăpase neacoperit. Cele de treizeci de ori câte trei mii de cuvinte baleiau întreaga resursă umană din imediata noastră vecinătate. Fiecare avusese ceva de spus despre fiecare şi dacă (din întâmplare) omisese să spună ceva despre sine, colegii săi îi săriseră în ajutor.

Spuneam că “aproape” nimeni nu scăpase neacoperit. Am descoperit într-un târziu, pe undeva, la arhivă mi se pare, o domnişoară delicată, sfioasă, o prinţesă a dosarelor şi a penumbrelor, frumoasa din pădurea de numere de înregistrare adormită. Dânsa nu trecuse pe la mine. Nu-mi plătise birul celor trei mii de cuvinte despre colegii ei. Într-un fel, m-am simţit ofensat. I-am spus-o imediat. Pe ce lume trăia? Unde-i erau gândurile în timpul programului? Nu o interesau destinele celor din jur? Nu se integrase colectivului? “Dar n-am nimic de spus despre ei” s-a dezvinovăţit dânsa, cu ochii plecaţi în dosarul... numărul... din data de...

Ceva nu mă lăsa să-i dau crezare. Prin manevre diabolice, am aranjat în aşa fel încât s-o supunem unei şedinţe de hipnoză la locul de muncă. În momentul în care zăgazurile subconştientului ei au cedat, ne-am pomenit îngropaţi de vii în cuvinte despre colegi. O plângere sau mai multe despre fiecare. Era acolo un adevărat zăcământ.

Iureş tineresc

De curând, am suferit o criză de etate. Cei care se dau interesanți vorbesc despre "vârsta critică". Te scoli dimineața, om în toată firea, pleci spre serviciu, cu gândul să rezolvi dosarele lunii mai, care trebuie neapărat să fie gata înainte de sosirea lui octombrie. Deodată te trezeşti în parc, pe alei, ca amnezicii. În jur, numai necunoscuți mustăcioşi şi fuste scurte. Sugarii te privesc intrigați din cărucioare, gata să arunce cu tetinele. Îndrăgostiții te bănuiesc că vrei să le sufli îndrăgostitele. Gardianul public îți cere sprijinul cetățenesc. Ceea ce înseamnă că toți aceştia te-au remarcat ca neaparținând peisajului. Au trecut anii, au lăsat semnele.

Am cerut sfatul unui competent şi acela mi-a recomandat, nici mai mult nici mai puțin, să mă întorc în timp cu un deceniu-două. "Prosteşte-te o săptămână şi-o să-ți treacă", îmi sugerează. Ca mai toate sugestiile, şi asta e mai uşor de emis decât de aplicat. Cum să mă întorc? Şi cum adică să mă prostesc? Dacă vrei să trăieşti ca un tânăr, cel mai bine este să-l întrebi pe un tânăr cum se face asta.

Zis şi făcut. Avem la noi pe scară unul care, se spune, ştie să trăiască. Ziua nu-l prea vedem la față, din cauză că, se zice, duce o viață de noapte foarte agitată. Dacă există cineva capabil să-mi îndrume paşii, el este acela. Cel puțin aşa se spune. Îl pândesc câteva zile şi-l abordez. Se zice că e la fel de prietenos pe cât de aventurier. Deja mi se aprinde imaginația. Mă ascultă atent. Înțelege ce vreau. "Vreți să vă prostiți o săptămână-două, ca noi, tinerii, aşa-i?". Confirm şi-l rog să-mi împărtăşească din momentele captivantei sale existențe. "Dimineața, zice, mă scol pe la doişpe. Ce mă mai gândesc, ce mă mai odihnesc, se face patru. Pe la şase mergem cu băieții să mâncăm un burger. Marfă, zice. Se face de zece seara, dăm o tură de discotecă, dacă mai rămân bani după burger. Dacă nu, zice, vin acasă şi cad frânt".

Femeia care a cucerit un spital

Unii cuceresc munți. Cu echipament, cu mâinile goale, scobind cu unghiile în stâncă, alunecând. Alții, mai eficienți, aşteaptă o vreme, până când ploile şi vânturile tocesc înălțimile, iar ei pot încăleca uşor piscurile măcinate. Nu înălțimea contează, ci renumele, faima. Cu puțină imaginație, chiar şi casa scărilor poate fi asemuită unui canion.

Am cunoscut odată o femeie care a cucerit un spital județean. Nimic neobişnuit, veți zice, spitalul nu e munte, şi-apoi, în halul în care se prezintă azi spitalele, le-ar cuceri şi pacienții de la ortopedie. Sau poate doamna a înfăptuit o cucerire simbolică, urcând, prin competență şi acumulare de cunoştințe, pe unul dintre piscurile ierarhiei.

Aiureli... În prima zi a adus-o o rudă, femeie de serviciu, care n-o lăsase acasă tocmai ca să mai găsească la întoarcere casa. „Stai şi tu pe-aici, maică" i-a zis la parter „şi-ai grijă să nu răstorni ceva". Zis şi făcut. A stat ea pe-acolo, fără să răstoarne nimic şi a băgat de seamă. A doua zi, ruda s-a îmbolnăvit. „Dau eu cu cârpa!" I-au dat mătura, căldarea şi teul. A sprintat pe câteva culoare emanând cloroform. I-au arătat, de asemenea, o cămăruță în care putea să-şi țină instrumentarul, să mănânce un covrig şi, atenție - moment crucial, să se schimbe pentru muncă într-un halat alb!

A treia zi, deja nu mai mătura. Cete de bolnavi, care până atunci rătăciseră la parter în căutarea cabinetelor, erau acum îndrumați pertinent, pe la diverse etaje, de către femeia cu teul. Ea le dădea nume de medici, ore de consultație, şi uneori şoptea misterios: „îi spui că te-am trimis eu..."

În ziua a patra, doctorii au început să se mire că nu mai vine nimeni la consultație. Nenorocirea nu-i mare, dar e greu să lupți şi cu plictiseala. Cuiva i-a venit ideea, după vreo cinci ore, să coboare, să vadă ce se întâmplă. Holul gemea de lume suferindă, organizată într-o coadă care ducea spre cămăruța pentru mături. De acolo se auzea în răstimpuri: „Tuşeşti? Viroză. Două aspirine şi ceai de muşețel. Următorul! Capul? Deochi. Tăciune stins în apă limpede. Următorul! Balonări? Încurcătură de mațe, ăăă, asta, cum îi mai zice... O mastică pe burta goală. Următorul!"

Îl cunosc pe şeful perfect

L-am cunoscut odată pe şeful perfect. În general, oamenii se plâng de vreme şi de şefi. De vremuri şi de sărăcie, oricât de ciudat ar părea, oamenii se plâng abia în timpul doi. Dacă stai bine să te gândeşti, e şi firesc. Vremea şi şeful sunt cel mai aproape de pielea omului normal. Or, la ce ține omul normal mai mult decât la propria piele?

Şeful perfect, pe care am avut şansa incredibilă de a-l cunoaşte odinioară, nu era om. Era un supraom. Nu avea pelerinuța lui Superman, nici tenişii atomici. Semăna cu noi, dar era şef. Aş merge mai departe, îndrăznind să spun că nu numai că l-am cunoscut, dar am avut şi fericirea de a-i fi subordonat. Mi-e teamă însă că n-o să mă credeți.

Şeful perfect nu avea o viziune detaliată asupra celor ce se petreceau sub dânsul. Vreau să zic, în compartimentele de sub nivelul dânsului. Şeful perfect avea o viziune universală, cosmică. Situația nu era situație. Era cosmogonie.

Intram la dânsul în birou. Un aer glacial, respirație stelară, îmi atârnau țurțuri de nas şi de mustață. “Domnule şef, reuşeam să îngaim descleştându-mi fălcile, ne-ar trebui cutare lucru, ca să-i dăm lui cutare, să ne facă treaba cutare până mâine, la ora cutare. Pentru că dacă...” Tăceam, înghețat de privirea dusă departe, dincolo de limitele Căii Lactee.

“Mor milioane de sori, galaxiile se prefac în pulbere stelară, îmi spunea încet, civilizațiile se ridică şi coboară ca o maree de gânduri şi aur străveziu, iar dumneata te sperii că nu avem cutare... Te-ai gândit vreodată la locul omului în intersecția spațiului cu timpul?” Ieşeam tiptil şi mă duceam învârtindu-mă, prin alte galaxii, să fac rost de cutare.

Şeful perfect nu-şi pierdea vremea arătându-ne ce avem de făcut. El ieşea în răstimpuri la suprafața ciorbei de idei şi înotând într-un bras maiestuos ne trasa direcții. Nu ne dădea indicații. Indicații dau autorii de cuvinte încrucişate. Şeful perfect ne fixa un reper-două. Astfel, zborul nostru de subalterni se păstra pur, neîngrădit şi disciplinat. Când ne văietam de o problemă, şeful tăcea ore în şir, cu ochii închişi. Din când în când îi deschidea şi rostea vorbe cioplite în diamant, pe baza cărora, mobilizați exemplar, munceam până la epuizare, împingând omenirea spre alte milenii: “Vedeți şi voi cum faceți să iasă bine...”

Marele arc al lui Marcu

Povestea e destul de simplă: e ziua lui Marcu. Unul, Marcu. Familia se află în mare încurcătură. Marcu e un cetățean obişnuit al zilelor noastre, din aceia care petrec o bună parte a zilei cu ochii ațintiți în tavan, precum şi o bună bucată a nopții, numai că noaptea ochii sunt închişi. Pe Marcu nu-l dă IQ-ul afară din casă, deşi locuiesc toți într-o garsonieră, dar nici nu spun vecinii despre el că ar putea să-i fure, fără să observe, preşul de la uşă. Ce mai, un om!

Familia nu ştie ce să-i cumpere. Dificultatea majoră este chiar aceea că trebuie să cumpere. Când aduci vorba despre cumpărături, în casa lui Marcu se aşterne liniştea asurzitoare, specifică multor alte case, cartiere, oraşe ale patriei. Se aude doar vântul prin buzunare. A, să fi fost vorba de găsit, nu de cumpărat... "Mă duc să-i găsesc ceva pe stradă lui Marcu, de ziua lui..."

Haine? Doamne fereşte, nu ne permitem mai mult decât o pereche de chiloți şi, ca să vorbim pe şleau, are deja una! Electronice? Haida-de! Cunoştințele lui Marcu se opresc la "fii Ohm cu mine"... Un album de artă? Poate, dacă e destul de ieftin şi conține reproduceri ale celor mai fierbinți faze din campionatul intern de fotbal. Decizia întârzie. Marcu a descoperit, după un ceas şi jumătate de imobilitate, o pată interesantă în tavan, şi se suceşte pe o parte, ca s-o studieze mai bine. Pata aduce, ca formă, cu peninsula Crimeea.

Hai să-i facem lui Marcu un cadou original. Toată ziua se plânge de banal, de prozaic, de monoton, de cenuşiu. La serviciu, confecționau zilnic câteva sute de mii de agrafe. Toate semănau una cu alta, le-au verificat americanii. Marcu a avut ideea să fabrice câteva care nu aduceau cu celelalte. Când au cumpărat americanii fabrica, au pus condiția să fie dat afară Marcu. Corupția este studiată în şcoli ca o dovadă în plus a continuității populației pe aceste meleaguri. Reforma seamănă cu un tango, cu singura deosebire că la tango sunt doi paşi înainte şi unul înapoi, iar la reformă invers.

E ziua lui Marcu. "Au!" zice el. Peninsula Crimeea creşte, pesemne vecinul de sus a uitat apa deschisă. Familia recurge la ideea pe care a avut-o şi anul trecut, pe care o va aplica şi la anul. Dau cu toții fuga în oraş şi îi cumpără lui Marcu un arc cu o săgeată de unică folosință.

Vioara întâi

"Bine-ai venit în colectivul nostru!" i-a spus directorul proaspătului angajat, în prima lui zi de serviciu. "Mă bucur să avem printre noi un tânăr talentat ca dumneata, dinamic, priceput. Dă-i înainte, pune-i pe toți pe jar! Şi nu uita: dumneata eşti rațiunea de a exista a firmei noastre. Toți ceilalți colegi sunt aici ca să te sprijine, ca să-ți creeze cele mai bune condiții de lucru. Dumneata eşti vioara întâi".

Tânărul nu şi-a luat nasul la purtare. Atâta lucru ştia şi dânsul: viorii îi trebuie arcuş, sacâz, diapazon, partituri, cutie. De una singură, fără degetele violonistului, nu face doi bani. Şi pentru că nu voia să-i dezamăgească pe toți cei care trudeau în jurul său pentru a-i crea condiții, s-a pus pe treabă. Toată ziua asuda la computer, doar din când în când se ridica să tragă o fugă până la Sighetul Marmației, Carei sau Nădlac.

La primul său decont, contabilul şef l-a măsurat sever şi i-a tăiat jumătate din suma trecută pe formular. Mai văzuse el mulți şmecheraşi din ăştia, care nu ştiu decât să mimeze munca, în schimb îşi bagă mâna până la cot în buzunarul firmei. De fapt, în opinia contabilului şef toți angajații firmei erau, mai mult sau mai puțin, infractori. Tânărul angajat a dat să protesteze, să-şi strige inocența, dar şi-a dat seama, ca vioară întâi, că are în față un contrabas.

În a doua săptămână i s-a defectat computerul. Inginerul de sistem, chemat la fața locului i-a spus: "Nu vă pricepeți decât să stricați. De unde v-o aduce, nu ştiu. Toată ziua chinuiți computerele cu tot felul de bazaconii şi vă mai mirați după aia că nu merg". Asemenea contabilului şef şi inginerul de sistem avea o opinie despre angajații firmei. Toți sunt nişte stricăcioşi, nişte sabotori.

În a treia săptămână, femeia de serviciu l-a fugărit cu mătura, pe culoar, pe tânărul angajat. Se întâmplase că acesta, absorbit de propriile gânduri (nişte fleacuri), ignorase avertismentul de a merge pe margine fiindcă pe mijlocul fâşiei de linoleum tocmai se spălase cu teul. "Aşa te-a învățat ăi bătrâni, să-ți bați joc de curățenie?" i-a strigat femeia de serviciu. În opinia ei, toți angajații firmei erau nişte vite încălțate şi noroite. Şi apoi nici nu era prea impresionată de vioara întâi, fiindcă ei îi plăceau tare mult sârbele din fluier.

O palmă istorică

Grigore a încasat o palmă de la Tudorel. Cum s-ar spune, a furat-o. Amatorii cred că numai oameni care poartă nume precum Arnold, Claude, ori, mai ştiu eu, Silvester, sunt abilitați pentru predare-primire palme. Nimic mai eronat!

Că a furat o palmă nu e mare lucru pentru Grigoraş. Cu câte palme a adunat la viața lui, ar putea să-şi cumpere o vacanță la Palma de Mallorca. Problema este că era multă lume de față. Nişte vecini, nişte colegi de serviciu, nişte rude, nişte copii... Practic, eşantioane din toate segmentele sociale importante, plus autoritatea de stat. Ofensa este ireparabilă.

Cu toate astea, Grigore nu-i returnează palma lui Tudorel. Nu se numără printre cei ce întorc celălalt obraz, pentru simetrie, nici printre adepții lui "ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, palmă pentru palmă". E un ins echidistant. "Ce mai aştepți?" îl apostrofează lumea. "Trage-i palme lui Tudorel!" La scară redusă, această instigare la violență, reconstituie modelul social prin care personalitățile sunt împinse de presiunea maselor spre un destin măreț şi adesea tragic. "Trage-i, trage-i!" numai asta aude. Îi va înapoia Grigore lui Tudorel ceea ce i-a prisosit acestuia din urmă?

El are însă o teorie, anume că orice individ, oricât de alterat i-ar fi caracterul, posedă, sub straturile succesive de slinoşenie, un sâmbure nestemat, un crin, o inimă de lavă. Trebuie doar să îndepărtezi răbdător strat după strat. Mai pe româneşte, Grigore e convins că Tudorel suferă din pricina palmei care i-a scăpat şi că în curând suferința va fi atât de intensă încât va cădea singur în genunchi, rugându-l să-l ierte.

Le împărtăşeşte tuturor teoria. Tudorel devine vedetă fără s-o ştie. Fiecare gest îi este urmărit. Fiecare vorbă, analizată. Fiecare strănut, descifrat. Cât mai are până va claca? Trece o săptămână. Grigore remarcă o roşeață în obrajii urmăritului. Poate îl chinuie conştiința. Trec două săptămâni, trei. Tudorel se luptă probabil cu amintirea palmei. Mai trec două luni, un an. "O să vedeți, ne asigură Grigore, nu mai are mult". Trec cinci ani şi Tudorel nici gând să-şi ceară iertare. Într-o zi, Grigore îl opreşte pe stradă şi-l pălmuieşte cu sete. Iar Tudorel nu ştie ce l-a apucat aşa, tam-nesam.

Ăla cu sprayul

Un om călătoreşte cu autobuzul. Şi vine unul la el şi-l întreabă: “Coborâţi la prima?” Şi fîsss!, îi dă cu un spray în ochi. Acum, vezi bine, omul cade pe podea şi se vaietă că l-a chiorât ăla cu sprayul. Vine lumea din faţă şi din spatele autobuzului, ca să vadă ce s-a întâmplat. Călătorii unui autobuz reproduc societatea la scară mică. Mergi unde ai treabă, dar trebuie să iei şi atitudine. Şoferul nu. Şoferul nu vine să vadă ce s-a întâmplat. Şoferul are un autobuz de condus. O societate.

În vremea asta, cel cu sprayul îl buzunăreşte tacticos pe omul căzut la podea. Îi scoate actele dintr-un buzunar, portofelul dintr-un alt buzunar... Are şi ceas omul, de aur, dar nu zice nimic. El o ţine una şi bună că nu mai vede decât ca prin ceaţă, din cauza sprayului cu care i-a dat ăla. “Ce se întâmplă, domne?” zice unul dintre călători. Autobuzul ia curbe strânse. “Da' dumneata de ce te bagi?” face ăsta cu sprayul. “Eşti tatăl dumnealui?” Şi şoferul mai pune câte o frână. “Nu, nu sunt taică-su” recunoaşte spăşit isteţul, trăgându-se mai în spate. Ăla cu sprayul continuă buzunărirea celui de pe podea. Mai ies la iveală nişte chei de casă, unele de maşină, un paşaport, dolari... Toate le ia ăla cu sprayul.

“Întrebam şi noi aşa”, mai îndrăzneşte unul, ţinându-se bine de bară, căci autobuzul goneşte tot mai iute. “Da' tare mai eşti curios”, îl apostrofează şi pe el cel cu sprayul. “Curioşii trăiesc puţin. Dacă vrei să ştii, ticălosul ăsta, care se smiorcăie pentru niţel spray în ochi, are să-mi dea o sută de mii de lei”. “Aha...”, zic lămuriţi călătorii. “De ce n-aţi spus de la început?” Omul cu sprayul goleşte ultimele buzunare ale omului de pe podea şi coboară fluierând la prima. Călătorii îl văd urcându-se într-un taxi, plecând să verifice dacă se potrivesc cheile de casă şi de maşină la casa şi maşina indicate în acte. “Scoală, mă hoţule!” îl îndeamnă toţi cei din jur pe omul de pe podeaua autobuzului, împoldindu-l cu bombeurile.

Pielea de viţel

Cineva, priceput la decoraţiuni interioare, ne-a băgat în cap că ne trebuie în casă o piele de viţel. Prin alte părţi ale globului, oamenii pun pe jos blănuri de tigri, lei, sau urşi polari. E plăcut să-ţi cauţi dimineaţa papucii printre colţii leului, fără teamă că te înhaţă. În lume sunt fiare pentru toate buzunarele. Dacă n-ai destui bani de o blană, o poţi înlocui cu o piele de zebră sau de girafă. Dacă nici pentru astea nu-ţi ajung economiile, iei puşca la spinare şi-ţi vânezi singur pielea pentru dormitor, cu grijă, căci braconajul este aspru pedepsit.

La noi în dormitor nu merg tigrii, leii, girafele. Dormitorul nostru este atât de mic încât o girafă cred că nici nu ar încăpea, decât dacă ar mai renunţa la nişte gât. Ascultându-l pe expert, am conchis că încăperii i s-ar potrivi perfect o pielicică de viţel. Viţelul merge cu parchetul. Nu ştiu ce ne-am fi făcut dacă am fi avut linoleum. Ne-ar fi trebuit o focă sau aşa ceva. Acum, problema este că nici pieile de viţel nu se găsesc la butic. Ne-au fost recomandaţi nişte oameni care, într-un sat îndepărtat, s-ar fi specializat în procurarea, argăsirea şi comercializarea pieilor de viţel. Se pare că lucrau pe bandă rulantă. Singurul lucru care-i împiedica să devină miliardari, furnizând fiecărei locuinţe o piele, era criza de locuinţe.

Am ajuns la ei după o călătorie lungă şi obositoare. Pe drum, din pricina stresului, pielea de viţel luase proporţii în imaginaţia noastră. Acoperea toată podeaua dormitorului, ca o supervacă elveţiană. Ne întrebam deja îngrijoraţi cum aveam s-o transportăm. Când ne-au primit oamenii aceia în casa lor ne-am minunat iarăşi. Cum ţinuseră pielea uriaşă într-o casă atât de mică? Şi probabil că de aceea nu aveau încălţări, ca să nu calce pe dânsa.

Ne-a luat două ceasuri ca să-i lămurim ce vrem de la ei. În cele din urmă, ne-au adus o pielicică de viţel care le rămăsese pe un gard din fundul curţii, de anul trecut. Era mai mică decât batistele noastre la un loc, ţeapănă şi plină de găuri. Văzând c-o refuzăm, au vrut să ne vândă nişte tablouri de pe pereţii coşcoviţi şi un căţeluş viu.

Insul de la gard

O dată pe săptămână, mergem în satul Ics, să facem cură de aer şi obiceiuri populare. Mă număr printre cei ce cred cu tărie că ruperea de rădăcinile ruralităţii duce personalitatea la ofilire. Când am ocazia, mă nămolesc în şanţ, umblu desculţ prin urzici, mă las ciupit de găscani. Viaţa-i frumoasă când ştii s-o trăieşti, iar de urzici ţara noastră nu duce lipsă.

Din când în când, vine lângă gard vecinul Irimie. “ 'Trăiţi, sunt şi eu pe-aici!” Bănuiam acest lucru de mai multă vreme, după damf. Îl salutăm politicoşi, iar el ne întreabă ce mai e nou pe la oraş. Noi dăm din cap. Cum să cuprinzi complexitatea vieţii urbane, trepidaţiile, fulgerele şi tunetele ei în câteva cuvinte? Cum să-i explici angoasele, tribulaţiile, psihozele de masă şi individuale? Or, dacă nu-i poţi oferi omului un tablou complet, mai bine te laşi păgubaş. E ca şi cum i-ai arăta o Giocondă fără surâs. Pentru vecinul Irimie oraşul din care venim noi este oricum abstract, lipsit de interes. Bodega la care bea rom e chiar pe ulița lui, în vreme ce localitatea noastră e departe, într-o direcţie oarecare. O dată am încercat să-i zugrăvim frumuseţile şi avantajele mediului urban. Civilizaţie, confort, educaţie. “La voi în oraş unde este bodega?” ne-a întrebat el. Aflând că sunt mai multe bodegi, dar nici una pe strada noastră, a dat din cap mustrător. În sensul că n-am fost suficient de gospodari.

După ce schimbăm impresii, vecinul Irimie de la gard ne cere ziare. De fiecare dată suntem impresionaţi de setea lui de cunoaştere, care aproape că o egalează pe aceea de rom. Îi oferim un pachet mare de gazete şi ne scuzăm că sunt de luna trecută. Primeşte scuzele cu măreţia omului care s-a eliberat din cătuşele timpului. De luna trecută, din mileniul trecut, n-are nici un fel de importanţă. Ziare să fie. “Văd că e război mare”, zice răsfoind unul dintre cotidiane. “A fost”, îl corectăm noi. “S-a terminat de două luni”. “Asta-i bine. Războiul nu e bun”.

Viața la țară

Niciodată nu ştii ce-ți mai lipseşte acasă. O familie şi-a cumpărat o căsuță pe malul lacului şi trudeşte din greu la sfârşitul fiecărei săptămâni ca s-o facă locuibilă. De fapt, căsuța e locuibilă de mult, dar ei sunt nişte perfecționişti. Vor să-şi predea lor înşile aşezământul la cheie, pentru ca abia de atunci încolo să se bucure în tihnă de grădină, de aer, de lac. O lună (fiindcă nu puteau veni mai des decât o dată pe săptămână), le-a luat vopsitul acoperişului. Încă o lună periatul gardului. Cuiva i se păruse că gardul e prăfuit. După ce l-au periat, a mai trecut o lună până l-au vopsit, ulucă după ulucă. A venit apoi rândul grădinii. O lună săpatul. O lună semănatul. O lună aşteptatul, să iasă ceva. N-a ieşit nimic. Oricum, sezonul se cam încheiase, iarna bătea la uşă. Au adunat vreo lună lemne de foc, dar, de fapt, peste iarnă n-aveau de gând să stea în căsuța de pe lac.

În vremea asta, vecinul se uita la ei de pe prispă. Îşi mai aprindea pipa, mai trăgea o țuică. “Bună ziua, vecină!” “Bună să-ți fie inima, vecine!” “Cu treaba, cu treaba?” “Cu treaba, fir-ar să fie, că nu se mai termină!” “Aşa e la țară, vecină, mereu mai e ceva de făcut”. Familia îl ura de moarte pe acest vecin înțelept. În primul rând, el spunea “la țară” unui loc cărora lor le plăcea să-l numească “rezidență”. În al doilea rând, el nu făcea nimic toată ziua, decât să se uite la dânşii, în vreme ce ei se speteau. Un puturos.

Veni şi primăvara. Familia a băgat de seamă că zăpada de peste iarnă a afectat vopseaua acoperişului. Dă-i şi revopseşte. Cam o lună de zile. Dar nici gardul nu se prezenta în cele mai bune condiții. Mă rog, după o lună de eforturi susținute, arăta ca aproape nou. Între timp, grădina se cam părăginise, plantele nu fuseseră perene, un pom căzuse. Le-a luat vreo lună să-i dea o față cât de cât. Lucrurile nu mergeau însă tot atât de încet ca anul trecut. Câştigaseră dexteritate la mânuitul pensulei şi se cocoțau pe acoperiş ca veverițele. În toamnă sperau să termine treaba şi în sfârşit să se bucure de căsuța de pe malul lacului. Lemne de foc pentru iarnă strânseseră încă de anul trecut, dar le furase cineva, nu ştiu cine.

Storcător de viață nouă

Nu e om care să nu se fi hotărât măcar o dată să înceapă o nouă viață. Unii se decid chiar de câte cinci-şase ori, iar alții încep o nouă viață în fiecare zi. Cei mai modeşti nu încep o nouă viață ci o iau tot pe aia veche de la început. "Sunt hotărât să iau viața de la început!". Sau "dragă, vreau să-mi refac viața!". Ca şi cum ar fi o haină mai ponosită, cu valoare sentimentală, pe care o dăm la întors. Dacă am pune cap la cap toate viețile noi pe care le începe un om, foarte curând ar mişuna numai nemuritori în jurul nostru, un lucru destul de sâcâitor.

Te cruceşti cum înțelege un ins să înceapă o nouă viață sau să şi-o refacă pe aia veche. Fiecare are propria sa formulă şi de cele mai multe ori ea nu corespunde nici cât negru sub unghie cu a celorlalți. Lumea e de acord însă că există un fapt, în aparență nesemnificativ, care declanşează procesul de înnoire, de revoluționare a vieții. Trăieşti cumva şi deodată, clic!, ai basculat spre cu totul altceva. Sigur, nimeni nu se aşteaptă să citescă douăzeci de ani contoarele de pe scările blocurilor şi într-o bună zi să-l recruteze CIA, dar orişicât.

Într-o vreme, viziunea mea despre o nouă viață se lega de cumpărarea unui storcător de fructe. Altora le părea o ciudățenie, dar pentru mine mecanismul era simplu. Duceam o viață dezordonată, nesănătoasă şi organismul începuse să se resimtă. M-am gândit să încep o nouă viață chiar de a doua zi, cu un regim alimentar natural, sănătos. Ori, ce poate fi mai natural decât un suc natural de fructe?

Am cumpărat storcătorul şi vreo douăzeci de kilograme de fructe. Mere, pere, portocale. Am adăugat morcovi şi varză. De pe canapea, contemplam aparatul înconjurat de mormane de fructe. "Iată, îmi creştea inima, începutul unei noi vieți". Deja mă simțeam mai bine. Am stors tot ce aveam, obținând doi litri de suc şi foarte multă celuloză. Am băut un litru. Pe urmă a trebuit să car celuloza şi resturile de fructe. La un moment dat s-a înfundat ghena şi am trudit până noaptea ca să o desfund. În casă simțeam un miros înfiorător. O parte îl emanam eu, o altă parte fructele rămase, care între timp se stricaseră. Ghena s-a înfundat din nou. Vecinii îmi băteau în calorifer. Eram la capătul puterilor, scârbit de noua mea viață. Uneori plănuieşti un început şi dai peste altul.

Excursie la poporul prieten

E bine să te prindă Revelionul cu nişte mărunţiş în buzunar. Se zice că o să ai bani tot anul care urmează. E bine, de asemenea, să te găsească Anul Nou între prieteni. Pe mine m-a găsit într-un autocar, cu mai mulţi colegi de excursie.

"Bine aţi venit în ţara noastră!", zice ghidul. "E o ţară foarte frumoasă, iar noi suntem un popor prietenos. Puteţi să vă plimbaţi noaptea pe stradă, în deplină siguranţă". "Grozav! Trebuie să fim atenţi la hoţii de buzunare?" "La ce?" "La hoţii de buzunare. Aceia care în aglomeraţie îţi bagă mâna în buzunar şi iau pentru ei ce-i al tău". "De ce să ia pentru ei ceva ce nu este al lor? De ce să bage mâna într-un buzunar care nu le aparţine?" "Ca să fure". "Nu există aşa ceva la noi". "Senzaţional! Sunteţi un popor senzaţional". "Vă mulţumesc". "Dar bagajele? Putem să lăsăm bagajele în cameră?" "Sigur, doar pentru asta sunt camerele. O să locuiţi în ele. Deci, puteţi să vă lăsaţi bagajele în cameră". "Dar sunt ele în siguranţă? Nu le fură nimeni?" "De ce să le fure?" "Ca să ne ia lucrurile pentru ei". "Cine?" "Hoţii". "Care hoţi? Cum să umble cineva prin lucrurile dumneavoastră dacă nu-i daţi voie? Cum ar putea să facă cineva aşa ceva, de faţă cu dumneavoastră?" "Dar când suntem plecaţi din camere? Ce se întâmplă când suntem plecaţi din camere?" "Când sunteţi plecaţi, vine cineva şi face curat". "Dar nu ne umflă bagajele? N-ar fi mai bine să le luăm cu noi când suntem plecaţi din camere?" "Dacă doriţi, puteţi să le luaţi cu dumneavoastră". "Însă o să fie greu să le cărăm peste tot. Adică, vreau să spun, pe la muzee. O să vizităm muzee, nu-i aşa?" "Sigur, sutem renumiţi prin muzee. O să vă fie greu cu bagajele în fiecare zi". "N-ar putea să le care cineva?" "Mi-e teamă că nu. Oricum, încă o dată, bine aţi venit în ţara noastră! Sper să petreceţi un sejur imediat. În ce ne priveşte, vom face tot ce ne stă în putinţă". "Fiţi amabil, n-am fost atent câteva minute. Putem să lăsăm bagajele în cameră? Nu e nici un pericol să le ia cineva?"

Lumea din cap

Cea mai mare spaimă a lui este aceea că i se suie lumea în cap. Într-o vreme, şi-o exprima atât de intens încât am fost tentaţi s-o interpretăm la propriu. “Mi se urcă toţi în cap” se plângea el, iar noi ne cutremuram, imaginându-ne o hoardă de omuleţi agitaţi şi fioroşi, căţărându-se pe dunga pantalonilor, pe genunchi, şi de acolo, folosind întăriturile buzunarelor şi nasturii ca puncte de sprijin, ţuşti, direct în creştet. O dată, când i-a spus unui coleg “mergi pe mâna mea”, a stat două săptămâni cu mâna în ghips.

“Mi se suie toţi în cap”, se plânge şi-şi ia măsuri de precauţie. Experienţa l-a învăţat că înainte de a i se sui în cap, ei îndeplinesc ritualuri în aparenţă inofensive, dar cu consecinţe grave: “ne tragem de şireturi” şi “ ne batem pe burtă”. Azi aşa, mâine-aşa, un şiret, o burtă, astfel dorinţa-i gata. Până să-şi dea seama bine, îi descoperă sus, în sau pe capul lui, zâmbind satisfăcuţi.

Când eşti om obişnuit şi ţi se suie lumea în cap, ai şanse să fii considerat om cumsecade. Când eşti şef, se schimbă datele. A ţi se sui cineva în cap este stigmatul incompetenţei. Poţi să ai pe cap probleme, chelie sau bube, dar dacă s-a suit o persoană şi stă acolo într-un echilibru oricât de precar, este începutul sfârşitului. De la distanţa criticii, nu se disting detaliile.

Ciocanul de mareşal

Afirmația conform căreia în ranița oricărui soldat stă ascuns un baston de mareşal, a deschis, la vremea când a scăpat de sub control, o cutie a Pandorei pe care unii dintre noi se chinuie şi astăzi să o închidă la loc, iar alții s-o țină deschisă. Între aceştia din urmă se numără oamenii dintr-o bucată, care, atunci când primesc o sarcină, trebuie musai să ducă la bun sfârşit o suprasarcină. Un grăunte de uraniu, de lavă vulcanică, un miez de stea nu le dă pace.

Îl rugasem pe unul să bată un cui într-un perete. Cuiul - obişnuit, peretele-alb, fără denivelări. I-am recomandat să folosească un ciocan, iar ca înlesnire i-am adus un scăunel. Greşeala imensă a fost aceea că, vorbindu-i despre cui, perete şi ciocan, cu gândul în altă parte, nu l-am privit în ochi. Dacă aş fi făcut-o, aş fi văzut acolo o vâlvătaie care m-ar fi edificat.

M-am luat cu treburi şi am revenit la locul faptei după un ceas. Pe când mă apropiam, mi-a fulgerat prin minte că nu auzisem în tot acest timp nici măcar o bubuitură de ciocan. L-am văzut pe om, nemişcat în fața peretelui, privind locul în care ar fi trebuit să bată nenorocitul de cui. Cuiul şi ciocanul aşteptau neatinse pe scăunel. “Ce se întâmplă?” am întrebat. Nu mi-a răspuns nici unul dintre ei. Mi-am dat seama că omul e adâncit în propriile gânduri şi ruşinat l-am zgâlțâit puțin.

“Nu ştiu cum s-o scot la capăt” mi-a mărturisit cu voce tremurândă. “Mă depăşeşte”. Simțeam în glasul său durerea tuturor bătăliilor pierdute ale omenirii. Am luat de pe scăunel cuiul şi ciocanul. Am bătut cuiul în perete, aplicându-mi jumătate din lovituri peste degete. La final, el m-a contemplat uluit. Stăteam şi ne uitam unul la celălalt. “Asta voiai, de fapt?” m-a întrebat scârbit. “Adică să bat cuiul la propriu? În perete? Cu ciocanul ăsta? Atât?”

Cafeaua columbiană

Într-o vreme, ce să vezi? Îmi căzuse cu tronc domnişoara de la bar, care-mi aducea cafeaua. Poate că expresia e cam tare, însă prima care a folosit-o a fost chiar dânsa. “Am impresia că v-am căzut cu tronc. Cafeaua vă costă zece mii. Mai doriți ceva?” De dorit, doream, dar cum să-i dau de înțeles? La cafea nu poți să oferi ditamai ciubucul, căci bate la ochi. Ceri încă o cafea, să mai tragi de timp. Şi încă una. Într-o seară am băut opt cafele. Îmi crescuse tensiunea aşa de mult că aş fi aprins un bec doar ținându-l de fasung.

Când mi-am revenit, în holul în care îi depozitează patronul pe cei care sunt ori i se par băuți, Minodora - fata cu cafelele, îmi trăgea palme de reanimare. “Ies din tură peste un ceas, zice. Putem merge la un local”.

E prima noastră întâlnire. N-aş vrea s-o sperii cu desfăşurarea de forțe. O s-o iau cu uşurelul. Pentru început, o invit în barul de peste drum, unde comandăm două cafele. “De ce-ai fost prost şi-ai cerut din aia braziliană?” mă ceartă Minodora. “Trebuia să comanzi columbiană”. “Tot din America de Sud este” îi zâmbesc eu. Minodora sare treizeci de centimetri de pe scaun. “Să nu mai glumeşti niciodată cu astfel de lucruri! Iei în derâdere detaliile profesiunii mele, personalitatea mea, aspirațiile mele”. Abia reuşesc s-o împac, după care mă duc la tejghea, să schimb braziliana pe o columbiană. Ăia mă privesc chiorâş.

Presimt drama, dar n-am cum s-o împiedic. Fata care vine cu cafelele, o fată necunoscută, face prostii şi gafe. Pune lingurițele pe partea greşită, varsă stropi de cafea în farfurioare, aşează zahărul prea aproape de aburul din ceşti, loveşte colțul măsuței. Toate aceste abateri de la un cod ale cărui subtilități îmi rămân inaccesibile pentru totdeauna sunt sancționate cu voce tare de Minodora. Cu voce din ce în ce mai tare, până suntem dați afară. La despărțire, ea crede că n-am fost destul de bărbat şi am sorbit prea zgomotos cafeaua.

Sindromul vecinei-pompier

M-a descumpănit, la vremea când am citit-o, dezamăgirea lui Emil Cioran în legătură cu faptul că omul, după ce că este o ființă marcată de vicii, se mai şi apleacă asupra lui însuşi. Asta nu face decât să amplifice mizeria în care ființa se zbate, de la izgonirea sa din Paradis.

Dar ce observă el privind acolo? Înțeleptul nu s-a ocupat, în acest punct, de detalii. Vede omul, analizându-se, un şofer, o dactilografă, un portar, o bucătăreasă, un şef de post, o croitoreasă? Nici pomeneală! El vede un pilot temerar, o mare scriitoare, un mareşal, o artistă culinară, un detectiv, o creatoare de modă. N-am întâlnit încă individul care-şi asumă poziția, încercând să vadă ce se poate face mai departe cu ce are. Dacă un asemenea ins există totuşi, el trăieşte probabil singur, pe o insulă minusculă din Pacific, ocolită de liniile marilor vapoare.

Cameleonismul social este un mecanism sensibil, funcționând în anumite limite. Miniştrii şi prim-miniştrii văd în ei înşişi miniştri şi prim-miniştri. Un gunoier recunoaşte senin că e gunoier, fără să-i treacă prin minte o clipă că ar fi un erou ecologist. Dar acestea sunt extreme ale plajei sociale.

Am o vecină care trăieşte cu un căpitan de pompieri. Domnul căpitan se întoarce seara frânt, plin de funingine în albul ochilor, cu gura uscată şi picioarele tremurând. Mai apucă să zică, înainte de a cădea în pat, pe aceeaşi parte pe care se scoală, "ce-avem la masă?". Vecina nu face nimic ziua. Dar absolut nimic. Fie că se plictiseşte înfiorător privind pe fereastră, fie că nu poate accepta oroarea că nu se află în miezul acțiunii, ea s-a transformat dintr-o vecină simplă într-o vecină-pompier. Seara le povesteşte celorlalte vecine grozăvii, incendii, miliarde transformate în cenuşă, victime, țipete, sirene. "Ne-am urcat, zice, pe scară şi am dat drumul la furtun. Abia puteam să-l ținem cu o mână, săreau scântei peste tot, ne orbeau". Vecina a intrat în primul plan. Căpitanul, care-o fi povestit toate astea, nici nu se mai află pe-acolo, prin relatare. Vecina-pompier vede dimineața în oglindă o eroină care ieri a mai salvat câteva vieți.

Instinct de conservare

De minune câte e în stare să facă instinctul de conservare! Între toate mecanismele subconştientului, funcționează fără greş, la munte, la mare, ziua, noaptea, de e pace sau război. Unui revoluționar, care la mitingul din 21 decembrie '89 a aruncat o petardă, instinctul de conservare i-a cerut să se ascundă în mijlocul mulțimii. Instinctul de conservare al celor din jur le-a ordonat să se ferească de dânsul ca dracul de tămâie. “Fugeam când spre un grup, când spre altul, povesteşte omul, şi peste tot în jurul meu se făcea gol”. Se îmbrăcase parcă într-un câmp de forță care respingea tot.

Instinctul de conservare e eficient la şedința de analiză cu şeful. Şeful e priceput, dar are o meteahnă. Simte nevoia să ceară părerea subalternilor. “Băi, Cutărescule, zice, ce-i porcăria asta de lucrare? Vouă vă place, măi?” Colegii bâțâie din cap, dar pentru că n-au trecut cinci minute de când, imprudenți, l-au lăudat pe Cutărescu în particular, bâțâie din cap ambiguu, nici da, nici nu. Pe măsură ce se uită şeful la ei, “nici da, nici nu” devine un “nu” hotărât. Mai târziu s-or descurca ei cu Cutărescu. “ Dar stai! zice şeful din nou. Băi, n-am văzut chestia asta de-aici, detaliul ăsta. Extraordinar! Cutărescule, scuză-mă, e o lucrare excepțională! Voi ce ziceți, măi?” Toată lumea laudă răcnind lucrarea lui Cutărescu. Scena se repetă de trei ori. În cele din urmă, cel mai curajos, cel mai vertical, îi zice de la obraz şefului: “Spuneți-ne dumneavoastră, sincer: ne place sau nu?”

Cunosc un om care nu se temea că o să fie dat afară. Trăia în vecinătatea acestei ipoteze, aşa cum alții convieţuiesc cu ideea morții. Îşi pregătise, pentru o eventuală concediere, un discurs extraordinar: “Şefu', vă place sau nu, trebuie să vă spun că mă fascinați, dar nu mă înspăimântați. Am scris patru cărți, am ținut două neveste, trei copii, am urmat două facultăți. Singur, înainte de a vă cunoaşte. Nu vă închipuiți aşadar că ați fi un stejar la umbra căruia cresc şi eu, nişte iarbă pipernicită...”

Dar nu-i dădeau preaviz, ci leafă din ce în ce mai mare, maşină, funcție, ieşiri în străinătate. Iar instinctul de conservare îi ținea permanent la ureche socoteala avantajelor pe care le-ar pierde după rostirea discursului de concediere. Instinctul de conservare cioplea ca o dăltiță la discursul de adio. În cele din urmă, omul l-a şi rostit, fără să fie dat afară, aşa, la o ocazie. Rămăseseră trei cuvinte: “Şefu', mă fascinați...”

Sus de pe canapea!

Există zone sociale cu o disperare profundă a distracției. Jumătate dintre disperați țin să se distreze cu orice preț, iar cealaltă jumătate disperă la gândul că cineva îi bănuieşte că nu ştiu să se distreze. Cu ocazia unei distracții oarecare, e greu să-i deosebeşti pe unii de ceilalți. În ultima vreme, colaborează din ce în ce mai bine unii cu alții.

Micul ecran mişună de inşi care simt că, dacă nu se distrează, o tragedie sau poate mai multe se pot declanşa. Râd de se prăpădesc la un singur semn, dansează până cad lați, chiuie şi ciocnesc pahare în fața camerelor de luat vederi. Țara întreagă e un clinchet de pahare armonios, un râs şi-un dans modern.

Pe ceilalți îi recunoşti după privirile flămânde cu care bântuie străzile, parcurile şi încăperile, vânând distracția. Dacă-i opreşti şi-i întrebi ce mai fac, zic: "Bine, venim de la un chef şi ne ducem la altul!". Acolo, dacă mai ajung, sunt motorul petrecerii, grăunțele de uraniu din reactor.

Avem o prietenă fără de care nici o petrecere nu s-ar sfârşi cu bine. Oamenii, când sunt mulți şi au ce ciocni, ciocnesc ce ciocnesc la pahare până încep să ciocnească idei. Parcă-i mănâncă undeva, nu se pot abține de la comentarii. Or, de la comentarii la bătaie nu sunt mulți paşi. În timpul bătăii se sparge veselă şi nici premise de dialog nu prea mai sunt.

La chefurile prietenei noastre nu există astfel de primejdii. Muzica este atât de tare încât nu se mai aude nici un comentariu. Singurele confruntări care se pot organiza sunt cele din priviri, dar în semiîntuneric slabă nădejde. Prietena noastră dă ocol încăperii fără contenire, depistându-i pe cei care s-au aşezat pe canapele ori pe mai ştiu eu ce, ca să-şi tragă sufletul. Ea îi ridică şi îi mobilizează la dans. Cu unul sau doi dansează chiar dânsa.

Câtă vreme se află ea în încăpere (cinci sau şase ore), nimeni nu se poate aşeza. Am încercat o dată să-i explicăm că ne simțim foarte bine şi fără să dansăm, că ne distrăm mulțumitor pe canapele, dar nu ne-a dat nici o şansă. La sfârşitul petrecerii, eram extenuați. Chiar dacă am fi vrut să facem nişte comentarii şi să ne luăm la bătaie, după atâta dans n-am mai fi putut ridica un deget.

De la Pământ la chenzină

Trebuie neapărat să cucerim spațiul cosmic? Trebuie să mergem până în centrul Pământului? Eu unul n-am ajuns niciodată la Carei. Nu e sfârşitul lumii, dar de mai multă vreme simt aşa, o apăsare pe suflet.

Marile escapade sunt ale marilor aventurieri. Ocolul Pământului în balon, fără escală, traversarea Atlanticului, singur într-o barcă, vizitarea unui vulcan în plină erupție, explorarea pădurii amazoniene cu pasul. Micii aventurieri se încumetă la aventuri mici. Ei se hotărăsc peste noapte să plece la Mangalia, sau să-şi lase barbă.

Oamenii cu scaun la cap nu pot fi de acord cu toate aceste nebunii. Să-mi las barbă? Să mă urc în balon? Dar sunt atâtea altele de rezolvat aici, pe pământ. La baie curge bazinul şi vopseaua s-a coşcovit. E uşor să fugi de neplăceri în mijlocul Amazoniei, e floare la ureche să depeni poveşti la gura vulcanului. Dar toate miile de mici mizerii din care e compusă bătălia vieții, minut cu minut, frecuşurile cotidiene, bolboacele mlaştinii din care te târăşti seara spre aşternut, ca să plonjezi din nou dimineața, cine le ia în piept?

"Dă-l în mă-sa de nebun", zice omul normal, zvârlind cât colo gazeta în care a citit despre un nou eşec în tentativa de a ocoli lumea în balon. "Nu mai ştie pe ce să arunce banii şi nici n-are altceva mai bun de făcut. Dacă l-ar fi aşteptat acasă cinci copii, o nevastă şi un serviciu unde să-i sară şapca din cap de muncă, nu-i mai ardea de umblat pe coclauri. Dormea ne-ntors".

Care munceşte neabătut

Nu-mi fac niciodată griji pentru el. Îl văd luni dimineața, la începerea programului, când ne grăbim cu toții spre birourile noastre ca nişte hidrobiciclete, să pedalăm pe valurile de probleme cât e ziua de lungã. Stã pe un scaun, fãrã sã încurce pe nimeni, aşteptându-l pe şeful nostru. Ridicã ochii din podea când e chemat sã dea interviul pentru angajare. Nu-i vãd decât buzele mişcându-se, dar ştiu ce spune. "Nu am pretenții la salariu, vreau doar sã mã dedic muncii mele. Am trecut de etapa orgoliilor infantile. Nu sunt invidios pe reuşitele altora, ba chiar mã bucurã. Sunt conştincios, competent, loial şi mai ales disciplinat. Am un adevãrat cult al ierarhiei. Ador sã lucrez dupã program şi mã pasioneazã sarcinile din afara sferei mele de activitate. Vreau sã vãd instituția noastrã prosperând".

Şeful nostru se minuneazã. "Mã-ntreb ce-am putea sã oferim unui element atât de valoros ca dumneavoastrã". "Orice, spune elementul, orice. Munca înnobileazã, nimic nu este nepotrivit unui om care vrea sã facã ceva. Nu am pretenții la salariu, vreau doar..."

Marți e angajat. Miercuri, joi, vineri - munceşte de scoate fum. Muncim şi noi, sã nu batem la ochi. Sâmbãtã vine la serviciu sã rezolve probleme cãrora, în mod normal, le-ar fi venit rândul peste o lunã. Noroc cã ne-a sunat portarul. Venim şi noi, sã nu batem la ochi. Duminicã portarul sunã iar. Organizãm o poterã, vreo patru inşi. Îl scoatem cu forța din birou, expediindu-l într-o maşinã blindatã acasã. Ne risipim şi noi, sã nu batem la ochi.

Luni e din nou la serviciu, mai pe la prânz. "Ai întârziat", îi atrage atenția şeful nostru. "Pot sã vã vorbesc sincer?" spune. Şeful nostru îl duce în birou. Nu-i vãd decât buzele mişcându-se, dar ştiu ce spune. "Pentru munca pe care o prestez, salariul e foarte mic. Am şi eu mândria mea. Alții muncesc de douã ori mai puțin şi iau de douã ori mai mulți bani. Sunt conştincios şi competent, dar sã nu confundãm disciplina cu prostia. Vreți sã vã fiu loial? Ca sã nu mai spun cã sunt şefi care habar n-au de meserie. Mi se dau sarcini care nu mã privesc, instituția prosperã pe spinarea mea".

Marți e concediat. Miercuri, joi, vineri - îşi face lichidarea. Luni dimineața, mã duc cu treburi la instituția de peste drum. Îl gãsesc acolo, pe un scaun, fãrã sã încurce pe nimeni, aşteptând cu ochii în podea sosirea şefului lor.

Manechinele iubirii

Nimeni nu ştie exact când anume a renunţat Nelu la prestigiul şi faima pe care le cultivase cu migală în tabăra feminină. Ani de muncă asiduă, detalii lucrate filigran, ştiinţa la zi. Toate astea îi aduseseră în cele din urmă binemeritatul titlu "Berceni Casanova", pe care i-l smulsese după o luptă teribilă (decisă la fustaveraj) lui Rică Valentino. Într-o zi însă, şi-a depus palmaresul la uşa rivalului său şi dus a fost.

Istoria cartierului îi regăseşte la interviul organizat de patronul buticului "Deopiesul fermecat", recunoscut cale de patru străzi pentru bunul său gust în materie de modă feminină. Interviul vizează ocuparea postului de paznic de noapte. După preselecţie şi eliminatorii, rămân în cursă Nelu şi Rică Valentino. Încleştarea este teribilă. Cei doi pun la bătaie toate cunoştinţele în domeniul subtil şi aventuros al păznicăriei. Dau examenul de nesomn, se înfruntă în arte marţiale, rezistă dincolo de limitele omeneşti la proba ispitei când sunt puşi să supravegheze casa de bani după o zi de încasări maxime (băgaseră mătase naturală). Ei ies mereu la egalitate. Mare belea. Dar ajung la un compromis. Rică Valentino renunţă în favoarea lui Nelu, care îi va ceda jumătate din salariul lunar.

Miza e simplă şi grandioasă. Patronul "Deopiesului fermecat" a adus din Franţa nişte manechine second-hand să juri că-s vii şi că-ţi fac cu ochiul. Nelu nu a văzut filmul "Casanova". S-a îndrăgostit însă la prima vedere de haremul manechinelor. Nu sunt pretenţioase, nu vorbesc mai mult decât trebuie, se îmbracă aşa cum li se spune. Noaptea, când trece printre rafturi, în impunătoarea uniformă de paznic, lui Nelu i se pare că gesturile în care au încremenit femeile de plastic îi sunt dedicate. Imediat după miezul nopţii, el se opinteşte şi mută toate manechinele într-un colţ al buticului. Se aşează în mijlocul lor şi le vorbeşte până la ziuă. Nu trebuie să-ţi alegi cuvintele, nu ţi-e teamă c-o zbârceşti. Ele ascultă toate bazaconiile, fără să clipească. Pe când cu celelalte, aşa-zisele adevărate, ce mai tevatură!

O dată, paznicul Nelu adoarme înainte de a muta la loc manechinele. E descoperit de patron, etichetat drept "pervers nenorocit", concediat.

Managementul şubonădragilor

E vorba despre blocajul financiar. În ochii multora, blocajul financiar e un tertip cu ajutorul căruia managerii pezevenghi scapă basma curată de furia maselor neretribuite. “De unde bani? Suntem în blocaj financiar”.

Să luăm ca exemplu Fabrica de Nădragi de la Speteşti. În toată lumea se fac pantaloni, dar nădragi, nădragi adevărați, se confecționează numai la Speteşti. De la o vreme nu mai sunt nasturi, fermoarele comandate acum doi ani au ajuns ştirbe, nu mai e material pentru betelii şi nici ață de surfilat. Dar nădragi se fac în continuare.

Liderul sindical, un bătrân în pragul pensionării, care a tăiat butonierele şlițului la prima pereche de nădragi ieşită pe porțile fabricii, acum patruzeci de ani, vine la manager şi îi atrage atenția că oamenii n-au mai primit bani de trei luni şi că situația va scăpa de sub control. S-au semnalat elemente impulsive care au plecat cu cârca de nădragi acasă. Şiretul manager, ca să plece din start cu un avantaj la negocieri, îi atrage şi el atenția bătrânului că e descheiat la prohab. Apoi lansează tertipul blocajului financiar: “E blocaj financiar”.

“Să dăm nişte telefoane”. “Să dăm”. Ce-i drept, până acum doar au primit. Amenințări de la furnizorii de nasturi, de la furnizorii de betelii, de la cei cu ața de surfilat. Vă place să faceți nădragi, dar banii pe nasturi, ață şi betelii nu ni-i dați. Managerul nu doarme de zece nopți. Visează betelii cu care este legat fedeleş, nasturi care i se opresc în gât, sufocându-l, ață de surfilat, cum nu s-a mai pomenit de trainică, sugrumându-l. Sună la unii care anul trecut au comandat două sute de mii de nădragi cu tur special, indeşirabil. Nici până-n ziua de azi n-au virat banii în contul Fabricii de Nădragi. Managerul de la capătul celălalt al firului, un om la fel de disperat, îi cerşeşte înțelegerea. La rândul său a fost păcălit de managerul magazinului de compleuri nădragi-şube. El doar îi furniza aceluia nădragii pentru compleuri. Banii urma să-i primească după vânzarea şubonădragilor.

Bagă francezii duş

Băi Vasile, un' te duci, băi? La câmp, să văd ce coceni a rămas, să le-aduc grăsunilor de-ale gurii. Nu te duce, că nu mai e nimic. Am ras noi tot. Ai lui Şucărică au raşchetat zece ari cu lama. Dă-le pâine, cum face toată lumea. Nu, că data trecută s-au stricat la stomac şi nu s-a mai făcut agroturism o lună. Fugea turiştii ca iepurii spre graniță şi din fugă îşi scotea măştile de gaze. Nu le place pâinea albă, trebuie neagră, ori din aia cum luam noi pe vremuri de la oraş un sac-doi. De unde, băi, de unde?

Mai bine stai acasă, că vine să ne bage apă şi dacă nu te găseşte te taie de pe listă şi te sare. Îți mai bagă apă după două mii paişpe. Cine vine, băi? Americanii. Americanii? Americanii, francezii, nemții, suedezii... Suedezii? Suedezii. Mă duc la câmp. Auzi cum guiță, nu mai pot să stau. Dacă vin suedezii ăia să-mi bage şi mie măcar doi metri de țeavă. Bine, le spun. Cadă vrei? Ce cadă? Poate se ia o dată apa şi e bine să umpli cada, să ai o rezervă. Bine, fie şi-o cadă, da' să n-o pună-n casă că ocupă loc. Mai bine în spate, mut capra. Cum să muți capra, eşti nebun? Las-o, că stă bine. Au loc amândouă, şi cada şi capra. Au? Sigur.

Atunci ții minte? Țin. Duş vrei? Băi, cu tine nu mai ajung eu la câmp. Îmi mor porcii de foame. Ce duş? Suedezii ăştia n-are ce face cu banii? Păi e licitație, băi. Vin străinii să bage apă la sate. Or, ăştia când vin să bage, nu se-ncurcă. Bagă, nene! Şi duşul tot suedezii o să mi-l bage? Nu ştiu, băi. Poate francezii. Bine, băi, să bage, da' auzi, n-o avea ei un interes, ceva? Bagă francezii duş aşa, pe degeaba? Dacă era pe degeaba îl băga la ei acolo... Ei, o pune şi dânşii ochii pe vreun pled, ceva. Aha! Auzi, cât sunt eu la coceni, zi-i lu' a mea să suie preşurile în pod şi să le scoată pe-ale vechi de la a bătrână. La francezi tot nu le pasă, că are nişte soluții de le face ca noi. Bine, îi spun. Zici că vrei şi duş, dacă vine ăia? Duş? Fie şi duş.

S-a scumpit şpagatul

Mi se întâmplă un lucru la care visează foarte mulți bărbați. Am cunoscut o dansatoare. Nu ştiu de ce visează bărbații să cunoască dansatoare. Chiar faptul că le visează este o mică insultă pentru ele. Ai zice că ei se aşteaptă ca la prima întâlnire dansatoarele să înjure, la a doua să tragă un step pe măsuța de la bar, iar cel mai târziu la a treia să le propună să se mute la ele acasă. Ce să-i faci, fantezii masculine. În realitate, dansatoarele sunt femei ca atâtea altele, doar mai drăguțe şi mai bine făcute, cu întreținere, copii, bucătărie şi o profesiune care le solicită serios.

Însă dansatoarea pe care am cunoscut-o eu era una dintre acelea pe care le visează bărbații. La o votcă (fiindcă a doua pasiune, după dans, era votca) mi s-a plâns, înjurând, de privațiunile meseriei. Bunătăți n-are voie să mănânce, leafă ioc, la zece trebuie să fie în pat. Plus de-asta, meserie grea, muncă fizică îmbinată cu eforturi intelectuale şi trăiri artistice, ca să nu mai socotim simțirile femeieşti.

Necuratul masculin mă îndemna să-i evaluez picioarele pe sub măsuță. Mi-am dat seama că-i plac mult omletele. Ruşinat, am privit-o în ochi. În jurul lor, am citit istoria unor nopți mai albe decât ziua polară. M-a dus să-mi arate ce greu munceşte. Pe scenă s-a înhăitat cu vreo zece colege, şi ele iubitoare de omlete. Aveau grijă să nu se lovească una de alta şi din când în când ridicau oftând o jumătate de picioruş. “Ei, ce spui?”, mi-a strigat extenuată de pe scenă. Întărâtat de votcă, i-am replicat că dansatoarele din America ridică mai mult decât o jumătate de picioruş. M-a privit cu ură. “Da, dar ce bani iau alea!”

Un bun prieten de-al meu avea o vorbă care-l apuca pe la amiază: “țineți-mă, că m-apuc de treabă!”. Toată lumea din birou se repezea să-l țină, chicotind. După o vreme, băgau de seamă că prietenul chiar se apucase de treabă şi se retrăgeau zâmbind acru. “Ce vrea, dragă, să demonstreze?”, comentau scârbite colegele, agitând pila pentru unghiuțe. “M-aş apuca şi eu de treabă dac-aş avea leafa lui”. Nici o clipă nu le trecea prin minte că el are leafa aia tocmai pentru că deseori se apucă de treabă, nu invers.

Echipa ticăloşilor

Întâi a fost vorba că-şi face echipă. “Îmi strâng, zice, o mână de oameni dintr-o bucată, care nu ştiu multe când e vorba de treabă şi-ți spun în față ce gândesc”. Fac o mică paranteză încă de la început. Adevărul e că aici a nimerit-o. A găsit o samă de oameni care nu ştiu multe când e vorba de treabă.

După o vreme, cineva i-a atras atenția că în echipă s-a strecurat, naiba ştie cum, un ticălos. “Ştiu, a răspuns, dar restul echipei e pe cinste, nu? Nu cred că are mare influență asupra celorlalți un singur ticălos. Şi-apoi, cum i-ai putea deosebi pe cei buni, dacă n-ar mai exista şi din ăştia răi? Ştii cum se spune: să arunce prima piatră acela care se simte fără păcat”.

Se pare că n-a aruncat nimeni nici o piatră. N-or fi fost pietre prin jur, nu ştiu. Ticăloşii din echipa lui se înmulțiseră după un timp de nu mai aveai loc. De fapt, “echipă” era doar aşa, o vorbă. “Adunătură” ar fi fost un termen mai potrivit. N-aveau altă grijă decât aceea de a se pândi şi de a turna la gogoşi unii despre ceilalți.

“Îmi place echipa asta!” se bucura el. “Între ticăloşi ai numai avantaje. Pe ticăloşi poți să-i freci cât vrei, fără remuşcări. Nu-ți pare rău nici cât negru sub unghie. Şi dacă vreunul clachează, atâta pagubă. Ticăloşi sunt pe lumea asta câți pofteşti”. I-am mărturisit că nu mă gândisem la asta.

“În al doilea rând, mi-a spus, dacă un ticălos îți face vreun rău, n-o să te doară cum te-ar durea dacă ar veni de la un prieten. De la ticăloşi te aştepți să mai iei din când în când una peste bot. Ah, frumoasă-i viața printre ticăloşi!”

Echipa de ticăloşi era, ce-i drept, extrem de eficientă. Sufla o dată peste ei şi-i apleca până la pământ. Nu se mai legase nici o prietenie, dintre acelea care te stânjenesc, te fac mai slab. Vorba aceea: “Spune-mi cu cine te ticăloşeşti, ca să-ți spun cine eşti”. Rezultatele erau peste aşteptări. Cu vremea n-am mai putut ține pasul şi m-am gândit serios să mă retrag. Omul meu m-a privit dezamăgit: “Sigur, e uşor să te retragi când mi-e mai greu. În loc de asta ai fi putut să încerci măcar să te integrezi şi tu colectivului de ticăloşi”.

Am înțeles morala lui. Un fel de “leneşul la toate zice că nu poate”. M-am hotărât să-l ajut.

Şcoală modernă

Cu informatizarea nu ne permitem glume. Ori o facem, ori n-o facem. Mâine-poimâine fiecare dintre noi va sta în fața unui computer. Sau invers.

La şcoala din Nichipeşti au adus un calculator. Nea Ioviță, portarul, se suie în căruță şi dă binişor la o parte paiele pe care le-a îngrămădit cantonierul în jurul cutiei. “Ăsta-i, mă?” “Ăsta!” zice căruțaşul. Nea Ioviță îl cară în brațe, printre rațe, căței şi purcei, care îl aclamă toți.

În clasă e linişte. Jumătate dintre şcolari trebuie să sosească, pe jos, de la zece kilometri depărtare. Ceilalți suflă în pânzele de păianjen care au crescut pe la colțurile de sus ale încăperii. Cine are plămâni puternici le face să fâlfâie. Nea Ioviță o ia pe margine, pe scândura cu şase noduri dispuse în zig-zag, singura din podea care nu prezintă pericolul de a ceda sub greutatea sporită. Pune cutia pe un colț al catedrei. În câteva secunde, computerul personal se arată ochilor însetați de cunoaştere, în toată splendoarea sa.

“Ştie careva să-i dea drumul?” întreabă nea Ioviță. “Dom' profesor de mate” se încumetă olimpicul clasei. “Ce spui, muceo?” râd nea Ioviță şi căruțaşul. “Că noi om fi mai proşti. Uite ştecheru', uite priza”.

Trec câteva minute. “S-o fi stricat când ai ocolit pe la Bălosu'“ se înfurie portarul. “Tuşeai dacă te nămoleai un pic...” Se sfătuiesc să pună o pană sub unitatea centrală, ca să nu se mai clatine. Monitorul este curățat de praf. Întâi au încercat cârpa de şters tabla, dar nea Ioviță crede că pentru aşa un instrument, nemțesc poate, merită să strici şi batista bună. “Poate-ar trebui să facem focul în sobă. Poate nu-i prieşte frigul”. “Şi dacă-ncepe să plouă? Doamne fereşte, l-ai pus chiar sub gaura din tavan”. Nea Ioviță potriveşte o crăticioară pe monitor, pentru potopul ce va să vie.

În sfârşit, dom profesor intră în clasă. Se uită la computer. Pare că se bucură, fiindcă zice: “Asta ne mai lipsea!” Şcolarii strâng rândurile, în cele două bănci şchioape şi câteva scaune de prin bucătăriile nichipeştene. Când elevul de serviciu ia creta de pe marginea ferestrei, din pricina deteriorării echilibrului, şcoala întreagă se lasă într-o rână.

Fabrica de idei

Un amic de-al meu visa de zor că într-o zi cineva cu mulți bani, va să zică un magnat, va inventa pentru el un post special, anume acela de "emitent de idei". Posturi din astea există deja în lume, dar nu pentru amicul meu. Stă omul cu burta la soare (când condițiile atmosferice o permit) şi dă la idei. Azi una, mâine două, poimâine douăzeci şi două.

Amicul se pregătise temeinic pentru ziua, nu prea îndepărtată, în care, mergând pe stradă cu mâinile-n buzunare avea să fie depăşit de o limuzină neagră. Geamul fumuriu cobora încet şi, din spatele lui, un personaj cu ochelari şi țigaret de aur îi spunea: "Am nevoie de un om cu idei". Amicul sărea în limuzină şi tuleo!

Studiase problema pe toate fețele. Neinițiații, ca mine şi ca dumneata, ar crede că omului îi vin idei din senin şi fără încetare. Nu e chiar aşa. Dacă omul e bine hrănit şi cu moralul tun, după o vreme ideile încep să sară ca floricelele. Dacă omul e prea bine hrănit şi psihic fără cusur, ce se întâmplă? Specialiştii sunt unanimi: îl ia somnul. Amicul a pus la punct un regim alimentar special, numai cu bunătăți, care să-l țină în echilibru gastric, nici flămând, nici sătul, şi emisiuni televizate care să-i dea o stare psihică nici prea-prea, nici foarte-foarte. Ideile îi veneau pe un pat special. Toate cheltuielile erau cuprinse într-un program special de investiții al patronului, cu un singur capitol: amicul.

Ei, dacă logistica e pusă la punct, să ne aşternem pe idei. Lipsea doar magnatul. "În caz că apare, am întrebat, ai vreo idee să-i prezinți?" Amicul m-a privit superior. "Ştii, capul ăsta merge, nu poate fi oprit. Am deja două idei". L-am ascultat cu atenție. "Prima idee este mobila acoperită cu un strat subțire, vreun milimetru, de sticlă. Nu mai trebuie detergenți, nu mai trebuie soluții de lustruit". "Şi a doua?" "A doua idee este aceea a dinților sculptați. Nu toți, doar ăi din față. În loc de canini şi incisivi, reproduceri minuscule". M-am gândit câteva minute. "Care sunt avantajele?" "Avantajele sunt estetice. Când zâmbeşti, nu mai mergi la muzeu".

Idoli pe tavă

Problema idolului este una dintre cele mai disputate în zilele noastre, aproape la egalitate cu aceea a gropilor de pe drumurile naționale. Specialiştii au constatat o tendință spre ceea ce, când ne vom reveni din fâstâceală, vom numi poate "schimbarea la față a idolului". Cunosc din ce în ce mai puțini inşi care idolatrizează filosofi, oameni de ştiință, mari oameni de stat. E rândul vedetelor şi al buticarilor.

Un idol îşi alesese printr-a opta şi Bebe Buican. Bebe Buican nu e un copil. El are treizeci şi şase de ani şi ambiția de a intra, după a opta, la liceu. Nu se gândeşte să-l şi termine. Planurile sale de viață sunt altele. Maică-sa vrea să-l însoare cu Angelica, debarasoare la fastfudul din colț. Aia se lasă greu, nu-i ajungi cu prăjina la nas. De ce, nu ştiu. Nici baccşiş nu ia.

Idolul lui Bebe Buican este Salvete, ospătarul de la terasa de peste drum de fastfud. Bebe Buican vede că Salvete şi Angelica îşi aruncă ocheade între o comandă şi o debarasare, dar nu-i pasă. Pentru Bebe, Angelica este (într-a opta descifrează tainele matematicii) mulțimea vidă, iar Salvete plus infinit.

Salvete răspunde de mesele şase-doisprezece. Bebe Buican chiuleşte cu nemiluita de la şcoală, o minte pe maică-sa c-o ajută pe Angelica la tăvi, insinuează că i-au dat de lucru tabla înmulțirii, numai ca să admire cu orele felul în care Salvete îşi conduce imperiul de mese. Pentru Bebe, succesul în viață este felul în care Salvete îşi lasă clienții să aştepte exact până-n momentul în care sunt pe punctul să plece. Bebe nu se mai uită la filme cu gangsteri, cowboys, oameni duri. El soarbe cuvintele lui Salvete când acesta îl face de comandă pe un neisprăvit care i-a cerut nepoliticos o solniță (putea să şi-o ia singur). Oamenii de afaceri ai lumii nu fac cât o ceapă degerată când Salvete aduce nota, o capodoperă de ingeniozitate.

Există, din păcate, la periferia societății, mulți debusolați, mulți inşi care nu au un ideal în viață, iar despre un idol, ce să mai vorbim. Însă pe Buican ne putem bizui.

În apărarea tomberonului privat

Suntem undeva, la țară. Dacă aş vrea un început pesimist, aş zice că e tot mai greu să-ți dai seama când eşti la țară şi când eşti la oraş. Visul societății socialiste multilateral dezvoltate s-a realizat: apropierea maximă dintre urban şi rural. Aceleaşi gunoaie, aceleaşi "buticuri", aceleaşi gropi, aceiaşi oameni de calitate. Cum nu țin morțiş la o deschidere sumbră, mă mărginesc să spun că suntem undeva, la țară, fiindcă mâncăm ouă fierte şi castraveți pe un petic de iarbă pe care am şters-o un sfert de ceas de praful albicios de ciment şi pentru că zărim ceea ce pare a fi o cireadă de vaci. După cum arată, la anul pe vremea asta nu le vom mai zări.

Ce facem cu cojile de ou şi cu cele de castraveți? O întrebare deloc de neglijat. Le vârâm într-un pachețel discret pe care-l aruncăm într-un tufiş (la țară, toate întâmplările clandestine se petrec într-un tufiş; la oraş se întâmplă pe trotuar). Cojile de ou şi de castravete sunt produse biodegradabile ale civilizației. În scurt timp, ar dispărea fără să pericliteze lanțul trofic, echilibrul ecologic, mai ştiu eu ce. Riscăm însă ca un gură cască să observe gestul şi să ne imite. Om de la țară, nu ştie ce-i aia „biodegradabil" şi ce nu. O să arunce prin tufişuri te miri ce: pungi de plastic, compact-discuri, lipsticks, valve de inimi artificiale, ambalaje pentru rațiile astronauților, amfetamine. Aşa-i la țară.

Ne uităm deci în jur şi zărim un container mare pentru gunoi, în fața unui bloc, după toate aparențele părăsit în urma unui atac cu rachete. În centrul fiecărui sat se află câte un astfel de edificiu, odinioară admirat. Mergem şi aruncăm cojile de ouă şi castraveți în containerul gol. Ciudat, în jurul său sunt munți de gunoaie, dar înăuntru e lună. Cojile noastre sunt acum la adăpost de restul rezervației naturale. Deodată, din blocul părăsit năvălesc cincizeci-şaizeci de persoane, bărbați, femei, bătrâni şi copii. Din strigătele războinice deducem că ei plătesc taxă pentru container, că noi nu locuim pe strada asta ci pe alta, cu alt recipient, că n-avem dreptul să punem coji de ou şi castravete la dânşii şi că să ne ducem naibii de-aici.

Urgență zero

Are de terminat o lucrare urgentă. Foarte urgentă. Ultraurgentă. Îşi ascute creioanele, îşi trage mai aproape rigla, netezeşte coala de hârtie. După o scurtă ezitare, scoate din sertar şi guma. Numai cine nu munceşte nu greşeşte. "Țineți-mă, că m-apuc de treabă!" mormăie, gata să-i dea drumul.

"Vă cheamă iute domnul director" zice o secretară la telefon. "E şedință cu şefii de lucrări". El zboară pe scări. Şedința întârzie. "Pot să mă duc, domnule director?" îndrăzneşte. "Am o lucrare ultraurgentă, până la prânz". Toată lumea îl priveşte a reproş. "Dar pentru ce crezi că ne-am adunat aici?" îi strigă unul. "Ca să bem cafele şi să spunem bancuri? Cine trasează direcțiile, cine identifică factorii? Mama? E uşor să te repezi aşa, ca bezmeticul". El se aşează la loc, ruşinat.

După un ceas, înapoi, la masa de lucru. Din concluziile şedinței a reieşit că lucrarea lui este superurgentă şi că trebuie să se apuce de lucru neîntârziat, să nu se mocăie. Asta, e, la atac! La atac, dar cu ce? Între timp au dispărut toate creioanele. La fel şi colile de hârtie. A rămas numai guma.

"Eu le-am luat" zice responsabilul cu creioanele (pentru fluidizarea procesului de muncă a fost creat acest post în urmă cu un an). "Creioanele astea obişnuite nu mai corespundeau gradului de urgență al lucrării dumitale. Nici hârtia. Trebuie o hârtie americană, mai groasă, mai rezistentă, ca să reziste ritmului în care vei scrie, fără să se rupă. Pentru că vei scrie pe rupte, nu-i aşa?" Cam aşa e. "Nici o grijă, în maxim o jumătate de ceas le ai pe toate. Numai să-i dai bătaie, să nu te mocăi".

Trec, pe rând, prin biroul în care se va definitiva lucrarea hiperurgentă, responsabilul cu scaunul, şeful de lumini, colectivul de igienizare (nişte doamne cu mături şi aparate Geiger-Muller). Radioactivitatea este normală în birou, nu e pericol. Cu toții îi recomandă să nu se mocăie.

În sfârşit are tot ce-i trebuie şi poate porni lucrarea. "Țineți-mă, că m-apuc de treabă!". Este momentul în care directorul, unul dintre aceia ce preferă să se afle în mijlocul oamenilor, în vâltoarea producției, nu într-un fotoliul comod, bagă capul pe uşă şi-l întreabă de ce se mocăie atât. Mai sunt zece minute până la ora limită de predare. Directorul poartă la mână un ceas foarte scump, foarte precis.

Mult, ieftin şi bun

Un număr remarcabil de oameni ai zilelor noastre au îmbrățişat religia lui "mult, ieftin şi bun", făcând apel la cultul acestui suprem ideal pentru a-şi contabiliza reuşitele vieții. A găsi, a procura, a consuma ceva, orice, dar să fie "mult, ieftin şi bun", este ori semnul unei abilități ieşite din comun, al unui cumul de instincte şi înscrisuri genetice care garantează succesul, supraviețuirea, ori marca unui noroc porcesc, de care e bine să ții seama în tot ceea ce vei întreprinde de acolo încolo.

"Mult, ieftin şi bun" are două caracteristici majore. Cea dintâi este avantajul de a putea fi aplicat oricărui domeniu. Dacă mergi cu prietenii la o cârciumă, este extraordinar să fii servit cu nişte produse "multe, ieftine şi bune". Când porneşti la cumpărături, familia îți strigă din urmă până ieşi din raza vizuală: "Nu uita: mult, ieftin şi bun!". Un amic de-al nostru, care s-a căsătorit de şapte ori, este suspectat încă de pe la a cincea nevastă că s-ar număra printre prozeliții lui "mult, ieftin şi bun". Combinația este tentantă şi în alte variante. Am auzit de curând pe cineva urându-i altcuiva, cu ocazia zilei de naştere: "La mulți, ieftini şi buni ani!" Ei, da, cine nu-şi doreşte o viață "multă, ieftină şi bună" ?

Cea de a doua trăsătură importantă a lui "mult, ieftin şi bun" este indivizibilitatea. În zilele noastre nimeni nu are, deocamdată, şi mult, şi ieftin, şi bun. Norocoşii se pot lăuda doar cu o combinație de două: "mult şi ieftin". Restul se mulțumesc ori cu "mult", ori cu "ieftin". Cât despre adăugarea lui "bun", treaba e încurcată rău. Cu toate acestea, în visele lor, deplasându-se năuci de la un ideal la altul, din ce în ce mai sărăcuțe, renunțând pe rând la fiecare, oamenii n-ar abandona nici sub tortură trioul "mult, ieftin şi bun". Nu se poate porționa un țel. Este indivizibil. Am cunoscut un om care, sătul de bere şi vodcă, se hotăra în fiecare dimineață să treacă la "puțin, da' bun", adică o cupă de şampanie ori, mai ştiu eu, vreun Cointreau. Dar se întorcea în fiecare seară acasă beat criță, fiindcă presiunea lui "mult, ieftin şi bun" era extraordinar de mare peste zi.

Vizuina succesului

Orice om îşi închipuie la un moment dat că se află în posesia a ceva deosebit, ceva care “nu se mai face”. Din acest punct de vedere, cea mai fascinantă mi se pare categoria celor care îşi imaginează că posedă un extraordinar sediu de firmă. Nimeni nu ştie că în garsoniera de colo zace un sediu potențial, al unei firme care se va bucura de mare succes. Patronii, nişte încuiați, nu văd pădurea din pricina copacilor, deşi trec zilnic prin dreptul cămăruței cu pricina. Dar nu ştiu încă nici vecinii, nici sectoristul, nici primarul, ce comoară zace acolo. Deocamdată, nu o ştie decât dânsul, proprietarul.

Omul nostru a moştenit de la o mătuşă care s-a prăpădit la vârsta de nouăzeci de ani, Dumnezeu s-o odihnească, o încăpere de trei metri pe trei, la parterul unui bloc vechi, din anii '40, “cum nu se mai fac” (e drept, nici mătuşi ca a lui nu se mai fac). Ferestrele dau spre o curte interioară, rezervată pubelelor mereu pline. Țevile țiuie, iar tencuiala stă să cadă peste faianța care deja a căzut (apropo, nu se mai face faianță ca aia). Sub parchetul căruia slinul îi conferă o coeziune de invidiat funcționează o tabără de odihnă pentru gândaci. Avantajul major al celulei este acela că, în orice punct te-ai afla, poți atinge cu mâinile toți pereții deodată.

Chiriaşii o vizitează o dată şi nu mai revin. Ei fug probabil peste graniță, înspăimântați c-ar putea fi siliți să doarmă o noapte în acest cavou. În condițiile date, proprietarului nu-i rămâne decât o soluție: să cedeze încăperea unei firme. Locul i se pare tocmai potrivit. Discret, uşor de întreținut. Poți supraveghea direct pe fereastră propriul gunoi. E greu accesibil pentru hoți (ultimul hoț care a călcat aici, victimă a unui pont greşit, a căzut răpus de infarct).

Zilele trec, dar, ciudat, firmele nu se înghesuie să ia locul în stăpânire. N-o fi mediatizat destul. Trec săptămânile, lunile, anii. Gândacii sforăie liniştiți în hamacele lor minuscule. Între timp, omul e pus şef la o întreprindere de ace, pe care nu vrea s-o cumpere nimeni. Numai el îşi imaginează ziua în care cei de la Microsoft îl vor implora să deschidă porțile. Nu se mai fac ace de-astea.

De la un nasture

Habar n-ai când faci ceva extraordinar. Habar n-ai de ora astrală, când intri în istorie pe uşa din faţă. Viaţa îşi continuă cursul normal, până în ziua în care, fără să bănuieşti consecinţele, faci un gest banal. Începând din clipa aceea, destinul tău se schimbă ireversibil. Te uiţi în urmă şi te minunezi.

Într-o societate ca a noastră, proteică, browniană, cu un dinamism incredibil, marile ocazii răsar, practic, la tot pasul. De exemplu, un necunoscut i-a rupt din greşeală un nasture de la palton unei colege de-a mea, în autobuz. Colega este din cale afară de disciplinată şi de ordonată. Ceea ce pentru unul ca dumneata ori ca mine este un amărât de năsturaş rupt, pentru ea este o situaţie şi un cumul de semnificaţii. A evaluat situaţia în câteva clipe, alegând soluţia cea mai corectă. I-a rupt şi dânsa un nasture necunoscutului şi i l-a înmânat cu următoarea explicaţie: "N-avem timp să coasem fiecare nasturele celuilalt, aşa că o să şi-l coasă fiecare pe al său". Omul a rămas mut de admiraţie. O săptămână mai târziu erau căsătoriţi. Apoi el a câştigat la Loto, sau a dat o ţeapă unei societăţi comerciale, nu mai ştiu exact, cert este că după un an erau în Bahamas.

Un alt prieten de-al meu a simţit la un pahar, pe o terasă, un imbold irezistibil de a face ceva pentru oameni. De pildă, băgase de seamă că seara în unele cartiere se opreşte lumina. Explicaţia, pentru unul ca el, om de specialitate, era simplă: seara se înregistrează cel mai ridicat consum casnic de curent electric, iar hidrocentralele nu au destulă apă în lacuri pentru a prelua vârful de sarcină. Dar dacă, s-a gândit prietenul meu străfulgerat de geniu, toţi locuitorii ţării ar trage apa la aceeaşi oră? Dacă, la un semnal, de pildă televizat, toţi aceia care mai au o fărâmă de spirit civic ar acţiona lanţul cu mâner, s-ar aduna, înmulţind, să zicem, cinci milioane de bazine cu zece litri de apă fiecare, un debit de cincizeci de mii de metri cubi pe secundă, adică un Amazon sau două.

Optimizarea lui Esop

Când vine vorba despre muncă şi înțelepciune, toată lumea face referință la Esop şi sacul său cu pâini. Peste milenii, sărmanul Esop, după ce că avea probleme cu duiumul şi o cocoaşă, trebuie să revină periodic pentru a sări în ajutorul cine ştie cărui puturos care-l dă de exemplu. Vă reamintesc istoria pe scurt: însoțindu-şi stăpânul într-o călătorie, Esop a înhățat cel mai greu bagaj, sacul cu pâine pentru călători, stârnind hazul celorlalți, mai şmecheri, înscrişi la colete mici. La primul popas, sacul s-a golit pe jumătate, iar la cel de-al doilea s-a golit de tot. Cu atâtea guri în jur nici nu era de mirare. Esop alerga fluierând, în fruntea expediției, cu sacul gol-goluț, iar ceilalți transpirau şi nu conteneau să-i laude înțelepciunea.

Gluma poate că prindea în antichitate. Să i-o spună lui mutu' că stăpânul lui Esop, băgând de seamă că ditamai hăndrălăul țopăie prin jurul colectivului cu un sac gol, s-a bucurat foarte tare şi i-a lăudat istețimea. Eu cred că i-a tras una după ceafă şi l-a încărcat la capacitate. Asta se numea „optimizare”.

Optimizarea modernă se face mult mai operativ. Nu mai e nevoie de un sac întreg cu pâine. E de ajuns o pungă cu covrigei. Se lasă punga cu covrigei în biroul în care am capturat în prealabil doi angajați proaspeți, despre a căror capacitate de muncă vrem să aflăm cât mai multe. Dăm fiecăruia dintre ei o sarcină de îndeplinit şi revenim după o oră.

Unul dintre angajați nu şi-a văzut capul de treabă. Nici măcar nu s-a putut apropia de pungă. Celălalt, în schimb, a dat gata covrigeii până la ultimul. Fiind foarte ocupat cu covrigeii nu s-a mai putut ocupa şi de sarcina primită. E clar că angajatul care nu a consumat covrigei este obişnuit cu munca. Lui i se încredințează o a doua sarcină, apoi o a treia şi tot aşa. Celuilalt, care a mâncat covrigeii, nu are rost să-i încărcăm orarul. Nici munca n-o s-o facă, nici covrigeii n-o să-i mănânce. Una dintre obligațiile unui bun şef este să-l pună pe fiecare să facă ce ştie mai bine. Angajatul e competent, dar şeful e înțelept. O fi fost ceva de capul lui Esop ăla, însă azi se zvoneşte că munca l-a creat pe om, dar nici lenea n-a omorât pe nimeni.

Pericol de râs perfect

Deşi îmi place printre glumeți, râd din ce în ce mai rar, ceea ce-mi atrage reproşuri vizând o anumită infatuare, căreia cică i-aş fi căzut pradă. “Nu-i mai ajungi cu prăjina la nas” zice lumea. “Poate i s-ar potrivi mai bine pe spinare...” Recunosc că o astfel de situație are darul de a mă îngrijora. Dacă glumele celor din jur nu-mi plac, bătăile lor mă încântă şi mai puțin. Vedeți dar că nu aveam de ales. Am decis să râd ori de câte ori mi se iveşte prilejul. În afară de faptul că face bine tenului şi diverselor organe interne, râsul este amprenta inimitabilă a omenescului şi un gest social fără egal. Poți face fericit, de exemplu, un om care a spus o glumă mai slăbuță, iar uneori se întâmplă ca omul acela să-ți fie şef.

De fapt, nu ştiam în ce belea mă bag. La prima vedere, a râde e cel mai simplu lucru din lume. Te prefaci atent câteva secunde şi izbucneşti în hohote. În această fază a operațiunii, se poate întâmpla ca unul dintre cei de față, poate chiar autorul glumei, să te întrebe “de ce râzi ca prostul”. Răspunsul este extraordinar de dificil.

Am exersat multe zile un râs care să nu bată la ochi, un râs plauzibil. Încă îl mai perfecționam, când viața m-a pus într-una dintre acele situații în care se spun glume. Nu numai că mă aflam printre zeci de oameni influenți, de care depindeau mulți parametri ai viitorului meu, dar erau şi într-o vervă de speriat. Parcă dăduse strechea în dânşii. Zburau glume din toate părțile şi multe dintre ele ricoşau din pereți. Una mai proastă ca alta.

A încerca să fac abstracție de conjunctură era ca şi cum aş fi ignorat al treilea război mondial, purtat numai de generali călare pe focoase nucleare. Am tras aer în piept şi am declanşat râsul special pentru astfel de ocazii. Am avut un mare succes. Din păcate, râsul meu a avut mai multă căutare chiar decât glumele, ceea ce nu mi s-a putut ierta.

Onoare sondaților

Lumea se descurcă bine când e să răspundă la “pe cine ați vota?”. Fiecare ar vota cu cineva, nu se dă nimeni în lături. Teleaştii caută însă ceva nou, ceva original. Oamenii vor şi altfel de sondaje. De exemplu, “sondorii” coboară pe peronul stației de metrou şi îi întreabă pe călători, nici mai mult, nici mai puțin, decât dacă ştiu ce înseamnă “onoare”. Se creează, în primele secunde, un curent de panică printre oamenii buluciți la marginea peronului, care cred că se dă ceva.

Un adolescent răspunde iute că “onoare” este o categorie inferioară a competiției fotbalistice interne, în care evoluează fotbalişti de obicei amatori, antrenori octogenari, arbitri hârşiți. Un arbitru din “onoare”, în opinia tânărului, ştie cel mai bine ce va să zică acea “onoare”. O doamnă crede că “onoare” este sporul de doi lei cincizeci pe care i l-au dat la pensie în ultimii şase ani. Doi moşi îşi amintesc că era ceva bun care se punea în josul paginii când făceai o cerere pentru casă prin sindicat sau o excursie în Bulgaria. Scriai “onoare muncii!” şi semnai.

Membrii echipei de filmare nu mai pridideso să consemneze. Oamenii chiar sunt puțin dezamăgiți. Ar fi putut să aleagă un cuvânt mai greu. Ăia cred că suntem nişte idioți. “O noare este un nor mai mic, care apare pe cer primăvara. O noare, două nori, substantiv comun de genul feminin. Petrică B., elev în clasa a zecea”. “Onoarea înseamnă să dai onorul gradelor superioare când vin în inspecție sau fac revista de front. Pentru onor prezentați arm'. G.D., cadru”. “Onoare este atunci când îți dai cuvântul. Cineva poate să-şi dea cuvântul de mai multe ori, de câte ori este nevoie. Onoarea nu se consumă. Andrei Bănică, tâmplar”.

Farfurii în dezbatere

Moderatorul se sufocă de bucurie. Un subiect aşa de gras n-a prins nici şeful său în zilele de glorie. De fapt, subiectul nu e chiar atât de gras. Am putea spune chiar că e cam tras la faţă şi când l-au adus în studio se clătina pe picioare. Slab rău.

"Şi ce simţiţi când spălaţi farfuriile?" "Poftim?" "Ăăă, da, care vă sunt gândurile când vedeţi mormanul de farfurii murdare şi ştiţi că stă în puterea dumneavoastră să le faceţi curate, că peste nici o jumătate de ceas ele vor străluci asemenea nestematelor?"

Subiectul ridică greu mâna şi se scarpină în creştet. Habar n-are ce simte când spală prima farfurie. Spală farfurii douăsprezece ore pe noapte şi dimineaţa se duce la şcoală. "Cred că mă gândesc că mi-ar trebui un detergent mai bun..." "Perfect! Să terminăm o dată cu condiţiile inumane în care sunt siliţi să muncească tinerii noştri. Îl avem în direct la telefon pe patronul la care sunteţi angajat". "Colaborator..." "Aşa. Domnule patron, de ce nu-i puneţi la dispoziţie un detergent adecvat?". "Păi, e detergent de vase. Are şi mânuşi..." "Ce mânuşi, domnule? Dumneavoastră acasă tot cu detergenţii ăştia prăpădiţi vă chinuiţi soţia? De ce nu aduceţi nişte acizi, nişte baze, ceva?"

Subiectul cască rău. Becurile puternice din studiou l-au moleşit. "La telefon profesoara de mate a tânărului nostru. Stimată doamnă, care sunt consecinţele muncii de noapte pe care este silit s-o presteze Florinel?" "Săptămâna trecută a obţinut trei soluţii la o ecuaţie de gradul doi. La sport n-a mai putut coborî de pe frânghie". "Alo, alo, aici ministrul muncii! Dacă-mi daţi voie să intervin! Avem deja un proiect de lege care le va interzice patronilor să murdărească mai mult de zece farfurii pe seară. Ce murdăresc în plus să-şi spele singuri".

"Aşadar, stimaţi telespectatori... Încă un telefon. Cine mai e pe fir?" "Sunt tac-su lu' Florinel. Noi i-am zis că asta nu e meserie de viitor şi nici carte nu face. Ce să-nveţi dintr-o farfurie, mai ales cu preţurile din ziua de azi?"

Un sforăit teribil. Prim-plan pe Florinel, cu gura căscată, visând un munte uriaş de spumă strălucitoare către care farfuriile dau fuga singure şi plonjează fără să se spargă.

Matematica, de la bărbat la bărbat

Nicuşor e copilul minune dintr-a noua be a unei şcoli. Mi-e cam ruşine să-i spun "copil minune", fiindcă e ditamai hăndrălăul şi, prin pauze desigur (la ore e atent), înghesuie câte o fată lângă cuier. Hormonii. "Băiat minune" e mai corect. De ce e Nicuşor băiatul minune al clasei, al cartierului şi al oraşului? Fiindcă are la degetul mic matematica, fizica şi informatica. Or, dacă ai la degetul mic matematica, fizica şi informatica, vă dați seama ce poți să ai la degetul mare! Colegii, mai ales o colegă plinuță (Miss a şaptea be, ediția de anul trecut), îl idolatrizează. Ei vin la Nicuşor cu cele mai grele probleme, scormonite din culegeri acoperite de păienjenişuri, coşmaruri de-ale oamenilor de ştiință. Nicuşor rosteşte monosilabice geniale. Problemele se spulberă ca metereze de cenuşă în fața buldozerului inteligenței şi coboară în ploaie lină pe umerii lui, țesând tunica gloriei. La guler, aceasta este exact numărul lui.

Nicuşor, ca să folosim jargonul fan-clubului, "nu se dă rotund". Priveşte visător către catedră. Acolo şade idolul său, proful de mate, care l-a învățat tot ce ştie şi ceva pe deasupra. Băiatul minune e contrariat. Omul cu care a rezolvat de patruzeci de ori cuadratura cercului are un pantof găurit şi înfige lingurița într-un iaurt. Nicuşor trece ca din întâmplare pe lângă scaunul profului, lăsând discret să-i scape în buzunarul hainei ponosite de pe spătar "cincizeci de lei" (cincizeci de mii de lei, în jargonul fan-clubului - n.n.) A suta parte dintr-o recompensă pentru rezultatele excepționale de la olimpiada internațională.

După ore, proful de mate îi face o propunere. Ce-ar fi să vină Nicuşor, în vacanța de vară, la via lui din comuna Cifreşti? Mai fac treabă, mai rezolvă cinci-şase sute de problemuțe. Nicuşor e negru de supărare că nu poate. La vară pleacă într-o excursie plictisitoare, cu alți olimpici, prin America, Asia, Africa, Antarctica şi, era să uit, Europa. Cifreştii se pierd în ceața lacrimilor.

O dată, se întâlnesc în garsoniera profului, un cub cu muchia de 2,5 metri (să se afle volumul şi suprafața). Nicuşor îşi revizuieşte dosarul personal solicitat de nişte pisălogi de la Microsoft, Mitsubishi, Mercedes. Poze, CV, două-trei brevete. Proful îşi pune ordine în dosarul de pensie. Când îl roagă pe băiatul minune să-i dea un certificat de pe masă, Nicuşor, nu ştie nici el de ce, îi răspunde răstit c-ar fi timpul să se mai descurce şi singur în viață.

Omul bun şi băieţelul neastâmpărat

Un om bun călătorea odată însoţit de un băieţel cam neastâmpărat, căruia îi plăcea să-şi vâre nasul peste tot. Copilul, ce să-i faci, aşa sunt copiii. Când cresc se mai cumineţesc, dacă, Doamne fereşte, nu păţesc ceva. Avea prostul obicei de a-şi nota într-un caiet tot ce vedea. Omul bun nu-l putea lăsa acasă pe neastâmpărat. „Măi, ţâcă, te mănâncă degetele? Ia să-mi scrii tu în caieţelul ăla tot ce întâlnim rău în cale. Hoţii, minciuni, murdărie. Că mie, taică, mi-o fi slăbit vederea, iar auzul, de câte a auzit, nu mai vrea să audă nimic. Pe tine te-ascult, că n-ai apucat să te strici”.

Zis şi făcut. Se aşternură ei la drum, mai pe ploaie, mai pe vânt, mai pe arşiţă, poposind unde puteau, ostoindu-şi foamea cu poame şi setea cu apa izvoarelor (altceva nici nu se mai găsea prin ţara aceea). “Nene, zice copilul, e unul care fură colo-şa, la marginea pădurii”. “Fură rău?” “Rău, nene. Îl scriu?” “Ce fură?” “A furat toată pădurea şi acum fuge cu ea la deal” “Scrie-l!” Mai merseră o bucată, în tăcere. “Nene!” “Ce mai vrei, măi?” “Uite, unii bagă bani în buzunar ca să închidă ochii la fărădelegile altora. Scriu?” “Stai aşa, muceo! Să nu scriem şi nevinovaţi. Care din ei bagă în buzunar?” “Toţi, nene. Îi scriu?” “Scrie-i”, oftă omul bun. “Dar să nu mă pui să-ţi cumpăr alt caiet. Scrie-i mărunt”. Copilul scrise mărunt de tot. Se făcea seară şi tot nu terminase. Când ridică ochii din caiet scoase un nou strigăt. “Ce mai e, măi neisprăvitule?” se înfurie omul bun. “Nene, nişte copii merg la o şcoală care stă să se dărâme şi învaţă printre gunoaie” “Dar cărţi au?” “Au nene, au o carte la zece copii. Scriu?”

Atunci omul cel bun se înfurie şi-i trase una. “Da' ce crezi, neruşinatule că ţara asta este o ladă de gunoi? Altceva nu mai vezi, decât rele? Ia dă încoa' caieţelul ăla, să te văd dacă la anul mai poţi să-ţi cumperi altul!”

Sfârşit